

Ellen G. White Estate

UDDANNELSE

ELLEN G. WHITE

Uddannelse

Ellen G. White

**Copyright © 2020
Ellen G. White Estate, Inc.**

Information about this Book

Overview

This eBook is provided by the [Ellen G. White Estate](#). It is included in the larger free [Online Books](#) collection on the Ellen G. White Estate Web site.

About the Author

Ellen G. White (1827-1915) is considered the most widely translated American author, her works having been published in more than 160 languages. She wrote more than 100,000 pages on a wide variety of spiritual and practical topics. Guided by the Holy Spirit, she exalted Jesus and pointed to the Scriptures as the basis of one's faith.

Further Links

[A Brief Biography of Ellen G. White](#)
[About the Ellen G. White Estate](#)

End User License Agreement

The viewing, printing or downloading of this book grants you only a limited, nonexclusive and nontransferable license for use solely by you for your own personal use. This license does not permit republication, distribution, assignment, sublicense, sale, preparation of derivative works, or other use. Any unauthorized use of this book terminates the license granted hereby. (See [EGW Writings End User License Agreement](#).)

Further Information

For more information about the author, publishers, or how you can support this service, please contact the Ellen G. White Estate at

mail@whiteestate.org. We are thankful for your interest and feedback and wish you God's blessing as you read.

Indhold

Information about this Book	i
Sand uddannelses kildespring og formål.....	6
Skolen i Edens have	11
Kundskaben om godt og ondt	13
Uddannelsens forbindelse med frelsen	17
Israels uddannelse	20
Profetskolerne	29
Store mænds liv	34
En lærer, sendt fra Gud	49
En skildring af hans fremgangsmåde	58
Gud i naturen	67
Livets lærdomme	70
Anden anskuelsesundervisning	78
Sjælelig og åndelig udvikling	84
Videnskaben og Bibelen	88
Forretningsprincipper og -metoder	93
Bibelske levnedsskildringer	101
Poesi og sang	110
Bibelens mysterier.....	116
Historie og profeti	119
Bibelkundskab og bibelstudium.....	127
Fysiologisk studium	133
Mådehold og spisevaner	138
Rekreation og fritidsbeskæftigelse	142
Undervisning i praktiske fag	148
Uddannelse og karakter	155
Undervisningsmetoder	159
Opførselen	167
Påklædningens forbindelse med opdragelsen.....	171
Sabbaten	174
Tro og bøn	176
Livsgerningen	182
Forberedelse.....	190
Samarbejde.....	196

Disciplin	199
Skolen idet hinsidige liv	207

Sand uddannelses kildespring og formål

Vore forestillinger om uddannelse har en for snæver og for ringe rækkevidde. Der behøves en større horisont og et højere mål. Sand uddannelse betyder mere end blot at følge en bestemt studieplan. Den betyder mere end en forberedelse til det nuværende liv. Den omfatter hele mennesket og hele det tidsrum, som et menneske har mulighed for at gennemleve. Den er den harmoniske udvikling af de fysiske, sjælelige og åndelige evner. Den forbereder den studerende til glæden ved at tjene i denne verden og til den mere ophøjede glæde ved en rigere tjeneste i den kommende verden.

Kildespringet til en sådan uddannelse åbenbares i disse ord i Den hellige Skrift, der viser hen til den Almægtige: I ham er alle visdommens og kundskabens skatte skjult til stede.“ Kol. 2,3., „Hos ham er der råd og indsigt.“ Job. 12,13.

[14] Verden har haft sine store lærere, mænd med en vældig forstand og vidtrækkende videnskabelig indsigt, mænd, hvis ord har stimuleret tænkningen og åbnet store felter af viden for vort blik. Disse mænd er blevet æret som deres slægts vejledere og velgørere, men der findes én, som står over dem. Vi kan følge verdens læreres spor så langt tilbage, som menneskers beretninger rækker, men før dem var Lyset. Ligesom månen og stjernerne i vort solsystem skinner på grund af det lys, der genspejles fra solen, sådan genspejler denne verdens store tænkere strålerne fra retfærdighedens Sol, for så vidt som deres lære er sand. Hver gnist af tanke og hvert glimt af forstand kommer fra verdens lys.

I vore dage tales der så meget om den højere uddannelses væsen og betydning. Den sande højere uddannelse er den, der tildeles af ham, hos hvem der er visdom og væld (Job. 12,13), og fra hvis mund der kommer kundskab og indsigt.“ Ordsp. 2,6.

I kundskaben om Gud har al sand kundskab og virkelig udvikling deres kildespring. Hvor vi end vender os hen inden for den fysiske, den sjælelige eller den åndelige verden, og hvad vi end skuer, med undtagelse af syndens fordærvelse, så åbenbares denne kundskab.

Hvilken retning inden for forskningen vi end følger med det oprigtige formål at nå til sandheden, bliver vi bragt i berøring med den usynlige, mægtige visdom, som virker i og gennem det alt sammen. Menneskets forstand bliver bragt i forbindelse med Guds tanker, det begrænsede med det uendelige. Virkningen af et sådant fællesskab er uvurderlig for legeme, sjæl og sind.

Gennem dette fællesskab opnår vi den højeste uddannelse. Det er Guds egen udviklingsmetode.,,Bliv ven med ham“ (Job. 22,21), sådan lyder hans budskab til menneskeheden. Den fremgangsmåde, der skitseres i disse ord, blev fulgt ved uddannelsen af vor slægts stamfader. Da Adam stod i sin syndfri manddoms herlighed i det hellige Eden, underviste Gud ham på denne måde.

For at kunne forstå, hvad uddannelse indbefatter, må vi overveje både menneskets natur og Guds formål med at skabe mennesket, Vi må også overveje forandringen i menneskets stilling, fordi kundskaben om det onde kom til, og Guds plan om alligevel at fuldføre sit herlige formål ved opdragelsen af menneskeslægten. [15]

Da Adam kom fra Skaberens hånd, lignede han sin Skaber i legemlig, sjælelig og åndelig henseende.,,Gud skabte mennesket i sit billede“ (1Mos. 1,27), og det var hans hensigt, at jo længere mennesket levede, jo mere fuldt og helt skulle det åbenbare dette billede jo mere fuldstændig genspejle Skaberens herlighed. Alle menneskets evner var i stand til at udvikles; deres duelighed og kraft skulle bestandig forøges. Det var et vældigt virkefelt, der stod til deres rådighed, en herlig arbejdsmark, der stod åben for deres granskning. Hemmelighederne i det synlige univers den Alvises underværker (Job. 37,16) var tilgængelige for menneskets forskning. Det var dets store forrettighed at stå ansigt til ansigt med sin Skaber, og der bestod et hjerternes fællesskab imellem dem. Hvis mennesket var forblevet tro imod Gud, ville alt dette have tilhørt mennesket til evig tid. Gennem alle evigheder kunne det være blevet ved med at erhverve nye kundskabsskatte, opdage nye kilder til lykke og opnå en klarere og bestandig klarere forestilling om Guds visdom og magt og kærlighed. Mere og mere rigt ville det have opfyldt formålet med sin skabelse, mere og mere fuldt ud genspejlet Skaberens hensigt.

Men dette gik tabt ved ulydighed. Ligheden med Gud blev ødelagt på grund af synden og blev næsten udslettet. Menneskets fysiske kraft blev svækket, dets sjælelige evner blev forringede, dets åndeli-

[16] ge udsyn blev formørket. Det var blevet undergivet døden. Alligevel var alt håb ikke ude for menneskeslægten. Ved uendelig kærlighed og nåde var frelsesplanen blevet udtænkt, og der blev tilstået mennesket en prøvetid. At genskabe Guds billede i mennesket, at føre det tilbage til den fuldkommenhed, hvori det var skabt, at fremme legemets, sindets og sjælens udvikling, så den guddommelige hensigt med dets skabelse kunne virkeliggøres heri skulle frelsesværket bestå. Dette er formålet med uddannelsen, selve livets store formål.

Kærlighed grundlaget for skabelsen og frelsen er grundlaget for den sande uddannelse. Dette viser sig tydeligt i den lov, Gud har givet som vejleder i livet. Det første og store bud er dette: „Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og med hele din sjæl og med hele din styrke og med hele dit sind.“ Luk. 10,27. At elske ham, den almægtige, alvidende Gud med hele sin styrke og sind og hjerte betyder den højeste udvikling af enhver evne. Det betyder, at Guds billede skal genskabes i hele mennesket, i legemet og sindet så vel som i sjælen.

Det andet bud ligner det første: „Du skal elske din næste som dig selv.“ Matt. 22,39. Kærlighedens lov kræver legemets, sindets og sjælens hengivelse til tjeneste for Gud og vore medmennesker. Og mens denne tjeneste gør os til en velsignelse for andre, bringer den os selv de største velsignelser. Uselviskhed ligger til grund for al sand udvikling. Gennem uselvisk tjeneste modtager vi den højeste udvikling af enhver af vore evner. Mere og mere rigt får vi del i den guddommelige natur. Vi bliver gjort skikkede til Himmelen, fordi vi modtager Himmelen i vore hjerter.

[17] Da nu Gud er kilden til al sand kundskab, er det, som vi har set, uddannelsens vigtigste formål at rette vore tanker mod hans egen åbenbaring af sig selv. Adam og Eva modtog deres kundskab gennem direkte forbindelse med Gud, og de lærte af ham gennem hans skaberværk. Alt det skabte var i sin oprindelige fuldkommenhed et udtryk for Guds tanke. For Adam og Eva rummede naturen en rigdom af guddommelig visdom. Men på grund af synden blev mennesket afskåret fra at lære af Gud ved direkte samvær og for en stor del også gennem hans værk. Jorden, som er ødelagt og besmittet af synden, genspejler kun svagt Skaberens herlighed. Det er sandt, at de skabte ting, som han benytter i undervisningen, ikke er udslettede. På hvert blad af hans skaberværks store bog findes der stadig spor

af hans skrift. Naturen taler stadig om sin Skaber. Men alligevel er disse åbenbaringer kun delvise og ufuldkomne, og i vor faldne tilstand, med svækkede evner og begrænset udsyn, er vi ude af stand til at fortolke dem på rette måde. Vi trænger til den rigere åbenbaring af Gud selv, som han har givet os i sit skrevne ord.

Den hellige Skrift er den fuldkomne målestok for sandheden, og som sådan burde den have den første plads i uddannelsen. For at opnå en uddannelse, som er navnet værdig, må vi tage imod kundskab om Gud, Skaberen, og om Kristus Genløseren, sådan som de åbenbares for os i det hellige ord.

Ethvert menneske, der er skabt i Guds billede, er udstyret med evner, der er beslægtet med Skaberens: personlighed, evne til at tænke og til at handle. De mennesker, i hvem denne kraft udfolder sig, er de mænd, der står med et ansvar, der er de ledende inden for store foretagender, og som øver indflydelse på karakteren. Det er den rette uddannelses opgave at udvikle disse evner, at oplære de unge til at være tænkende mennesker og ikke blot et spejlbillede af andre menneskers tanker. I stedet for at begrænse deres studium til det, som mennesker har sagt eller skrevet bør de studerende vises hen til sandhedens kilder, til de store felter, der står åbne for forskning både i naturen og i åbenbaringen. De bør overveje pligtens og skæbnens store kendsgerninger og sjælen vil udvikle sig og blive styrket. I stedet for uddannede svæklinge kan læreanstalterne komme til at udsende mænd, som er i stand til at tænke og handle, mænd, der er omstændighedernes herre og ikke deres slave, mænd, som har en vid horisont, klare tanker og deres meningers mod.

[18]

En sådan uddannelse tilvejebringer mere end sjælelig disciplin. Den tilvejebringer mere end legemlig optræning. Den styrkker karakteren, så at sandhed og retskaffenhed ikke bliver offer for selviske ønsker eller verdslig ærgerrighed. Den rustet sindet mod det onde. Så bliver en eller anden beherskende lidenskab ikke en ødelæggende magt, men ethvert motiv og begær bliver bragt i overensstemmelse med retfærdighedens store grundsætninger. Når der dvæles ved fuldkommenheden i Kristi karakter, bliver sindet fornyet, og sjælen genskabes i Guds billede.

Kan en uddannelse være højere end denne? Hvad kan lignedes med den i værd?

„Man får den ej for det fineste guld, for sølv kan den ikke købes, den opvejes ikke med ofirguld, med kostelig sjoham eller safir; guld og glar kan ej måle sig med den, den fås ej i bytte for gyldne kar, krystal og koraller ikke at nævne. At eje visdom er mere end perler.“
Job. 28,15-18.

[19] Guds ideal for sine børn er højere, end den højeste menneskelige tanke kan nå. Guddommelighed, lighed med Gud, er det mål, vi skal nå til. Foran den, der skal lære, ligger en vej åben med stadige fremskridt. Han har et formål at opfylde, et mål at nå, som indbefatter alt, hvad der er godt, rent og ædelt. Han vil nå frem så hurtigt og så langt som muligt inden for hver eneste gren af sand kundskab. Men hans bestræbelser vil være rettede mod mål, som er hævet lige så højt over blot selviske og timelige interesser som himlene er højere end jorden.

Den, som arbejder i samklang med de guddommelige formål for at meddele de unge en viden om Gud og forme deres karakter i harmoni med hans, udretter et rigt og ædelt arbejde. Når han vækker ønsket om at nå det guddommelige ideal, tilbyder han en uddannelse, der er så høj som himmelen og så vid og bred som universet; en uddannelse, der ikke kan fuldføres i dette liv, men som vil fortsættes i det kommende liv; en uddannelse, der sikrer den fremgangsrige studerende hans adgangsbevis fra den forberedende skole på jorden til den højere klasse: den himmelske skole.

Skolen i Edens have

[20]

Det uddannelsessystem, der blev indstiftet ved verdens begyndelse, skulle være en rettesnor for mennesket gennem alle senere tider. Som eksempel på dets grundsætninger blev der oprettet en mønsterskole i Eden, vore første forældres hjem. Edens have var skolestuen, naturen var lærebogen, Skaberen selv var læreren, og menneskeslægtens forældre var eleverne.

Adam og Eva, der var skabt til at være „Guds billede og afglans“ (1Kor. 11,7), havde modtaget gaver og evner, der ikke var deres høje bestemmelse uværdige. Yndefulde og symmetriske af skikkelse, regelmæssige og smukke af træk, med ansigter, der strålede af sundhed og af glædens og håbets lys, lignede de i det ydre deres Skaber. Denne lighed gav sig ikke alene udtryk i deres fysiske egenskaber. Enhver af sindets og sjælens evner var en genspejling af Skaberens herlighed. Med deres rige sjælelige og åndelige evner var Adam og Eva kun lidet ringere end englene (Heb. 2,7), så de ikke blot kunne skelne den synlige verdens undere, men også fatte moralske ansvar og forpligtelser.

„Derpå plantede Gud Herren en have i Eden ude mod øst, og der satte han mennesket, som han havde dannet; og Gud Herren lod af agerjorden fremvokse alle slags træer, en fryd at skue og gode til føde, desuden livets træ, der stod midt i haven.“ 1Mos. 2,8-9. Her skulle vore første forældre modtage deres undervisning, midt i den skønne natur, der var uberørt af synden.

[21]

I sin dybe interesse for sine børn ledede vor himmelske Fader personligt deres opdragelse. Ofte fik de besøg af hans sendebud, de hellige engle, og fra dem modtog de råd og belæring. Tit, når de vandrede i haven i dagens kølige timer, hørte de Guds røst, og ansigt til ansigt var de sammen med den Evige. Hans tanker over for dem var tanker om fred og ikke om ulykke. Jer. 29,11. Alle hans formål gjaldt deres største lykke.

Adam og Eva fik overgivet omsorgen for haven for at dyrke og vogte den. 1Mos. 2,15. Skønt de var rige på alt hvad universets

skaber kunne forsyne dem med, skulle de ikke leve i lediggang. Som en velsignelse blev der anvist dem nyttig beskæftigelse for at styrke legemet, berige sindet og udvikle karakteren.

Naturens bog, som udfoldede sin levende belæring for deres øjne, skaffede dem en uudtømmelig kilde til lærdom og glæde. På ethvert af skovens blade og enhver af bjergets stene, i hver eneste strålende stjerne, på jorden og havet og himmelen stod Guds navn skrevet. Edens beboere førte samtaler både med det levende og det livløse i skaberværket med blade og blomster og træer og med ethvert levende væsen, lige fra vandenes havuhyrer til støvgrannet i solstriben, og tilegnede sig fra hver enkelt dets livs hemmeligheder. Guds herlighed i himlene, de utallige verdener i deres forordnede baner, skyernes svæven, den Alvises underværker, (Job 37,16), lysets og lydens, dagens og nattens mysterier alt var genstand for udforskning af eleverne i jordens første skole.

[22] Naturens love og virksomhed og de store sandhedsprincipper, der behersker det åndelige univers, blev åbenbaret for deres sind af ham, som var den almægtige Skaber af det alt sammen. I lyset af kundskaben om Guds herlighed (2Kor. 4,6) udfoldede deres sjælelige og åndelige evner sig og de erfarede de rigeste glæder ved deres hellige tilværelse.

Som den kom fra Skaberens hånd, var ikke blot Edens have, men hele jorden overordentlig smuk. Ingen plet af synd, ingen skygge af død virkede ødelæggende på det skønne skaberværk. Guds højhed skjuler himmelen, hans herlighed fylder jorden.,,Morgenstjernerne jubled til hobe, og alle gudssønner råbte af glæde.“ Hab. 3,3; Job 38,7. Således var jorden et velegnet symbol på ham, som er rig på miskundhed og trofasthed (2Mos. 34,6); et velegnet studerekammer for dem, der var skabt i hans billede. Edens have var et billede på, hvad Gud ville, at hele jorden skulle blive, og det var hans hensigt at menneskeslægten, efterhånden som den voksede i antal, skulle oprette andre hjem og skoler i lighed med den, som har havde givet dem. Således skulle i tidens løb hele jorden blive fuld af hjem og skoler, hvor Guds ord og gerninger kunne granskes, og hvor de studerende således skulle blive mere og mere velegnede til gennem endeløse tider at genspejle Guds herligheds lys og visdom.

Kundskaben om godt og ondt

[23]

Skønt vore første forældre var skabt som syndfri og hellige, var de dog ikke udelukkede fra muligheden af at synde. Gud kunne have skabt dem uden evne til at overtræde hans krav, men i så fald kunne der ikke være sket nogen udvikling af karakteren, og deres tjeneste ville ikke have været frivillig, men påtvungen. Derfor gav han dem evnen til at vælge evnen til at vise lydighed eller lade være. Men før de fuldt ud kunne modtage de velsignelser, han ønskede at tildele dem, måtte deres kærlighed og troskab sættes på prøve.

I Edens have stod træet til kundskab om godt og ondt. .... Men Gud Herren bød Adam: Af alle træer i haven har du lov at spise, kun af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise. 1Mos. 2,9-17. Det var Guds vilje, at Adam og Eva ikke skulle kende det onde. Kundskaben om det gode var blevet skænket dem i rigt mål; men kundskaben om det onde om synden og dens følger, om trættende arbejde, om ængstelig bekymring, om skuffelser og sorg, om smerte og død blev i kærlighed holdt borte fra dem.

Mens Gud søgte menneskets bedste, søgte Satan at volde det ødelæggelse. Da Eva uden at bryde sig om Herrens formaning med hensyn til det forbudte træ dristede sig til at nærme sig det, kom hun i kontakt med sin fjende. Da hendes interesse og nysgerrighed var blevet vakt, gik Satan videre og gav sig til at benægte Guds ord og at tilskynde hende til at nære mistillid til hans visdom og godhed. Til kvindens erklæring med hensyn til træet på godt og ondt: „Gud sagde, at vi ikke måtte spise, ja, ikke røre derved, thi så skulle vi dø“, gav fristeren dette svar: „I skal ingenlunde dø; men Gud ved, at når I spiser deraf, åbnes eders øjne, så I bliver som Gud til at kende godt og ondt.“ 1Mos. 3,3-5.

[24]

Det var Satans ønske at det skulle se ud, som om denne kundskab om det gode blandet med det onde ville blive en velsignelse, og at Gud ved at forbyde dem at tage af frugten på træet forholdt dem et stort gode. Han gjorde gældende, at det var på grund af dens vidunderlige egenskaber til at tildele visdom og kraft, at Gud havde

forbudt dem at smage den, og at han således søgte at forhindre dem i at nå til en ædlere udvikling og opleve større lykke. Han sagde, at han selv havde spist af den forbudne frugt, og at han som følge deraf havde erhvervet sig evnen til at kunne tale; og at hvis de også ville spise deraf, ville de opnå en mere ophøjet tilværelsesform og opleve en langt større rigdom af kundskab.

Mens Satan hævdede at have modtaget et stort gode ved at spise af det forbudne træ, lod han det ikke skinne igennem, at han på grund af sine overtrædelser var blevet udstødt fra Himmelen. Her var en falskhed, der var så godt skjult under et dække af tilsyneladende sandhed, at Eva, der var forblindet, smigret og ført bag lyset, ikke opdagede bedraget. Hun begærede det, som Gud havde forbudt; hun betvivlede hans visdom. Hun gav slip på troen, nøglen til kundskab.

[25] Eva så nu, at træet var godt at spise af, en lyst for øjnene og godt at få forstand af; og hun tog af dets frugt og spiste. Frugten havde en behagelig smag, og mens hun spiste, syntes hun at føle en levendegørende kraft og bildte sig ind, at hun trådte ind i en højere tilværelsesform. Da hun selv havde syndet, blev hun en frister for sin mand, og han spiste. 1Mos. 3,6.

Fjenden havde sagt: „Eders øjne åbnes, så I bliver som Gud til at kende godt og ondt.“ 1Mos. 3,5. Deres øjne blev i sandhed åbnede, men hvor var dette sørgeligt! Kundskab om det onde, om syndens forbandelse, var alt, hvad overtræderne havde vundet. Der var intet giftigt ved selve frugten, og synden bestod ikke blot i at give efter for lysten til at spise af den. Det var tvivlen om Guds godhed, vantro over for hans ord og forkastelse af hans myndighed, der gjorde vore første forældre til syndere, og som bragte kendskabet til det onde ind i verden. Det var dette, der åbnede døren for enhver form for falskhed og vildfarelse.

Mennesket mistede alt, fordi det valgte hellere at lytte til bedrageren end til ham, som er sandhed, og som alene har visdom. Men ved at blande det onde med det gode blev menneskets sjælelige og åndelige evner lammede. Det kunne ikke længere skatte det gode, som Gud i så rigt mål havde givet det.

Adam og Eva havde valgt kundskaben om det onde, og hvis de nogen sinde skulle genvinde den stilling, de havde mistet, måtte de genvinde den under de ugunstige forhold, som de selv havde foranlediget. De kunne ikke længere blive boende i Edens have,

fordi den i sin fuldkommenhed ikke kunne lære dem det, som det nu var væsentligt for dem at lære. Med usigelig sorg tog de afsked med deres skønne omgivelser og drog bort for at bo på jorden, over hvilken syndens forbandelse hvilede.

Til Adam havde Gud sagt: „Fordi du lyttede til din hustrus tale og spiste af træet, som jeg sagde, du ikke måtte spise af skal jorden være forbandet for din skyld; med møje skal du skaffe dig føde af den alle dit livs dage; torn og tidsel skal den bære dig, og markens urter skal være din føde; i dit ansigts sved skal du spise dit brød, indtil du vender tilbage til jorden, thi af den er du taget; ja, støv er du, og til støv skal du vende tilbage!“ 1Mos. 3,17-19. [26]

Skønt jorden var ramt af forbandelsen, skulle naturen stadig være menneskets lærebog. Nu kunne den ikke kun være et billede på det gode; thi alle vegne var det onde til stede og fordærvede jorden og havet og luften med sin besmittende virkning. Hvor engang kun Guds tanker og viden om det gode stod skrevet, stod nu også Satans tanker skrevet, en viden om det onde. Fra naturen, som nu åbenbarede kundskaben om godt og ondt, skulle mennesket bestandig modtage advarsler om syndens følger.

I den visnende blomst og det faldende blad var Adam og hans hustru vidne til de første tegn på forfald. De blev levende erindret om den barske kendsgerning, at alt, hvad der lever, må dø. Selv luften, som deres liv var afhængigt af, havde kimen til død i sig.

Bestandig blev de også mindet om deres tabte herredømme. Blandt de laverestående skabninger havde Adam været som en konge, og så længe han blev ved med at være tro mod Gud, anerkendte hele skabningen ham som sin herre. Men da han syndede, gik hans herredømme tabt. Oprørsånden, som han selv havde lukket ind, bredte sig til dyrenes verden. Således var det ikke blot menneskets liv, men også dyrenes natur, skovens træer, markens urter, selve den luft, han indåndede, der fortalte den sørgelige beretning om kundskaben om det onde.

Men mennesket blev ikke overladt til følgerne af det onde, som det havde valgt. Den dom, der blev afsagt over Satan, rummede en antydning om frelse. „Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden,“ sagde Gud, mellem din sæd og hendes sæd; den skal knuse dit hoved, og du skal hugge den i hælen. 1Mos. 3,15. Denne dom, der blev afsagt i vore første forældres påhør, var en forjættelse til dem. Før [27]

de hørte om torne og tidsler, om den møje og sorg, som skulle blive deres lod, eller om det støv, som de skulle vende tilbage til, lyttede de til ord, som ikke kunne undlade at indgyde dem håb. Alt, hvad der var gået tabt ved at give efter for Satan, kunne atter genvindes ved Kristus.

Det samme tilkendegiver naturen for os. Skønt den er ødelagt af synd, taler den ikke blot om skabelse, men også om genløsning. Skønt jorden bærer vidnesbyrd om forbandelsen i de tydelige tegn på forfald, er den stadig rig og skøn, takket være tegnene på levendegørende kraft. Træerne mister deres blade, men kun for atter at iklædes friskere grønt; blomsterne dør, men for at spire frem i ny skønhed; og gennem enhver åbenbaring af skabende kraft rækkes der os en forsikring om, at vi kan genskabes i den retfærdighed og fromhed, som hører sandheden til. Ef. 4,24. Således kan selve de ting og processer i naturen, der så levende erindrer os om, hvor meget vi har mistet, blive håbets budbringere for os.

Så langt som det onde når ud, hører vi vor Faders røst, som byder sine børn se syndens natur i dens virkninger og formaner dem til at forsage det onde og opfordrer dem til at tage imod det gode.

Uddannelsens forbindelse med frelsen

[28]

Gennem synden blev mennesket skilt fra Gud. Hvis ikke frelsesplanen havde været, ville en evig adskillelse fra Gud, en endeløs nats mørke, være blevet dets skæbne. Ved Frelserens offer er samfund med Gud atter blevet muliggjort. Vi kan ikke personligt træde frem for ham. I vor syndighed kan vi ikke skue hans ansigt; men vi kan se ham og have samfund med ham i Jesus, Frelseren., Kundskaben om Guds herlighed åbenbares os på Kristi åsyn., „Det var Gud, som i Kristus forligte verden med sig selv.“ 2Kor. 4,6; og 5,19.

„Ordet blev kød og tog bolig iblandt os, ... fuld af nåde og sandhed.“ „I det var liv, og livet var menneskenes lys.“ Joh. 1,14; 1,4. Kristi liv og død, prisen for vor genløsning, er for os ikke blot løftet om og pantet på livet, ikke blot midlet til atter at gøre visdommens skatte tilgængelige for os; de er en videre og højere åbenbaring af hans karakter, end selv de hellige i Eden kendte.

Og mens Kristus lukker Himmelen op for mennesket, åbner det liv, som han tildeler, menneskets hjerte for Himmelen. Synden ikke blot udelukker os fra Gud, men tilintetgør i menneskets sjæl både ønsket om og evnen til at kende ham. Det er Kristi opgave at nedbryde hele dette ondskabens værk. Sjælens evner, som er lammede af synden, det formørkede sind, den fordærvede vilje, har han magt til at styrke og helbrede. Han åbner universets rigdomme for os, og ved ham bliver der givet os magt til at opfatte og tilegne os disse skatte.

[29]

Kristus er det sande lys, som oplyser hvert menneske. Joh. 1,9. Ligesom ethvert menneske har liv ved Kristus, sådan modtager også enhver sjæl gennem ham en stråle af det guddommelige lys. Ikke blot forstandsmæssig, men åndelig kraft, en opfattelse af det rette, et ønske om godhed, findes i hvert eneste hjerte. Men der er en modstridende magt, som bekæmper disse principper. Følgerne af, at der blev spist af træet til kundskab om godt og ondt, åbenbarer sig i hvert eneste menneskes erfaringer. Der findes i menneskets natur en tilbøjelighed til at gøre det onde, en magt, som det ikke

kan modstå uden hjælp. For at holde stand imod denne magt, for at nå til det ideal, som det i sin inderste sjæl anser for at være det eneste værdige, kan det kun finde hjælp hos en eneste magt. Denne magt er Kristus. At samarbejde med denne kraft er, hvad mennesket allermost behøver. Burde ikke dette samarbejde være det højeste mål inden for alle bestræbelser for at opdrage og uddanne?

[30] Den sande lærer lader sig ikke tilfredsstillende af andenklasses arbejde. Han er ikke tilfreds med at føre sine elever frem til en standard, som er ringere end den ypperste, som det er muligt for dem at nå. Han kan ikke være tilfreds med kun at meddele dem teknisk kundskab, med at gøre dem til dygtige bogholdere, duelige håndværkere eller fremgangsrige forretningsmænd. Han vil bestræbe sig på at bibringe dem sandhedens, lydighedens, ærens, retskaffenhedens og renhedens grundsætninger, som kan gøre dem til en positiv kraft til samfundets stabilisering og højnelse. Han ønsker fremfor alt, at de skal tilegne sig livets store lære om uselvsk tjeneste.

Gennem sjælens forbindelse med Kristus og ved at modtage hans visdom som rettesnor og hans kraft som hjertets og livets styrke bliver disse principper en levende kraft, som danner karakteren. Når denne forening er sket, har eleven fundet visdommens kilde. Han har inden for sin rækkevidde kraften til at virkeliggøre de højeste idealer. Han har mulighed for at opnå den højeste uddannelse til livet i denne verden, og på grundlag af den oplæring, han her har erhvervet sig, påbegynder han den uddannelse som indbefatter evigheden.

At uddanne og at frelse er i den højeste betydning ét, thi i uddannelsen ligesom i genløsningen kan ingen lægge anden grundvold end den, der er lagt, nemlig Jesus Kristus., „Thi Gud besluttede at lade hele fylden bo i ham.“ 1Kor. 3,11; Kol. 1,19.

Selv under ændrede forhold retter den sande uddannelse sig efter Skaberens plan planen i skolen i Edens have. Adam og Eva blev undervist gennem direkte samfund med Gud; vi skuer lyset fra kundskaben om Guds herlighed på Kristi åsyn.

Uddannelsens store grundprincipper er stadig uforandrede., „De står i al evighed fast“ (Sl. 111,8); thi de er grundprincipperne i Guds karakter. At hjælpe eleven til at forstå disse grundsætninger og til at opnå en sådan forening med Kristus, som vil gøre disse grundsætninger til en herskende kraft i livet, burde være lærerens hovedbestræbelse og hans bestandige formål. Den lærer, der gør

dette til sit mål, er i sandhed Kristi medarbejder, og han arbejder sammen med Gud.

Israels uddannelse

[31]

[32]

[33]

Det uddannelsessystem, der blev indstiftet i Edens have, havde familie til midtpunkt. Adam var Guds søn (Luk. 3,38), og alt var fra deres Fader, at den Højstes børn modtog deres belæring. Deres skole var i videste forstand en familieskole.

Efter den guddommelige uddannelsesplan, sådan som den blev tilpasset menneskets tilstand efter syndefaldet, står Kristus som repræsentant for Faderen og som forbindelsesledet mellem Gud og mennesker. Han er menneskeslægtens store lærer. Og han forordnede, at mænd og kvinder skulle være hans repræsentanter. Familien var skolen, og forældrene var lærerne.

[34]

Den uddannelse, som havde sit midtpunkt i familien, var den fremherskende i patriarkernes dage. Til de skoler, som således var oprettet, sørgede Gud for de mest gunstige betingelser for karakterudviklingen. De mennesker, som var under hans ledelse, fulgte stadig den livsplan, som han havde anvist fra begyndelsen. De, som veg bort fra Gud, byggede sig byer, og når de samledes i disse, var de stolte af den pragt, det vellevned og de laster, som den dag i dag gør byerne til verdens stolthed og forbandelse. Men de mennesker, som holdt fast ved Guds grundregler for livet, boede på sletterne og mellem bjergene. De var agerdyrkere og hyrder, som vogtede fåreflokke og kvæghjorde, og under det frie, ubundne liv med dets muligheder for arbejde og studium og eftertanke lærte de af Gud og underviste deres børn om hans gerninger og veje.

Det var denne form for opdragelse, som Gud ønskede at indføre i Israel. Men da israelitterne blev ført ud fra Ægypten, var der kun få, der var forberedt til at samarbejde med Gud ved oplæringen af deres børn. Forældrene trængte selv til belæring og opdragelse. Efter at de havde været ofre for en livsvarig tilværelse som trælle, var de uvidende, ulærde og nedværdigede. De havde kun ringe viden om Gud og kun liden tro på ham. De var blevet forvirrede gennem falsk lære og fordærvede ved deres langvarige kontakt med hedenskab.

Gud ønskede at hæve dem til en højere moralske standard, og for at opnå dette søgte han at bibringe dem kundskab om ham selv.

Gennem sin handlemåde over for dem på ørkenvandringen, under alle deres rejser hid og did, ved at udsætte dem for sult, tørst og udmattelse og for fare fra hedenske fjender og ved at tilkendegive sin forudseenhed, når de trængte til hjælp, søgte Gud at styrke deres tro ved at åbenbare dem den kraft, som bestandig virkede til gavn for dem. Når han havde lært dem at stole på sin kærlighed og magt; var det hans hensigt gennem løvens forskrifter at forkynde dem, til hvilket højdepunkt af karakterudvikling han ved sin nåde ønskede, de skulle nå.

Det var en dyrebar lære, der blev givet Israel under deres ophold ved Sinaj. Dette var en tid, hvor de fik en særlig forberedelse til at overtage Kana'an som deres arv. Og deres omgivelser her var gunstige før opfyldelsen af Guds formål. Over Sinajs top hvilede skystøtten, som havde vist dem vej på rejsen, og overskyggede sletten, hvor folket havde opslået deres telte. Som en ildstøtte om natten forvissede den dem om den guddommelige beskyttelse; og mens de lå i deres dybe søvn, dalede brødet fra himmelen blidt ned over lejren. Til alle sider talte vidtstrakte, forrevne højdedrag i deres højtidelige storhed om evighedens vedvaren og majestæt. Mennesket følte sin uvidenhed og svaghed i hans nærværelse, som vejer bjerge med bismær eller i vægtskål høje. Esajas 40,12. Her søgte Gud gennem åbenbarelsen af sin herlighed at give Israel et indtryk af sit væsens og sine kravs hellighed og af den store skyld, man pådrager sig ved at synde.

[35]

Men folket var sendrægtigt til at lære dette. Efter at de i Ægypten havde vænnet sig til at se en materiel fremstilling af guddommen, og disse fremstillinger var af den mest fornede art var det vanskeligt for dem at fatte den usynlige Guds tilværelse eller væsen. Af medlidenhed med deres svaghed gav Gud dem et symbol på sin nærværelse.,,Du skal indrette mig en helligdom,“ sagde han.,,for at jeg kan bo midt iblandt dem.“ 2Mos. 25,8.

Ved opførelsen af helligdommen som bolig for Gud fik Moses anvisning på at indrette alt i overensstemmelse med det himmelske forbillede. Gud kaldte ham op på bjerget og åbenbarede ham det himmelske billede, og i lighed hermed blev tabernaklet med alt, hvad der hørte dertil, dannet.

Således åbenbarede Gud sit strålende karakterideal for Israel, som han ønskede at gøre til sin bolig. Forbilledet blev vist dem på bjerget, da loven blev givet fra Sinaj, og da Gud gik forbi Moses og forkyndte: „Herren, Herren, Gud, som er barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed.“ 2Mos. 34,6.

[36] Men i sig selv var de ude af stand til at nå dette ideal. Åbenbaringen ved Sinaj kunne kun give dem et indtryk af deres nød og hjælpeløshed. Tabernaklet skulle gennem sin offertjeneste give dem en anden lære læren om syndsforladelse og om kraft til ved Frelserens hjælp at vise lydighed, hvilket er vejen til livet.

Ved Kristus skulle det formål opfyldes, for hvilket tabernaklet var et symbol. I dette herlige bygningsværk genspejlede de funk-lende gyldne vægge i alle regnbuens farver forhængene, som var indvævede med keruber. Duften af stedsebrændende røgelse gennemtrængte alt. Præsterne var klædt helt i hvidt, og i det inderste rums dybe hemmelighedsfuldhed, over nådestolen, mellem de bøjede tilbedende engleskikkelser, fandtes den Højstes herlighed. I alt dette ville Gud, at hans folk skulle kunne tyde hans formål med menneskesjælen. Det var det samme formål, der lang tid derefter blev forkyndt af apostlen Paulus, som ved Helligånden sagde:

„Ved I ikke, at I er Guds tempel, og Guds Ånd bor i jer? Hvis nogen ødelægger Guds tempel, skal Gud ødelægge ham; thi Guds tempel er helligt, og I er jo hans tempel.“ 1Kor. 3,16-17.

Det var en stor forrettighed og ære, der blev skænket Israel ved at måtte indrette helligdommen, og det gav dem også et stort ansvar. Et bygningsværk af overvældende pragt, der til sin opførelse krævede det mest kostbare materiale og den største kunstneriske dygtighed, skulle rejses ude i ørkenen af et folk, som lige var kommet ud af trældommen. Det syntes at være en uløselig opgave. Men han, som havde givet dem bygningsplanen, havde forpligtet sig til at samarbejde med bygningsmændene.

[37] „Herren talte fremdeles til Moses og sagde: Se, jeg har kaldet Bezal’el, en søn af Hurs søn Uri, af Judas stamme og fyldt ham med Guds Ånd, med kunstnersnilde, kløgt og indsigt i alskens arbejde. .... Og se, jeg har givet ham Oholiab, Ahisamaks søn, af Dans stamme til medhjælper, og alle kunstforstandige mænds hjerte har jeg udrustet med kunstsnilde, for at de kan udføre alt, hvad jeg har pålagt dig.“ 2Mos. 31,1-6.

Hvilken fagskole var ikke dette midt ude i ørkenen med Kristus og hans engle som læremestre!

Hele folket skulle være medarbejdere ved indretningen af helligdommen og dens tilbehør. Der var arbejde både for hjerne og hænder. Der krævedes en mængde forskellige materialer, og alle blev opfordret til at medvirke, eftersom de følte sig tilskyndet dertil af deres hjerte.

Således blev de gennem arbejde og gavmildhed oplært til at samarbejde med Gud og med hinanden. Og de skulle også samarbejde ved opførelsen af den åndelige bygning: Guds tempel i sjælen.

Lige fra de begav sig ud på rejsen fra Ægypten, var der blevet givet dem belæring med hensyn til deres uddannelse og disciplin. Endog før de forlod Ægypten, var der blevet oprettet en midlertidig organisering, og folket var blevet inddelt i grupper under beskikkede ledere. Ved Sinaj blev organiseringen fuldført. Den orden, der på en så slående måde lægges for dagen i alle Guds handlinger, åbenbarede sig i den hebraiske samfundsordning. Gud var midtpunktet for myndighed og styrelse. Moses skulle som hans stedfortræder håndhæve lovene i hans navn. Derefter kom rådet af de halvfjerdsindstyve, derefter præsterne og fyrsterne, og under disse øverster over tusinde, hundrede, halvtredsindstyve eller ti (4Mos. 11,1617; 5Mos. 1,15), og endelig tilsynsmænd, der havde forskellige opgaver. Lejren var ordnet på den nøjagtigste måde, med tabernaklet, Guds bolig, i midten, og med præsternes og levitternes telte rundt om. Uden for disse lejrede hver stamme sig ved sit eget banner.

Der blev truffet gennemgribende sanitære forholdsregler. Disse blev påbudt folket, ikke blot som en nødvendighed af hensyn til sundhedstilstanden, men som en betingelse for, at de kunne bevare den Allerhøjestes nærværelse blandt sig. Med myndighed fra Gud erklærede Moses for dem: „Herren din Gud drager med midt i din lejr for at hjælpe dig; ..... derfor skal din lejr være hellig.“ 5Mos. 23,14. [38]

Alle israelitternes livsvaner var indbefattede i deres opdragelse. Alt, hvad der angik deres velbefindende, var genstand for guddommelig omsorg og kom ind under den guddommelige lovs område. Selv ved deres forsyning med føde søgte Gud at gøre det allerbedste for dem. Den manna, hvormed han mættede dem i ørkenen, var af en sådan art, at den virkede fremmende på de legemlige, sjælelige

og moralske kræfter. Skønt så mange af dem gjorde oprør mod de begrænsninger, som blev foretaget i deres kost, og længtes efter at vende tilbage til den tid, hvor, som de sagde: „Vi sad ved kødgryderne og kunne spise os mætte i brød!“ (2Mos. 16,3), så blev visdommen i Guds valg for dem godtgjort på en måde, som var uimodsigelig. Til trods for alle afsavnene under deres tilværelse i ørkenen fandtes der blandt alle deres stammer ikke en eneste, som var svag.

Under alle deres vandringer skulle arken, der indeholdt Guds lov, være deres vejviser. Det sted, hvor de skulle slå lejr, blev angivet ved, at skystøtten sænkede sig. Så længe skyen hvilede over tabernaklet, forblev de i lejren. Når den hævede sig, fortsatte de deres vandring. Både standsningen og afrejsen blev betegnet ved en højtidelig påkaldelse: „Og hver gang arken brød op, sagde Moses: Stå op, Herre at dine fjender må splittes. .... Og hver gang den standsede, sagde han: Vend tilbage, Herre, til Israels stammers titusinder!“ 4Mos. 10,35-36.

[39] Mens folket drog gennem ørkenen, blev mange værdifulde lærdomme indprentet dem ved hjælp af sang. Ved udfrielsen fra Faraos hær forenede hele Israels skare sig i en sejrssang. Vidt over ørken og hav klang det jublende omkvæd, og bjergene gav genlyd af lovsangstonerne: „Syng for Herren, thi han er højt ophøjet.“ 2Mos. 15,21. Denne sang blev ofte gentaget under vandringen, hvor den opmuntrede hjerterne og gjorde troen mere brændende hos pilgrimmene. De bud, der var blevet givet dem på Sinaj, med løfter om Guds velbehag og beretningerne om hans underfulde gerninger for at udfri dem, fik efter guddommelig anvisning udtryk i sang og blev sunget med ledsagelse af musikinstrumenternes klang, mens folket holdt trit, idet deres stemmer forenede sig i lovsangen.

Således blev deres tanker hævede over rejsens prøvelser og vanskeligheder, det urolige, voldsomme sind blev neddæmpet og beroliget, sandhedens grundregler blev indpodet i erindringen, og troen blev styrket. Fælles optræden lærte dem orden og enighed, og folket blev bragt i nærmere kontakt med Gud og med hinanden.

Om Guds handlemåde over for Israel under de fyrretyve års vandringer i ørkenen sagde Moses: „Herren optugter dig, som en mand optugter sin søn,“ for at ydmyge dig og sætte dig på prøve og for at se, hvad der boede i dit hjerte, om du ville holde hans bud eller ej. 5Mos. 8,5. og 2.

„Han fandt det i ørkenlandet, i ødemarken, blandt ørkenens hyl; han værnede det med vågent øje og vogtede det som sin øjesten. Som ørnen, der purrer sin yngel ud og svæver over sine unger løftede han det på sit vingefang og bar det på sine vinger. Herren var dets eneste fører, ingen fremmed gud var hos ham.“ 5Mos. 32,10-12.

„Thi han kom sit hellige ord i hu til Abraham, sin fjender; han lod sit folk drage ud med fryd, sine udvalgte under jubel; han gav dem folkenes lande, de fik folkeslags gods i eje. Derfor skulle de holde hans bud og efterkomme hans love.“ Sl. 105,42-45. [40]

Gud omgav Israel med alle hjælpemidler, gav dem enhver forrettighed, som kunne gøre dem til en ære for hans navn og en velsignelse for de omkringboende folk. Hvis de ville vandre på lydighedens veje, lovede han, at han ville sætte dem højt over alle folk, som han har skabt, til pris og berømmelse og ære. „Og alle jordens folk skal se,“ sagde han, „at Herrens navn er nævnet over dig, og frygte dig.“ De folkeslag, som kommer til at høre om alle disse forordninger, skal sige: „Sandelig, det er et viist og klogt folk, dette store folk!“ 5Mos. 26,17; 28,10; 4,6.

I de love, der blev overgivet Israel, blev der givet nøjagtige forskrifter med hensyn til uddannelsen. Gud havde på Sinaj åbenbaret sig for Moses som barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed. 2Mos. 34,6. Disse grundprincipper, som der var givet udtryk for i hans lov, skulle Israels fædre og mødre lære deres børn. Moses forkyndte dem efter Guds befaling: „Disse bud, som jeg pålægger dig i dag, skal du tage dig til hjerte; og du skal indprente dine børn dem og tale om dem, både når du sidder i dit hus, og når du vandrer på vejen, både når du lægger dig, og når du står op.“ 5Mos. 6,6-7.

Undervisningen om disse ting skulle ikke være en tør teori. De, som vil videregive sandheden, må selv udøve dens grundregler. Kun ved at være et spejlbillede af Guds egenskaber gennem retsindigheden, sjælsadelen og uselvskheden i deres eget liv kan de øve indflydelse på andre.

Den rette uddannelse består ikke i at påtvinge et uudviklet og uimodtageligt sind belæring. De sjælelige evner må vækkes og interessen tages fangen. Guds undervisningsmetode tog sigte herpå. Han, som skabte sjælen og fastsatte dens love, sørgede også for, at den kunne udvikle sig i samklang med dem. I hjemmet og i hellig- [41]

dommen, gennem naturen og kunsten, i arbejde og i fest, i hellige bygningsværker og i mindestene, gennem utallige metoder og rituelle skikke og symboler gav Gud Israel en belæring, der var et billede på hans grundtanker, og som bevarede mindet om hans underfulde handlinger. Når der så blev spurgt, ville den belæring, der blev givet, påvirke sind og hjerte.

Gennem forordningerne for det udvalgte folks opdragelse åbenbares det tydeligt, at et liv, der leves i Gud, er et fuldkomment liv. Enhver trang, han har indpodet os, sørger han for at tilfredsstille; enhver evne, han har tildelt os, søger han at udvikle.

Som skaberen af al skønhed, der selv elsker det skønne, drog Gud omsorg for at imødekomme sine børns kærlighed til skønhed. Han sørgede også for deres selskabelige behov, for de venskabelige og nyttige sammenkomster, der bidrager så meget til at opdyrke venlige følelser og til at lyse op i livet og forskønne det.

Som opdragelsesmiddel indtog Israels højtider en betydningsfuld plads. I det daglige liv var familien både en skole og en kirke, hvor forældrene var læremestre både i verdslige og religiøse anliggender. Men tre gange om året var der fastsatte tidspunkter for selskabeligt samvær og for fælles tilbedelse. Disse sammenkomster blev først holdt i Silo og senere i Jerusalem. Det krævedes kun, at fædre og sønnerne skulle være til stede; men der var ingen, der ønskede at gå glip af at tage del i højtiderne, og så vidt det var muligt var alle hjemmets beboere til stede; og sammen med dem fik både den fremmede, levitten og de fattige del i deres gæstfihed.

[42] Rejsen til Jerusalem, der foregik på den enkle patriarkalske måde, midt i forårstidens skønhed, midsommerens frodighed eller efterårets modne herlighed, var en fryd. De kom med takofre, lige fra den hvidhårede mand til det lille barn, for at mødes med Gud i hans hellige bolig. Mens de var på vejen dertil, blev fortidens oplevelser, de beretninger, som både gamle og unge stadig elsker så højt, fortalt for de hebraiske børn. De sange, der havde opmuntret dem under ørkenvandringen, blev sunget. Guds bud blev sunget, og uløseligt forbundet med naturens velsignede påvirkning og samværet med venlige mennesker blev de for stedse fæstnet i mange børns og unge menneskers erindring.

De ceremonier, som de blev vidne til i Jerusalem i forbindelse med påskehøjtiden den store natlige sammenkomst, hvor mændene

havde bælte om lænderne, sko på fødderne og stav i hånd, det hastige måltid, lammet, de usyrede brød og de bitre urter, og under den højtidelige stilhed gentagelsen af beretningen om blodet, der blev strøget på dørstolperne, om dødens engel og den lange vandring fra trældommens land alt dette var af en art, som måtte vække fantasien og gøre indtryk på hjertet.

Løvhyttefesten eller høstfesten med dens offergaver fra frugthave og mark, dens ugelange ophold i de løvrige hytter, dens fælles sammenkomster, den hellige mindegudstjeneste og den gavmilde gæstfrihed over for Guds tjenere, levitterne fra helligdommen, og over for hans børn: de fremmede og de fattige, fik alles tanker til i taknemmelighed at stige op til ham, der havde kronet året med sin herlighed, og hvis vognspor flød af fedme.

Af Israels gudfrygtige blev en måned af hvert år tilbragt på denne måde. Det var et tidsrum, hvor de var fri for bekymringer og arbejde, og som i ordets sandeste betydning fuldt ud var helliget opdragelsesformål.

Ved at tildele sit folk deres arv var det Guds hensigt at lære dem, og gennem dem at lære senere slægtleds mennesker, de rette grund-sætninger med hensyn til besiddelsen af landet. Kana'ans land blev delt mellem hele folket, kun levitterne dannede som tjenere ved helligdommen en undtagelse. Skønt en mand for en tid kunne afhænde sin ejendom, havde han ikke ret til at borttuske sine børns arv. Når han var i stand til at gøre det, stod det ham til enhver tid frit for at indløse den. Al gæld blev eftergivet hvert syvende år, og i det halvtredsindstyvende år, eller jubelåret, skulle al jord vende tilbage til den oprindelige ejers besiddelse. På denne måde var enhver familie tilsikret sin ejendom, og der var skaffet en sikkerhedsforanstaltning mod enten overdreven rigdom eller fattigdom.

[43]

Ved at dele landet blandt folket tildelte Gud dem, ligesom beboerne i Edens have, den beskæftigelse, som var til størst gavn for deres udvikling: omsorgen for planter og dyr. En yderligere forholdsregel med henblik på opdragelsen var, at alt markarbejde skulle indstilles hvert syvende år, landet skulle ligge brak, og hvad der fremkom af sig selv, skulle overlades til de fattige. Således blev der skabt mulighed for et mere udvidet studium, for fælles samvær og tilbedelse og for at opøve sig i velgørenhed, der så ofte bliver fortrængt af livets bekymringer og slid.

Hvis principperne i Guds lov med hensyn til fordelingen af ejendom blev gennemført i verden i dag, hvor ville så tilstanden blandt mennesker være forskellig fra nu! En overholdelse af disse grundregler ville forhindre de frygtelige onder, der til alle tider har været følgen af de riges undertrykkelse af de fattige og de fattiges had imod de rige. Mens det kunne forhindre ophobningen af store rigdomme, ville det tjene til at hindre uvidenheden og fornedrelsen hos de titusinder, hvis underbetalte arbejde kræves til at opbygge disse kolossale formuer. Det ville hjælpe til at bringe en fredelig løsning af problemer, som nu truer med at opfylde verden med anarki og blodsudgydelse.

[44] Indvielsen til Gud af en tiendedel af al indkomst, hvad enten den stammede fra frugthaven eller kornmarken, fra fårehjordene eller kvæget eller fra hjernens eller håndens arbejde, og helligelsen af endnu en tiendedel til hjælp for de fattige og til andre velgørende formål, hjalp med til at bevare sandheden om Guds ejendomsret levende for folket og også deres muligheder for at være formidlere af hans velsignelser. Det var en oplæring, som var egnet til at dræbe al snæversindet egoisme og til at fremelske storsindethed og sjælsadel.

Kundskab om Gud, samfund med ham gennem studium og arbejde, lighed med ham i karakter, skulle være kilden og midlet til og formålet for Israels opdragelse den opdragelse, der af Gud blev tildelt forældrene og gennem dem givet videre til deres børn.

Profetskolerne

[45]

Hvor som helst i Israel Guds opdragelsesplan blev bragt til udførelse, bar følgerne af den vidnesbyrd om dens ophav. Men i mange hjem var den oplæring, som var indstiftet af Himmelen, og de karakteregenskaber, der således udviklede sig, lige sjældne. Guds plan blev kun delvist og ufuldkomment efterfulgt. Gennem vantrø og ligegyldighed over for Herrens befalinger udsatte israelitterne sig for fristelser, som kun få havde kraft til at modstå. Da de bosatte sig i Kana'an, udryddede de ikke de folk, som Herren havde sagt, de skulle, med hedninger blandede de sig og gjorde deres gerninger efter; deres gudebilleder dyrkede de, og disse blev dem en snare. Deres hjerte var ikke helt med Gud, hans pagt var de ikke tro. Og dog er han barmhjertig, han tilgiver misgerning, lægger ej øde, hans vrede lagde sig gang på gang. .... Han kom i hu, de var kød, et pust, der svinder og ej vender tilbage.“ Sl. 106,34-36; 78,37-39. Fædre og mødre i Israel blev ligegyldige med hensyn til deres forpligtelser over for Gud og ligegyldige med hensyn til deres forpligtelser over for deres børn. Ved utroskab i hjemmet og afguderisk påvirkning udefra modtog mange af de hebraiske unge en opdragelse, der var vidt forskellig fra den, som Gud havde planlagt for dem. De lærte hedningernes levevis.

For at imødegå dette stadig tiltagende onde sørgede Gud for andre midler til hjælp for forældrene i deres opdragelsesgerning. Fra de tidligste tider var profeter blevet anset for at være guddommeligt ansatte lærere. Profeten var i højeste forstand den, der talte ved direkte inspiration og meddelte folket de budskaber, han havde modtaget fra Gud. Men profetbetegnelsen blev også givet til dem, der, skønt de ikke havde fået så direkte inspiration, dog var kaldet af Gud til at undervise folket om Guds gerninger og veje. Til uddannelse af sådanne lærere oprettede Samuel, efter Herrens anvisning, profetskolerne.

[46]

Disse skoler var beregnet til at tjene som et bolværk mod den omsiggribende fordærvelse, at tage sig af ung, dommens sjælelige

og åndelige velfærd og at skaffe nationen fremgang ved at forsyne den med mænd, der var skikkede til at handle i gudsfrygt som ledere og rådgivere. For at opnå dette samlede Samuel grupper af unge mænd, der var gudfrygtige, forstandige og flittige. Disse blev kaldt profetsønnerne. Mens de granskede Guds ord og gerninger, virkede hans livgivende kraft på tankens og sjælens evner, og de studerende modtog visdom fra Himmelen. Deres lærere var ikke blot bevandrede i de guddommelige sandheder, men de havde selv været i samfund med Gud og havde modtaget Guds Ånds særlige gave. De havde folkets agtelse og tillid, både på grund af deres lærdom og deres fromhed. På Samuels tid var der to sådanne skoler, den ene i Rama, profetens hjem, og den anden i KirjatJearim. Senere blev der oprettet andre skoler.

[47] Eleverne i disse skoler ernærede sig ved deres eget arbejde, enten ved at dyrke jorden eller ved et eller andet håndværk. I Israel blev dette ikke anset for at være mærkeligt eller nedværdigende. I virkeligheden blev det regnet for en synd at tillade børn at vokse op uden at have kendskab til et nyttigt arbejde. Enhver ung mand blev oplært i et håndværk, hvad enten hans forældre var rige eller fattige. Selv om han skulle uddannes til et helligt embede, mente man, at han ville kunne gøre bedst fyldest, hvis han havde kendskab til det praktiske liv. Også mange af lærerne tjente til deres underhold ved håndens arbejde.

Både i skolen og i hjemmet var meget af undervisningen mundtlig, men de unge lærte også at læse de hebraiske skrifter, og de gammeltestamentlige pergamentruller stod til rådighed for deres studium. Hovedemnerne for studiet i disse skoler var Guds lov sammen med de anvisninger, der var givet Moses, den hellige historie hellig musik og poesi. I beretningerne om den hellige historie kunne man følge Jehovas spor. De store sandheder, der blev forkyndt gennem forbillederne ved tjenesten i helligdommen, blev fremdraget, og ved troen fattede man hovedemnet for hele dette system: Guds Lam, der skulle borttage verdens synd. Gudsfrygtens ånd blev næret. Ikke blot blev de studerende oplært i pligten til at bede, men de blev belært om, hvordan de skulle bede, hvordan de skulle nærme sig deres Skaber, hvordan de skulle udøve tro på ham, og hvordan de skulle forstå og adlyde hans Ånds lærdomme. En helliggjort forståelse

bragte både nyt og gammelt frem fra Guds skatkammer, og Guds Ånd åbenbarede sig gennem profetier og hellige sange.

Disse skoler viste sig at være et af de mest virkningsfulde midler til at fremme den retfærdighed, der løfter et folk.“ Ordsp. 14,34. De hjalp i ikke ringe grad med til at lægge grunden til den vidunderlige fremgang, der prægede Davids og Salomos regeringstid.

De grundprincipper, der lærtes i profeternes skoler, var de samme, som dannede Davids karakter og formede hans tilværelse. Guds ord var hans rettesnor., „Ved dine befalinger fik jeg forstand,“ sagde han., „Jeg bøjede mit hjerte til at holde dine vedtægter.“ Sl. 119,104-112. Det var dette, der bevirkede, at Herren betegnede David som en mand efter mit hjerte, da han i hans ungdom kaldte ham til tronen. Apg. 13,22.

[48]

I Salomos ungdom finder vi også resultaterne af Guds opdragelsesmetode. I sin ungdom gjorde Salomo Davids valg til sit eget. Fremfor ethvert jordisk gode bad han Gud om et viist og forstandigt hjerte. Og Herren gav ham ikke blot det, han bad om, men også det, som han ikke havde bedt om: både rigdom og ære. Hans glimrende begavelse, hans store kundskab og hans herredømmes herlighed blev til undren for hele verden.

Under Davids og Salomos regering nåede Israel til højdepunktet for sin storhed. Det løfte, der var givet til Abraham og gentaget ved Moses, var blevet opfyldt.: „Thi hvis I vogter vel på alle disse bud, som jeg i dag pålægger eder at holde, så I elsker Herren eders Gud og vandrer på alle hans veje og hænger fast ved ham så skal Herren drive alle disse folk bort foran eder, og I skal underlægge eder folk, der er større og mægtigere end I. Hver plet, eders fodsål betræder, skal tilhøre eder; fra ørkenen til Libanon og fra den store flod, Eufratfloden, til havet i vest skal eders landemærker strække sig. Ingen skal kunne holde stand for eder.“ 5Mos. 11,22-25.

Men midt i velstanden lurede faren. Den synd, som David begik, da han blev ældre, gjorde folket dristigere til at overtræde Guds befalinger, skønt den var blevet oprigtigt angret og hårdt straffet. Og Salomos liv var efter en så lovende begyndelse blevet formørket af frafald. Ønsket om politisk magt og selvforherligelse førte til sammenslutning med hedenske folkeslag. Sølv fra Tarsis og guld fra Ofir blev fremskaffet på bekostning af retskaffenheden, ved at forråde de hellige tillidshverv. Forbindelse med afgudsdyrkere og

[49]

giftermål med hedenske hustruer ødelagde hans tro. De skranker, som Gud havde sat for sit folks sikkerhed, blev på denne måde nedbrudt, og Salomo gav sig til at dyrke falske guder. På toppen af Oliebjerget, lige over for Jehovas tempel, blev der rejst kæmpestore billedstøtter og andre til dyrkelse af hedenske guddomme. Da Salomo gav slip på sin lydighed mod Gud, mistede han herredømmet over sig selv. Hans fine følsomhed blev afstumpet. Den samvittighedsfulde, besindige ånd fra hans første regeringstid forandrede sig. Hovmod, ærgerrighed, ødselhed og vellyst bar sin frugt i grusomhed og urimelige krav. Han, som havde været en retfærdig, medlidende og gudfrygtig hersker, blev tyrannisk og hård. Han, som ved indvielsen af templet havde bedt for sit folk om, at deres hjerter helt måtte overgive sig til Herren, blev selv deres forfører. Salomo vanærede sig selv, vanærede Israel og vanærede Gud.

Det folk, hvis stolthed han havde været, fulgte i hans fodspor. Skønt han senere i livet angrede, forhindrede hans anger ikke, at den onde sæd, han havde sået, bar frugt. Den disciplin og opdragelse, som Gud havde anvist for Israel, ville forårsage, at de i alle deres livsvaner var forskellige fra andre folkeslag. Denne ejendommelighed, der burde være blevet anset for at være en særlig forrettighed og velsignelse, var dem uvelkommen. Den enkelhed og selvbeherkelse, som er nødvendig for at nå den højeste udvikling, søgte de at ombytte med de hedenske folks pragt og nydelsessyge. At være ligesom alle de andre folk (1Sam. 8,5) var det, de stræbte efter. Guds opdragelsesplan blev tilsidesat. Man forkastede hans myndighed.

Gennem forkastelsen af Guds veje til fordel for menneskers veje begyndte nedgangen for Israel. Og således fortsatte den, indtil det jødiske folk blev bytte for netop de samme folkeslag, hvis skikke de havde valgt at følge.

[50] Som et folk gik Israels børn glip af at modtage de velgerninger, som Gud havde ønsket at give dem. De værdsatte ikke hans hensigter og medvirkede ikke til deres udførelse. Men selv om de enkelte mennesker og folkeslag således skiller sig fra ham, er hans formål med dem, som sætter deres lid til ham, uforandrede., „Alt, hvad Gud virker, bliver evindeligt.“ Præd. 3,14.

Skønt der findes forskellige grader af udvikling og forskellige tilkendegivelser af hans magt til at imødekomme menneskers trang til forskellige tider, så er Guds gerning til alle tider den samme.

Læreren er den samme. Guds karakter og hans plan er den samme. Hos ham findes der ikke forandring eller skygge, der kommer og går.“ Jak. 1,17.

Israels erfaringer blev berettet til belæring for os.,,Dette skete med dem, så de kan være advarende eksempler, og det blev skrevet til påmindelse for os, til hvem de sidste tider er kommet.“ 1Kor. 10,11. For os, som i gamle dage for Israel, er det gode resultat af opdragelsen afhængigt af troskab til at gennemføre Skaberens plan. Troskab over for Guds ords grundsætninger vil bringe os megen velsignelse, ligesom det ville have været tilfældet med det hebraiske folk.

[51]

Store mænds liv

Den hellige historie giver os mange skildringer af resultaterne af den rette opdragelse. Den viser os mange smukke eksempler på mennesker, hvis karakter blev dannet under guddommelig ledelse, mænd, hvis liv var til velsignelse for deres medmennesker, og som levede i verden som Guds repræsentanter. Blandt disse findes Josef og Daniel, Moses, Elisa og Paulus de største statsmænd, den viseste lovgiver, en af de mest trofaste reformatorer, og med undtagelse af ham, der talte, som intet menneske nogen sinde havde talt, den mest berømte lærer, som denne verden har kendt.

I bekendelsen af deres liv, netop som de var ved at gå over fra at være drenge til at blive mænd, blev Josef og Daniel skilt fra deres hjem og ført som fanger til hedenske lande. Særlig Josef var genstand for de fristelser, der følger med store forandringer i skæbnen. I sin faders hjem havde han været et ømt vogtet barn, i Potifars hus havde han først været slave og derefter en fortrolig ven; en forretningskyndig mand, der var oplært gennem studium, iagttagelsesevne og kontakt med mennesker; i Faraos fængsel en statsfange, der var uretfærdigt dømt, uden håb om at kunne retfærdiggøre sig eller udsigt til at blive frigivet; i en stor krisesituation kaldet til at være folkets ledende mand; hvad var det, der gjorde, at han kunne bevare sin retskaffenhed?

Ingen kan stå på de høje tinder uden at være i fare. Ligesom uvejret, der ikke gør blomsten i dalen nogen skade, men rykker træet på bjergtoppen op med rode, sådan angriber de voldsomme fristelser, som ikke berører de ringe i samfundet, dem, der med lykke og ære indtager de højeste stillinger i verden. Men Josef bestod lige så vel modgangens prøvelse som medgangens. Der blev udvist den samme troskab i Faraos palads som i fængselscellen.

Josef havde i sin barndom lært at elske og frygte Gud. I sin faders telt, under den syriske stjernehimme, havde han ofte fået fortalt historien om det natlige syn ved Betel, om stigen mellem himmelen og jorden, om englene, som steg ned og op, og om ham,

som fra sin trone deroppe åbenbarede sig for Jakob. Han havde fået fortalt historien om striden ved bækken Jabbok, hvor Jakob, efter at have givet slip på sine skødesynder, stod som sejrherre og modtog fyrstenavnet af Gud.

Som en hyrdedreng, der vogtede sin faders fårehjorde, havde Josefs rene og enkle liv begunstiget udviklingen af både legemlig og åndelig kraft. Ved samfund med Gud i naturen og ved at granske de store sandheder, der var overleveret som en hellig, betroet skat fra fader til søn, havde han erhvervet sig sjælsstyrke og fasthed i sine grundsætninger.

Ved det store vendepunkt i hans liv, da han foretog den frygtelige rejse fra barndomshjemmet i Kana'an til trældommen, der ventede ham i Ægypten, dengang han for sidste gang så højene, der skjulte hans slægts telte, huskede Josef på sin faders Gud. Han huskede, hvad han havde lært i sin barndom, og hans sjæl bævede ved beslutningen om at vise sig trofast og altid at handle som en af den himmelske konges undersåtter.

I den trange tilværelse som udlænding og som slave, omgivet af synet og lyden af moralsk fordærv og den hedenske gudsyndelses tillokkelser, en gudsyndelse, der var præget af rigdommens og kulturens tiltrækkende egenskaber og kongelig pragt, forblev Josef standhaftig. Han havde lært, at man skylder pligten lydighed. Troskab under alle livets forhold, fra de ringeste til de mest ophøjede, opøvede alle hans evner til den ypperste tjeneste.

[53]

På det tidspunkt, hvor han blev kaldet til Faraos hof, var Ægypten det mægtigste af alle riger, I kultur, kunst og videnskab havde det ikke sin lige. I en tid med de allerstørste vanskeligheder og farer stod Josef i spidsen for landets administration; og han gjorde dette på en måde, som vandt ham kongens og folkets tillid. Faraos tog ham til herre for sit hus, til hersker over alt sit gods; han styrede hans øverster efter sin vilje og viste hans ældste til rette.“ Sl. 105,21-22.

Hemmeligheden ved Josefs liv er blevet forkyndt os ved inspiration. Med guddommeligt stærke og skønne ord talte Jakob i den velsignelse, han udtalte over sine børn, således om sin højst elskede søn:

„Et yppigt vintræ er Josef, et yppigt vintræ ved kilden, ranker slynger sig over muren. Bueskytter fejder imod ham, strides med ham, gør angreb på ham, men hans bue er stærk, hans hænder

[54] arme rappe; det kommer fra Jakobs Vældige, ... fra din faders Gud han hjælpe dig! Og Gud den Almægtige, han velsigne dig med himmelens velsignelser oven til og dybets velsignelser nedentil! ..... Din faders velsignelser overgår de ældgamle bjerges velsignelser, de evige højes herlighed. Måtte de komme over Josefs hoved, over issen på fyrsten blandt brødre!“ 1Mos. 49,22-26

Troskab over for Gud, tro på den usynlige, var Josefs anker. Det var heri, hans magt lå skjult.,Hans hænders arme rappe, det kommer fra Jakobs Vældige.“

Daniel og hans venner i Babylon var i deres ungdom tilsyneladende mere begunstigede af skæbnen, end Josef var det i den første tid af sit liv i Ægypten; men alligevel var deres karakter genstand for prøvelser, som næppe var mindre hårde. Fra det forholdsvis jævne liv i deres hjem i Judæa blev disse unge mænd, som var af kongelig herkomst, ført til den prægtigste af alle byer, til dens mægtigste herskers hof, og blev udvalgt til at oplæres til kongens særlige tjeneste. Det var stærke fristelser, som omgav dem ved dette fordærvede og overdådige hof. Den kendsgerning, at de, som dyrkede Jehova, var fanger i Babylon, at de hellige kar fra Guds hus var blevet anbragt i templet for Babylons guder, at Israels konge selv var en fange i babylonernes vold, blev pralende fremhævet af sejrherrene som bevis for, at deres religion og deres skikke stod over hebræernes religion og skikke. Under disse omstændigheder og netop ved hjælp af de ydmygelser, som Israels forkastelse af hans bud havde fremkaldt, gav Gud Babylon beviser på sit herredømme, på det hellige i sine krav og på de visse følger af at være lydige. Og dette vidnesbyrd gav han på den eneste måde, hvorpå det kunne gives, ved hjælp af dem, som stadig holdt fast ved deres troskab imod ham.

[55]

Daniel og hans venner måtte bestå en afgørende prøve lige ved begyndelsen af deres løbebane. Befalingen om, at deres mad skulle tildeles dem fra kongens eget bord, var både et udtryk for kongens gunst og for hans omsorg for deres vel. Men da en del af måltidet var blevet ofret til afguder, var maden fra kongens bord viet til afgudsdyrkelse; og ved at benytte sig af kongens gavmildhed ville disse unge mænd blive anset for at deltage i hans hyldest til de falske guder. Deres troskab over for Jehova forbød dem at tage del i en sådan hyldest. De vovede heller ikke at udsætte sig for vellevneds og

udsvævelsers svækkende virkning på legemets, sjælens og åndens udvikling.

Daniel og hans venner var blevet omhyggeligt undervist om Guds ords grundregler. De havde lært at ofre det jordiske for det åndelige og at søge de højeste værdier. Og nu høstede de belønningen. Deres mådeholdne vaner og deres ansvarsfølelse som Guds repræsentanter fremelskede den ypperste udfoldelse af legemets, sindets og sjælens egenskaber. Ved afslutningen af deres uddannelse, hvor de skulle fremstille sig sammen med andre ansøgere til rigets ærespøster, fandtes der iblandt dem alle ingen, som kunne måle sig med Daniel, Hananja, Misjael og Azarja.“ Dan. 1,19.

Ved det babyloniske hof var der forsamlet repræsentanter fra alle lande, mænd med de ypperligste evner, mænd, der var rigest udstyret med naturens gaver og i besiddelse af den højeste kultur, som denne verden kunne skænke; men blandt dem alle kunne ingen måle sig med de hebraiske fanger. Ingen var deres lige i legemlig styrke og skønhed, i sjælsevner og i boglig lærdom.,,Og når som helst kongen spurgte dem om noget, der krævede visdom og indsigt, fandt han dem ti gange dygtigere end alle drømmetydere og manere i hele sit rige.“ Dan. 1,20.

Uden at vakle i troskaben over for Gud og uden at svigte i herredømmet over sig selv fandt Daniel på grund af sin ædle værdighed og ærbødige optræden allerede i sin ungdom yndest og velvilje hos den hedenske embedsmand, som havde opsynet med ham. De samme egenskaber viste sig i hele hans liv. Hastigt steg han til at blive rigets højeste embedsmand. Under de følgende herskeres regering, ved rigets sammenbrud og oprettelsen af et nyt monarki var hans visdom og statskløgt så stor, hans taktfuldhed så fuldkommen, hans ædle optræden og hans medfødte hjertensgodhed i forbindelse med hans troskab over for sine principper af en sådan beskaffenhed, at selv hans fjender var nødt til at indrømme, at de ikke kunne finde nogen brøde eller brist, da han var tro.“ Dan. 6,5.

Mens Daniel med aldrig vaklende tillid holdt fast ved Gud, kom profetiens ånd over ham. Mens han blev æret af mennesker med ansvaret for hoffet og rigets hemmeligheder, blev han æret af Gud som hans sendebud og lærte at tyde de kommende tiders hemmeligheder. Hedenske konger blev, ved at komme i forbindelse med Himmelens repræsentant, nødsaget til at anerkende Daniels Gud.,,I

[56]

sandhed,“ erklærede Nebukadnezar, „eders Gud er gudernes Gud og kongernes Herre, og han kan åbenbare hemmeligheder.“ Og i sin proklamation til alle folk, stammer og tungemål på hele jorden priste Darios Daniels Gud som den der var den levende Gud og bliver i evighed; hans rige kan ikke forgå; ham, der redder og udfrier, og ..... gør tegn og undere i himmelen og på jorden.“ Dan. 2,47; 6,26-28.

[57] Ved deres visdom og retfærdighed, ved deres daglige livs renhed og godhed, ved at hengive sig til at tjene folket selv om dette var afgudsdyrkere viste Josef og Daniel sig tro mod de grundsætninger, de havde lært i deres barndom, og tro imod ham, hvis repræsentanter de var. Disse mænd blev både i Ægypten og i Babylon æret af hele folket; og i dem så et hedensk folk og alle de folkeslag, som de havde forbindelse med, et billede på Guds godhed og barmhjertighed og et billede på Kristi kærlighed.

Hvilken livsgerning var ikke dette for disse ædle hebræere! Da de tog afsked med deres barndomshjem, hvor lidt drømte de så om den ophøjede skæbne, der ventede dem! Trofaste og standhaftige overgav de sig til Guds ledelse, så at Gud ved deres hjælp kunne fuldføre sine hensigter.

De samme mægtige sandheder, der åbenbares gennem disse mænd, ønsker Gud at åbenbare gennem de unge og børnene i dag. Josefs og Daniels historie er et eksempel på, hvad han vil gøre for dem, der overgiver sig til ham og af hele deres hjerte søger at gøre hans vilje.

Den største mangel i denne verden er mangelen på mænd, mænd der ikke vil lade sig købe eller sælge, mænd, som i deres inderste sjæl er tro og ærlige, mænd, der ikke er bange for at kalde synden ved dens rette navn, mænd, hvis samvittighed er lige så trofast over for pligten som magnetnålen over for polen, mænd, der vil holde fast ved det rette, om så himlene skulle styrte sammen.

Men en sådan karakter er ikke resultatet af tilfældigheder; den skyldes ikke særlige gunstbevisninger eller gaver fra forsynets side. En ædel karakter er resultatet af selvdisciplin, af at den lavere natur er den højere natur underdanig af at overgive sit eget jeg til kærlighedstjenesten for Gud og mennesker.

[58] De unge trænger til at få indprentet den sandhed, at deres evner ikke tilhører dem selv. Styrke, tid og forstand er kun lånte skatte. De tilhører Gud, og det burde være ethvert ungt menneskes beslutning

at benytte dem til de højeste formål. Han er som en gren, fra hvilken Gud venter frugt; en husholder, hvis kapital skal give udbytte; et lys, der skal skinne i verdens mørke.

Enhver ung og ethvert barn har en gerning at gøre til Guds ære og til menneskehedens højnelse.

Profeten Elisas barndom og første ungdom blev tilbragt i landlivets stilhed og ro, hvor han lærte af Gud og naturen og var bundet af et nyttigt arbejde. I en tid, hvor der var frafald næsten alle vegne, var hans faders hjem blandt de få, hvor der ikke var blevet bøjet knæ for Ba'al. Dette var et hjem, hvor Gud blev æret, og hvor det var en regel i det daglige liv at gøre sin pligt med troskab.

Som søn af en velhavende landmand havde Elisa påtaget sig det arbejde, der lå nærmest for hånden. Skønt han var i besiddelse af evner til at være en fører blandt mennesker, fik han oplæring i livets almindelige pligter. For at kunne lede andre med visdom, måtte han lære at lyde. Ved at være tro i det små blev han forberedt til mere tungtvejende tillidshverv.

Skønt Elisa havde et sagtmodigt og mildt sind, var han også i besiddelse af energi og standhaftighed. Han var opfyldt af kærlighed til Gud og af gudsfrygt, og under det daglige arbejdes ydmyge tilværelse erhvervede han sig viljefasthed og en ædel karakter og voksede i guddommelig nåde og kundskab. Mens han sammen med sin fader arbejdede med de hjemlige pligter, lærte han at samarbejde med Gud.

Elisa modtog kaldelsen til at være profet, mens han sammen med sin faders husfolk var ved at pløje ude på marken. Da Elias, der havde fået befaling af Gud om at søge en efterfølger, kastede sin kappe over den unge mands skuldre, anerkendte og adlød Elisa kaldelsen. Han fulgte Elias og gik ham til hånd. "1 Kong. 19,21. I begyndelsen var det ikke store ting, der krævedes af Elisa. Det var stadig dagligdags pligter, der påhvilede ham. Der siges om ham, at han øste vand på sin herre Elias' hænder. Som profetens personlige tjener vedblev han med at vise sig tro i det små, mens han for hver dag med stærkere vilje viede sig til den opgave, der var tildelt ham af Gud.

Dengang han først blev kaldet, var hans beslutning blevet sat på prøve. Da han vendte sig om for at følge Elias, befalede profeten ham at vende tilbage til sit hjem. Han måtte beregne omkostningerne

og selv tage beslutningen om at modtage eller afslå kaldelsen. Men Elisa forstod værdien af den mulighed, der blev givet ham. Ikke for nogen jordisk fordels skyld ville han gå glip af muligheden for at blive Guds sendebud eller ofre den forrettighed at færdes sammen med hans tjener.

Efter som tiden gik og Elias blev beredt til optagelse i Himmelen, blev Elisa ligeledes beredt til at blive hans efterfølger. Og atter blev hans tro og beslutsomhed sat på prøve. Mens han ledsagede Elias under den daglige tjeneste og vidste, at forandringen snart måtte ske, blev han hvert sted af profeten opfordret til at vende tilbage. Bliv her,“ sagde Elias, thi Herren vil have mig til Betel. Men under sit arbejde i ungdommen med at føre ploven havde Elisa lært ikke at svigte eller at tabe modet; og nu, hvor han i en anden betydning havde lagt hånd på ploven, ville han ikke lade sig bortlede fra sit formål. Lige så tit som opfordringen til at vende tilbage lød, var hans svar: „Så sandt Herren lever, og så sandt du lever, jeg går ikke fra dig!“ 2Kong. 2,2.

[60] „Så fulgtes de ad. .... De to stod ved Jordan. Elias tog nu sin kappe, rullede den sammen og slog vandet med den; da skiltes det ad, og de gik begge over på tør bund. Og da de var kommet over, sagde Elias til Elisa: Sig, hvad du ønsker, jeg skal gøre for dig, før jeg tages bort fra dig! Elisa svarede: Måtte to dele af din ånd komme over mig! Da sagde han: Det er et stort forlangende, du kommer med! Dersom du ser mig, når jeg tages bort fra dig, skal det blive dig til del, ellers ikke! Mens de nu gik og talte sammen, se, da kom en ildvogn og ildheste og skilte dem ad, og Elias for op til Himmelen i stormvejret.

Og Elisa så det og råbte: Min fader, min fader, du Israels vogne og ryttere! Og han så ham ikke mere. Så greb han sine klæder og sønderrev dem. Derpå tog han Elias' kappe, som var faldet af ham, op og gik tilbage og stillede sig ved Jordans bred, og han tog Elias' kappe, som var faldet af ham, slog vandet med den og sagde: Hvor er nu Herren, Elias' Gud? Og da han havde slået vandet, skiltes det ad, og Elisa gik over. Da profetsønnerne fra Jeriko så det derovre, sagde de: Elias' ånd hviler på Elisa! Og de gik ham i møde og kastede sig til jorden for ham.“ 2Kong. 2,6-15.

Fra nu af tog Elisa Elias' plads. Og han, som havde været tro i det mindste, viste sig også at være tro i meget.

Elias, denne mægtige mand, havde været Guds redskab til at omstyrte kæmpemæssige synder. Afgudsdyrkelsen, som med støtte af Akab og den hedenske Jesabel havde forført folket, var blevet nedbrudt. Ba'als profeter var blevet dræbt. Hele Israels folk var blevet dybt rystede, og der var mange, der vendte tilbage til at dyrke Gud. Til Elias' efterfølger var der brug for en mand, som gennem omhyggelig og tålmodig belæring kunne lede Israel ad trygge veje. Det var til denne gerning, at Elisass opdragelse i ungdomstiden under Guds ledelse havde forberedt ham.

Denne lære gælder for alle. Ingen kan ane, hvad der er Guds formål med hans optugtelse; men alle kan være forvissede om, at troskab i de små ting er beviset for duelighed til et større ansvar. Enhver handling i livet afslører karakteren, og kun den, som i de små pligter viser sig som en arbejder, der ikke skammer sig ved sit arbejde (2Tim. 2,15), vil af Gud blive belønnet med et mere tungtvejende ansvar. [61]

Moses var yngre end Josef eller Daniel, da han blev fjernet fra sit barndomshjems skærmende omsorg; men alligevel havde allerede de samme kræfter, som formede deres liv, også formet hans. Han tilbragte kun tolv år sammen med sin hebraiske slægt; men i disse tolv år blev grunden lagt til hans storhed. Den blev lagt af en, som kun har opnået ringe berømmelse.

Jokebed var en kvinde, en slavinde. Hendes lod i livet var kun ringe, og hendes byrde var tung. Men med undtagelse af Maria fra Nazaret findes der ingen anden kvinde, gennem hvem verden har modtaget en større velsignelse. Da hun vidste, af hendes barn snart skulle tage bort fra hendes omsorg og komme under formynderskab af dem, som ikke kendte Gud, bestræbte hun sig med den største alvor på at knytte hans sjæl til Himmelen. Hun søgte at indpode kærlighed til Gud og troskab over for ham i hans sjæl. Og denne opgave udførte hun trofast. De sandhedens grundsætninger, som var hovedpunktet i hans moders undervisning og den lære, hun gav gennem sit liv, kunne ingen senere påvirkning formå Moses til at give afkald på.

Fra det fattige hjem i Gosen blev Jokebeds søn ført til faronernes palads, til den ægyptiske prinsesse, for af hende at blive modtaget som en elsket og kær søn. I de ægyptiske skoler fik Moses den højeste civile og militære uddannelse. Med sine store personlige

[62] fortrin, med sin ædle skikkelse og holdning, sit fint dannede sind og fyrstelige optræden og sin berømmelse som feltherre blev han det ægyptiske folks stolthed. Den ægyptiske konge var også medlem af præsteskabet, og skønt Moses nægtede at deltage i den hedske gudsdyrkelse, blev han indviet i alle den ægyptiske religions mysterier. Ægypten var på dette tidspunkt stadig den mægtigste og mest civiliserede af alle nationer, og Moses var som dets fremtidige hersker arving til de største æresbevisninger, denne verden kunne skænke nogen. Men hans valg gjaldt noget højere. For at ære Gud og for at befri sit uderkuede folk gav Moses afkald på Ægyptens hæder og ære. Derefter overtog Gud på en særlig måde hans opdragelse.

Moses var endnu ikke beredt til sin livsopgave. Han måtte endnu lære, hvad det ville sige at være afhængig af Guds magt. Han havde misforstået Guds formål med ham. Han håbede på at skulle udfri Israel ved våbenmagt. For denne sags skyld vovede han alt, og det slog fejl! Overvunden og skuffet blev han en landsforvist flygting i et fremmed land.

Moses tilbragte fyrretyve år som fårehyrde i Midjans ødemarker. Han var tilsyneladende for stedse afskåret fra sin livsopgave, men modtog her den opdragelse, der var nødvendig for at kunne udføre den. Visdom til at kunne styre en uvidende og uregerlig menneskemængde må erhverves gennem selvbeherskelse. Ved omsorgen for fårene og de svage lam måtte han opnå den erfaring, som kunne gøre ham til en trofast, langmodig hyrde for Israel. For at kunne blive Guds tjener måtte han først lære af ham.

[63] Den indflydelse, han havde været omgivet af i Ægypten, hans plejemoders kærlighed, hans egen stilling som kongens barnebarn den overdådighed og lastefuldhed, der lokkede under tusinde forskellige skikkelser, den falske religions underfundighed og mystik havde præget hans sind og karakter. I det strenge og enkle liv i ørkenen forsvandt alt dette.

Midt inde i bjergensomhedens højtidelige majestæt var Moses alene med Gud. Alle vegne stod Skaberens navn skrevet. Moses syntes at stå ansigt til ansigt med ham og at være overskygget af hans magt. Her blev hans selvtilfredshed fejlet bort. I den Almægtiges nærhed blev han klar over, hvor svagt, hvor ufyldstgørende og hvor kortsynet mennesket er.

Her erhvervede Moses det, som fulgte ham gennem hans byrdefulde og slidsomme liv: en følelse af den Guddommeliges personlige nærværelse. Ikke blot så han frem gennem tiderne til, at Kristus skulle åbenbare sig legemligt; han så Kristus ledsage Israels hærske på alle dens vandringer. Når han blev misforstået og hans ord blev urigtigt fremstillet, når han var nødt til at tåle dadel og krænkelse, og når han måtte stå ansigt til ansigt med farer og selve døden, så var han i stand til at udholde det, som om han så den usynlige. Hebr. 11,27.

Moses ikke blot tænkte på Gud, han så ham. Gud var ham bestandig for øje. Han mistede aldrig hans ansigt af syne.

For Moses var troen ikke gætteværk; den var en virkelighed. Han troede på, at Gud beherskede hans liv på en ganske særlig måde; og i alle dets enkeltheder anerkendte han ham. Han stolede på, at Gud ville give ham kraft til at modstå alle fristelser.

Han ønskede, at den store opgave der var blevet tildelt ham, måtte lykkes til fuldkommenhed, og han gjorde sig helt og fuldt afhængig af den guddommelige magt. Han følte sin trang til hjælp, han bad om den, ved troen tilegnede han sig den og gik så frem i forvisningen om at få den opretholdende kraft. [64]

Det var en sådan erfaring, Moses erhvervede sig ved sine fyrretyve ars opdragelse i ørkenen. Den alvise Gud anså ikke dette tidsrum for at være for langt eller prisen for stor. Resultaterne af denne opdragelse og af, hvad der blev lært der, er ikke alene knyttet til Israels historie, men til alt, hvad der fra denne dag indtil nu har virket til gavn for verden. Det største vidnesbyrd om Moses' storhed, den dom, der ved Ånden blev afsagt over hans liv, lyder sådan: „Men i Israel opstod der ikke mere en profet som Moses, hvem Herren omgikkes ansigt til ansigt.“ 5Mos. 34,10.

En rabbiner fra Jerusalem forenede sin fyrige livskraft og sine intellektuelle evner med de galilæiske disciples, Jesu ledsageres, tro og erfaring i det evangeliske arbejde. Som romersk borger, der var født i en hedensk by, som jøde, ikke blot gennem sin afstamning, men gennem en livslang uddannelse, gennem fædrelandskærlighed og religiøs overbevisning; som opdraget i Jerusalem af den mest fremragende af rabbinerne og oplært i alle fædrenes love og overleveringer delte Saulus fra Tarsus i fuldeste mål sit folks hovmod og fordomme. Mens han endnu var en ung mand, blev han et agtet

medlem af det jødiske råd. Han blev betragtet som en lovende ung mand og som en nidkær forsvarer af den gamle tro.

[65] I Judæas teologiske skoler var Guds ord blevet tilsidesat til fordel for menneskelige teorier. Det var blevet berøvet sin kraft ved rabbinernes fortolkninger og traditioner. Selvforherligelse, herskesyge, skinsyg tilbagetrukkethed fra andre, fanatisme og hånligt hovmod var de fremherskende principper og motiver for disse lærere.

Rabbinerne hovmodede sig af deres overlegenhed, ikke blot over for folk af andre nationer, men over for deres eget folks store masser. Sammen med deres voldsomme had mod de romerske undertrykkere nåede de beslutningen om ved våbenmagt at genvinde deres nationale magt. Jesu disciple, hvis budskab om fred var i så stærk modsætning til deres ærgerrige planer, hadede og dræbte de. I denne forfølgelse tog Saulus del som en af de hårdeste og mest ubarmhertige.

I Ægyptens militærskoler havde Moses lært magtens lov at kende, og så stærkt et greb havde denne lærdom haft om hans karakter, at der krævedes fyrretyve år i stilhed og samfund med Gud og naturen for at gøre ham skikket til efter kærlighedens lov at være Israels leder. Det var den samme lære, Paulus måtte tilegne sig.

Ved porten ind til Damaskus forandrede synet af den korsfæstede hele hans livsbane. Forfølgeren blev til en discipel, læreren til en, der selv skulle lære. De dage, der blev tilbragt i mørke og ensomhed i Damaskus, var som år gennem de erfaringer, han fik. De gammeltestamentlige skrifter der lå gemt i hans erindring, blev gransket af ham, og Kristus var selv hans lærer. Også naturens ensomhed blev en skole for ham. Han drog ud i den arabiske ørken for dér at ransage skrifterne og for at lære af Gud. Han udtømte sin sjæl for de fordomme og overleveringer, der havde dannet grundlaget for hans liv, og modtog belæring fra sandhedens kilde.

Hans senere liv var præget af et eneste grundprincip: selvhengivelse og udøvelse af kærlighed. Han sagde: „Både til grækere og barbarer, både til vise og uforstandige står jeg i gæld.“ „Thi Kristi kærlighed tvinger os.“ Rom. 1,14; 2Kor. 5,14.

[66] Som den største af alle menneskelige lærere påtog Paulus sig såvel de ringeste som de mest ophøjede pligter. Han erkendte nødvendigheden af håndens arbejde såvel som af tankens, og han udøvede et håndværk til sit eget underhold. Han arbejdede ved sin teltmager-

virksomhed, mens han hver dag prædikede evangeliet i de store midtpunkter for civilisationen.,,I ved selv,“ sagde han, da han tog afsked med de ældste i Efesus, at disse hænder har indtjent alt, hvad jeg og mine ledsagere trængte til.“ Apg. 20,34.

Skønt han var i besiddelse af en høj intellektuel begavelse, åbenbarede Paulus i sit liv en sjældnere visdoms kraft. Grundsætninger af den dybeste betydning, grundsætninger, om hvilke de største ånder på hans tid var uvidende, afslører sig gennem hans lære og belyses ved eksempler i hans liv. Han havde denne ypperste form for visdom, som giver en klar indsigt og et medfølelse sind, og som bringer mennesket i kontakt med andre og muliggør det for ham at vække deres bedre følelser og tilskynde dem til at leve et mere ophøjet liv.

Lyt til hans ord til de hedenske indbyggere i Lystra, da han viser dem hen til Gud, som han åbenbarer sig i naturen: al godheds kilde, som gav jer regn og frugtbare tider fra himmelen og mættede jer med føde og fyldte jeres hjerter med glæde.“ Apg. 14,17.

Se ham i fangehullet i Filippi, hvor hans lovsang trods hans forpinte legeme bryder midnattens stilhed. Efter at jordskælvet har åbnet fængselsdørene, lyder hans røst atter med opmuntrende ord til fangevogteren:,,Gør ikke dig selv noget ondt, vi er her jo alle!“ (Apg. 16,28) enhver mand på sin plads, tøjlet ved en enkelt medfanges nærværelse! Og fangevogteren, som føler sig overbevist om virkeligheden i den tro, som opretholder Paulus, spørger om vejen til frelse, og sammen med hele sit hus forener han sig med den lille flok af Kristi forfulgte disciple.

[67]

Se Paulus i Athen foran rådet på Areopagus, hvor han imødegår videnskab med videnskab, logik med logik og filosofi med filosofi. Læg mærke til, hvordan han med en taktfølelse, der har sin rod i guddommelig kærlighed, viser hen til Jehova som den ukendte Gud, som hans tilhørere har tilbedt uden selv at vide det; og med en af deres egne digteres ord skildrer han ham som en Fader, hvis børn de er. Hør ham, i denne klasseprægede tid, hvor et menneskes rettigheder som menneske slet ikke blev anerkendt hør han forkynde den store sandhed om det menneskelige broderskab og erklære, at Gud lod alle folk nedstamme fra ét menneske og lod dem bosætte sig på hele jordens flade. Derpå viser han dem, hvorledes Guds nådige og barmhjertige hensigter løber som en gylden tråd igennem hele hans handle måde med menneskene. Han fastsatte bestemte tider og

landegrænser for dem, for at de skulle søge Gud, om de dog kunne famle sig frem til ham og finde ham, så sandt han ikke er langt fra en eneste af os.“ Apg. 17,23. og 26-27.

Og hør ham så i retssalen hos Festus, hvor kong Agrippa i overbevisning om evangeliets sandhed udbryder: „Der mangler kun lidt i, at du får mig overtalt til at blive en kristen.“ Med hvilken fin høflighed svarer ikke Paulus, idet han peger på sin egen lænke: „Jeg ville ønske til Gud, enten der så mangler lidt eller meget, at ikke alene du, men også alle de andre, som hører mig i dag, må få det, ligesom jeg selv har det, på disse lænker nær.“ Apg. 26,28-29.

[68] Sådan tilbragte han sit liv, som det beskrives med hans egne ord: „Ofte på rejser, i farer på floder, i farer blandt røvere, i farer fra landsmænd, i farer fra hedninger, i farer i by, i farer i ørken, i farer på havet, i farer blandt falske brødre; under slid og møje, ofte under nattevågen, under sult og tørst, ofte under faste, i kulde og uden klæder.“ 2Kor. 11,26-27.

„Skælder man os ud,“ sagde han, „velsigner vi; forfølger man os, finder vi os deri; spotter man os, svarer vi med gode ord.“ „Som bedrøvede, dog altid glade; som fattige, der dog gør mange rige; som de, der intet har og dog ejer alt.“ 1Kor. 4,12-13; 2Kor. 6,10.

Han fandt sin glæde ved at tjene; og ved afslutningen af sit liv i slid og møje kunne han sige, idet han så tilbage på dets strid og sejre: „Den gode strid har jeg stridt.“ 2Tim. 4,7.

Disse beretninger er af livsvigtig betydning. For ingen er de mere betydningsfulde end for de unge. Moses gav afkald på at blive konge, Paulus gav afkald på rigdom og ære blandt sit folk for at leve et byrdefuldt liv i Guds tjeneste. For mange synes disse mænds liv at være levet i selvfornægtelse og selvopofrelse. Var det mon virkelig sådan? Moses regnede kristi skændsel for en større rigdom end alle Ægyptens skatte. Han anså den for at være dette, fordi den var det. Paulus erklærede: „Men det, der engang var mig fordele, det har jeg for Kristi skyld lært at regne for tab. Ja, jeg regner i sandhed alt for tab i sammenligning med det langt højere at kende Kristus Jesus, min Herre. For hans skyld har jeg lidt tab på alt og regner det for skarn, for at jeg kan få Kristus i øje.“ Fil. 3,7-8. Han var tilfreds med sit valg.

Moses fik tilbud om faraonernes palads og rigets trone; men de syndige glæder, der får mennesker til at glemme Gud, trivedes ved

dette pragtfulde hof, og i stedet for valgte han ældgammelt gods ,og retfærdighed. Ordsp. 8,18. I stedet for at knytte sig til Ægyptens storhed valgte han at knytte sit liv til Guds formal. I stedet for at give Ægypten love forordnede han efter guddommelig vejledning love for hele verden. Han blev et redskab for Gud ved at give mennesker disse grundregler, der er et bolværk både for hjemmet og samfundet, der er hjørnestenen for nationernes velfærd, grundregler, der den dag i dag anerkendes ,af verdens største mænd som grundvolden for alt det bedste inden for menneskers statsstyrelse.

[69]

Ægyptens herlighed ligger i støvet. Dets magt og kultur er forsvundet. Men hvad Moses udrettede, kan aldrig forgå. Retfærdighedens store grundregler, som han viede sit liv til at oprette, er evige.

Moses' liv i arbejde og omsorg for sjæle fik lys fra hans nærværelse, som er herlig blandt titusinder, han, som er idel ynde. Højsangen 5,10-16. Sammen med Kristus under vandringen i ørkenen, sammen med Kristus på Forklarelsens bjerg, sammen med Kristus i de himmelske boliger hans liv var til velsignelse og velsignet her på jorden, og æret i Himmelen.

Også Paulus blev under sine mangfoldige besværligheder opretholdt ved Guds nærværelses hjælpende kraft.,,Alt formår jeg i ham, som giver mig kraft,“ sagde han.,,Hvem vil kunne skille os fra Kristi kærlighed? Trængsel eller angst eller forfølgelse eller sult eller nøgenhed eller fare eller sværd? ..... Men under alt dette mere end sejrer vi ved ham, som elskede os. Thi jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller åndemagter eller noget nuværende eller noget tilkommende eller kræfter eller det høje eller det dybe eller nogen anden skabning vil kunne skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.“ Fil. 4,13; Bom. 8,3539.

Dog findes ,der en fremtidig glæde, som Paulus så hen til som lønnen for al sin møje, den samme glæde, for hvis skyld Kristus udholdt korset og ringeagtede skammen glæden ved at se frugten af sit arbejde!,,Thi hvem er vort håb, vor glæde eller vor hæderskrans for vor Herres Jesu åsyn ved hans komme, om ikke netop I er det?“ skrev han til de omvendte i Tessalonika.,,Ja, I er vor ære og glæde.“ 1Tess. 2,19-20.

[70]

Hvem kan udmåle, hvad følgerne af Paulus' livsgerning har betydet for verden? Hvor meget af alle disse velgørende kræfter, der mildner lidelsen, trøster i sorgen og modarbejder det onde, som

højner livet fra at være selvisk og sanseligt og herliggør det ved håbet om udødelighed, skyldes ikke Paulus' og hans medarbejders møje, dengang de med Guds Søns evangelium foretog deres af verden ubemærkede rejse fra Asien til Europas kyster?

Hvad er det ikke værd for et menneske at have været Guds redskab til at sætte så velsignelsesrige kræfter i gang? Hvad vil det ikke være værd i evigheden at være vidne til resultatet af en sådan livsgerning?

En lærer, sendt fra Gud

[71]

[72]

[73]

Hans navn skal være: Underfuld-Rådgiver, Vældig-Gud, Evigheds-Fader, Fredsfyrste.“ Esajas 9,6. I den lærer, der blev sendt fra Gud, gav Himmelen menneskene sit største og sit bedste. Han, som sad i den Højestes råd, som havde haft bolig i den Eviges inderste helligdom, var den, som blev udvalgt til at åbenbare kundskaben om Gud for menneskeheden.

Enhver stråle af det guddommelige lys, der nogen sinde er nået til vor faldne verden, er blevet tildelt os ved Kristus. Det var ham, der havde talt gennem enhver af dem, som gennem tiderne havde forkyndt Guds ord for menneskene. Alle de store egenskaber, der åbenbaredes i verdens største og ædleste sjæle, var en genspejling af ham. Josefs renhed og godhed, Moses' tro, ydmyghed og sagtomdighed, Elisas standhaftighed, Daniels ædle retskaffenhed og fasthed og Paulus' nidkærhed og selvhengivelse den sjælelige og åndelige kraft, der åbenbarede sig i disse mænd og i alle andre, der nogen sinde havde levet på jorden, var kun glimt fra lyset af hans herlighed. I ham fandtes det fuldkomne ideal.

For at åbenbare dette ideal som det eneste virkelige mål, der var værd at nå; for at vise, hvad ethvert menneske har mulighed for at blive; hvad alle, der tog imod ham, kunne blive, ved at guddommen tog bolig i mennesket, derfor var det ,at Kristus kom til verden. Han kom for at vise os, hvordan mennesker skal opdrages, som det sømmer sig for Guds børn; hvordan de på jorden skal iværksætte Himmelens grundregler og leve Himmelens liv.

[74]

Guds største gave blev givet for at imødekomme menneskets største trang. Lyset viste sig, da verdens mørke var dybest. På grund af falsk lærdom havde menneskers sind længe været vendt bort fra Gud. I de fremherskende opdragelsessystemer var menneskelig filosofi sat i stedet for guddommelig åbenbaring. I stedet for det himmelgivne sandhedsideal havde mennesker antaget et selvopfundet ideal. De havde vendt sig bort fra livets lys for at vandre i gnisterne fra den ild, som de selv havde antændt.

Da de havde skilt sig fra Gud og udelukkende var afhængige af menneskelig kraft, var deres styrke kun svaghed. De var ude af stand til at nå blot det mål, de selv havde sat sig. Mangelen på virkelig fremragende egenskaber blev erstattet ved ydre skin og erklæringer. En lighed i det ydre trådte i stedet for virkeligheden.

Fra tid til anden fremstod der lærere, som viste mennesker hen til sandhedens kilde. De rigtige principper blev forkyndt, og menneskers liv vidnede om deres kraft. Men disse bestræbelser gjorde ikke noget varigt indtryk. Der kom en kortvarig standsning af de onde tendenser, men den nedadgående retning ændredes ikke. Reformatorerne var som lys, der skinnede i mørket, men de kunne ikke sprede det. Verden elskede mørket mere end lyset.“ Joh. 3,19.

[75] Da Kristus kom til jorden, syntes menneskeheden at være nær ved at nå bunden af sin elendighed. Selve samfundets grundvold var undermineret. Livet var blevet falsk og kunstigt. Jøderne, der var blottede for kraften i Guds ord, gav kun verden åndssløvende og sjæledræbende overleveringer og teorier. Dyrkelsen af Gud i ånd og sandhed var blevet afløst af forherligelse af mennesker gennem en endeløs rækkefølge af ceremonier, der var opfundet af mennesker. Alle vegne i verden mistede de forskellige religioner deres greb om sjæl og sind. Mennesker, der havde fået afsmag for usande fortællinger og falskhed, som søgte at kvæle tankevirksomheden, gik over til vantro og materialisme. De regnede ikke mere med det evige og levede udelukkende for det nuværende.

Da de holdt op med at anerkende det guddommelige, holdt de også op med at tage hensyn til det menneskelige. Sandhed, ære, retskaffenhed, tillid og medfølelse med andre var ved at forsvinde fra jorden. Ubarmhjertig begærlighed og altopslugende ærgerrighed avlede mistillid til alt og alle. Tanken om pligt, om de stærkes forpligtelser over for de svage, om menneskelig værdighed og menneskerettigheder blev skubbet til side som en drøm eller en fabel. Det jævne folk blev betragtet som lastdyr eller som redskaber eller springbræt for ærgerrigheden. Rigdom og magt, velvære og nydelser blev atrået som det højeste gode. Fysisk degeneration, sjælelig sløvhed og åndelig død kendetegnede denne tidsperiode.

Da menneskers onde lidenskaber fordrev Gud fra deres tanker, gjorde forglemmelsen af ham dem langt mere tilbøjelige til at gøre det onde. Hjertet, der elskede synden, tillagde ham sine egne egen-

skaber, og denne opfattelse styrkede syndens magt. I deres trang til at behage sig selv kom mennesker til at betragte Gud som en af deres egne, et væsen, hvis mål var selvforherligelse, og hvis fordringer var afpassede efter hans eget forgodtbefindende; et væsen, af hvem mennesker blev ophøjede eller nedstyrtede i forhold til, om de støttede eller hindrede hans egoistiske formål. De lavere klasser betragtede det højeste væsen som én der knap nok var forskellig fra deres undertrykkere med undtagelse af, at han havde større magt end de. Enhver form for religion var dannet efter denne tankegang. Alle religioner bestod af et system af urimelige krav. Ved gaver og ceremonier søgte gudsydkerne at stemme guddommen velvilligt for at sikre sig hans gunst til deres egne formål. En sådan religion, der ikke havde nogen magt over hjertet eller samvittigheden, kunne kun blive en række af formaliteter, som trættede mennesker, og som de længtes efter at frigøre sig fra, bortset fra den vinding, den muligvis kunne skaffe dem. Således blev den uhæmmede ondskab stadig stærkere, mens værdsættelsen af og ønsket om det gode blev mindre. Menneskene mistede ligheden med Gud og blev prægede af den djævelske magt, som de var beherskede af. Hele verden var blevet til et dyb af fordærvelse.

[76]

Der fandtes kun et eneste håb for menneskeslægten: at der måtte komme en ny surdej ind i dette virvar af modstridende og nedbrydende elementer; at der kunne skaffes menneskeheden kraften fra et nyt Liv; at verden igen måtte komme til at kende Gud.

Kristus kom for at forny denne kundskab. Han kom for at afskaffe den usande lære, ved hjælp af hvilken de, som hævdede at kende Gud, havde givet et falsk billede af ham. Han kom for at åbenbare sin lovs sande væsen, for gennem sin egen personlighed at åbenbare skønheden i et helligt liv.

Kristus kom til verden med den evige kærligheds fylde. Han bortryddede de krav, som Guds lov var blevet belemret med. Han viste, at loven er en kærlighedens lov, et udtryk for den guddommelige godhed. Han viste, at lydighed over for dens grundregler medfører menneskehedens lykke og dermed det menneskelige samfunds stabilitet, selve dets grundvold og struktur.

Så langt fra at stille vilkårlige krav er Guds lov blevet givet til mennesker som et værn og et skjold. Hvem som helst der går ind for dens principper, bliver bevaret fra det onde. Troskab mod

[77] Gud indbefatter også troskab over for mennesker. Således vogter loven ethvert menneskes rettigheder og personlighed. Den hindrer de overordnede i undertrykkelse og de underordnede i at vise ulydighed. Den sikrer mennesker deres velfærd både i denne verden og i den kommende. For de lydige er den pantet på et evigt liv, thi den giver udtryk for de grundregler, som har evig varighed.

Kristus kom for at påvise værdien af de guddommelige principper ved at åbenbare deres kraft til menneskeslægtens genfødsel. Han kom for at lære os, hvordan disse principper skal udvikle sig og anvendes.

For den tids mennesker var det ydre skue afgørende for værdien af alle ting. Mens religionens magt var blevet mindre, var dens pragtudfoldelse blevet større. Tidens lærere søgte at sætte sig i respekt ved pomp og pragt. Jesu liv stod i skarp modsætning til alt dette. Hans liv påviste værdiløsheden i alt dette, som mennesker betragtede som det mest væsentlige i tilværelsen. Jesus, som var født i de mest primitive omgivelser som delte hjem og kost med bønder, beskæftigede sig som håndværker, levede et ubemærket liv og delte kår med denne verdens ukendte arbejdere, fulgte under disse forhold og i disse omgivelser den guddommelige opdragelsesplan. Han søgte ikke sin tids skoler med deres forherligelse af det små og deres ringeagt for det store. Han modtog sin undervisning direkte fra de kilder som Himmelen selv havde anvist; gennem nyttigt arbejde, ved granskning af Skriften og naturen og gennem livets erfaringer Guds lærebøger, der er rige på belæring for alle, som kommer til dem med et villigt sind, et åbent blik og et forstandigt hjerte.

[78] „Og barnet voksede og blev stærkt og fyldtes af visdom; og Guds nåde var over det.“ Lukas 2,40.

Således forberedt drog han ud til sin opgave, hvor han hvert eneste øjeblik, hvor han kom i kontakt med mennesker, udøvede en velsignende indflydelse på dem, en forvandlende magt, sådan som verden aldrig nogen sinde før havde været vidne til.

Den, som søger ,at forvandle menneskeheden, må selv have forståelse af menneskeheden. Kun gennem medfølelse, tro og kærlighed kan man nå ud til mennesker og virke højnende på dem. Her åbenbarer Kristus sig som den største lærer. Af alle dem, der har levet på jorden, er han den eneste, der har fuldkommen forståelse af menneskesjælen.

„Vi har ikke en ypperstepræst“ en lærer fremfor alle, thi præsterne var lærere vi har ikke en ypperstepræst, som ikke kan have medlidenhed med vore skrøbeligheder, men en, som har været fristet i alle ting ligesom vi.“ Hebr. 4,15.

„Thi som den, der selv er blevet fristet og har lidt, kan han komme dem til hjælp, som fristes.“ Hebr. 2,18.

Kristus alene havde erfaring om alle de sorger og fristelser, der rammer mennesker. Aldrig blev nogen anden, der var født af en kvinde, så voldsomt angrebet af fristelser; aldrig har nogen anden båret så tung en byrde af verdens synd og smerte. Aldrig har der været nogen anden, hvis medfølelse var så vidtfavnende eller så kærlig. Som meddelagtig i alle menneskelige erfaringer kunne han ikke blot føle for, men også med enhver, der var tynget og fristet, og som kæmpede.

Han levede selv efter det, han lærte andre. „Det var et forbillede, jeg gav jer,“ sagde han til sine disciple, „for at I skal gøre, ligesom jeg har gjort ved jer.“ „Jeg har holdt min Faders bud.“ Joh. 13,15; 15,10. Således havde Kristi ord en fuldkommen støtte gennem eksemplet i hans liv. Og mere end dette: det, som han lærte andre, det var han selv! Hans ord var ikke blot udtryk for hans eget livs erfaringer, men for hans egne karakteregenskaber. Han ikke alene lærte andre sandheden, men han var selv sandheden. Det var dette, der gav hans lære kraft.

Kristus glemte ikke at irettesætte. Der har aldrig levet nogen anden, der i den grad hadede det onde; aldrig nogen anden, hvis fordømmelse af det var så frygtløs. Selve hans nærværelse virkede som en irettesættelse for alt, hvad der var usandt og lavt. I lyset af hans renhed så mennesker sig selv som urene og deres livs formål som lumpne og uægte. Alligevel virkede han dragende på dem. Han, som havde skabt mennesket, forstod også menneskets værd. Han fordømte det onde som en fjende for dem, han søgte at velsigne og frelse. I ethvert menneske, hvor dybt det end var faldet, så han en søn af Gud, en, som atter kunne genvinde forrettighederne ved sit guddommelige slægtskab.

„Gud sendte ikke sin Søn til verden for at dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham.“ Joh. 3,17. Ved at se på mennesker i deres lidelse og nedværdigelse skimtede Kristus mulighed for håb, hvor der tilsyneladende kun var fortvivlelse og undergang. Hvor som

helst der fandtes en følelse af nød, så han en mulighed for at oprejse. De sjæle, der var fristede, besejrede, som følte sig fortabt og lige ved at gå til grunde, mødte han ikke med fordømmelse, men med velsignelse.

Saligprisningerne var hans hilsen til hele menneskeslægten. Mens han så ud over den store skare, der var forsamlet for at lytte til Bjergprædikenen, syntes han for et øjeblik at have glemt, at han ikke var i Himmelen, og han benyttede den kendte hilsen fra lysets verden. Velsignelserne strømmede fra hans læber som et længe lukket kildevæld, der bruser frem.

[80] Han vendte sig fra denne verdens ærgerrige, selvtilfredse, foretrukne mennesker og erklærede, at de var salige, som ville tage imod hans lys og kærlighed, hvor stor end deres nød var. Han rakte sine arme ud mod de fattige i ånden, de sørgende og de forfulgte og sagde: „Kom hid til mig ..... og jeg vil give jer hvile.“ Matt. 11,28.

Han skimtede uendelige muligheder i ethvert menneske. Han så menneskene, som de kunne blive, når de var blevet forvandlede ved hans nåde i „Herren vor Guds skønhed“. Sl. 90,17. (eng. overs.) Når han så på dem med håb, indgav han dem håb. Når han mødte dem med tillid, indgav han dem tillid. Når han åbenbarede det sande menneskeideal i sig selv, vakte han både ønsket om og troen på, at det kunne opnås. I hans nærhed forstod ringeagtede og faldne sjæle, at de stadig var mennesker, og de længtes efter at vise sig værdige til hans agtelse. I mangt et hjerte, der syntes dødt for alt, hvad der var helligt, blev der vækket nye følelser. For mangt et fortvivlet menneske viste der sig muligheder for et nyt liv.

Kristus knyttede mennesker til sit hjerte ved kærlighedens og hengivelsens bånd; og ved de samme bånd knyttede han dem til deres medmennesker. For ham var kærligheden livet, og livet var tjeneste. „I har fået det for intet,“ sagde han, „giv det for intet.“ Matt. 10,8.

Det var ikke alene på korset, at Kristus hengav sig selv for menneskene. Mens han drog omkring og gjorde vel (Apg. 10,38), var hver eneste dags oplevelser en hengivelse af hans liv. Kun på en eneste måde kunne et sådant liv opretholdes. Jesus levede i afhængighed af Gud og i samfund med ham. Nu og da vender mennesker tilbage til den Højestes skjul og til den Almægtiges skygge; de bliver der en tid, og resultatet viser sig gennem ædle handlinger. Så svigter

deres tro, forbindelsen afbrydes, og livsgerningen lider skade. Men Jesu liv var et liv i bestandig tillid og blev opretholdt gennem stadigt samfund med Gud, og hans tjeneste for Himmelen og jorden var uden svigten eller vaklen.

Som et menneske bønfuldt han for Guds trone, indtil hans menneskikkelse fyldtes af en himmelsk kraft, som forenede det menneskelige med det guddommelige. Han modtog livet fra Gud og gav det videre til menneskene.

„Aldrig har noget menneske talt, som dette menneske taler.“ Joh. 7,46. Dette ville have været rigtigt sagt om Kristus, selv om han kun havde belært andre inden for det fysiske og det forstandsmæssige område eller blot om teoretiske eller filosofiske anliggender. Han kunne have opklaret mysterier, som det har krævet århundreders møje og forsken at trænge ind i. Han kunne have givet vink inden for de videnskabelige fag, som til dagens ende ville have givet næring til tanken og virket ansporende for opfindelserne. Men han gjorde ikke noget sådant. Han sagde intet, der kunne tilfredsstille nysgerrigheden eller forstærke den selviske ærgerrighed. Han gav sig ikke af med abstrakte te*rier, men med det, som er livsvigtigt for karakterdannelsen; det, som kan give mennesket større evne til at kende Gud og forøge dets magt til at gøre det gode. Han talte om disse sandheder, der har tilknytning til livsførelsen, og som forener mennesket med evigheden.

I stedet for af give folket anvisning på at granske menneskers teorier om Gud, om hans ord eller hans gerninger, lærte han dem at se ham, sådan som han åbenbarer sig gennem sine gerninger, i sit ord og ved sit forsyn. Han bragte deres tanker i forbindelse med den Almægtiges tanker.

Folket blev slået af forundring over hans lære, thi han talte med myndighed.“ Luk. 4,32. Aldrig før havde noget menneske talt med en sådan magt til at vække tanken, til at få en til at hige efter noget højere, til at forny enhver af legemets, tankens og sjælens evner.

Kristi lære omfattede, ligesom hans medfølelse, hele verden. Der kan ikke tænkes et forhold i livet, et kritisk vendepunkt i et menneskes tilværelse, som ikke har været forudset gennem hans lære, og for hvilket dens grundregler ikke bringer hjælp. Fordi han er den største af alle lærere, vil hans ord vise sig at være en vejleder for hans medarbejdere indtil tidernes ende.

[81]

[82]

For ham var nutiden og fremtiden, det nære og det fjerne, det samme. Han forudså hele menneskehedens nød og trang. For hans sinds øje viste sig alt, hvad der ville komme af menneskelige bestræbelser og bedrifter, af fristelser og strid, af forvirring og fare. Alle sjæle, alle hjem, alle glæder og fornøjelser og al higen og tragten var velkendte for ham.

Han talte ikke blot for, men også til hele menneskeslægten. Til det lille barn i det gryende livs glæde, til de unges ivrige og urolige sjæle; til mænd i deres alders fulde kraft, som bærer ansvarets og omsorgens byrde; til de gamle, som er svage og trætte til alle lød hans budskab, til ethvert af menneskenes børn, i ethvert land og til enhver tid.

Hans lære omfattede både det timelige og det evige de ting, som ses, i deres forhold til de ting, som ikke ses, dagliglivets flygtige begivenheder og det kommende livs højtidelige resultater.

Hvad der hører til dette liv, satte han i det rette underordnede forhold til det, der har evig betydning; men han underkendte ikke dets vigtighed. Han lærte, at Himmelen og jorden har tilknytning til hinanden, og at en viden om den himmelske sandhed forbereder et menneske bedre til at udrette sine pligter i det daglige liv.

[83] For ham havde enhver ting sit formål. Barnets leg, mandens slidsomme arbejde, livets glæder og bekymringer og smerte, alt dette tjente det samme formål: åbenbarelsen af Gud til menneskeslægten højnelse.

Når Guds ord lød fra hans læber, ramte de menneskehjernerne med en ny kraft og betydning. Hans lære fik skaberværket til at vise sig i et nyt lys. Over naturen hvilede der nu atter et skær af den stråleglans, som synden havde forjaget. Gennem alle livets kendsgerninger og erfaringer åbenbares der en guddommelig lære og muligheden for samfund med Gud. Gud boede atter på jorden; menneskesjæle var vidende om hans nærværelse; verden var omgivet af hans kærlighed. Himmelen var steget ned til menneskene. Deres hjerter genkendte i Kristus ham, der havde givet dem indblik i evighedens visdom.

„Immanuel, ... Gud med os.“ I den lærer, der var sendt fra Gud, finder al sand opdragergerning sit midtpunkt. Om denne gerning i dag lige så vel som om den gerning, han oprettede for nittenhundrede år siden, siger Frelseren følgende ord: „Jeg er den første og den sidste

og den, som lever.“ „Jeg er Alfa og Omega, begyndelsen og enden.“
Åb. 1,18; 21,6.

Når vi står over for en sådan lærer, en sådan mulighed for guddommelig belæring, er det så ikke værre end dårskab at søge ,at skaffe sig en uddannelse uden om ham at søge at blive vis andre steder end gennem visdommen; at være sand, mens man forkaster sandheden; at søge oplysning andre steder end hos lyset og en tilværelse uden livet; at vende sig bort fra kilden med det levende vand og udhugge sig sprukne cisterner, der ikke kan holde vand?

Se, han indbyder os stadig: „Om nogen tørster, han komme til mig og drikke. Den, som tror på mig, fra hans indre skal der, som Skriften har sagt, rinde strømme af levende vand.“ „Det vand, jeg giver ham, skal i ham blive et kildespring til evigt liv.“ Joh. 7,37-38; og 4,14.

[84]

En skildring af hans fremgangsmåde

Vi finder det mest fuldkomne eksempel på Kristi fremgangsmåde som lærer i hans oplæring af de tolv første disciple. Der ville komme til at hvile et tungt ansvar på disse mænd. Han havde udvalgt dem som mennesker, han kunne indgyde sin Ånd, og som kunne blive egnede til at fortsætte hans gerning på jorden, når han måtte forlade den. Til dem gav han fremfor alle andre den forrettighed at være sammen med ham. Gennem personligt samvær satte han sit præg på disse udvalgte medarbejdere.,,Livet blev åbenbaret,“ siger den elskede disciple Johannes.,,og vi har set det og vidner om det.“ 1Joh. 1,2.

Kun gennem en sådan forening foreningen af sind med sind og hjerte med hjerte, af det menneskelige med det guddommelige er det muligt at overføre denne livgivende kraft, som det er den sande uddannelses opgave at meddele. Liv kan kun opstå af liv.

[85] Da Frelseren uddannede sine disciple, fulgte han den uddannelsesplan, som blev givet i begyndelsen. De tolv, som først blev udvalgt, og nogle få andre, der fra tid til anden var i forbindelse med dem, fordi de hjalp dem med deres fornødenheder, udgjorde Jesu familie. De var sammen med ham i hjemmet, ved bordet, i lønkammeret og på marken. De ledsagede ham på hans vandringer, delte hans prøvelser og besværligheder og tog efter bedste evne del i hans arbejde.

Undertiden underviste han dem, mens de sad sammen på bjergskrånningen, undertiden ved søens bred eller fra en fiskerbåd, og undertiden, mens de vandrede hen ad vejen. Hver gang han talte til skarerne, dannede disciplene inderkredsen. De holdt sig ganske tæt ved ham for ikke at gå glip af noget af hans undervisning. De var opmærksomme tilhørere og ivrige efter at forstå de sandheder som de skulle bringe videre til alle lande og alle tider.

Jesu første disciple blev udvalgt fra det jævne folks rækker. De var ringe og ulærde mænd, disse fiskere fra Galilæa; mænd, der ikke var oplært i rabbinernes lærdom og skikke, men skolede

gennem strengt arbejde og mange besværligheder. De var mennesker med medfødt dygtighed og et lærvilligt sind; mænd, der kunne lade sig belære og omforme til Frelserens gerning. Blandt den jævne befolkning findes der mange, som tålmodigt udfører deres daglige arbejde uden at ane noget om de slumrende evner, der, hvis de kom til udfoldelse, ville give dem plads blandt verdens store ledende mænd. Det var sådanne mennesker, der af Frelseren blev kaldet til at være hans medarbejdere. Og de fik den forrettighed i tre år at blive undervist af den største lærer, verden nogen sinde har kendt.

Disse første disciple var påfaldende forskellige. De skulle være lærere for verden, og de repræsenterede vidt forskellige karakterejendommeligheder. Der var tolderer Levi Mattæus, der blev kaldet fra et travlt forretningsliv i underdanighed over for Rom; der var zeltoten Simon, den ubøjelige fjende af den kejserlige myndighed; den impulsive, selvsikre, varmhjertede Peter med sin broder Andreas; judæeren Judas, med et slebent væsen, dygtig og fej; Filip og Tomas, trofaste og alvorlige, men alligevel langsomme til at tro; Jakob den Yngre og Judas, der var mindre fremtrædende blandt brødrene, men stærke mænd, der var afgjorte både i deres fejl og deres gode sider; Natanael, der var barnlig i sin oprigtighed og sin tillid; og de ærgerrige, varmhjertede sønner af Zebedæus.

[86]

Hvis det skulle lykkes at fremme den gerning, hvortil de var blevet kaldet, trængte disse disciple, der var så vidt forskellige i deres medfødte karaktertræk og med hensyn til opdragelse og livsvaner, til at blive et i følelser, tanke og handling. Det var Kristi formål at skabe denne enhed. For at opnå dette søgte han at gøre dem til et med ham selv. Hovedpunktet i hans arbejde for dem får udtryk i hans bøn til Faderen: „At de alle må være et, ligesom du, Fader! i mig, og jeg i dig, at også de må være et i os, ... så verden kan forstå, at du har sendt mig og har elsket dem, ligesom du har elsket mig.“ Joh. 17,21-23.

Af de tolv apostle var der fire, som skulle spille en ledende rolle hver på sit særlige område. Kristus, som forudså alt, opdrog dem som en forberedelse til dette. Jakob, der var bestemt til at lide en hastig død for sværdet; Johannes, der længst af alle brødrene skulle følge sin Mester gennem møje og forfølgelse; Peter, der var foregangsmand med hensyn til at nedbryde tidernes skranker, og som blev hedningernes lærer; og Judas, der ved sin dygtighed var i

stand til at indtage en førende stilling blandt sine medbrødre, men som dog i sin sjæl rugede over planer, hvis modning han kun lidt drømte om disse var genstand for Kristi største omsorg og blev oftest og mest omhyggeligt undervist af ham.

[87] Peter, Jakob og Johannes benyttede sig af enhver lejlighed til at komme i nær kontakt med deres Mester, og de fik deres ønske opfyldt. Af alle de tolv var de knyttet nærmest til ham. Johannes ville ikke lade sig nøje med mindre end et endnu mere intimt venskabsforhold, og dette opnåede han også at få. Ved den første samtale ved Jordans bred, hvor Andreas, efter at have hørt Jesus, skyndte sig bort for at kalde på sin broder, blev Johannes siddende stille, helt fordybet i betragtningen af vidunderlige emner. Han fulgte altid Frelseren som en opmærksom og ivrig tilhører. Dog var Johannes' karakter ikke uden brist. Han var ingen blid og drømmende sværmer. Han og hans broder blev kaldt tordensønnerne. Mark. 3,17. Johannes var stolt, ærgerrig og kamplysten; men trods alt dette skimtede den guddommelige lærer det varme, oprigtige og kærlige hjerte. Jesus bebrejdede ham hans selvished, skuffede hans ærgerrighed og satte hans tro på prøve. Men han åbenbarede ham det, som hans sjæl higede efter: hellighedens skønhed og sin, egen forvandlende kærlighed.,,Jeg har åbenbaret dit navn for de mennesker, du tog ud af verden og gav mig,“ sagde han til Faderen. Joh. 17,6.

Johannes havde en natur, der hungrede efter kærlighed, efter medfølelse og venskab. Han holdt sig ganske nær ved Jesus, sad ved hans side og lænede sig til hans bryst. Ligesom en blomst suger duggen og solskinnet til sig, sådan indsugede han det guddommelige lys og liv. I tilbedelse og kærlighed betragtede han Frelseren, indtil hans eneste ønske blev at ligne Kristus og få samfund med ham, og hans personlighed blev en genspejling af hans Mesters.

[88] ,,Se, hvor stor en kærlighed Faderen har vist os,“ sagde han,,at vi må kaldes Guds børn; og vi er det. Derfor kender verden ikke os, fordi den ikke har kendt ham. I elskede, nu er vi Guds børn, og det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi engang skal blive. Men vi ved, at når Han åbenbares, skal vi blive ham lige, thi vi skal se ham, som han er. Og enhver, der har dette håb til ham, renser sig selv, ligesom Han er ren.“ 1Joh. 3,1-3.

Ingen af disciplenes historie giver et bedre billede af Kristi opdragelsesmetode end Peters historie. Dristig, angrebslysten og selvsik-

ker, hurtig i opfattelsen og hastig til at handle, parat til at hævne, men alligevel ædelmodig til at tilgive, som Peter var, begik han ofte fejltagelser og fik mange irettesættelser. Men heller ikke hans varmhjertede troskab eller hans hengivenhed for Kristus blev på mindre afgørende måde anerkendt og rost. Tålmodigt og med en fintmærkende kærlighed tog Frelseren sig af sin impulsive discipel og søgte at tøjle hans selvtillid og at lære ham ydmyghed, lydighed og tillidsfuldhed.

Men dette blev kun delvist lært. Selvsikkerheden blev ikke rykket op med rode. Ofte prøvede Jesus, når byrden hvilede tungt på hans egen sjæl, at åbenbare sine disciple, hvad der skulle ske ved hans domfældelse og lidelse. Men deres øjne var tillukkede. Denne viden var dem uvelkommen, og de så ikke noget. Selvmedlidenhed, der fik dem til at vige tilbage fra at være fælles med Kristus om lidelsen, fremkaldte Peters protest: „Gud bevare dig, Herre. Nej, sådan må det ingenlunde gå dig!“ Matt. 16,22. Hans ord var udtryk for, hvad alle de tolv tænkte og følte.

Sådan fortsatte de, mens krisen kom nærmere og nærmere. De var pralende, stridbare, de tog forskud på at tildele sig selv kongelige æresbevisninger og drømte ikke om korset.

Peters oplevelse indeholdt en lære for dem alle. En prøvelse betyder nederlag for selvtilliden. Kristus kunne ikke forhindre de sikre følger af ubesejrede synder. Men ligesom hans hånd var blevet udrakt for at frelse, da bølgerne var ved at slå sammen over Peter, sådan blev hans kærlighed udrakt imod ham for at redde ham, da de dybe vande gik hen over hans sjæl. Atter og atter førte Peters pralende ord han stadig nærmere og nærmere til afgrunden, helt hen til dens rand. Gang på gang lød denne advarsel: „Hanen skal ikke gale, førend du ..... har nægtet, at du kender mig.“ Luk. 22,34. Det var disciplens bedrøvede, kærlige sjæl, der åbent bekendte: „Herre! med dig er jeg rede til at gå både i fængsel og i døden!“ (Luk. 22,33;) og han, som læser hjertets tanker, gav Peter dette budskab, som dengang kun blev lidet påskønnet, men som i mørket, der hastigt nærmede sig, ville være en stråle af håb: „Simon, Simon! se, Satan begærede jer for at sigte jer som hvede. Men jeg bad for dig, at din tro ikke må glippe. Og når du engang omvender dig, da styrk dine brødre.“ Luk. 22,31-32.

[89]

Dengang de fornægtende ord var blevet udtalt ved retssalen; da Peters kærlighed og troskab, der blev vakt til live ved Frelserens medlidende, kærlige og sorgfulde øjekast, havde drevet ham hen i den have, hvor Kristus havde grædt og bedt; da hans angerfulde tårer faldt på den jord, der var blevet vædet med bloddråberne fra Kristi dødsqual, da blev Frelserens ord: „Jeg bad for dig. .... Når du engang omvender dig, da styrk dine brødre!“ til et støttepunkt for hans sjæl. Skønt Kristus havde forudset hans synd, havde han ikke overladt ham til fortvivlelsen.

Hvis det blik, som Jesus sendte ham, havde rummet fordømmelse i stedet for medlidenhed; hvis han, da han forudsagde synden, havde undladt at indgyde håb, hvor ville så ikke det mørke have været dybt, som omgav Peter! Hvor ubesindig ikke denne forpinte sjæls fortvivlelse! I denne angstens time med afsky for sig selv hvad kunne have holdt ham tilbage fra den samme sti, som Judas betrådte?

[90] Han, som ikke kunne skåne sin discipel for kvalen, overlod ham ikke til alene at bære dens bitterhed. Hans kærlighed er sådan, at den hverken svigter eller forlader.

Mennesker, der selv gør det onde, er rede til at handle ukærligt over for de fristede og vildfarne. De kan ikke læse hjertets tanker, de kender ikke dets kamp og smerte. De trænger til at lære om den dadel, der er kærlighed, om det slag, der sårer for at helbrede, om den advarsel, der rummer håb.

Det var ikke Johannes, han, som vågede med ham i retssalen, som stod ved hans kors, og som var den første af de tolv, der kom hen til graven det var ikke Johannes, men Peter, der blev nævnt ved navn i det første budskab, som Kristus sendte til disciplene efter sin opstandelse. „Sig til hans disciple og til Peter,“ sagde engelen, „at han går forud for jer til Galilæa; dér skal I se ham.“ Mark. 16,7.

Ved Kristi sidste møde med disciplene ved søen fik Peter atter sin plads blandt de tolv efter at være blevet prøvet ved det tre gange gentagne spørgsmål: „Elsker du mig?“ Han fik anvist sin gerning; han skulle vogte Herrens hjord. Derefter bød Jesus ham som sin sidste personlige befaling: „Følg du mig!“ Joh. 21,17. og 22.

Nu kunne han værdsætte ordene. Peter kunne nu bedre forstå den lære, Kristus havde givet, da han satte et lille barn midt iblandt disciplene og bød dem at blive som det. Nu, hvor han mere helt og

fuldt kendte sin egen svaghed og Kristi kraft, var han rede til at vise tillid og til at adlyde. Ved Kristi kraft kunne han følge sin Mester.

Og ved afslutningen af et liv i møje og selvhengivelse anså den discipel, der engang havde været så uvillig til at erkende korset, det for en glæde at give sit liv hen for evangeliet og følte kun, at det for ham, som havde fornægtet Herren, var for stor en ære at dø på samme måde som sin Mester. Peters forvandling skete ved et under af guddommelig kærlighed. Den er en lære for livet for alle, der søger at følge i den store lærers fodspor.

[91]

Jesus irettesatte sine disciple, han advarede dem og gav dem råd; men Johannes og Peter og deres medbrødre forlod ham ikke. På trods af tilrettevisningerne valgte de at blive hos Jesus. Og Frelseren trak sig ikke tilbage fra dem på grund af deres vildfarelser. Han tager mennesker, som de er, med alle deres fejl og skrøbeligheder, og opdrager dem til sin tjeneste, hvis de vil lade sig lede og belære af ham. Men der var én af de tolv, til hvem Kristus ikke sagde direkte dadlende ord, før afslutningen på hans gerning var ganske nær.

Med Judas var der kommet en modstridende ånd ind blandt disciplene. Han havde ved at slutte sig til Jesus givet efter for det betagende ved hans karakter og i hans liv. Han havde næret et oprigtigt ønske om en forvandling af sit eget jeg og havde håbet at opnå dette ved at slutte sig til Jesus. Men dette ønske blev ikke det fremherskende. Det, som beherskede ham, var ønsket om vinding for sig selv inden for det jordiske rige, som han ventede, at Kristus ville oprette. Skønt Judas erkendte den guddommelige kraft i Kristi kærlighed, gav han sig ikke ind under dens herredømme. Han vedblev med at værne om sin egen bedømmelse og sine egne meninger, om sin tilbøjelighed til at kritisere og fordømme. Kristi bevæggrunde og handlinger, der ofte lå langt over hans forståelse, vakte tvivl og mishag, og hans egne tvivlsspørgsmål og hans ærgerrighed sneg sig ind blandt disciplene. Meget af deres strid om at blive den største og meget af utilfredsheden med Kristi handle måde stammede fra Judas.

[92]

Jesus, som så, at han kun fremkaldte mere forhærdelse ved at modarbejde, undgik direkte strid. Kristus søgte at helbrede den snæversindede egoisme i Judas' liv gennem forbindelse med sin egen selvopofrende kærlighed. Gennem sin lære afslørede han grundregler, der ramte disciplens selvoptagne ærgerrighed ved selve roden. Den ene lære efter den anden blev givet på denne måde, og Judas

forstod ofte, at der var blevet tegnet et billede af hans egen karakter, og at hans synd var blevet vist ham; men han ville ikke give efter.

Fordi han modstod barmhjertighedens tryglen, vandt de onde tilbøjeligheder tilsidst herredømmet. Judas, der var vred over en irrettesættelse, han havde fået, og rasende over at se sine ærgerrige drømme skuffede, overgav sin sjæl til begærlighedens djævel og besluttede sig til at forråde sin Mester. Fra den sal, hvor de holdt påske, fra glæden ved Kristi nærværelse og lyset fra det evige håb gik han hen for at udføre sin onde gerning ud i det fuldkomne mørke, hvor der ikke fandtes noget håb.

„Jesus vidste fra begyndelsen, hvem det var, der ikke troede, og hvem det var, der skulle forråde ham.“ Joh. 6,64. Men skønt han vidste alt, sparede han ikke nogen barmhjertig tryglen eller nogen kærlighedens gave.

[93] Da han så, i hvilken fare Judas var, havde han knyttet ham nær til sig selv, givet ham plads i inderkredsen af sine udvalgte og betroede disciple. Dag efter dag, når byrden hvilede tungest på hans eget sind, havde han tålt smerten ved bestandig at være sammen med denne stivsindede, mistænksomme og lurende sjæl; han havde bemærket og forsøgt at modarbejde denne bestandige, hemmelige og snedige modstand blandt disciplene. Og alt dette for at ingen mulighed for frelse skulle undrages denne fortabte sjæl!

„Mange vande kan ikke slukke den, kærlighedens strømme ej skylle den bort.“ „Thi kærlighed er stærk som døden,“ Højs. 8,7. og 6.

For så vidt det angik Judas selv, havde Kristi kærlighedsarbejde været uden resultat. Men det samme var ikke tilfældet med hans meddisciple. For dem var dette en lære, som de hele livet igennem ikke glemte. For stedse ville den med sit eksempel på kærlighed og langmodighed præge deres forhold til de fristede og vildfarne. Og den havde også andet at lære dem. Ved indvielsen af de tolv havde det været disciplenes store ønske, at Judas skulle være med iblandt dem; og de havde anset hans medlemskab som en begivenhed, der var meget lovende for apostelkredsen. Han havde været i nærmere kontakt med verden end de, han var en behændig mand, med en hurtig fatteevne og dygtighed til at handle, og da han havde en høj mening om sine egne evner, havde han fået disciplene til at betragte ham på samme måde. Men de metoder, han ønskede at

indføre inden for Kristi gerning, støttede sig til verdslige principper og beherskedes af verdslig klogskab. De sigtede mod at tilsikre sig verdens anerkendelse og ære, at opnå herredømmet i denne verden. Virkeliggørelsen af disse ønsker i Judas' liv hjalp disciplene til at forstå modsætningen mellem selvforherligelsens princip og Kristi grundregler, om ydmyghed og selvhengivelse det åndelige riges grundsætninger. De så i Judas' skæbne den afslutning, der venter dem, der søger deres eget.

Kristi gerning opnåede til slut sin hensigt med disse disciple. Lidt efter lidt blev deres karakter omformet gennem hans eksempel og hans lære om selvfornægtelse. Hans død tilintetgjorde deres håb om timelig storhed. Peters fald og Judas' frafald og deres egen svigten over for Kristus i hans kval og nød bortryddede deres selvtilfredshed. De indså deres egen skrøbelighed; de så noget af storheden i den gerning der var blevet dem betroet; de følte nødvendigheden af deres Mesters vejledning ved hvert eneste skridt.

De vidste, at de ikke mere skulle nyde godt af hans personlige nærværelse, og de erkendte, som de aldrig nogen sinde før havde erkendt det, hvor værdifulde muligheder de havde haft ved at vandre sammen med Guds Søn og tale med ham. Der var mange af hans lærdomme, som de ikke havde vurderet eller forstået, da de hørte dem; nu længtes de efter at genkalde sig denne lære og atter høre hans ord, Med hvilken glæde mindedes de ikke nu hans forsikring:

„Det er gavnligt for jer, at jeg går bort. Thi hvis jeg ikke går bort, kommer Talsmanden ikke til jer; men når jeg går herfra, så vil jeg sende ham til jer.“ „Alt det, jeg har hørt af min Fader, har jeg kundgjort jer.“ „Talsmanden, ... som Faderen vil sende i mit navn, han skal lære jer alle ting og minde jer om alt, hvad jeg har sagt jer.“ Joh. 16,7; 15,15; 14,26.

„Alt, hvad Faderen har, er mit.“ „Men når han, sandhedens Ånd, kommer, skal han vejlede jer til hele sandheden. .... Han skal tage af mit og forkynde jer det.“ Joh. 16,15. og 13-14.

Disciplene havde set Kristus stige op til Himmelen fra deres kreds på Oliebjerget. Og da Himlene tog imod ham, lød hans afskedsløfte til dem atter for deres øren: „Se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.“ Matt. 28,20.

De vidste, at hans kærlighed stadig fulgte dem. De vidste, at de havde en talsmand, en stedfortræder ved Guds trone. I Jesu navn

[95] opsendte de deres bønner og gentog stadig hans løfte: „Hvis I beder Faderen om noget, skal han give jer det i mit navn.“ Joh. 16,23.

Højere og højere rakte de ved troen deres hænder op med dette vældige argument: „Kristus er den, som et død, ja, meget mere: som er opstanden, som er ved Guds højre hånd, som også går i forbøn for os.“ Rom. 8,34.

Tro imod sit løfte tildelte den guddommelige, der var ophøjet til de himmelske boliger, af sin fylde til sine efterfølgere på jorden. Da han besteg tronen ved Guds højre hånd, blev det kendetegnet ved Åndens udgydelse over hans disciple.

Gennem Kristi gerning var disse disciple kommet til at føle, hvor de trængte til Ånden; under Åndens vejledning modtog de deres endelige forberedelse og drog ud til deres livsgerning.

Nu var de ikke længere uvidende og uden dannelsen. De var ikke mere en forsamling af hinanden uafhængige individer eller af uenige eller modstridende elementer. Deres håb var ikke mere rettet mod verdslig storhed. De var enige og havde ét hjerte og én sjæl. Kristus opfyldte alle deres tanker. Hans riges fremgang var deres mål. I sind og karakter var de kommet til at ligne deres Mester; og folk huskede, at de havde været sammen med Jesus.“ Apg. 4,13.

[96] Derefter fulgte der en sådan åbenbaring af Kristi herlighed, som dødelige mennesker aldrig nogen sinde havde været vidne til. Store skarer, som havde spottet hans navn og ringeagtet hans kraft, bekendte sig som den korsfæstedes disciple. Ved Guds Ånds medvirken blev verden rystet på grund af disse jævne mænds tjeneste, dem, Kristus havde udvalgt. I løbet af et eneste slægtled blev evangeliet bragt ud til alle folkeslag under himmelen.

Den samme Ånd, der som Kristi stedfortræder blev udsendt som læremester for hans første medarbejdere, har han også overdraget det hverv at være læremester for hans medarbejdere i dag. „Se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.“ Sådan lyder hans løfte. Matt. 28,20.

Tilstedeværelsen af den samme vejleder under opdragelsesarbejdet i dag vil frembringe de samme resultater som i gamle dage. Dette er det formål, al sand opdragelse stiler imod; dette er den gerning, som Gud har planlagt, den skal udrette.

Gud i naturen

[97]

[98]

[99]

Alt, hvad der er skabt, er præget af det guddommelige. Naturen vidner om Gud. det modtagelige sind kommer i kontakt med universets mirakler og mysterier, kan det ikke undlade at erkende en almagts virken. Det er ikke ved sin egen iboende kraft, at jorden frembringer sine gaver og år efter år fortsætter sit kredsløb omkring solen. En usynlig hånd styrer planeterne på deres himmelske baner. Hele naturen er gennemtrængt af et hemmelighedsfuldt liv et liv, der opretholder de utallige verdener i det uendelige rum; som lever i det mikroskopiske insekt, der bæres af sommerens vind; som giver vinger til svalens flugt og mætter de skrigende ravneunger; som får knoppen til at blomstre og blomsten til at sætte frugt.

Den samme magt, som opretholder naturen, virker også i mennesket. De samme store love, som viser både stjernen og atomet vej, behersker menneskelivet. De love, der styrer hjertets funktioner og regulerer den levende strøm af blod ud til legemet, stammer fra den Almægtige, som har domsmyndigheden over sjælen. Fra ham udgår alt liv. Kun i harmoni med ham kan den rette livsudfoldelse finde sted. For alt, hvad han har skabt, er betingelserne de samme: et liv, der bliver opretholdt ved at modtage Guds liv, et liv, der leves i overensstemmelse med Skaberens vilje. At overtræde hans lov fysisk, sjæleligt eller moralsk, er at bringe sig selv ud af harmoni med universet, at skabe disharmoni, lovløshed og ødelæggelse.

[100]

For den, som således lærer at fortolke dens lære, bliver hele naturen til oplysning; verden er en lærebog, livet er en skole. Menneskets samhørighed med Gud og med naturen, lovens verdensomspændende herredømme, følgerne af overtrædelser, kan ikke undgå at påvirke sindet og forme karakteren.

Dette er den lære, som vore børn har brug for at tilegne sig. For det lille barn, som endnu ikke er i stand til at lære noget ved hjælp af det trykte ord eller ved at blive draget ind i skolestuens rutinemæssige arbejde, frembyder naturen en aldrig svigtende kilde til belæring og glæde. Det hjerte, som endnu ikke er blevet forhærdet

ved at være i kontakt med det onde, er hurtigt til at erkende den Ånd, som alt det skabte er gennemtrængt af. Det øre, som endnu ikke er blevet sløvet af verdens larm, lytter opmærksomt til den røst, der taler gennem naturen. Og for dem, som er ældre, og som bestandig trænger til dens tavse påmindelser om det åndelige og evige, vil naturens belæring i ikke mindre grad være en kilde til glæde og lærdom. Ligesom beboerne i Edens have lærte af naturens bog, ligesom Moses skimtede Guds skrift på de arabiske sletter og bjerge, og barnet Jesus på højene ved Nazaret sådan kan vor tids børn lære af Gud. Det synlige er et billede på det usynlige. I enhver ting på jorden, lige fra skovens stolteste træer til det lav, der klæber til klippen, fra de bundløse havdybder til den mindste muslingeskal på bredden, har de mulighed for at se Guds billede og indskrift.

[101] Lad så vidt muligt barnet fra sine første år komme til at opholde sig, hvor denne vidunderlige lærebog kan lukke sig op for det. Lad det se de herlige billeder, som den største af alle kunstnere har malet på himmelens foranderlige lærred; lad det blive kendt med jordens og havets vidundere; lad det lægge mærke til de mysterier, som åbenbarer sig gennem de skiftende årstider, og lære af Skaberen gennem alt hans værk.

På ingen anden måde kan der lægges en så sikker og fast grundvold for sand opdragelse. Men alligevel vil selv barnet, når det kommer i kontakt med naturen, finde årsag til at forvirres. Det kan ikke undgå at opdage modstridende kræfters værk. Her er det, at naturen trænger til en tolk. Når vi betragter det onde, som udfoldet sig, selv i naturens verden, må alle lære den samme sørgelige kendsgerning: „Det har et fjendsk menneske gjort.“ Matt. 13,28.

Kun i det lys, der skinner fra Golgata, kan naturen tydes på rette måde. Lad det gennem fortællingen om Betlehem og om korset vises, hvorledes det gode vil komme til at besejre det onde, og hvordan enhver velsignelse, vi får, er en genløsningens gave.

Som torne og tidsler, som ukrudt og rajgræs fremstilles det onde, der skader og ødelægger. Som syngende fugle og blomster, der udfolder sig, som regn og solskin, som sommerens lette vind og blide dug, som titusind forskellige ting i naturen, lige fra egen i skoven til violen, der blomstrer ved dens rod, ser vi den frelsende kærlighed. Og stadig taler naturen til os om Guds godhed.

„Thi jeg ved, hvilke tanker jeg tænker om eder, lyder det fra Herren, tanker ,om fred og ikke om ulykke.“ Jer. 29,11. Dette er det budskab, som i lyset fra korset kan læses på hele naturens åsyn. Himlene forkynder hans ære, og jorden er fuld af hans rige gaver.

[102]

Livets lærdomme

Den store lærer bragte sine tilhørere i kontakt med naturen for at få dem til at lytte til den røst, som taler i alt, hvad der er skabt; og efterhånden som deres sind blev mildere og deres sjæle modtagelige, hjalp han dem til at fatte den åndelige lære i det, som deres blik faldt på. De lignelser, som han elskede at benytte for at undervise dem om sandheden, viser, hvor åbent hans sind var for naturens påvirkning, og hvor han frydede sig over at samle stof til sin åndelige vejledning fra dagliglivets omgivelser.

Himmelens fugle, markens liljer, sædemanden og sæden, hyrden og fårene ved hjælp af dem skildrede Kristus den udødelige sandhed. Han fremdrog også billedet fra livets begivenheder, kendsgerninger, der var velkendte for tilhørerne: surdejen, den skjulte skat, perlen, fiskenettet, den tabte mønt, den fortabte søn, huset på klippen og huset på sand. Der var i hans lære noget, der kunne interessere enhver sjæl, og som talte til alles hjertet. Således blev det daglige arbejde, i stedet for kun at være en trædemølle, gjort lysere og højnet ved de bestandige påmindelser om det åndelige og det, som ikke ses.

[103]

Sådan burde vi også undervise! Lad børnene lære i naturen at se Guds kærlighed og visdom; lad tanken om ham sættes i forbindelse med fugle og blomster og træer; lad alt det, man ser, for dem blive fortolkere af det, som ikke ses, og alle livets begivenheder blive et middel til guddommelig lærdom.

Når de lærer at granske på denne måde, viser de lærdomme, som kan drages af alt det skabte og af alle livets erfaringer, at de samme love, som behersker alt i naturen og livets begivenheder, også skal beherske os; at de er givet til gavn for os; og af vi kun ved at adlyde dem kan opnå den sande lykke og fremgang.

Alt, både i himmelen og på jorden, forkynder, at livets store lov er en tjenestens lov. Evighedens Fader skænker ethvert levende væsen, hvad det behøver til livets opretholdelse. Kristus kom til jorden som den, der fjender. "Luk. 22,27. Englene er ånder i Guds tjeneste, som sendes ud til hjælp for deres skyld, der skal arve frelse." Hebr. 1,14.

Den samme tjenestens lov står skrevet på alt i naturen. Fuglene i luften, dyrene på marken, træerne i skoven, bladene, græsset og blomsterne, solen på himmelen og de lysende stjerner alle udretter de deres tjeneste. Søen og havet, floden og vandkilderne enhver af dem tager kun for atter at give.

Ligesom alt i naturen således tjener til at opretholde verdens liv, sådan betrygger det også sit eget.,,Giv, så skal der gives jer“ (Luk. 6,38), er den lære, der på ikke mindre afgørende måde står skrevet i naturen end på bladene i den hellige Skrift.

Mens bjergskråningerne og sletterne baner vej for elven, så den kan nå ud til havet, bliver det, som de giver, tilbagebetalt hundredfold. Strømmen, der syngende glider frem, efterlader sig en gave af skønhed og frugtbarhed. Gennem markerne, der var bare og brune efter sommerens hede, betegner en frisk og grøn stribe flodens vej. Hvert skønt træ, hver knop og hver blomst er vidne om den løn, Guds nåde tilsikrer alle, der lader sig bruge som dens kanaler til verden. [104]

Af alle de næsten utallige ting, der bliver lært os om vækstens forskellige forløb, har vi fået nogle af de værdifuldeste i Frelserens lignelse om sæden, der gror. Den rummer en lære for både unge og gamle.

„Med Guds rige er det ligesom med en mand, der har tilsået sin jord og sover og står op, nat og dag, og sæden spirer og bliver høj, han ved ej selv hvorledes. Af sig selv giver jorden frugt, først strå, så aks og så fuld kerne i akset.“ Mark. 4,26-28.

Sæden har kimen til at spire i sig selv en kim, som Gud selv har nedlagt i den, men alligevel ville kornet, hvis det blev overladt til sig selv, ikke have nogen kraft til at spire. Mennesket har sin rolle at spille ved at fremkalde kornets vækst; men der findes et punkt, ud over hvilket det intet kan udrette. Det må stole på Ham, som har forbundet såning med høst ved sin egen almægtige krafts vidunder.

Der er liv i sæden, og der er kraft i jordbunden; men hvis ikke Almagts kraft udøves dag og nat, vil sæden ikke give noget udbytte. Regnbygerne må forfriske de tørstige marker; solen må give dem varme; der må tilføres den nedlagte sæd elektricitet. Skaberen alene kan fremkalde det liv, som han har indpodet. Ethvert sædekorn vokser, og enhver plante udvikler sig ved Guds kraft.

„Sæden er Guds ord.“ „Thi som spiren gror af jorden, som sæd spirer frem i en have, så lader den Herre Herren retfærd gro og

[105] lovsang for al folkenes øjne.“ Lukas 8,11; Es. 61,11. Det er med den åndelige såning som med den naturlige: den kraft, som alene kan frembringe liv, kommer fra Gud.

Sædemandens gerning er en troens gerning. Han kan ikke fatte mysteriet ved sædens spiring og vækst; men han har tillid til de kræfter, ved hvilke Gud får planteverdenen til at trives. Han strør sæden ud i forventning om at få den mangefold igen i en rig høst. Sådan skal forældre og lærere også arbejde i forventning om at høste af den sæd, de udsår.

En tid kan den gode sæd ligge ubemærket i jorden uden at vise noget tegn på, at den har slået rod; men senere, når Guds Ånd ånder på sjælen, spirer den skjulte sæd frem, og til sidst bærer den frugt. Vi ved ikke, hvor meget af vort livsværk der skal lykkes, om dette eller hint! Det er ikke os, der skal afgøre dette.,,Så din sæd ved gry og lad hånden ej hvile ved kvæld.“ Præd. 11,6. I Guds store pagt siges der, at så længe jorden står, skal sæd og høst, ... ikke ophøre.“ 1Mos. 8,22. I tillid til dette løfte pløjer og sår landmanden. Vi skal ikke arbejde mindre tillidsfuldt ved den åndelige såning, men stole på hans forsikring:,,Så skal det gå med mit ord, det, som går ud af min mund: det skal ej vende tomt tilbage, men udføre, hvad mig behager, og fuldbyrde hvervet, som jeg gav det.“ „De går deres gang med gråd, når de udstrør sæden, med frydesang kommer de hjem, bærende deres neg.“ Es. 55,11; Sl. 126,6.

Sædens spiring er et billede på det åndelige livs begyndelse, og plantens udvikling er et billede på karakterdannelsen. Der findes intet liv, uden der er vækst. Planten må enten vokse eller dø. Ligesom dens vækst er stille og umærkelig, men vedvarende, sådan er det også med karakterens udvikling. Ved ethvert udviklingstrin kan vort liv være fuldkomment; men dog vil der, hvis Guds hensigter med os opfyldes, være bestandig fremgang.

[106] Planten vokser ved at tage imod det, som Gud har bestemt til at opretholde dens liv. På samme måde opnås åndelig vækst ved at samarbejde med guddommelige kræfter. Ligesom planten slår rod i mulden, sådan skal vi slå rod i Kristus. Ligesom planten tager imod sollyset, duggen og regnen, sådan skal vi modtage Helligånden. Hvis vore hjerter er rodfæstede i Kristus, så vil han komme til os som regn, som vårregn, der væder jorden. Han vil opgå for os som Retfærdighedens Sol med lægedom under sine vinger. Vi skal

blomstre som liljen. Vi skal avle korn, skyde som en vinstok. Hos. 6,3; Mal. 4,2; Hos. 14,6. og 8.

Hveden udvikler først strå, så aks og så fuld kerne i akset. Mark. 4,28. Landmandens formål med at så sæden og tage vare på planten er at frembringe korn brød til de sultne og sæd til fremtidens høst. På samme måde ser den guddommelige husbond frem til en høst. Han søger at genskabe sig selv i sine disciples hjerter og liv, så at han ved dem kan genskabes i andres hjerter og liv.

Plantens gradvise udvikling fra sædekornet er en anskuelsesundervisning i børneopdragelse. Der kommer først strå, så aks og så fuld kerne i akset.“ Mark. 4,28. Han, som har givet denne lignelse, skabte det lille frøkorn, gav det livsbetingelser og fastsatte de love, der bestemmer dets vækst. Og de sandheder, vi lærer af lignelsen, blev virkeliggjort gennem hans eget liv. Han, Himmelens majestæt og ærens konge, blev et lille barn i Betlehem og var en tid et billede på det hjælpeløse barn, der behøver en moders omsorg. I sin barndom handlede og talte han som et barn, ærede sine forældre og udførte, hvad de ønskede. Men så snart hans forståelse vågnede, voksede han bestandig i nåde og i viden om sandheden.

[107]

Det burde være forældres og læreres mål at opelske de unges tilbøjeligheder, så de ved hvert nyt trin i livet kan være et billede på den skønhed, der sømmer sig for dette livsafsnit, og udvikler sig naturligt, ligesom planterne i haven.

De små børn burde opdrages i barnlig enkelthed. De burde oplæres til at være tilfredse med små, nyttige pligter og med de fornøjelser og oplevelser, der er naturlige for deres alder. Barndommen svarer til strået i lignelsen, og strået har en ganske særegen skønhed. Børn burde ikke tvinges ind i en modenhed, der er forud for deres alder, men burde så længe som muligt bevare deres barnlige friskhed og ynde. Jo mere stilfærdigt og enkelt barnets liv er jo mere frit for kunstig ophidselse og jo mere i harmoni med naturen jo bedre betingelser har det for legemlig og sjælelig kraft og for åndelig styrke.

Ved Frelserens undergerning, da han mættede de fem tusinde, er der givet et eksempel på, hvordan Guds kraft virker ved frembringelsen af høsten. Jesus drager sløret bort fra naturens verden og åbenbarer de skabende kræfter, der bestandig virker til gavn for os. Ved at mangedoble sæden, der strøs over jorden, gør han, som mangedoblede brødene, hver eneste dag et under. Det er ved et un-

[108] der, at han daglig mætter millioner med høsten fra jordens marker. Mennesker er kaldet til at samarbejde med ham gennem omhuen for kornet og tilberedelsen af brødet, og af denne årsag taber de den guddommelige medvirken af syne. Udøvelsen af Guds kraft tilskrives naturlige årsager eller menneskers dygtighed, og alt for ofte bliver hans gaver forvansket til at tjene egoistiske formål og bliver en forbandelse i stedet for en velsignelse. Gud søger at ændre alt dette. Han vil, at vore sløvede sanser skal blive ansporede til at fatte hans barmhjertige godhed, så hans gaver kan blive os til den velsignelse, som han har tilsigtet.

Det er Guds ord og tildelingen af hans liv, der gør sæden levende; og vi bliver meddelagtige i dette liv ved at næres af kornet. Gud vil, at vi skal forstå dette; han vil, at vi endog ved at modtage vort daglige brød skal erkende hans medvirken og bringes i nærmere fællesskab med ham.

Efter Guds naturlove følger virkning efter årsag med usvigelig sikkerhed. Høsten er et vidnesbyrd om såningen. Her tåles der intet hykleri. Mennesker kan narre deres medmennesker og blive rost og belønnet for tjenester, som de ikke har ydet. Men i naturen kan der ikke ske noget bedrag. Høsten fælder en hård dom over den utro bonde. Og i videste forstand gælder dette også i åndens rige. Det er kun tilsyneladende og ikke i virkeligheden, at det onde sejrer. Barnet, som skulker fra skolen, den unge, som er doven med sine studier, kontoristen eller lærlingen, der svigter i tjenesten for sin arbejdsgiver, manden i en hvilken som helst stilling eller virksomhed, der ikke er tro over for sine største forpligtelser, kan smigre sig med, at så længe uretten ikke opdages, er fordelene på hans side. Men sådan er det ikke. Han narrer sig selv. Livets høst er karakter, og det er denne, som er afgørende for skæbnen, både i dette liv og i det liv, der kommer.

[109] Høsten er en genfrembringelse af den såede sæd. Ethvert sædekorn eller frø bærer frugt efter sin egen art. Sådan er det også med de karaktertræk, som vi fremelsker. Selvished, egenkærlighed, overvurdering af en selv og vellevned frembringer en høst, og det endte med elendighed og undergang.,,Thi den, der sår i sit kød, skal høste fordærvelse af kødet men den, der sår i Ånden, skal høste evigt liv af Ånden.“ Gal. 6,8. Kærlighed, medfølelse og venlighed bærer velsignet frugt og giver en uforgængelig høst.

Ved høsten mangedobles sæden. Et enkelt hvedekorn, som er blevet forøget gennem gentagne såninger, kunne dække et helt stykke land med gyldne neg. Så vidtrækkende kan også indflydelsen være fra et enkelt menneskeliv eller blot fra en enkelt handling.

Hvor mange kærlighedsgerninger har ikke erindringen om den alabastkrukke, der blev sønderbrudt ved Jesu salvning, tilskyndet til gennem de lange århundreder! Hvor utallige gaver har ikke den fattige, ukendte enkes bidrag på to småmønter, tilsammen så meget som en øre, fremskaffet til Frelserens sag! Mark. 12,42.

Fortællingen om såningen af sæden lærer os gavmildhed.,,Den, der sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den, der sår rigeligt, skal også høste rigeligt.“ 2Kor. 9,6.

Herren siger:,,Salige I, som sår ved alle vande.“ Es. 32,20. At så ved alle vande betyder at give alle vegne, hvor der trænges til vor hjælp. Dette vil ikke føre til fattigdom.,,Den, der sår rigeligt, skal også høste rigeligt.“ Ved at strø sæden ud mangedobler sædemanden kornet. På samme måde forøger vi vore velsignelser ved at dele dem med andre. Guds løfte sikrer os tilstrækkeligt til, at vi kan vedblive med at give.

Og foruden dette: når vi lader andre få del i dette livs velsignelser, vil den taknemmelighed, som modtageren føler, berede hjertet til at tage imod åndelig sandhed, og der frembringes en høst til det evige liv.

[110]

Frelseren benytter såningen af sædekornet i jorden som et billede på sit offer for os.,,Hvis hvedekornet ikke lægges i jorden og dør,“ siger han, bliver det kun det ene korn; men hvis det dør, bærer det megen frugt.“ Joh. 12,24. Kun gennem Kristi, sædekornets, offer kunne der frembringes frugt til Guds rige. I overensstemmelse med planterigets love er livet følgen af hans død.

Sådan er det også med alle, der bærer frugt som Kristi medarbejdere. Selviskhed og egennytte må forsvinde; livet må lægges i den fure, som hedder verdens nød. Men selvhengivelsens lov er også selvbevarelsens lov. Bonden bevarer sit korn ved at strø det ud. På samme måde vil det liv, der gavmildt gives til tjeneste for Gud og mennesker, blive bevaret.

Sædekornet dør for at spire frem til et nyt liv. Herigennem undervises vi om opstandelsen. Gud har sagt om menneskelegemet, der lægges hen for at smuldre i graven:,,Hvad der sås i forkrænkelighed,

opstår i uforkrænkelighed; hvad der sås i vanære, opstår i herlighed; hvad der sås i svaghed, opstår i kraft.“ 1Kor. 15,42-43.

[111] Når forældre og lærere forsøger at undervise om dette, burde arbejdet have en praktisk baggrund. Lad børnene selv få lov til at gøre jorden i stand og så sæden. Mens de arbejder, kan forældre eller lærer forklare om hjertets have, hvor der er sået både god og slet sæd, og at ligesom haven må tilberedes til naturens frøcorn, sådan må hjertet tilberedes til sandhedens sædekorn. Når sæden bliver sået i jorden, kan man lære børnene om Kristi død; og når spirerne bryder frem, om opstandelsens sandhed. Efterhånden som planten vokser, kan man fortsætte med at påvise ligheden mellem såningen i naturen og i den åndelige verden.

De unge burde undervises på en lignende måde. Der er bestandig noget at lære af dyrkningen af jorden. Ingen slår sig ned på et uopdyrket stykke land med forventning om, at det straks skal kunne give afgrøde. Der må ydes et flittigt og ihærdigt arbejde med at tilberede jorden, så sæden og passe afgrøden. På samme måde må det ske med den åndelige såning. Hjertets have må opdyrkes. Jordbunden må brydes op gennem omvendelse. De onde vækster, som kvæler den gode sæd, må rykkes op. Ligesom en jordbund, der er tilgroet med tjørne, kun kan opdyrkes ved flittigt arbejde, sådan kan hjertets slette tilbøjeligheder kun overvindes ved alvorlige bestræbelser i Kristi navn og ved hans kraft.

Ved opdyrkningen af jorden vil den tænksomt arbejdende opdage, at uanede rigdomme åbenbarer sig for ham. Landbrug eller have dyrkning kan aldrig lykkes for nogen, hvis ikke man giver agt på de love, der gælder her. Man må studere det særlige behov, som hver enkelt slags planter har. De forskellige arter kræver forskellig slags jord og dyrkning, og betingelsen for, at dyrkningen skal lykkes, er, at man retter sig efter de love, der er afgørende for hver art. Den påpasselighed, der må vises ved omplantning, så at end ikke en rodtrevl bliver forrykket eller forkert anbragt, omhuen for de spæde planter, podningen og vandingen, beskyttelsen mod frost om natten og mod solen om dagen, arbejdet med at holde ukrudt, sygdomme og skadelige insekter borte, opøvelsen og tilrettelæggelsen lærer en ikke blot vigtige ting med hensyn til karakterdannelsen, men arbejdet er i sig selv et udviklingsmiddel. Når man opdyrker omhu, tålmodighed og opmærksomhed over for enhver enkelthed

samt lovlydighed, bibringer det en meget væsentlig opdragelse. Den bestandige kontakt med livets mysterium og naturens skønhed såvel som den ømhed, der vækkes ved at sørge for disse smukke dele af Guds skaberværk, hjælper med til at levendegøre tanken og forædle og højne karakteren; og det, som er lært, forbereder den arbejdende til med større held at tage sig af andre sjæle.

[112]

Anden anskuelsesundervisning

[113]

Guds helbredende kraft viser sig alle vegne i naturen. Hvis et træ bliver beskåret, eller hvis et menneske bliver såret eller brækker en knogle, giver naturen sig straks til at genoprette skaden. Endog før der er nød på færde, er de hjælpende kræfter parat, og så snart en enkelt del har lidt skade, sættes alle kræfter ind på genoprettelsen. Sådan er det også i åndens rige. Før synden skabte nøden, havde Gud sørget for helbredelsesmidlet. Enhver sjæl, der giver efter for fristelse, er såret og knust af fjenden; men hvor i verden, der findes synd, der er Frelseren. Det er Kristi gerning at bringe lægedom til søndetbrudte hjerter, at udråbe frihed for fanget og udgang for dem, som er bundet.“ Es. 61,1; Luk. 4,18.

[114]

I denne gerning skal vi samarbejde med ham., „Om nogen skulle blive overrasket af en synd, da hjælp et sådant menneske til rette.“ Gal. 6,1. Det ord, der her oversættes med hjælp til rette, betyder at sætte et forvredent led på plads. Hvor et dette et rammende billede! Den, som kommer ud i vildfarelse eller synd, bliver bragt ud af forbindelse med alle sine omgivelser. Måske erkender han sin vildfarelse og er fuld af anger; men han kan ikke hjælpe sig selv. Han er forvirret og rådvild, besejret og hjælpeløs. Han trænger til at blive vundet tilbage, helbredt og anbragt på sin tidligere plads igen., „Hjælp et sådant menneske til rette, I åndelige.“ Kun den kærlighed, der har sit udspring i Kristi hjerte, kan helbrede. Kun den, der er gennemstrømmet af denne kærlighed, ligesom træet af saften eller legemet af blodet, kan helbrede den sårede sjæl.

Udøvelse af kærlighed har en forunderlig kraft, thi den er af guddommelig oprindelse. Det milde svar, som stiller vrede, en kærlighed, som er langmodig ..... og mild, den kærlighed, som skjuler en mangfoldighed af synder, (Ordsp. 15,1; 1Kor. 13,4; 1Pet. 4,8) ja, kunne vi lære dette, hvilken helbredende virkning ville vort liv så ikke få! Hvor ville livet blive forvandlet og verden komme til at ligne Himmelen og blive en forsmag på den!

Denne værdifulde lære kan gives så enfoldigt, at selv små børn kan fatte den. Barnet har en følsom sjæl, som let lader sig påvirke; og når vi, som er ældre, bliver som børn, (Matt. 18,3), og når vi lærer af Frelserens enkelhed, mildhed og nænsomme kærlighed, vil det ikke falde os vanskeligt at røre børnenes hjerter og lære dem kærlighedens helbredende virkning.

Der findes fuldkommenhed i såvel de mindste som i de største af Guds gerninger. Den hånd, som ophængte verdenerne i rummet, er den samme hånd, som danner blomsterne på marken. Undersøg blot den mindste og almindeligste af vejkantens blomster under mikroskopet og læg mærke til den udsøgte skønhed og fuldkommenhed, der findes i enhver del af den. Således kan der under de mest [115] beskedne forhold findes det allerypperste; det almindeligste arbejde, der bliver udført med kærlig troskab, er smukt i Guds øjne. Samvittighedsfuld omsorg for det små vil gøre os til hans medarbejdere og erhverve os ros fra ham, som ser og kender alt.

Regnbuen, der spænder sin lysende bue over himmelen, er et tegn på den evige pagt mellem Gud og hvert levende væsen.“ 1Mos. 9,16. Og regnbuen, der omgiver tronen i det høje, er også et tegn for Guds børn på hans fredspagt.

Ligesom regnbuen i skyerne fremkommer ved foreningen af solskin og regn, således er buen over Guds trone et billede på foreningen af hans nåde og retfærdighed. Gud siger til den syndige, men angrende sjæl: Du skal leve! „Løsepenge har jeg fået.“ Job 33,24.

„Som jeg svor, at Noas vande ej mer skulle oversvømme jorden, så sværger jeg nu, at jeg aldrig vil vredes og skænde på dig. Om også bjergene viger, om også højene rokkes, min kærlighed viger ej fra dig, min fredspagt rokkes ikke, så siger Herren, din forbarmer.“ Es. 54,9-10.

Også stjernerne har et glædeligt budskab til hvert eneste menneske. I de stunder, som alle oplever, når modet svigter og fristelserne trænger sig hårdt på; når hindringerne synes uoverstigelige, livsmålene umulige at nå frem til og livets skønne løfter er som Sodomias æbler, hvor skal man så kunne finde det mod og den standhaftighed, som Gud har påbudt os at lære af stjernerne på deres uforstyrrelige vej?

„Løft eders blik til himlen og se: Hvo skabte disse? Han mønstrer deres hær efter tal, kalder hver enkelt ved navn; så stor er hans kraft

[116] og vælde, at ikke en eneste mangler. Hvorfor siger du, Jakob, hvi taler du, Israel, så: Min vej er skjult for Herren, min ret gled min Gud af hænde. Ved du, hørte du ikke, at Herren er en evig Gud, den vide jord har han skabt? Han trættes og mattes ikke, hans indsigt udgrundes ikke; han giver den trætte kraft, den svage fylde af styrke.“ „Frygt ikke, thi jeg er med dig, vær ej rådvild, thi jeg er din Gud! Med min retfærds højre styrker, ja, hjælper, ja, støtter jeg dig.“ „Thi jeg, som er Herren din Gud, jeg griber din hånd, siger til dig: Frygt kun ikke, jeg er din hjælper.“ Es. 40,26-29; 41,10. 13.

Palmetræet står grønt og frodigt og fuldt af frugt midt ude i ørkenen, selv om det hærages af den brændende sol og svides af de frygtelige sandstorme. Dets rødder får deres næring fra levende kilder. Dets grønne krone kan ses langt borte fra over den solsvedne, øde slette; og den rejsende, der var forberedt på at måtte dø, vender sine vaklende skridt hen imod den kølige skygge og det livgivende vand.

Ørkenens træ er et symbol på, hvordan Gud tænker sig, at hans børns liv her i verden skal være. De skal føre tætte sjæle, der er fulde af uro og nær ved at omkomme i syndens ørken, hen til det levende vand. De skal vise deres medmennesker hen til ham, som siger til dem: „Om nogen tørster, han komme til mig og drikke.“ Joh. 7,37.

[117] Den store, dybe flod, som nationerne benytter til transport af passagerer og gods, bliver betragtet som en velsignelse for hele verden; men hvordan er det med de små bække, der hjælper med til at danne denne prægtige flod? Selve dens eksistens er afhængig af dem. Sådan bliver mennesker, der er kaldet til at føre an inden for et eller andet stort foretagende, æret, som om dets heldige gennemførelse kun skyldtes dem alene; men dette held har krævet mere beskedne, næsten utallige arbejderes trofaste medvirken arbejdere, som verden ikke kender noget til. At arbejde uden påskønnelse og slide uden anerkendelse er den lod, som venter de fleste af verdens arbejdere. Og sådan en skæbne vækker utilfredshed hos mange. De synes, at deres liv er spildt. Men den lille bæk, der lydløst baner sig vej gennem eng og skov og bringer sundhed og frugtbarhed og skønhed med sig, er lige så nyttig på sin måde som den brede flod. Og ved at bidrage til flodens liv hjælper den med til at fuldføre det, som den aldrig kunne have gjort alene.

Dette er noget mange trænger til at lære. Begavelse bliver sat for meget i højsædet, og der bliver stræbt alt for meget efter høje stillinger. Der findes alt for mange, der intet vil udrette, hvis de ikke bliver anerkendt som ledere; alt for mange, der vil lovprises ellers interesserer det dem ikke at arbejde. Det, vi trænger til at lære, er troskab til at udnytte de evner og muligheder, vi har, til det yderste og at være tilfredse med den lod, som Himmelen har bestemt for os.

„Spørg dog kvæget det skal lære dig himlens fugle, de skal oplyse dig, ... lad havets fisk fortælle dig det.“ „Gå hen til myren, ... se dens færd.“ „Se til himmelens fugle!“ „Tænk på ravnene.“ Job 12,7-8; Ordsp. 6,6; Matt. 6,26; Luk. 12,24.

Vi skal ikke bare fortælle barnet om disse Guds skabninger. Dyrene selv skal være dets læremestre. Myrerne lærer os noget om tålmodig flid, om udholdenhed til at overvinde hindringer og om forudseenhed med hensyn til fremtiden. Og fuglene lærer os tillidsfuldhedens skønne kunst. Vor himmelske Fader sørger for dem; men de må selv samle føden, de må bygge deres reder og passe deres unger. Hvert eneste øjeblik er de udsat for fare fra fjender, der søger at dræbe dem. Men hvor muntert passer de alligevel ikke deres arbejde! Hvor er deres små sange glade!

[118]

Hvor smuk er ikke salmistens beskrivelse af Guds omsorg for skovens dyr: „Højfjeldet er for stenbukken, klipperne grævlingens tilflugt.“ Sl. 104,18.

Han lader kilderne vælde frem blandt højene, hvor fuglene har deres boliger, og hvor deres kvadder lyder blandt grenene. Sl. 104,12. Alle skovenes og bjergenes dyr er en del af hans store husholdning. Han åbner sin hånd og mætter alt, hvad der lever, med hvad det ønsker.“ Sl. 145,16.

Undertiden bliver ørnen i Alperne af stormene slået ned i de snævre bjergpas. Uvejrsskyer spærrer denne mægtige fugl fra skovene inde, og deres sorte masser skiller den fra de solrige højder, hvor den har bygget sin rede. Dens bestræbelser for at undslippe synes frugtesløse. Den kaster sig hid og did og basker med sine stærke vinger, og dens skrig giver genlyd mellem bjergene. Til sidst farer den med et triumfskrig opad, trænger gennem skyerne og er atter oppe i det klare solskin, med mørket og uvejret langt neden under sig. Sådan kan vi også være omgivet af vanskeligheder, modløshed og mørke. Falskhed, ulykker og uretfærdighed spærrer os inde. Der

[119] er skyer, som vi ikke kan sprede. Vi kæmper en forgæves kamp mod forholdene. Der findes én og kun én måde, hvorpå vi kan reddes. Skyer og tåger dækker jorden; bag ved skyerne stråler Guds lys. Vi kan stige op i hans nærheds sollys på troens vinger.

Der er meget, der på denne måde kan læres! Selvstændighed af det træ, der, når det vokser alene på sletten eller bjergskrånningen, strækker sine rødder dybt ned i jorden og med sin barske styrke trodser uvejret. Den tidlige indflydelses magt af den knortede, uformelige stamme, der er blevet bøjet, da den var et ungt træ, og som ingen jordisk magt senere kan gøre lige igen. Det hellige livs hemmelighed af åkanden, der fra en slimet dams overflade, omgivet af vandplanter og snavs, strækker sin hule stængel ned til det rene sand i bunden og ved at suge næring derfra udfolder sine duftende blomster i lyset i deres blændende renhed.

Lad således børnene og de unge, mens de erhverver sig viden om kendsgerninger ved hjælp af lærere og lærebøger, lære selv at søge lærdom og opdage sandheden. Når de dyrker deres have, så spørg dem om, hvad de lærer gennem omsorgen for deres planter. Når de betragter et smukt landskab, så spørg dem, hvorfor Gud har givet markerne og skovene så skønne og forskelligartede farver. Hvorfor blev det ikke alt sammen lavet mørkebrunt? Når de plukker blomster, så få dem til at tænke på, hvorfor han overlod os den skønhed, som disse udvandrere fra Edens have havde haft i eje. Lær dem at lægge mærke til de vidnesbyrd, der viser sig alle vegne i naturen, om Guds omtanke for os og om, hvordan alle ting er indrettet efter vort behov og til glæde for os.

Kun han, som i naturen erkender sin Faders værk, som i jordens rigdom og skønhed læser sin Fadets skrift kun han lærer det rigeste af naturens verden og får den største hjælp derfra. Kun han kan fuldt ud værdsætte betydningen af høj og dal, af flod og hav, der betragter dem som et udtryk for Guds tanker, som en åbenbaring af Skaberens.

Bibelens forfattere benytter mange eksempler fra naturen, og når vi lægger mærke til, hvad der sker i naturens verden, vil vi ved Helligåndens vejledning blive i stand til bedre at fatte, hvad Guds ord lærer os. Det er på denne måde, at naturen bliver nøglen til ordets skatkammer.

Børn burde opmuntres til i naturen at opsøge det, som er billeder på, hvad Bibelen lærer, og til i Bibelen at finde frem til de sammen-

ligninger, der drages med naturen. De burde både i naturen og i Den hellige Skrift finde frem til alle de ting, der er et billede på Kristus, og også til dem, som han anvendte til at belyse sandheden. På denne måde kan de lære at se ham i træet og vinranken, i liljen og rosen, i solen og stjernerne. De kan lære at høre hans røst i fuglenes sang, i træernes susen, i den rullende torden og i havets musik. Og alt i naturen vil gentage hans dyrebare ord for dem.

For dem, der således kommer til at kende Kristus, vil jorden aldrig mere blive et ensomt eller trist sted. Den vil være deres Faders hus, og han, som engang levede blandt mennesker, vil selv være til stede der.

Sjælelig og åndelig udvikling

[121]

[122]

[123]

For sjæl og for sind, Såvel som for legemet, er det en guddommelig lov, at der opnås styrke ved at anstrenge sig. Aktivitet virker udviklende. I overensstemmelse med denne lov har Gud i sit ord givet os midlet til sjælelig og åndelig udvikling.

Bibelen indeholder alle de grundregler, som mennesker behøver at forstå for at kunne blive skikkede både til dette liv og til det kommende liv. Og disse grundregler er forståelige for alle. Ingen, hvis ånd er i stand til at værdsætte dens lære, kan læse blot et enkelt skriftsted fra Bibelen, uden at der derved vækkes tanker til hjælp for ham. Men Bibelens mest værdifulde undervisning opnås ikke gennem tilfældigt eller usammenhængende studium. Dens store system af sandheder bliver ikke forkyndt på en måde, så det kan fattes af den forhastede eller ligegyldige læser. Mange af dens rigdomme ligger langt nede under overfladen og kan kun erhverves gennem flittig forsken og fortsatte bestræbelser. De sandheder, der tilsammen danner den store helhed, må opsøges og samles, lidt her og lidt der.

[124]

Når de således er blevet opsøgt og bragt sammen, vil man opdage, at de passer fuldkomment ind i hinanden. Hvert af evangelierne supplerer de andre, hver profeti er en forklaring på en anden, hver sandhed en udvikling af en anden sandhed. Forbillederne i den jødiske husholdning fortolkes i evangeliet. Enhver grundregel i Guds ord har sin plads og alt, hvad der sker, sin betydning. Og hele opbygningen vidner gennem sin plan og udførelse om ham, fra hvem den stammer. Ingen anden end den Almægtige kunne planlægge eller ,danne en sådan opbygning.

Når man finder de forskellige dele frem og ransager deres forhold til hinanden, bliver menneskesjælens højeste åndsevner sat i stærk aktivitet. Ingen kan beskæftige sig med et sådant studium uden at udfolde sjælelig kraft.

Og den sjælelige værdi af at granske Bibelen består ikke blot i at opsøge sandhederne og føje dem ind i hinanden. Den består også i den anstrengelse, som det kræver at fatte de emner, som fremholdes.

Når tanken kun beskæftiger sig med dagliglivets anliggender, bliver den forringet og svækket. Hvis man aldrig bestræber sig for at forstå storslåede og vidtrækkende sandheder, mister den efter en tids forløb evnen til at udvikle sig. Som et middel til at forebygge dette forfald og som en spore for udviklingen kan intet sammenlignes med studiet af Guds ord. Som middel til intellektuel udvikling er Bibelen mere virkningsfuld end nogen anden bog eller alle andre bøger tilsammen. Storheden i dens emner, den værdige enkelhed i dens ord og skønheden i dens billedsprog fornyer og højner tankerne, som intet andet kan gøre det. Intet andet studium kan meddele en sådan åndelig kraft som bestræbelsen for at fatte det åbenbarede ords overvældende store sandheder. Når sindet således er kommet i kontakt med den Almægtiges tanker, kan det ikke undgå at folde sig ud og blive styrket.

Og Bibelens kraft er endnu stærkere til at udvikle den åndelige natur. Mennesket, der er skabt til at være i samfund med Gud, kan kun gennem et sådant fællesskab finde sit rette liv og sin rette udvikling. Da det er skabt til at finde sin største glæde i Gud, kan det ikke i noget andet finde det, som kan stille hjertets længsler eller tilfredsstille sjælens sult og tørst. Den, som med et oprigtigt og lærvilligt sind gransker Guds ord og søger at forstå dets sandheder, vil komme i berøring med dets ophav; og hvis han ikke selv vil det anderledes, er det ingen grænse for hans udviklingsmuligheder. [125]

På grund af sin alsidighed med hensyn til stil og emnevalg rummer Bibelen noget, der kan interessere enhver, og som taler til alles hjerter. Den allerældste historie findes på dens blade; de mest sandfærdige livsskildringer; forskrifter for statsstyrelsen, regler for husholdningen grundregler, som menneskelig visdom aldrig er nået op til. Den rummer den dybeste filosofi, den skønneste poesi af den mest ophøjede, lidenskabelige og mest bevægende art. Bibelens skrifter er af uendelig meget højere værdi end nogen menneskelig forfatters frembringelser, selv om man betragter dem på denne måde; men af uendelig meget større rækkevidde, af uendelig meget større værdi er de, når man ser dem i deres forhold til den store centrale tanke. Set i lyset af denne tanke får hvert eneste emne en ny betydningsfuldhed. De mest enkelt berettede sandheder rummer grundtanker, der er så høje som himmelen, og som rækker ud i evigheden.

[126] Bibelens hovedemne, det emne hvorom alt andet i hele denne bog samler sig, er frelsesplanen: genskabelsen af Guds billede i menneskesjælen. Fra den første antydning af håb ved den dom, der blev afsagt i Edens have, til Åbenbaringens sidste strålende løfte: „Og de skal se hans ansigt, og hans navn skal stå på deres pander“ (Åb. 22,4), er det vigtigste i enhver bog og ethvert skriftsted i Bibelen at åbenbare dette vidunderlige emne: menneskets højnelse og Guds kraft, som giver os sejren ved vor Herre Jesus Kristus.“ 1Kor. 15,57.

-
Den, som fatter denne tanke, har en uendelig stor arbejdsmark for sit studium foran sig. Han har den nøgle, der kan åbne hele Guds ords skatkammer for ham.

Frelsens videnskab står over alle andre videnskaber. Det er den videnskab, som englenerne og alle de syndfrie verdener beboere gransker; den videnskab, som helt optager vor Herre og Frelser; den videnskab, som har sine udløbere i den plan, som blev udtænkt i den Almægtiges sind, og som var fortiet fra evige tider“ (Bom. 16,25;) den videnskab, som Guds frelste vil granske gennem endeløse tider. Dette er det højeste, som det er muligt for et menneske at granske. Det vil, som ingen anden forskning kan gøre det, levendegøre tanken og højne sjælen.

„Kundskabs fortrin er dette, at visdom holder sin mand i live.“ „De ord, som jeg har talt til jer,“ sagde Jesus, „er ånd og er liv.“ „Dette er det evige liv, at de kender dig, den eneste sande Gud, og ham, som du har sendt.“ Præd. 7,12; Joh. 6,63; 17,3.

Den skabende kraft, som frembragte verdenerne, findes i Guds ord. Dette ord meddeler kraft; det frembringer liv. Enhver befaling er en forjættelse; hvis den antages gennem viljen og modtages i sjælen, bringer den, den Almægtiges liv med sig. Den forvandler naturen og genskaber Guds billede i sjælen.

Det liv, der således tildeles os, bliver opretholdt på en lignende måde. Mennesket skal leve af hvert ord, som udgår af Guds mund.“ Matt. 4,4.

[127] Sindet, sjælen, opbygges ved det, hvoraf de næres; og det påhviler os at afgøre, hvorved de skal næres. Det står i ethvert menneskes magt at vælge de emner, der skal beskæftige tankerne og forme karakteren. Gud siger om ethvert menneske, der har den forrettighed at have adgang til skrifterne: „Jeg skriver ham mange love.“ „Kald på

mig, så vil jeg svare dig og kundgøre dig store og lønlige ting, du ikke kender.“ Hos. 8,12; Jer. 33,3.

Med Guds ord i sin hånd kan ethvert menneske, hvordan hans lod i livet end er, opnå at få samkvem med netop dem, han selv vælger. På bibelens blade kan han komme til at tale med de ædleste og bedste i hele menneskeslægten og kan lytte til den Almægtiges røst, når han taler til menneskene. Når han forsker og overvejer de emner, som engle attrår at få indblik i (1Pet. 1,12), kan han få samkvem med dem. Han kan følge den himmelske lærers skridt og lytte til hans ord, ligesom dengang, hvor han lærte på bjerget og sletten og ved søen. Han kan i denne verden leve som i en himmelsk luft og indgyde de sørgende og fristede på jorden håbets tanker og længsel efter at blive hellige. Han vil selv komme i nærmere og stadig nærmere samfund med den Usynlige; ligesom den mand, der i gamle dage vandrede, med Gud, vil han bestandig komme nærmere til evighedens verden, indtil portene åbner sig, og han går derind. Han vil ikke føle sig som en fremmed. De røster, som byder ham velkommen der, er de helliges røster, de, som var hans usynlige ledsagere på jorden røster, som han her lærte at høre og elske, Den, som ved hjælp af Guds ord har levet i samfund med Himmelen, vil føle sig hjemme i det himmelske samfund.

Videnskaben og Bibelen

Eftersom naturens bog og åbenbaringens bog er prægede af den samme mesters tanker, kan de ikke undgå at være i harmoni med hinanden. På forskellige måder og på et forskelligt sprog er de vidnesbyrd om de samme store sandheder. Videnskaben opdager stadig nye undere; men dens forsken medfører intet, som, hvis det bliver forstået på rette måde, kommer i modstrid med den guddommelige åbenbaring. Naturens bog og det skrevne ord kaster lys over hinanden. De får os til at kende Gud bedre ved at lære os noget om de love, efter hvilke han handler.

Slutninger, der med urette bliver draget efter, hvad man har opdaget i naturen, har imidlertid ført til en formodet uoverensstemmelse mellem videnskaben og det åbenbarede ord; og under bestræbelserne for atter at tilvejebringe harmoni er der blevet indført fortolkninger af Skriften, som undergraver og ødelægger kraften i Guds ord. Man har ment, at geologien modsagde den bogstavelige udlægning af den mosaiske skabelsesberetning. Det hævdes, at der krævedes millioner af år til jordens udvikling fra kaos; og for at tilpasse Bibelen efter denne videnskabens formodede afsløring har man antaget, at skabelsens dage har været uhyre langvarige og ikke skarpt afgrænsede perioder, der strakte sig over tusinder eller endog over millioner af år.

Det er ganske upåkrævet at drage den slags slutninger. Bibelens beretning er i overensstemmelse med sig selv og med, hvad naturen lærer os. Om den første dag, der blev brugt til skabelsesværket, siges der: „Og det blev aften, og det blev morgen, første dag.“ 1Mos. 1,5. Og det samme er hovedindholdet af, hvad der siges om enhver af skabelsens første seks dage. Ved Ånden siges der, at hver eneste af disse perioder har været en dag, der bestod af aften og morgen, ligesom enhver anden dag siden den tid. Med hensyn til skabelsen lyder det guddommelige vidnesbyrd således: „Han talte, så skete det, han bød, så stod det der.“ Sl. 33,9. Hvor lang en tid mon det ville tage for ham, som således kunne kalde utallige verdener frem, at

udvikle jorden fra kaos? Skal vi mon gøre vold på hans ord for at gøre regnskab for hans værk?

Det er sandt, at der i jorden er fundet rester, som vidner om, at der har eksisteret mennesker, dyr og planter, som var langt større end nogen, vi i dag kender. Disse bliver betragtet som bevis for, at der har været plante og dyreliv forud for den tid, som den mosaiske beretning beskæftiger sig med. Men Bibelens historie givet os en fyldestgørende forklaring med hensyn hertil. Før syndfloden overgik væksten inden for plante og dyreverdenen langt det, som man senere har kendt. Ved syndfloden blev jordens overflade brudt op, der fandt udprægede forandringer sted, og ved nydannelsen af jordskorpen blev der bevaret mange vidnesbyrd om det tidligere eksisterende liv. De vældige skove, som blev begravet i jorden på syndflodens tid og siden forvandlede til kul, danner de udstrakte kullejer og yder de forsyninger af olie, som i dag tjener til vort velvære og vor bekvemmelighed. Når alle disse ting kommer frem for dagens lys, er de lige så mange vidner, der uden ord beviser sandheden i Guds ord.

Teorien om jordens udvikling er beslægtet med den teori, som henfører menneskets udvikling til en opadstigende linje af kim, bløddyr og firbenede dyr mennesket, som er skaberværkets krone. [130]

Når man tager menneskets muligheder for forskning i betragtning hvor kort dets liv er og hvor begrænset dets virkefelt og dets horisont; hvor ofte og i hvor høj grad dets følgeslutninger viser sig at være forkerte, særlig dem, der angår de begivenheder, som menes at gå forud for bibelens historie; hvor ofte videnskabens formodede slutninger bliver revideret eller kasseret; med hvilken beredvillighed det formodede tidsrum, der medgik til jordens udvikling, fra tid til anden forøges eller formindskes med millioner af år; og hvordan de teorier, der er fremsat af forskellige videnskabsmænd, er i modstrid med hinanden når alt dette tages i betragtning, skulle så vi, for at få ret til at føre vor oprindelse tilbage til kim og bløddyr og aber, indvillige i at forkaste Den hellige Skrifs beretning, som er så storslået i sin enkelthed: „Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det?“ 1Mos. 1,27. Skal vi forkaste dette slægtsregister, som er mere ærefuldt end noget slægtsregister inden for kongehuset søn af Adam, søn af Gud?“ Luk. 3,38.

Når de bliver forstået på den rette måde, er både videnskabens afsløringer og livets erfaringer i harmoni med Skriftens vidnesbyrd om Guds bestandige virken i naturen.

I den hymne, der gengives af Nehemias, sang levitterne: „Du, Herre, er den eneste; du har skabt himmelen, Himlenes Himle med al deres hær, jorden med alt, hvad der er på den, havene med alt, hvad der er i dem; du giver dem alle liv.“ Nehemias 9,6.

[131] Skriften forkynnder, at med hensyn til denne jord er skabelsesværket fuldendt. „Hans gerninger var fuldbyrdede fra verdens grundlæggelse.“ Hebr. 4,3. Men Gud udøver stadig sin magt ved at opretholde det, han har skabt. Det er ikke, fordi den mekanisme, som en gang er sat i gang, fortsætter med at virke ved sin egen iboende energi, at pulsen slår, og det ene åndedrag følger efter det andet. Hvert åndedrag og hvert af hjertets pulsslag er et vidnesbyrd om hans omsorg, i hvem vi lever og røres og er. Fra det mindste insekt til mennesket er hvert eneste levende væsen daglig afhængigt af hans forsyn.

„De bier alle på dig. .... Du giver dem den, og de sanker, du åbner din hånd, og de mættes med godt. Du skjuler dit åsyn, og de forfærdes; du lager deres ånd, og de dør og vender tilbage til støvet; Du sender din Ånd, og de skabes, jordens åsyn fornyer du.“ Sl. 104,27-30.

„Han udspænder norden over det tomme, ophænger jorden på intet; vandet binder han i sine skyer, og skylaget brister ikke derunder. .... Han drog en kreds over vandene, der, hvor lys og mørke skilles.“ Job. 26,7-10.

[132] „Himlens støtter vakler, de gribes af angst ved hans trussel; med væld bragte han havet til ro. .... Ved hans ånde klarede himlen op, hans hånd gennemborede den flygtede slange. Se, det er kun omridset af hans vej, hvad hører vi andet end hvisken? Hans vældes torden, hvo fatter vel den?“ Job. 26,11-14.

„I uvej og storm er hans vej, skyer er hans fødders støv.“ Nahum 1,3.

Den vældige kraft, som virker alle vegne i naturen og opretholder alt, er ikke, som nogle videnskabsmænd hævder, blot et altbeherkende princip, en energiudfoldelse. Gud er en ånd; men alligevel er han et personligt væsen, thi mennesket blev skabt i hans billede. Som et personligt væsen har Gud åbenbaret sig i sin Søn. Jesus, afglansen af Faderens herlighed og hans væsens udtrykte billede

(Hebr. 1,3), blev på jorden funden i skikkelse af et menneske. Han kom til verden som en personlig Frelser. Som en personlig Frelser steg han op til det høje. Som en personlig Frelser går han i forbøn for os i de himmelske boliger. „En, der så ud som en menneskesøn,“ tjener for vor skyld for Guds trone. Dan. 7,13.

Apostlen Paulus, der skrev under Helligåndens vejledning, siger om Kristus, at alt er skabt ved ham og til ham; og han er før alt, og alt består ved ham.“ Kol. 1,16-17. Den hånd, som holder kloderne i gang i rummet, den hånd, som styrer alt i hele Guds univers efter en bestemt orden og med utrættelig aktivitet, er den samme hånd, der for vor skyld blev naglet til korset.

Guds storhed er ufattelig for os. „I Himlen er Herrens trone“ (Sl. 11,4); men ved sin Ånd er han alle vegne til stede. Han har indgående kendskab til og personlig interesse for alt, hvad hans hænder har skabt.

„Hvo er som Herren vor Gud som rejste sin trone i det høje og skuer ned i det dybe i himlene og på jorden!“ Sl. 113,5-6.

[133]

„Hvorhen skal jeg gå for din Ånd, og hvor skal jeg fly for dit åsyn? Farer jeg op til Himlen, da er du der, reder jeg leje i Dødsriget, så er du der; tager jeg morgenrødens vinger, fæster jeg bo, hvor havet ender, da vil din hånd også lede mig der, din højre holde mig fast.“ Sl. 139,7-10.

„Du ved, når jeg sidder, og når jeg står op, du fatter min tanke i frastand, du har rede på, hvor jeg går eller ligger, og alle mine veje kender du grant. .... Bagfra og forfra omslutter du mig, du lægger din hånd på mig. At fatte det er mig for underfuldt, for højt, jeg evner det ikke.“ Sl. 139,2-6.

Det var Skaberen af alle ting, som forordnede den vidunderlige tilpasning mellem midler og mål og mellem behov og de ting, som kan stille behovet. Det var ham, som inden for den timelige verden sørgede for, at ethvert ønske som var os indpodet, kunne imødekommes. Det var ham, som skabte menneskesjælen med dens evne til at forstå og til at elske. Og han er ikke selv sådan, at han lader sjælens begær være utilfredsstillet. Intet u håndgribeligt princip, intet upersonligt væsens indhold eller noget blot abstrakt kan tilfredsstille menneskers trang og længsler i dette liv, hvor der kæmpes med synd og sorg og smerte. Det er ikke nok at tro på lov og magt, på ting, som ikke føler medlidenhed, og som aldrig hører råbet om hjælp.

[134] Vi trænger til at vide, at der findes en almægtig hånd, som vil holde os oppe, en evig ven, som har medlidenhed med os. Vi trænger til at klynge os til en hånd, som er varm, til at stole på et hjerte, der er fuldt af ømhed. Og netop således har Gud gennem sit ord åbenbaret sig.

Den, som mest grundigt gransker naturens mysterier, vil mest fuldt og helt erfare sin egen uvidenhed og svaghed. Han vil indse, at der findes dybder og højder, som han ikke kan nå, hemmeligheder, som han ikke kan trænge ind i, og vældige områder af sandhed, der ligger uopklarede foran ham. Han vil være rede til at sige som Newton: „Det forekommer mig, at jeg har været som et barn, der samler småsten og muslingeskaller på strandbredden, mens sandhedens store ocean ligger uopdaget foran mig.“

De skarpsindigste videnskabelige forskere føler sig tvunget til i naturen at erkende en almægtig krafts virken. Men hvis menneskets forstand ikke bliver hjulpet, kan naturens lære kun virke selvmodsiggende og skuffende. Kun ved hjælp af åbenbaringens lys kan den tydes på rette måde. „I tro fatter vi.“ Hebr. 11,3.

„I begyndelsen ..... Gud.“ 1Mos. 1,1. Her alene kan det ivrigt spørgende sind finde hvile, ligesom duen flygtede tilbage til arken. Over os, under os og ved siden af os dvæler den evige kærlighed, der gør alt efter hans velbehag.

[135] „Thi hans usynlige væsen, både hans evige kraft og hans guddommelighed, har kunnet ses fra verdens skabelse af, idet det forstås af hans gerninger.“ Rom. 1,20. Men deres vidnesbyrd kan kun fattes ved den guddommelige lærers hjælp. „Thi hvilket menneske ved, hvad der bor i mennesket uden menneskets ånd, som er i ham? Således kender heller ingen, hvad der bor i Gud, uden Guds Ånd.“ 1Kor. 2,11.

„Når han, sandhedens Ånd, kommer, skal han vejlede jer til hele sandheden.“ Joh. 16,13. Kun ved hjælp af den Ånd, som fra begyndelsen svævede over vandene, ved hjælp af det Ord, ved hvem alt er blevet til, ved det sande lys, som oplyser hvert menneske, kan videnskabens erfaringer fortolkes på rette måde. Kun gennem deres vejledning kan dens dybeste sandheder opdages.

Kun når vi er under den Almægtiges ledelse, kan vi, når vi fordyber os i hans ord, blive i stand til at tænke hans tanker efter ham.

Forretningsprincipper og -metoder

[136]

Der findes ingen gren inden for lovlig virksomhed, hvortil ikke Bibelen yder en betydningsfuld forberedelse. Dens grundregler om flid, ærlighed, sparsommelighed, mådehold og renhed rummer hemmeligheden ved, at et foretagende lykkes. Disse principper, der er forkyndt i Ordsprogenes bog, rummer en skat af praktisk visdom. Hvor mon købmanden, håndværkeren eller den ledende inden for enhver gren af forretningslivet kan finde bedre leveregler for sig selv eller sine underordnede end i disse vismandens ord:

„Ser du en mand, som er snar til sin gerning, da skal han stedes for konger, ikke for folk af ringe stand.“ Ordsp. 22,29. „Ved al slags møje vindes der noget, mundsvejr volder kun tab.“ Ordsp. 14,23. „Den lade attrår uden at få.“ „Dranker og frådser forarmes, søvn giver lasede klæder.“ Ordsp. 13,4; 23,21. „Bagtaleren røber, hvad ham er betroet, hav ej med en åbenmundet at gøre.“ Ordsp. 20,19. „Den, som har kundskab, tøjler sin tale, men alle tåber vil strid.“ Ordsp. 17,27; 20,3. „Kom ikke på gudløses sti;“, „kan man vandre på glødende kul, uden at fødderne svides?“ Ordsp. 4,14; 6,28.

[137]

„Omgås vismænd, så bliver du vis.“ Ordsp. 13,20. Hele rækken af vore forpligtelser over for hinanden dækkes af dette ord af Kristus: „Alt, hvad I vil, at menneskene skal gøre mod jer, det samme skal I gøre mod dem.“ Matt. 7,12.

Hvor mange mennesker kunne ikke have undgået økonomisk fallit og ruiner ved at lægge mærke til de advarsler, der så ofte gentages og betones i Skrifterne: „Jag efter rigdom undgår ej straf.“ Ordsp. 28,20.

„Rigdom, vunden i hast, smuldrer hen, hvad der samles håndfuld for håndfuld, øges.“ Ordsp. 13,11. „At skabe sig rigdom ved løgnetunge er jag efter vind i dødens snarer.“ Ordsp. 21,6. „Låntager bliver långivers træl.“ Ordsp. 22,7. „Den går det ilde, som borger for andre, tryk er den, der hader håndslag.“ Ordsp. 11,15. „Flyt ej ældgamle skel, kom ikke på faderløses mark, thi deres løser er stærk, han fører

deres sag imod dig.“ „Vold mod den ringe øger hans øje, gave til rigmand gør ham kun fattig.“ „I graven, man graver, falder man selv, af stenen, man vælter, rammes man selv.“ Ordsp. 23,10-11; 22,16; 26,27.

Dette er principper, som er nær knyttet til samfundets trivsel, både når de angår verdslige og religiøse anliggender. Det er disse principper, der betrygger liv og ejendom. For alt, hvad der skaber tillid og samarbejde, står verden i gæld til Guds lov, sådan som den findes i hans ord, og sådan som den kan spores, omend ofte i dunkle og næsten udslettede træk, i menneskers hjerter.

[138] Salmistens ord: „Din munds lov er mig mere værd end guld og sølv i dynger“ (Sl. 119,72), forkynner det, som er sandt også fra andre synspunkter end det religiøse. De forkynner en ubetinget sandhed og en sandhed, der anerkendes inden for forretningsverdenen. Selv i denne pengebegærlighedens tidsalder, hvor konkurrencen er så hård og fremgangsmåden så samvittighedsløs, indrømmes det stadig i vide kredse, at for en ung mand, der skal begynde sin livsbane, er retskaffenhed, flid, mådehold, renhed og sparsommelighed en mere værdifuld kapital end et hvilket som helst pengebeløb.

Men alligevel findes der selv blandt dem, der forstår det værdifulde i disse egenskaber og anerkender, at de har deres udspring fra Bibelen, kun få, der anerkender det princip, som de bygger på.

Det, som ligger til grund for uangribelighed i forretningsanliggender og for, at disse virkelig skal lykkes, er erkendelsen af, at Gud ejer alt. Som alverdens Skaber er han den oprindelige ejer. Vi er hans forvaltere. Alt, hvad vi ejer, er blevet os betroet af ham, for at vi skal bruge det efter hans anvisning.

Dette er en forpligtelse, der påhviler hvert eneste menneske. Den står i forbindelse med alt, hvad der har med menneskelig virksomhed at gøre. Hvad enten vi erkender det eller ej, så er vi husholdere, der af Gud er udstyret med evner og muligheder, og som har fået vor plads tildelt her i verden for at udrette det arbejde, som han har anvist os.

Enhver har fået anvist sin gerning (Mark. 13,34), den gerning, som hans evner gør ham skikket til, den gerning, som vil være til den største gavn for ham selv og for hans medmennesker og til den største ære for Gud.

Således er vor gerning eller vort kald en del af Guds store plan, og så længe det udføres i overensstemmelse med hans vilje, er han selv ansvarlig for, at det lykkes. Som Guds medarbejdere (1Kor. 3,9) består vor andel i trofast at følge hans anvisninger. På denne måde bliver der ikke plads for ængstelig bekymring. Flid, troskab, omhu, sparsommelighed og takt er, hvad der kræves. Enhver evne skal opøves til sin højeste ydeevne. Men det afhænger ikke af, hvor godt vore bestræbelser lykkes, men af Guds løfter. Det ord, som mættede Israel i ørkenen og sørgede for Elias i hungersnødens tid, har i dag den samme kraft.,,Derfor må I ikke være bekymrede og sige: Hvad skal vi spise? eller: Hvad skal vi drikke? ..... Men søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift.“ Matt. 6,31-33.

[139]

Han, som giver mennesker evner til at skaffe sig rigdom, har knyttet en forpligtelse til gaven. Af alt, hvad vi erhverver os, kræver han en bestemt del. Tiendedelen tilkommer Herren.,,Al tiende af landet, både af landets sæd og træernes frugt,,,,,tiende af hornkvæg og småkvæg, ... skal være helliget Herren.“ 3Mos. 27,30. 32. Det løfte, som Jakob aflagde i Betel, viser forpligtelsens udstrækning.,,Af alt, hvad du giver mig,“ sagde han.,,vil jeg give dig tiende.“ 1Mos. 28,22.

„Bring hele tienden til forrådshuset“ (Mal. 3,10), sådan lyder Guds befaling. Der appelleres hverken til taknemmelighed eller gavmildhed. Dette er en sag, som kun angår ærlighed. Tiendedelen tilhører Herren; og han befaler os at give ham det tilbage, som er hans eget.

„Af husholdere kræves nu i øvrigt, at de skal findes tro.“ 1Kor. 4,2. Hvis ærlighed er en væsentlig grundregel i forretningslivet, må vi så ikke erkende vor forpligtelse over for Gud den forpligtelse, der ligger til grund for enhver anden?

Fordi vi er husholdere, er vi under forpligtelse, ikke blot over for Gud men over for mennesker. Enhver står i gæld til Frelserens uendelige kærlighed for livets gaver. Føde og klæder og husly det er alt sammen købt med hans blod. Og gennem den forpligtelse til taknemmelighed og tjeneste, der således er pålagt os, har Kristus knyttet os til vore medmennesker. Han byder os:„Tjen hverandre i kærlighed.“ Gal. 5,13.,,Hvad I har gjort imod en af mine mindste brødre der, har I gjort imod mig.“ Matt. 25,40.

[140]

„Både til grækere og barbarer,“ siger Paulus, „både til vise og uforstandige står jeg i gæld.“ Rom. 1,14. Det gør vi også. Gennem alt, hvad der har velsignet vort liv fremfor andres, er vi blevet forpligtede over for hvert eneste menneske, som vi kan gavne.

Disse sandheder gælder lige så vel for kassererkontoret som for lønkammeret. De varer, vi har med at gøre, er ikke vore egne, og denne kendsgerning tør man aldrig med tryghed miste af syne. Vi er kun husholdere, og både vore medskabningets velfærd og vor egen skæbne i dette liv og i det, der kommer, er afhængige af, hvordan vi ud fører vore pligter over for Gud og mennesker.

„En strør om sig og gør dog fremgang, en anden nægter sig alt og mangler.“ „Kast dit brød på vandet, thi du får det igen, går end lang tid hen.“ „Gavmild sjæl bliver mæt; hvo andre kvæger, kvæges og selv.“ Ordsp. 11,24-25; Præd. 11,1.

„Slid dig ikke op for at vinde dig rigdom. .... Skal dit blik flyve efter den uden at finde den? Visselig gør den sig vinger som ørnen, der flyver mod himlen.“ Ordsp. 23,4-5;

[141] „Giv, så skal der gives jer. Et godt, presset, rystet, topfuldt mål skal de give i jeres skød; thi det mål, I måler med, med det skal I selv få tilmålt igen.“ Luk. 6,38.

„Ær med din velstand Herren, med førstegrøden af al din avl; da fyldes dine lader med korn, dine perser svømmer over af most.“ Ordsp. 3,9-10.

„Bring hele tienden til forrådshuset, så der kan være mad i mit hus; sæt mig på prøve dermed, siger Hærskarers Herre, om jeg da ikke åbner eder himmelens sluser og udøser velsignelse over eder i overmål. Jeg vil for eders skyld skræmme æderne, så at de ikke ødelægger eder landets afgrøde, og vinstokken på marken skal ikke slå eder fejl. .... Og alle folkene skal love eder, fordi I har et yndigt land, siger Hærskarers Herre.“ Mal. 3,10-12.

„Hvis I følger mine anordninger og holder mine bud og handler efter dem, vil jeg give eder den regn, I behøver, til sin tid, landet skal give sin afgrøde, og markens træer skal give deres frugt. Tærskning skal hos eder vare til vinhøst, og vinhøst skal vare til såtid. I skal spise eder mætte i eders brød og bo trygt i eders land. Jeg vil give fred i landet, så I kan lægge eder til hvile, uden at nogen skræmmer eder op.“ 3Mos. 26,3-6.

„Læg vind på, hvad ret er; hjælp fortrykte, skaf faderløse ret, for enkens sag!“ „Salig den mand, der tager sig af de svage, ham frelser Herren på ulykkens dag; Herren vogter ham, holder ham i live, det går ham vel i landet, han giver ham ikke i fjendevold.“ „Er man god mod den ringe, låner man Herren, han gengælder en, hvad godt man har gjort.“ Es. 1,17; Sl. 41,1-2; Ordsp. 19,17.

Den, som investerer sine penge på denne måde, samler sig dobbelt rigdom. Foruden det, som han dog til sidst må forlade, hvor klogt han end har udnyttet det, samler han sig rigdom for evigheden: den skat af karakteregenskaber, som er det mest værdifulde eje på jorden eller i Himmelen. [142]

„Herren kender de uskyldiges dage, deres arvelod bliver evindeligt; de beskæmmes ikke i onde tider, de mættes i hungerens dage.“ Sl. 37,18-19.

„Den, som vandrer fuldkomment og øver ret, taler sandhed af sit hjerte, ... ej bryder ed, han svor til egen skade;“ „den, der ringeagter vinding, vunden ved uret, væger sig ved at tage imod gave, ... og lukker øjnene over for det onde højt skal en sådan bo; ..... han får sit brød, og vand er ham sikret. Dine øjne får kongen at se i hans skønhed, de skuer et vidtstrakt land.“ Sl. 15,2-4; Es. 33,15-17.

Gud har i sit ord givet et billede af et lykkeligt menneske en, hvis liv i ordets sande betydning var lykkedes, en mand, som både Himmel og jord frydede sig over at ære. Job siger selv om sine erfaringer:

„Som i mine modne år, da Guds fortrolighed var over mit telt, da den Almægtige end var hos mig, og mine drenge var om mig, ... da jeg gik ud til byens port og rejste mit sæde på torvet. Når ungdommen så mig, gemte den sig, oldinge rejste sig op og stod, høvdinger standsed i talen og lagde hånd på mund. Stormænds røst forstummede. ....

Øret hørte og priste mig lykkelig, øjet så og tilkendte mig ære. Thi jeg reddede den arme, der skreg om hjælp, den faderløse, der savnede en hjælper; den, det gik skævt, velsignede mig, Jeg frydede enkens hjerte; jeg klædte mig i retfærd, og den i mig, i ret som kappe og hovedbind. Jeg var den blindes øje, jeg var den lammes fod; jeg var de fattiges fader, udreded den mig ukendtes sag.“ [143]

„Nej, den fremmede lå ej ude om natten, jeg åbned min dør for vandringsmænd.“ „Mig hørte de på og bied, ... mit åsyns lys fik de

ej til at svinde. Vejen valgte jeg for dem og sad som høvding, troned som konge blandt hærmænd, som den, der gav søgende trøst.“ Job. 29,4-16; 31,32; 29,21-25.

„Herrens velsignelse, den gør rig, slid og slæb lægger intet til.“ Ordsp. 10,22. „Hos mig er der rigdom og ære,“ siger visdommen, „ældgammelt gods og retfærd.“ Ordsp. 8,18.

Bibelen viser os også følgerne af at vige bort fra de rette principper i vor færd både over for Gud og over for hinanden. Gud siger til dem, som han har betroet sine gaver, men som er ligegyldige over for hans krav:

„Læg mærke til, hvorledes det går eder! I sår meget, men bringer lidet i hus; I spiser, men mættes ikke; I drikker, men får ikke tørsten slukket; I klæder eder på, men bliver ikke varme; og daglejerens løn går i en hullet pung. .... I venter rig høst, men det bliver kun til lidt; og når I bringer det i hus, blæser jeg derpå.“ „Når man kom til en dyng korn på tyve mål, var der ti; og kom man til en vinperse for at øse halvtredsindstyve mål af kummen, var der tyve.“ „Hvorfor? lyder det fra Hærskarers Herre. Fordi mit hus ligger øde.“ „Skal et menneske bedrage Gud? I bedrager mig jo! Og I spørger: Hvorved har vi bedraget dig? Med tienden og offerydelsen!“ „Derfor holder himmelen sin dug og jorden sin afgrøde tilbage.“ Hagg. 1,5-9; 2,16; Mal. 3,8; Hagg. 1,10.

[144]

„Derfor, da I træder på den ringe, ... skal I vel bygge kvaderstenskuse, men ikke bo deri; I skal vel plante yndige vingårde men vinen skal I ikke drikke.“ „Herren skal sende forbandelsen, rædselen og trusselen over dig i alt, hvad du tager dig for.“ „Dine sønner og døtre skal prisgives et fremmed folk, og med egne øjne skal du se det og vansmægte af længsel efter dem dagen lang, uden at du formår noget.“ Am. 5,11; 5Mos. 28,20. 32.

„Den, der vinder rigdom med uret; han må slippe den i dagenes kvæld og står ved sin død som en dåre.“ Jer. 17,11. Regnskaberne for enhver forretning, enkelthederne ved hver eneste handel, bliver ransaget af usynlige revisorer, som er Hans befuldmægtigede, der aldrig går på akkord med uretfærdighed, som aldrig ser gennem fingre med det onde eller undskylder, hvad der er uret.

„Når du ser den fattige undertrykt og lov og ret krænket, ... så undre dig ikke over den ting; thi på den høje vogter en højere.“ „Der

er intet mørke og intet mulm, som udådsmænd kan gemme sig i.“ Præd. 5,7; Job 34,22.

„De løfter munden mod himlen. .... De siger: Hvor skulle Gud vel vide det, skulle den Højeste kende dertil?,,,Det gør du, og jeg skulle tie,“ siger Gud,,og du skulle tænke, jeg er som du! Revse dig vil jeg og gøre dig det klart.“ Sl. 73,9-11; 50,21. [145]

„Derpå løftede jeg atter mine øjne og skuede, og se, der var en flyvende bogrulle .... Det er forbandelsen, som udgår over hele landet; thi alle, som stjæler, er nu længe nok gået fri, og alle, som sværger, er nu længe nok gået fri. Jeg lader den udgå, lyder det fra Hærskarers Herre, for at den skal komme i tyvens hus, og dens hus, som sværger falsk ved mit navn, og sætte sig fast i deres huse og tilintetgøre dem med tømmer og sten.“ Zak. 5,1-4.

Guds lov udtaler forbandelse over enhver, som øver ondt. Han kan lade være med at tage hensyn til denne røst, han kan søge at overdøve dens advarsel, men det nytter ikke. Den følger ham. Den sørger for at blive hørt. Den ødelægger hans fred. Hvis han ikke ænsrer den, vil den forfølge ham lige til graven. Den vidner imod ham ved dommen. Som en uslukkelig ild vil den til slut fortære både sjæl og legeme.

„Thi hvad gavner det et mennesket vinde den hele verden og at bøde med sin sjæl? Thi hvad kan et menneske give til vederlag for sin sjæl?“ Mark. 8,36-37.

Dette er et spørgsmål, som kræver overvejelse af alle forældre, alle lærere og alle studerende af hvert eneste menneske, hvad enten man er gammel eller ung. Intet forretningsprojekt og ingen livsplan kan være sund eller fuldkommen, hvis den kun omfatter dette nuværende livs korte år og ikke sørger for den endeløse fremtid. Lad de unge lære at tage evigheden med i deres beregning. Lad dem lære at vælge de grundregler og søge de værdier, som varer ved at samle sig,,en uudtømmelig skat i Himlene, hvor ingen tyv kommer nær, og intet møl ødelægger;“ at skaffe sig venner,,ved hjælp af den uretfærdige mammon,“ så at de, når det er forbi med den, kan tage imod dem,,i de evige boliger.“ Luk. 12,33; 16,9. [146]

Alle de, som gør dette, forbereder sig på den bedste måde til livet i denne verden. Ingen kan samle sig skatte i Himlene uden at opdage, at hans liv på jorden derved bliver beriget og forædlet,,Guds frygten

er nyttig til alt og har forjættelse både for det liv, som nu er, og for det, som kommer.“ 1Tim. 4,8.

Bibelske levnedsskildringer

[147]

Ingen del af Bibelen er mere værdifuld som opdragelsesmiddel end dens levnedbeskrivelser. Disse biografier er forskellige fra alle andre derved, at de er absolut sandfærdige. Det er umuligt for nogen dødelig sjæl i ét og alt at fortolke et andet menneskes handlinger helt rigtigt. Ingen andre end han, som læser i hjertet og opdager de hemmelige kilder til motiver og handlinger, kan med fuldkommen sandhed skildre en personlighed eller give et troværdigt billede af et menneskes liv. Kun i Guds ord findes der sådanne skildringer.

Der er ingen sandhed, som Bibelen mere tydeligt lærer os, end at det, som vi gør, er følgen af det, vi er. Livets erfaringer er for en stor del følgen af vore egne tanker og handlinger.,,Så rammer ej banden mod sagesløs mand,“ Ordsp. 26,2.,,Salige de retfærdige, dem går det godt; ..... ve den gudløse, ham går det ilde; han får, som hans hænder har gjort.“ Es. 3,10-11.,,Hør, du jord! Se, jeg sender ulykke over dette folk, frugten af deres frafald.“ Jer. 6,19.

Dette er en frygtelig sandhed, og den burde indprentes grundigt. Enhver handling virker tilbage på den, som udøver den. Der findes ikke et menneske, som jo ikke i det onde, som er en forbandelse i hans liv, må erkende, at dette er frugten af, hvad han selv har sået. Men trods dette har vi dog stadig håb.

[148]

Jakob tog sin tilflugt til bedrageri for at vinde den førstefødselsret, som allerede var hans efter Guds løfte, og han høstede frugten deraf i sin broders had. Under tyve års landflygtighed led han selv uret og blev bedraget og blev til sidst nødt til at redde sig ved at flygte. Og han høstede anden gang, da det onde i hans egen karakter viste sig at dukke op i hans sønner som et kun alt for sandt billede af gengældelsens lov i menneskelivet.

Men Gud siger:.,Thi evigt går jeg ikke i rette, evindeligt vredes jeg ej; så vansmægted ånden for mit ansigt, sjæle, som jeg har skabt. For hans griskheds skyld blev jeg vred, slog ham og skjulte mig i harme; han fulgte i frafald sit hjertes vej. Jeg så hans vej, men nu

vil jeg læge og lede ham og give ham trøst til bod. .... Fred, fred for fjern og nær, siger Herren, og nu vil jeg læge ham.“ Es. 57,16-19.

Jakob lod sig ikke overmande af sin ulykke. Han havde angret, og han havde forsøgt at gøre bod for uretten mod sin broder. Og da han på grund af Esaus harme truedes med døden, søgte han hjælp hos Gud.,,Ja, stred med en engel og sejred, han bad ham med gråd om nåde.“ „Og han velsigne,de ham der.“ Hoseas 12,5; 1Mos. 32,29. I sin fulde kraft rejste den tilgivne sig op, nu ikke mere som den der havde fortrængt en anden, men som en fyrste for Gud. Han havde ikke blot erhvervet sig befrielse fra sin harmfulde broder, men befrielse fra sit eget jeg. Det ondes magt i hans eget sind var nu brudt; hans karakter var blevet forvandlet.

[149] Ved aftenstide kom der lys. Da Jakob så tilbage på sit liv, erkendte han Guds opretholdende magt.,,den Gud, der har vogtet mig fra min første færd og til nu, den engel, der har udløst mig fra alt ondt.“ 1Mos. 48,15-16.

Den samme erfaring gentager sig i Josefs sønners historie: synd, der fremkalder gengældelse, og anger, der bærer retfærdighedens frugt til livet. Gud tilbagekalder ikke sine love. Han handler ikke i modstrid med dem. Han ophæver ikke virkningen af synden. Men han forvandler. Ved hans nåde virker forbandelsen til velsignelse.

Af alle Jakobs sønner var Levi en af de grusomme og mest hævn-gerrige den ene af de to, som var mest skyldige i det forræderiske mord på Sikems slægt. Levis karaktertræk, der gik igen hos hans efterkommere, pådrog dem denne kendelse fra Gud.,,Jeg spreder dem i Jakob, splitter dem ad i Israel!“ 1Mos. 49,7. Men gennem anger skabtes der omvendelse; og ved deres troskab mod Gud midt under de andre stammers frafald blev forbandelsen forvandlet til den største æresbevisning.

„På den tid udskilte Herren Levis stamme til at bære Herrens pagts ark og til at stå for Herrens åsyn og tjene ham og velsigne i hans navn.“ „Min pagt med ham var, at jeg skulle give ham liv og fred, og han skulle frygte mig og bæve for mit navn, ... i fred og sanddruhed vandrede han med mig og mange holdt han fra brøde.“ 5Mos. 10,8; Mal. 2,5-6.

Som beskikkede tjenere ved helligdommen fik levitterne ingen arv i landet. De boede sammen i byer, der var forbeholdt dem, og fik deres underhold fra tienden og de gaver og ofre, som var viet

tjenesten for Gud. De var folkets lærere, var gæster ved alle deres fester og blev alle vegne hædret som Guds tjenere og repræsentanter. Hele folket havde fået denne befaling: „Vogt dig vel for at glemme levitten, så længe du lever i dit land!“ „Derfor fik Levi ikke arvelod og del sammen med sine brødre; Herren selv er hans arvelod.“ 5Mos. 12,19; 10,9. [150]

Den sandhed, at hvad en mand, „tænker i sit hjerte, sådan er han“ (Ordsp. 23,7. eng. overs.), kan sammenlignes med et andet eksempel fra Israels historie. Spejderne, der var vendt tilbage fra udforskningen af landet, aflagde rapport ved Kana'ans grænser. Landets skønhed og frugtbarhed blev næsten glemt på grund af frygt for de vanskeligheder, der var forbundet med at erobre det. Byernes mure, der var himmelhøje, de kæmpestore krigere og jernstridsvognene havde taget modet fra dem. Mængden lod Gud ude af betragtning og gentog de vantro spejders afgørelse: „Vi kan ikke drage op imod dette folk, thi det er stærkere end vi.“ 4Mos. 13,31. Deres ord gik i opfyldelse. De var ikke i stand til at drage op, og de henslæbte deres liv i ørkenen.

Men der var imidlertid to af de tolv, der havde taget landet i øjesyn, som mente noget andet. „Vi kan sikkert tage det!“ (4Mos. 13,30), hævdede de, idet de anså Guds løfte for at være af større betydning end kæmper, befæstede byer eller stridsvogne af jern. For dem gik deres ord i opfyldelse. Skønt Kaleb og Josua delte de fyrretyve års ørkenvandring med deres brødre, kom de dog ind i det forjættede land. Kaleb, der havde et lige så modigt sind, som dengang han med Herrens hærske drog ud fra Ægypten, udbad sig og fik som sin andel kæmpernes højborg. Ved Guds kraft uddrev han kana'anæerne. Vingårdene og olivenhaverne, som hans fod havde betrådt, blev hans ejendom. Skønt de feje og oprørske omkom i ørkenen, spiste de, som havde tro, af Esjkols druer. [151]

Der findes ingen sandhed, som Bibelen mere klart forkynder, end faren ved blot én gang at vige fra det rette en fare både for misdæderen og for alle dem, der lader sig påvirke af ham. Eksemplet har en forunderlig magt; og når vi lader de onde tilbøjeligheder i vor natur tage det i deres tjeneste, bliver det næsten uimodståeligt.

Slethedens stærkeste bolværk her i verden er ikke den forvovne synders eller den elendige udstødtes lastefulde liv; det er det liv, som på anden måde forekommer dydigt, hæderligt og ædelt, men hvor der

kæles for en enkelt synd og gives efter for en enkelt last, For en sjæl, som kæmper en hemmelig kamp mod en overvældende stor fristelse og står bævende på afgrundens rand, er et sådant eksempel en af de mægtigste fristelser til at synde. Den, som, skønt han er udrustet med en klar forståelse af livet og sandheden og æren, alligevel forsætligt overtræder en af forskrifterne i Guds hellige lov, har forvansket sine ædle gaver til en syndens snare. Geni, talenter, medfølelse, ja, selv gavmilde og venlige handlinger, kan således blive Satans lokkemidler til at lede sjæle hen til ødelæggelsens afgrund.

Dette er årsagen til, at Gud har givet os så mange eksempler, der viser følgerne af blot en eneste forkert handling. Fra den sørgelige beretning om den ene synd, som, „bragte døden og al vor smerte ind i verden og var skyld i, at vi mistede Eden,“ til beretningen om ham, som for tredive sølvmønter solgte herlighedens Herre, findes der i Bibelens levnedsskildringer en overflod af disse eksempler, der er sat op som varselsfyr ved de sideveje, der fører bort fra sandhedens sti.

[152] Der ligger også en advarsel i at lægge mærke til de resultater, der har været følgen af blot en gang at give efter for menneskelig svaghed og vildfarelse resultatet af at give slip på troen.

Fordi Elias' tro en gang svigtede, blev hans livsværk afbrudt. Det var en tung byrde, han havde båret for Israels skyld. Med troskab havde han advaret mod folkets afgudsdyrkelse; og hans bekymringer var dybe, mens han under hungersnøden i tre og et halvt år håbede og ventede på et tegn til omvendelse. Alene stod han på Guds side på Karmels bjerg. Ved troens magt blev afgudsdyrkelsen besejret, og den velsignede regn var vidnesbyrd om de velsignelsens strømme, der ventede på at udøses over Israel. Da flygtede han i sin træthed og svaghed bort fra Jesabels trusler og bad, alene i ørkenen, om at få lov at dø. Hans tro havde svigtet. Han skulle ikke komme til at fuldføre det arbejde, han var begyndt på. Gud bød ham salve en anden til at være profet i stedet for ham.

Men Gud havde lagt mærke til sin tjeners trofaste tjeneste. Elias skulle ikke omkomme i modløshed og ensomhed i ørkenen. Han skulle ikke stige ned i graven, men stige op med Guds engle for at være i Guds herlighed.

Disse levnedbeskrivelser forkynder, hvad hvert eneste menneske en dag vil komme til at forstå af ;synden kun kan medføre skam

og tab; at vantro er det samme som nederlag; men at Guds barmhertighed når ned til de største dybder; at troen hæver den angrende sjæl op og giver den plads blandt Guds sønner.

Alle de, som i denne verden virkelig tjener Gud eller mennesker, får en forberedende undervisning i sorgens skole. Jo tungere ansvaret er og jo større tjenesten, jo mere grundig er prøven og jo strengere skolen. [153]

Læg mærke til Josefs og Moses' oplevelser, og til Daniels og Davids. Sammenlign beretningen om Davids ungdomsliv med beretningen om Salomo og tænk over resultaterne.

I sin ungdom var David nær knyttet til Saul, og hans ophold ved hoffet og hans forbindelse med kongens husholdning gav ham indsigt i de bekymringer og sorger og vanskeligheder, der skjulte sig bag kongemagtens pomp og pragt. Han så, hvor lidt menneskelig herlighed formår at skaffe sjælen fred. Og det var med befrielse og glæde, at han fra kongens hof vendte tilbage til fårefoldene og hjordene.

Da David på grund af Sauls skinsyge blev jaget ud i ørkenen som flygtning, var han afskåret fra menneskers bistand og støttede sig mere inderligt til Gud. Usikkerheden og uroen under tilværelsen i ørkenen, den ustandselige fare, nødvendigheden af ofte at måtte flygte, de mænds karakter, som samledes om ham der, „alle slags mennesker, som var i nød, ... forgældede mennesker og folk, som var bitre i hu,“ (1Sam. 22,2) alt dette gjorde en streng selvtugt til en nødvendighed. Disse erfaringer vækkede og udviklede evnen til at omgås mennesker, medfølelse med de undertrykte og had til uretfærdighed. I de år, hvor David ventede og var udsat for fare, lærte han at finde sin trøst, sin støtte og sit liv i Gud. Han lærte, at han kun ved Guds magt kunne bestige tronen; at han kun ved hjælp af hans visdom kunne herske viist. Det var gennem oplæringen i modgangens og sorgens skole, at David blev i stand til at få dette ry skønt det senere blev skæmmet ved hans store synd at han, „øvede ret og retfærdighed mod hele sit folk.“ 2Sam. 8,15.

Den opdragelse, der prægede Davids tilværelse i hans ungdom, manglede Salomo. På grund af sin karakter og sine livsforhold syntes han begunstiget fremfor alle andre. Ædel i sin ungdom, ædel i sin manddom og elsket af Gud sådan begyndte Salomo sin regering, som gav store løfter om lykke og ære. Gud havde givet ham visdom, [154]

og folkeslag undredes over denne mands kundskab og indsigt. Men det hovmod, som fulgte med lykken, kom til at skille ham fra Gud. Salomo gav afkald på glæden over at have samfund med Gud og søgte at finde tilfredsstillelse i sanselige nydelser. Om disse erfaringer siger han:

„Jeg fuldbyrdede store værker, byggede mig huse, plantede mig vingårde, anlagde mig haver og lunde og plantede alle hånde frugttræer deri; ..... jeg købte trælle og trælkvinder; ..... jeg samlede mig også sølv og guld, skatte fra konger og lande; jeg tog mig sangere og sangerinder og menneskenes børns lyst: hustru og hustruer. Og jeg blev stor, større end nogen af dem, der før mig havde været i Jerusalem. .... Intet, som mine øjne attråede, unddrog jeg dem; jeg nægtede ikke mit hjerte nogen glæde, thi mit hjerte havde glæde af al min flid. .... Men da jeg overskuede alt, hvad mine hænder havde virket, og den flid, det havde kostet mig, se, da var det alt sammen tomhed og jag efter vind, og der er ingen vinding under solen. Thi hvad gør det menneske, som kommer efter kongen? Det samme som tilforn er gjort? Jeg gav mig da til at sammenligne visdom med dårskab og tåbelighed.

Da blev jeg led ved livet. .... Og jeg blev led ved al den flid, jeg har gjort mig under solen.“ Præd. 2,4-12. 17-18.

Af egen bitter erfaring lærte Salomo tomheden at kende i et liv, der sætter jordiske ting i højsædet. Han rejste andre for hedenske guder, kun for at erfare, hvor tomme deres løfter er om at give sjælen hvile.

[155] Senere i livet, da han træt og utilfredsstillet vendte sig bort fra verdens sprukne cisterner, vendte han tilbage for at drikke af livets kilde. Om sine forspildte år med deres advarende lære berettede han under Åndens vejledning for senere slægter. Og således gik Salomos livsværk ikke helt tabt, skønt den sæd, han havde sået, skaffede hans folk en høst af slethed. Lidelsens skole udrettede alligevel til sidst noget for ham. Men hvor herlig kunne ikke Salomos livsdag være blevet efter et sådant morgengry, hvis han i sin ungdom havde lært det, som lidelsen havde lært andre.

For dem, som elsker Gud, dem,,som efter hans beslutning er kaldede,“ rummer Bibelens levnedsskildringer en endnu dybere lære om hvordan sorger kan blive til en hjælp.,,I er mine vidner, lyder det fra Herren,“ (Es. 43,12) vidner om, at han er god, og af godhed er

det højeste af alt.,,Et skuespil er vi jo blevet for hele verden, både for engle og mennesker.“ 1Kor. 4,9.

Satan hader uselviskhed, som er grundprincippet i Guds rige. Han benægter ligefrem, at den er til. Lige fra den store strid begyndte, har han bestræbt sig for at bevise, at der lå selviskhed til grund for Guds handlemåde, og han optræder på samme måde over for alle, der tjener Gud. Det er Kristi og alle kristnes opgave at modbevise Satans påstand.

Det var for gennem sit eget liv at give et eksempel på uselviskhed, at Jesus påtog sig menneskeskikkelse. Og alle, som går ind for denne grundtanke, skal samarbejde med ham ved at virkeliggøre den i det praktiske liv. At vælge det rette, fordi det er det rette; at gå ind for sandheden, selv om det koster lidelse og ofre.,,dette er Herrens tjeneres lod, den retfærd, jeg giver dem, lyder det fra Herren.“ Es. 54,17. [156]

På et meget tidligt tidspunkt af verdens historie gives der en beretning om et menneske, mod hvem Satan førte denne krig. Han, som ransager hjerterne, gav Job, patriarken fra Uz, dette vidnesbyrd:.,,Der findes ingen som han på jorden, så from og retsindig en mand, som frygter Gud og viger fra det onde.“

Mod denne mand fremkom Satan med en hånlig anklage:.,,Mon det er for intet, Job frygter Gud? Har du ikke omgæret ham og hans hus og alt, hvad han ejer, på alle kanter? .... Men ræk engang din hånd ud og rør ved alt, hvad han ejer!“,.,Ræk engang din hånd ud og rør ved hans ben og kød! Sandelig, han vil forbande dig lige op i dit ansigt!“,.,Da sagde Herren til Satan: Se, alt, hvad han ejer, er i din hånd.,.,,Se, han er i din hånd; kun skal du skåne hans liv!“

Da Satan havde fået denne tilladelse, berøvede han Job alt, hvad han ejede får og kvæg, karle og tjenestepiger, sønner og døtre; og han.,,slog Job med ondartede bylder fra fodsål til isse.“ Job 1,8-12; 2,5-7.

Der blev føjet endnu nogle dråber malurt i hans bæger. Hans venner betragtede hans modgang som en gengældelse for synd og overdængede hans plagede og forpinte sind med anklager om syndige handlinger. Skønt tilsyneladende svigtet af både Himmel og jord, men alligevel bestandig i sin tro på Gud og i bevidstheden om sin retskaffenhed råbte han i sin kval og ængstelse:.,,Min sjæl er led [157]

ved mit liv.“ „Tag dog og gem mig i dødens rige, skjul mig, indtil din vrede er ovre, Sæt mig en frist og kom mig i hu!“ Job 10,1; 14,13.

„Se, jeg skriger: vold! men får ikke svar, råber øm hjælp, der er ingen ret. .... Han klædte mig af for min ære, berøved mig mit hoved kronen. .... Mine nærmeste og kendinge holder sig fra mig. .... De, jeg elskede, vender sig mod mig. .... Nåde, mine venner, nåde, thi Guds hånd har rørt mig!“ „Ak, vidste jeg vej til at finde ham, kunne jeg nå hans trone! .... Men går jeg mod øst, da er han der ikke, mod vest, jeg mærker ej til ham; jeg søger i nord og ser ham ikke, drejer mod syd og øjner ham ej. Thi han kender min vej og min vandel, som guld går jeg frem af hans prøve.“ „Se, han slår mig ihjel, jeg har intet håb, dog lægger jeg for ham min færd.“ „Men jeg ved, at min løser lever, over støvet vil en forsvarer stå frem. Når min sønderslidte hud er borte, skal jeg ud fra mit kød skue Gud, hvem jeg skal se på min side; ham skal mine øjne se, ingen fremmed!“ Job 19,7-21; 23,3-10; 13,15; 19,25-27.

[158] Som Jobs tro var, sådan blev udgangen af hans erfaring., „Som guld går jeg frem af hans prøve,“ sagde han. Job. 23,10. Sådan skete det også. Ved sin tålmodige udholdenhed retfærdiggjorde han sin egen karakter og dermed Guds karakter i sin egenskab af Guds repræsentant., „Og Herren vendte Jobs skæbne, ... og Herren gav Job alt, hvad han havde ejet, tvefold igen. .... Og Herren velsignede Jobs sidste tid mere end hans første.“ Job. 42,10-12.

I fortegnelsen over dem, der gennem selvfornektelse har fået del i Kristi lidelser, står navnene på Jonatan og på Johannes Døber den ene i Det gamle Testamente og den anden i det nye. Jonatan var i kraft af sin fødsel arving til tronen, men vidste, at han efter guddommelig forordning var tilsidesat. Han var den kærligste og mest trofaste ven for sin medbejler. Han beskyttede Davids liv med fare for sit eget. Han stod trofast ved sin faders side i de mørke tider, hvor det gik ned ad bakke med hans magt, og til sidst faldt ham ved hans side. Jonatans navn er æret i Himmelen, og det står her på jorden som et vidnesbyrd om den uselviske kærligheds virkelighed og magt.

Johannes Døber skabte røre blandt folket, da han trådte frem som Messias' forløber. Store skarer fulgte i hans fodspor fra sted til sted folk af alle samfundsklasser og stillinger, Men da Ham kom, som han havde vidnet om, blev det hele forandret. Skarerne fulgte Jesus,

og Johannes' gerning syntes hastigt at nærme sig sin afslutning. Dog var der ingen vaklen i hans tro.,,Han bør vokse, men jeg blive mindre!“ sagde han. Joh. 3,30.

Tiden gik, og det rige, som Johannes så tillidsfuldt havde ventet, blev ikke oprettet. I Herodes' fangehul og afskåret fra den friske luft og det frie liv i ørkenen ventede og håbede han. Der skete ikke nogen udfoldelse af våbenmagt, og fængselsdørene blev ikke sprængt; men helbredelse af de syge, forkyndelse af evangeliet og højnelse af menneskers sjæle vidnede om Kristi guddommelige kaldelse.

Johannes var alene i fængslet, og han så, hvorhen hans vej, ligesom hans Mesters, førte ham, men han tog mod sit betroede hverv: fællesskab med Kristus gennem selvopofrelse. Himmels sendebud [159] fulgte ham til graven, Universets åndevæsener, både de faldne og de ikke faldne, var vidne til hans uselviske tjeneste.

Og i alle de generationer, som har levet siden da, har lidende sjæle fået hjælp og støtte gennem vidnesbyrdet i Johannes' liv. I fangehullet, på skafottet eller i flammerne er både mænd og kvinder gennem århundreders mørke blevet styrket ved erindringen om ham, om hvem Kristus havde sagt: „Blandt kvindefødte er der ikke fremstået nogen større end Johannes Døber.“ Matt. 11,11.

„Dog, hvorfor sige mere? Tiden vil jo ikke slå til, hvis jeg skal fortælle om Gideon, Barak, Samson, Jefta, ... og Samuel og profeterne, som i kraft af deres tro besejrede riger øvede retfærdighed, fik forjættelser opfyldt, stoppede løvers gab, slukkede ilds magt, undflyede sværds od, fik styrke efter svaghed, blev helte i krig, slog fjendehære på flugt.

Kvinder fik ved opstandelse deres døde igen. Andre blev lagt på pinebænk og tog ikke imod befrielse, for således at opnå en bedre opstandelse. Andre igen måtte udstå spot og pisk, ja, lænker og fængsel; de blev stenet, martret, gennemsavet, dræbt med sværd, gik om i fåre og gedeskind, led nød og trængsel og blev mishandlet, dem var verden ikke værd; de flakkede om i ørkener og bjerge og i jordens huler og kløfter.

Og skønt alle disse fik godt lov for deres tro, oplevede de ikke at se forjættelsen opfyldt. Thi Gud havde for vor skyld noget bedre for øje, så de ikke skulle nå til fuldendelsen, uden at vi var med.“ Hebr. 11,32-40.

[160]

Poesi og sang

De tidligste såvel som de mest ophøjede udtryk for digtning, der kendes af mennesker, findes i Skrifterne. Før de ældste af verdens digtere havde sunget, gengav hyrden fra Midian disse ord fra Gud til Job ord, som ikke har deres lige i majestætisk storhed, og som den menneskelige ånds mest ophøjede frembringelser ikke når op til:

„Hvor var du, da jeg grundede jorden? ..... Hvem stængte for havet med porte, dengang det brusende udgik af moders skød, dengang jeg gav det skyen til klædning og tågemulm til svøb, dengang jeg brød det en grænse og indsatte portslå og døre og sagde: Hertil og ikke længere! Her standse dine stolte vover?“

[161] „Har du nogen sinde kaldt morgenen frem, ladet morgenrøden vide sit sted? ..... Har du mon været ved havets kilder, har du mon vandret på dybets bund? Mon dødens porte har vist sig for dig, skuedu mulmets porte? Så du ud over jordens vidder? Sig frem, om du ved, hvor stor den er! Hvor er vejen til lysets bolig, og hvor har mørket mon hjemme?“ .....

„Har du været, hvor sneen gemmes, og skuet, hvor hagelen vogtes? ..... Hvor er vejen did, hvor lyset deler sig, hvor østvinden spreder sig ud over jorden? Hvem åbnede regnenen rende og tordenens lyn en vej for at væde folketomt land, ørkenen, hvor ingen bor, for at kvæge øde og ødemark og fremkalde urter i ørkenen?“ „Knytter du Syvstjernens bånd, kan du løse Orions lænker? Lader du Aftenstjernen gå op i tide, leder du Bjørnen med unger?“ Job. 38,4-27. 31-32.

[162] Læs også for den skønne udtryksforms skyld beskrivelsen af foråret i Højsangen: „Thi nu er vinteren omme, regntiden svandt, for hen, blomster ses i landet, sangens tid er kommet, turtelduens kurren høres i vort land; figentræets småfrugter svulmer, vinstokken blomstrer, udspreder duft. Stå op, min veninde, du fagre, kom.“ Højs. 2,11-13. Og Bileams ufrivillige velsignelsesprofeti over Israel er ikke mindre smuk:

„Fra Aram lod Balak mig hente, Moabs konge fra østens bjerge: „Kom og forband mig Jakob, kom og kald Vrede ned over Israel!“ Hvor kan jeg forbande, når Gud ej forbander, nedkalde vrede, når Herren ej vredes! Jeg ser det fra Klippernes top, fra højderne skuer jeg det, et folk, der bor for sig selv og ikke regner sig til hedningefolkene..... 4Mos. 23,7-19.

Se, at velsigne er mig givet, så velsigner jeg og tager intet tilbage! Man skuer ej nød i Jakob, ser ej trængsel i Israel; Herren dets Gud er med det, og kongejubel lyder hos det..... Thi mod Jakob hjælper ej galder, trolddom ikke mod Israel. Nu siger man om Jakob og om Israel: „Hvad har Gud gjort?“ 4Mos. 23,20-23.

„Så siger han, der hører Guds ord og kender den Højstes viden:..... hvor herlige er dine telte, Jakob, og dine boliger, Israel! Som dale, der strækker sig vidt, som haver langs med en flod, som aloetræer, Herren har plantet, som cedre ved vandets bred.“ „Så siger han, der hører Guds ord og kender den Højstes viden:..... Jeg ser ham, dog ikke nu, jeg skuer ham, dog ikke nær! En Stjerne opgår af Jakob, et herskerspir løfter sig fra Israel!..... Og Jakob kuer sine fjender. 4Mos. 24,4-6. 16-19.

[163]

Lovsangstonen er Himmelens luft; og når Himmelen kommer i berøring med jorden, er der musik og sang, „lovsang og strengespil.“ Es. 51,3. Over den nyskabte jord, som lå der, skøn og ubesmittet, mens Gud smilede til den, „jubled morgenstjerne til hobe, og alle gudssønner råbte af glæde.“ Job. 38,7. Sådant har menneskehjerter forenet sig med Himmelen i lovsangstoner som svar på Guds godhed. Mange af begivenhederne i menneskeslægtens historie har været knyttet til sang.

Den første sang fra menneskelæber, som der bliver berettet om i Bibelen, var det strålende udbrud af taksigelser fra Israels hærske ved Det røde Hav: Jeg vil synge for Herren, thi han er højt ophøjet, hest og rytter styrted han i Havet! Herren er min Styrke og min Lovsang, og han blev mig til frelse. Han er min Gud, og jeg vil prise ham, min faders Gud, og jeg vil ophøje ham. 2Mos. 1-2.

Din højre, Herre, er herlig i Kraft, din højre, Herre, knuser fjenden..... Hvo er som du blandt Guder, Herre, hvo er som du, herlig i Hellighed, frygtelig i stordåd, underfuld i dine gerninger! „Herren er Konge i al evighed! Syng for Herren, thi han er højt ophøjet!“ 2Mos 15,6-11. 18-21.

[164]

Det har været store velsignelser mennesker har modtaget som svar på lovsang. De få ord, der beretter om en oplevelse under Israels ørkenvandring, lærer os noget, der er eftertanke værd: „Derfra brød de op til Be'er; det er det Be'er, Herren havde for øje, da han sagde til Moses: Kald folket sammen, så vil jeg give dem vand!“ 4Mos. 21,16. „Da sang israelitterne denne sang: Brønd, væld frem! Syng til dens pris! Brønd, som høvdinger grov, som folkets ædle bored med herskerspir og stave!“ 4Mos. 21,17-18. Hvor ofte gentager ikke dette sig ved åndelige oplevelser! Hvor ofte åbnes ikke gennem ordene i hellige sange bodfærdighedens og troens og håbets og kærlighedens og glædens kilder i sjælen!

Det var under lovsang, at Israels hære under Josafat drog ud til den store befrielseskamp. Rygtet om en truende krig var nået til Josafat. „En vældig menneskemængde rykker frem imod dig fra egne hinsides Havet,“ lød budskabet, „moabitterne og ammonitterne sammen med folk fra Maon.“ „Da grebes Josafat af frygt, og han vendte sig til Herren og søgte ham og lod en faste udråbe i hele Juda. Så samledes judæerne for at søge hjælp hos Herren; også fra alle Judas byer kom de for at søge Herren.“ Og Josafat, som stod i tempelgården over for sit folk, udøste sin sjæl i bøn og påberåbte sig [165] Guds forjættelse, mens han indrømmede, hvor hjælpeløst Israel var. „Vi er afmægtige over for denne vældige menneskemængde, som kommer over os,“ sagde han, „vi ved ikke, hvad vi skal gøre, men vore øjne er vendt til dig!“ 2Krøn. 20,1-4. 12.

Da „kom Herrens Ånd“ over levitten Jahaziel, „og han sagde: Lyt til, alle I judæere, Jerusalems indbyggere og kong Josafat! Så siger Herren til eder: Frygt ikke og forfærdes ikke for denne vældige menneskemængde, thi kampen er ikke eders, men Guds! .... Det er ikke eder, der skal kæmpe her; stil eder op og bliv stående, så skal I se, hvorledes Herren frelser eder. .... Frygt ikke og forfærdes ikke, men drag i morgen imod dem, og Herren vil være med eder!“ 2Krøn. 20,14-17.

„Tidligt næste morgen drog de ud til Tekoas ørken.“ 2Krøn. 20,20. Foran hæren gik der sangere, som opløftede deres røst i lovsang til Gud og priste ham for den lovede sejr. På fjerdedagen derefter vendte hæren tilbage til Jerusalem, belæsset med bytte fra deres fjender, mens de prise Gud for den vundne sejr. Midt i sit foranderlige livs omskiftelser havde David samfund med Himme-

len gennem sang. Hvor skønt genspejler ikke hans oplevelser som hyrdedreng sig i disse ord:

„Herren er min hyrde, mig skal intet fattes, han lader mig ligge på grønne vange. Til hvilens vande leder han mig, ... Skal jeg end vandre i dødsskyggens dal, jeg frygter ej ondt; thi du er med mig, din kæp og din stav er min trøst.“ Sl. 23,1-4. Da han som mand var en forjaget flygtning, der søgte tilflugt i bjergene og ørkenens huler, skrev han: „Gud du er min Gud, dig søger jeg, efter dig tørster min sjæl, efter dig længes mit kød i et tørt, vansmægtende, vandløst land. .... Thi du er blevet min hjælp, og jeg jubler i dine vingers skygge.“

[166]

„Hvorfor er du nedbøjet, sjæl, hvi bruser du i mig? Bi efter Gud, thi end skal jeg takke ham, mit åsyns frelse og min Gud.“

„Herren er mit lys og min frelse, hvem skal jeg frygte? Herren er værn for mit liv, for hvem skal jeg ræddes?“ Sl. 63,1-7; 42,11; 27,1.

Den samme tillid ånder i de ord, som blev skrevet, da David som en afsat konge, der havde mistet sin krone, flygtede bort fra Jerusalem på grund af Absalons oprør. Udmattet af sorg og besværlighederne ved flugten havde han sammen med sine ledsagere holdt rast ved Jordan for at få nogle få timers hvile. Han blev vækket ved en opfordring til øjeblikkelig at flygte. Overgangen over den dybe, stride strøm må foretages i mørke af hele skaren af mænd, kvinder og små børn; thi den forræderiske søns stridskræfter var lige i hælene på dem.

I denne time, hvor han blev hårdest prøvet, sang David: „Jeg råber højlydt til Herren, han svarer mig fra sit hellige bjerg.“ „Jeg lagde mig og sov ind, jeg vågnede, thi Herren holder mig oppe. Jeg frygter ikke titusinder af folk, som trindt om lejrer sig mod mig.“ Sl. 3,5-7.

[167]

Efter sin store synd, i angerens kval og afsky for sig selv, vendte han sig dog til Gud som sin bedste ven: „Gud, vær mig nådig efter din miskundhed, udslet mine overtrædelser efter din store barmhjerlighed, ... rens mig for synd med ysop, tvæt mig hvidere end sne.“ Sl. 51,3-9.

I hele sit lange liv fandt David ikke hvile her på jorden. „Thi vi er fremmede for dit åsyn,“ sagde han, „og gæster som alle vore fædre; som en skygge er vore dage på jorden, uden håb.“ 1Krøn. 29,15. „Gud er vor tilflugt og styrke, en hjælp i angsten, prøvet til

fulde. Derfor frygter vi ikke, om jorden end bølger og bjergene styrter i havenes skød.“

[168] „En flod og dens bække glæder Guds stad, den Højeste har helliget sin bolig; i den er Gud, den rokkes ikke, Gud bringer den hjælp, når morgen gryr. .... Hærskarers Herre er med os, Jakobs Gud er vor faste borg.“ „Sådan er Gud, vor Gud for evigt og altid, han skal lede os.“ Sl. 46,2-3. 5-8; 48,15.

Jesus mødte fristelserne i sin første ungdom med en sang. Ofte, når der blev sagt hårde, sårende ord, ofte, når stemningen om ham var præget af uhygge, af misfornøjelse mistillid eller knugende frygt, hørte man hans sang om tro og hellig glæde.

Den sidste sørgelige aften ved påskemåltidet, hvor han snart skulle gå ud til forræderi og til sin død, lød hans røst i denne salme: „Herrens navn være lovet fra nu og til evig tid; fra sol i opgang til sol i bjerge være Herrens navn lovpriset!“

[169] „Jeg elsker Herren, thi han hører min røst, min tryglende bøn, ja, han bøjede sit øre til mig, jeg påkaldte Herrens navn. Dødens bånd omspændte mig, dødsrigets angsten greb mig, i trængsel og nød var jeg stedt. Jeg påkaldte Herrens navn: Ak Herre, frels min sjæl! Nådig er Herren og retfærdig, barmhjertig, det er vor Gud. Herren vogter enfoldige, jeg var ringe, dog frelste han mig. Vend tilbage, min sjæl, til din ro, thi Herren har gjort vel imod dig! Ja, han fædte min sjæl fra døden, mit øje fra gråd, min fod fra fald.“ Sl. 113,2-3; 116,1-8.

Når de dybe skygger sænker sig over jorden ved det sidste store opgør, vil Guds lys skinne klare, og håbets og troens sang vil lyde med de glædeste og mest ophøjede toner. „På hin dag skal denne sang synges i Judas land: En stærk stad har vi, til frelse satte han mur og bolværk. Luk portene op for et retfærdigt folk, som gemmer på troskab, hvis sind er fast, som vogter på fred, thi det stoler på dig. Stol for evigt på Herren, thi Herren er en evig klippe.“ Es. 26,1-4.

„Herrens forløste vender hjem, de drager til Zion med jubel, med evig glæde om issen; fryd og glæde får de, sorg og suk skal fly.“ Es 35,10. „De kommer til Zions bjerg og jubler over Herrens fylde. .... Deres sjæl er som en vandig have, de skal aldrig vansmægte mer.“ Jer. 31,12.

Sangenes historie i Bibelen giver os mange fingerpeg med hensyn til, hvordan musik og sang skal udnyttes og blive til velsignelse. Musikken bliver ofte anvendt for at tjene dårlige formål, og på denne

måde bliver den et af de mest besnærende hjælpemidler for fristelser. Men hvis den bliver anvendt på rette måde, er den en vidunderlig gave fra Gud, udset til at lede tankerne op til noget ophøjet og ædelt og til at virke inspirerende på sjælen.

Ligesom Israels børn under vandringen i ørkenen fandt opmuntring ved de hellige sanges toner, sådan byder Gud sine børn i dag at glæde sig under deres pilgrimsfærd. Der findes kun få midler, som er bedre egnede til at fæstne hans ord i hukommelsen end at gentage dem i sang. Og en sådan sang har en forunderlig magt. Den har magt til at kue grove og ukultiverede menneskers sind; magt til at give tankerne liv og til at vække medfølelse, til at fremkalde et fredeligt samarbejde og til at bortjage den nedtrykthed og forudanelse om noget ondt, som nedbryder modet og svækker handlekraften.

[170]

Den er et af de mest virksomme midler til at indpræge åndelige sandheder i hjertet. Hvor ofte genkaldes ikke et ord fra Gud i erindringen for den hårdt tyngede sjæl, der er nær ved at fortvivle, måske omkvædet fra en længst forglemt sang fra barneårene og fristelserne mister deres magt, livet får en ny betydning og et nyt formål, og andre sjæle får derved mod og glæde!

Man burde aldrig miste sangens værd som opdragelsesmiddel af syne. Der bør være sang i hjemmet sange, der er smukke og rene, og så vil der tiltrænges færre dadlende ord og blive mere munterhed og håb og glæde. Der bør være sang i skolen; så vil eleverne blive draget nærmere til Gud, til deres lærere og til hinanden.

Som et led i gudstjenesten er sangen lige så meget en tilbedelses-handling, som bønner er det. I virkeligheden er mange sange en bøn. Hvis barnet lærer at forstå dette, vil det tænke mere over betydningen af de ord, der synges, og blive mere modtageligt for deres magt.

Når vor Frelser fører os hen til evighedens tærskel, som stråler af Guds herlighed, kan vi opfange lovprisningens og taksigelsens toner, der lyder fra det himmelske kor omkring tronen. Og når englesangens toner gennlyder som et ekko i vore jordiske hjem, vil hjerterne drages nærmere til de himmelske sangere. Samfundet med Himme-len begynder på jorden. Her lærer vi grundtonen i dens lovsang.

Bibelenes mysterier

Ingen dødelig sjæl kan fuldtud fatte den evige Guds natur eller gerninger. Vi kan ikke lodde bunden i Gud. For de stærkeste og bedst uddannede mennesker såvel som for de svageste og mest uvidende må den hellige Gud forblive et mysterium. Men skønt, „skyer og mulm er om ham,“ så er, „retfærd og ret hans trones støtte.“ Sl. 97,2. Vi kan forstå hans handlemåde over for os så vidt, at vi kan skimte en grænseløs barmhjertighed forenet med almægtig kraft. Vi kan forstå så meget af hans formål, som vi er i stand til at fatte. Ud over dette må vi stadig stole på den hånd, som er almægtig, og det hjerte, som er fuldt af kærlighed.

Guds ord rummer, ligesom Forfatterens natur, mysterier, som aldrig fuldt ud kan fattes af dødelige skabninger. Men Gud har gennem Skrifterne givet os tilstrækkeligt bevis på deres guddommelige myndighed. Hans egen eksistens, hans natur og sandheden i hans ord er blevet stadfæstet ved vidnesbyrd, som appellerer til vor forstand; og disse vidnesbyrd findes i rigt mål. Det er sandt, at han ikke har fjernet muligheden for tvivl. Troen må støtte sig til vidneudsagn og ikke til beviser. De, som ønsker at tvivle, har mulighed for det; men de, som ønsker at kende sandheden, finder rigelig årsag til af tro.

Vi har ingen grund til at tvivle om Guds ord, fordi vi ikke farter hans forsøns mysterier. I naturens verden er vi bestandig omgivet af undere, som ligger uden for vor fatteevne. Skulle det så overraske os, også i den åndelige verden at møde hemmeligheder, hvis dybde vi ikke kan lodde? Vanskeligheden ligger kun i den menneskelige tankes svaghed og begrænsethed.

Så vidt fra at være et argument imod Bibelen er dens mysterier et af de vægtigste beviser på dens guddommelige inspiration. Hvis den ikke rummede andre oplysninger om Gud end dem, vi kunne forstå, hvis hans storhed og majestæt kunne fattes af dødeliges forstand, så ville Bibelen ikke som nu bære guddommelighedens umiskendelige præg. Storheden i dens emner burde indgyde tillid til den som Guds ord.

Bibelen åbenbarer sandheden med en enkelhed og en tilpasningsevne til menneskehjertets nød og længsler, som har forbavset og betaget de mest oplyste sjæle, mens den også for de ringe og uoplyste tydeligt har vist vejen til livet.,,Selv enfoldige farer ej vild.“ Es. 35,8. Intet barn behøver at tage fejl af vejen. Ingen, som søger den med bæven, behøver at gå glip af at vandre i et rent og helligt lys. Alligevel griber de mest enfoldigt fortalte sandheder ind i ophøjede, vidtrækkende emner, der ligger uendelig højt over, hvad mennesker kan fatte, mysterier, hvori Gud skjuler sin herlighed, mysterier, der virker overvældende på den sjæl, som gransker dem, mens de indgyder den oprigtige sandhedssøger ærbødighed og tro. Jo mere vi gransker Bibelen, jo dybere bliver vi overbevist om, at den er den levende Guds ord, og den menneskelige forstand bøjer sig for den guddommelige åbenbarings ophøjethed.

Gud vil, at sandhederne i hans ord altid skal åbenbare sig for den ærligt søgende. Mens,,de skjulte ting er for Herren vor Gud,“ så er,,de åbenbare for os og vore børn.“ 5Mos. 29,29. Forestillingen om, at visse dele af Bibelen er uforståelige, har ført til forsømmelse af nogle af de allervigtigste sandheder. Det trænger til at betones og til at gentages ofte, at Bibelens hemmeligheder ikke er der, fordi Gud har søgt at skjule sandheden, men fordi vor egen svaghed eller uvidenhed gør os ude af stand til at forstå eller tilegne os sandheden. Begrænsningen ligger ikke i hans hensigter, men i vor fatteevne. Netop af de dele af Skriften, der ofte bliver sprunget over som uforståelige, ønsker Gud, at vi skal forstå så meget, som det er muligt for os at fatte.,,Hvert skrift er indblæst af Gud,“ for at vi kan blive,,fuldt beredt, vel skikket til al god gerning.“ 2Tim. 3,16-17.

[173]

Det er umuligt for nogen menneskelig tanke at nå til bunds i blot en eneste af Bibelens sandheder eller forjættelser. Den ene opfatter herligheden fra ét synspunkt, den anden fra et andet synspunkt, men alligevel kan vi kun skimte. Den fulde stråleglans ligger uden for vor synsevne.

Når vi betragter de store emner i Guds ord, ser vi ind i en kilde, som bliver bredere og dybere, mens vi beskuer den. Dens bredde og dybde overgår vor forstand. Mens vi stirrer, bliver det, vi ser, større; vi ser et grænseløst stort hav uden kyster ligge udstrakt foran os. Et sådant studium har en levendegørende kraft. Tanken og sindet erhverver sig ny kraft og nyt liv.

[174]

Denne erfaring er det største bevis for Bibelens guddommelige oprindelse. Guds ord er føde for sjælen, ligesom brød er føde for legemet. Disse påstande kan underbygges med det samme bevis. Brødet imødekommer vort naturlige legemes fornødenheder. Vi ved af erfaring, at det frembringer blod og knogler og hjerne. Anvend den samme metode over for Bibelen; når dens grundtanker virkelig er blevet karakterdannende, hvad er så følgen? Hvilke forandringer er det så sket i livet? „Det gamle er forbi, se, noget nyt er blevet til.“ 2Kor. 5,17. Ved dens kraft har mænd og kvinder brudt syndige vaners lænker. De har givet afkald på selviskhed. De verdslige er blevet fulde af ærefrygt, de drikfældige afholdende, de lastefulde er blevet rene. Sjæle, der har været præget af Satans billede, er blevet forvandlet til Guds billede. Denne forvandling er i sig selv et under over alle undere. En forvandling, der bevirkes af ordet, er et af verdens største mysterier. Vi kan ikke forstå det; vi kan blot tro, som der siges i Skriften, at det er „Kristus i jer, herlighedens håb.“ Kol. 1,27.

Kundskab om dette mysterium skaffer en nøglen til ethvert andet, Den åbner universets skatte for sjælen og giver mulighed for en udvikling uden grænser. Og denne udvikling erhverves ved den bestandige åbenbaring for os af Guds karakter herligheden og mysteriet i Skriftens ord. Hvis det var os muligt at opnå fuld forståelse af Gud og hans ord, ville vi ikke kunne opdage nye sider af sandheden, ikke skaffe os større viden og ikke opnå yderligere udvikling. Gud ville ophøre med at være hævet over alt andet, og mennesket ville ikke kunne gøre fremskridt. Lovet være Gud, at det ikke er sådan! Da Gud er evig og alle visdommens skatte findes i ham, så kan vi i al evighed blive ved med at granske, blive ved med at lære, og dog aldrig nå til bunden i hans rigdom af visdom, af godhed og af kraft.

Bibelen er den ældste og den mest omfattende historie, som mennesker ejer. Den er udgået fra den evige sandheds kilde, og en guddommelig hånd har gennem tiderne bevaret dens renhed. Den kaster lys over den fjerne fortid, hvor menneskers gransken forgæves søger at trænge ind. Kun i Guds ord skuer vi den magt der lagde jordens grundvolde, og som udspændte himlene. Kun her finder vi en pålidelig beretning om nationernes oprindelse. Kun her berettes menneskeslægtens historie uden af være besudlet af menneskeligt hovmod eller menneskers fordom.

I menneskeslægtens historiske annaler synes folkeslagenes trivsel og rigernes opståen og fald at være afhængige af menneskets vilje og dygtighed, Begivenhedernes opståen synes for en stør del at være afhængige af dets magt, ærgerrighed eller luner. Men i Guds ord drages forhængen til side, og vi ser bag ved og oven over og igennem hele dette spil og modspil af menneskers interesser og magt og lidenskaber, hvordan barmhjertighedens Gud ved sine virkemidler stille og tålmodigt får alt til at gå efter sin vilje,

Bibelen åbenbarer den sande filosofi i historien. I disse uforligneligt skønne og kærlige ord, som apostlen Paulus sagde til de vise i Athen, forkyndes Guds formål med skabelsen og fordelingen af racer og folkeslag: „Han lod alle folk nedstamme fra ét menneske og lod dem bosætte sig på hele jordens flade, og han fastsatte bestemte tider og landegrænser for dem, for at de skulle søge Gud, om de dog kunne famle sig frem til ham og finde ham.“ Apg. 17,26-27. Gud siger, at alle de, der vil, kan blive indbefattet i pagten. (Ez. 20,37)

Gud har i sin lov åbenbartet de principper der er grundlæggende for al sand lykke, både når det gælder nationer og de enkelte mennesker. „Det skal være eders visdom og eders kløgt,“ sagde Moses til israelitterne om Guds lov. „Det er ikke tomme ord og uden betydning for eder; men af dem afhænger eders liv.“ 5Mos. 4,6; 32,47. De velsignelser der således blev tilsikret Israel, tilsikres på de samme

betingelser og i samme grad hvert folk og hvert menneske alle vegne under himmelen.

Den magt, som udøves af enhver hersker på jorden, er tildelt ham af Himmelen; og hans held er afhængigt af, hvordan han anvender den magt, der således er skænket ham. Den guddommelige vægters ord lyder til alle: „Jeg omgjorder dig, endskønt du ej kender mig.“ Es. 45,5. Og for alle er de ord, der i gamle dage blev talt til Nebukadnezar, selve livets lære: „Gør ende på dine synder med retfærd og på dine misgerninger med barmhjertighed mod de fattige, om din lykke måske kunne være.“ Daniel 4,27.

[177] At forstå disse ting at forstå, at „retfærdighed løfter et folk;“ at „ved retfærd grundfæstes tronen,“ (Ordsp. 14,34; 16,12; 20,28;) at erkende disse grundreglers udfoldelse i åbenbarelsen af Hans magt, som „afsætter og indsætter konger“ (Dan. 2,21) dette er at forstå historiens filosofi!

Kun i Guds ord forkyndes dette tydeligt og klart. Her vises det, at nationernes ligesom de enkelte menneskers styrke ikke består i de muligheder eller gode anledninger, der tilsyneladende gør dem uovervindelige; den består ikke i den storhed, de praler af. Den måles efter den troskab, med hvilken de fuldfører Guds hensigter.

Man finder et eksempel på denne sandhed i oldtidens Babylons historie. For kong Nebukadnezar blev det sande formål med en regering fremstillet i skikkelse af et træ, hvis krone „nåede himmelen, og det sås til jordens ende; dets løv var fagert, dets frugter mange, så der var føde til alle derpå;“ i skyggen af det levede markens dyr, og himmelens fugle boede i dets grene. Daniel 4,11-12. Denne fremstilling viser, hvilken slags regering det opfylder Guds formål en regering, der beskytter og hjælper folket.

Gud ophøjede Babylon, for at det skulle opfylde dette formål. Lykken fulgte dette rige, indtil det nåede et højdepunkt af rigdom og magt, man aldrig siden har set mage til og som meget passende i Skriften blev symboliseret ved et „hoved, som var af guld.“ Dan. 2,38.

Men kongen forsømte at erkende den magt, som havde ophøjet ham. I sit hjertes hovmod sagde Nebukadnezar: „Er dette ikke det store Babel, som jeg byggede til kongesæde ved min vældige magt, min herlighed til ære?“ Dan. 4,30.

I stedet for at blive en beskytter for mennesker blev Babylon til en stolt og grusom undertrykker. De ord, der ved Ånden giver et billede af grusomheden og griskheden hos Israels herskere, afslører hemmeligheden ved Babylons fald og mange andre rigers fald, siden verden blev til: „I fortærede mælken, med ulden klædte I eder, de fede dyr slagtede I, men hjorden røgtede I ikke; de svage dyr styrkede I ikke, de syge lægte I ikke, de adsplittede bragte I ikke tilbage, de vildfarende opsøgte I ikke, men I styrede dem med hårdhed og grumhed.“ Ez. 34,3-4. [178]

For Babylon hersker lød den guddommelige vægters dom: „Det gives dig til kende, kong Nebukadnezar, at dit kongedømme er taget fra dig!“ Daniel 4,31. „Stig ned, sid i støvet, du jomfru, Babels datter, sid uden trone på jorden. .... Sid tavs og gå ind i mørke kaldæernes datter, thi ikke mer skal du kaldes rigernes dronning.“ Es. 47,1-5.

„Du, som bor ved de mange vande, rig på skatte, din ende er kommet, den alen, hvor man skærer dig af.“ „Det går med Babel, rigernes krone, kaldæernes stolte pryde, som dengang Gud omstyrkede Sodoma og Gomorra.“ „Jeg gør det til rørdrummers øje og til side sumpe; jeg fejer det bort med undergangens kost, lyder det fra Hærskarers Herre.“ Jer. 51,13; Es. 13,19; 14,23.

Ethvert folk, som er trådt frem på handlingens skueplads, har fået lov til at indtage sin plads i verden, så det kunne vise sig, om det ville opfylde vægterens, den helliges krav. (Dan. 4,13.) Profetierne har fulgt de store verdensrigers opkomst og fald Babylon, Medien og Persien, Grækenland og Rom, Historien har gentaget sig med hvert eneste af disse, ligesom med riger, der var mindre mægtige. Hvert af dem har haft sin prøvetid, alle har de svigtet deres herlighed er visnet, deres magt forsvundet, og en anden har indtaget deres plads. [179]

Skønt rigerne forkastede Guds grundregler og gennem denne forkastelse bevirkede deres egen ødelæggelse, viste det sig stadig, at det guddommelige, altbeherskende formål virkede gennem alt, hvad de foretog sig.

Dette lærer vi gennem en vidunderlig, symbolsk fremstilling, som profeten Ezekiel fik, mens han levede som landflygtig i kaldæernes land. Ezekiel fik synet på et tidspunkt, hvor han var knuget af smertelige erindringer og ængstelige forudannelser. Hans fædres land lå øde hen, Jerusalem var mennesketom. Profeten selv var fremmed i et land, hvor ærgerrighed og grusomhed herskede uindskrænket.

Da han til alle sider kun så tyranni og uretfærdighed, fortvivlede han, og han sørgede både dag og nat. Men de symboler, der blev vist ham, åbenbarede en magt, der var hævet over de jordiske herskeres.

Ved floden Kebars bredder så Ezekiel en hvirvelvind, der syntes at komme nordfra,,en vældig sky fulgte med, omgivet af stråleglans og hvirvlende ild, i hvis midte det glimtede som funklende malm.“ En del hjul, der sad på tværs af hinanden, blev sat i gang af fire levende væsener. Men højt oven over alle disse var der,,noget som safir at se til, noget ligesom en trone, og på den, ovenover, var der noget ligesom et menneske at se til.“ „Under kerubernes vinger sås noget, der lignede en menneskehånd.“ Ez. 1,4. 26; 10,8. Hjulene var så indviklet ordnede, at de ved første øjekast så ud til at være i forvirring; men de bevægede sig i fuldstændig harmoni med hinanden. Himmelske væsener, der blev støttet og ledet af hånden under kerubernes vinger, holdt disse hjul i gang. Over dem, på tronen af safir, var den Almægtige, og rundt om tronen var der en regnbue, tegnet på guddommelig barmhjertighed.

[180]

Ligesom de hjullignende forviklinger var under ledelse af hånden under kerubernes vinger, sådan er de menneskelige begivenheders indviklede spil under guddommelig styrelse. Midt iblandt rigernes strid og larm styrer stadig han, som sidder oven over keruberne, hvad der sker på jorden.

Beretningen om riger, der et efter et har fået tildelt deres tilmålte tid og sted, og som uden at vide det vidnede om den sandhed, som de selv ikke kendte betydningen af, har noget at sige os. Gud har tildelt hvert folk og hvert enkelt menneske i dag en plads inden for sin store plan, I dag bliver mennesker og riger målt med målesnoren i hans hånd, som aldrig tager fejl. Alle afgør efter eget valg deres skæbne, og Gud behersker alt for at få sine hensigter fuldført.

Den historie, som den store JEG ER har afmærket i sit ord, idet han har forbundet led efter led i den profetiske kæde, fra den evighed, som ligger bag os, til den evighed, som ligger forude, fortæller os, hvor vi i dag befinder os i tidernes rækkefølge, og hvad der kan ventes i den kommende tid. Alt, hvad profetierne har forudsagt skulle ske indtil den nuværende tid, har kunnet følges i historiens bog, og vi kan være forvissede om, at alt, hvad der endnu skal ske, vil blive opfyldt i den rette orden.

Den endelige undergang for alle jordiske riger er tydeligt forudsagt i sandhedens ord. I den profeti, der blev udtalt, da dommen fra Gud blev afsagt over den sidste konge i Israel, får vi dette budskab: „Så siger den Herre Herren: Bort med hovedbindet, ned med kronen! ..... Op med det lave, ned med det høje! Grushobe, grushobe, grushobe gør jeg det til. Ve det! Således skal det være, til han kommer som har retten til det; ham vil jeg give det.“ Ez. 21,26-27.

[181]

Den krone, der blev taget bort fra Israel, gik efterhånden over til Babylon, Medien-Persien, Grækenland og Rom. Gud siger: „Således skal det være, til han kommer, som har retten til det; ham vil jeg give det.“ Denne tid er nær for hånden. I dag forkynder tidernes tegn, at vi står ved begyndelsen til store og højtidelige begivenheder. Der er tåre overalt i vor verden. Lige for vore øjne opfyldes Frelserens profeti om de begivenheder, der skal gå forud for hans komme: „I skal komme til at høre krigslarm og krigsrygter. .... Folk skal rejse sig mod folk og rige mod rige, og der skal være hungersnød og jordskælv både her og der.“ Matt. 24,6-7.

Nutiden er en overvældende betydningsfuld tid for alle, der lever. Herskere og statsmænd, mænd, der sidder i betroede og ledende stillinger, tænkende mænd og kvinder af alle samfundslag, har deres opmærksomhed henvendt på de begivenheder, der finder sted omkring os. De lægger mærke til de spændte, utrygge forhold mellem nationerne. De ser den iver og heftighed, der har grebet alle jordiske elementer, og de forstår, at der snart vil ske noget stort og afgørende at verden står lige over for et vældigt og kritisk vendepunkt.

Engle holder nu stridens vinde i tømme, for at de ikke skal blæse, før verden er blevet advaret om den kommende dom; men det trækker sammen til et uvejr, der er rede til at bryde løs over jorden; og når Gud byder sine engle at slippe stormene løs, så vil man få en sådan strid at se, som ingen pen er i stand til at beskrive.

Bibelen og kun Bibelen giver os det rette syn på disse ting. Her er der åbenbaret de sidste, store begivenheder i vor verdens historie, begivenheder, der allerede nu kaster deres skygge, så lyden af deres nære komme får jorden til at bæve og menneskers hjerter til at tabe modet af frygt.

[182]

„Se, Herren gør jorden tom og øde og vender op og ned på dens overflade, han spreder dens beboere. .... Thi lovene krænkede de, overtrådte budet, brød den evige pagt. Derfor fortærer forbandelse

jorden, og bøde må de, som bor der. .... Håndpaukens klang er endt, de jublendes larm hørt op, endt er citerens klang.“ Es. 24,1-8.

„Ak, hvilken dag! Thi nær er Herrens dag, den kommer som vold fra den Vældige. .... Sæden skrumper ind i den klumpede jord; lader er nedbrudt, forrådshuse jævnet, thi kornet er vissent. Hvor kvæget dog stønner! Oksernes hjerde er skræmte, fordi de ikke har græs; selv småkvægets hjerde lider.“ „Fejl slog vinstokken, figentræet tørres; granatæble, palme og æbletræ, hvert markens træ tørres hen. Ja, med skam veg glæde fra menneskenes børn.“ Joel. 1,15-18. 12.

„Jeg skælver! Mit hjertes vægge! ..... Ej kan jeg tie. Thi hornets klang må jeg høre, skrig fra kampen; der meldes om fald på fald, thi alt landet er hærget.“ „Jeg så på jorden, og se, den var øde og tom, på himlen, dens lys var borte; bjergene så jeg, og se, de skjald, og alle højene bæved; jeg så, og se, der var mennesketomt, og alle himlens fugle var fløjet; jeg så, og se, frugthaven var ørken, alle dens byer lagt øde.“ Jer. 4,19-20. 23-26.

[183] „Thi stor er denne dag, den er uden lige, en trængselstid for Jakob, men fra den skal han frelses.“ Jer. 30,7. „Mit folk, gå ind i dit kammer og luk dine døre bag dig; hold dig skjult en liden stund, til vreden er draget over.“ Es. 26,20. „Thi du, Herre, er min tilflugt, den Højeste tog du til bolig. Der times dig intet ondt, dit telt kommer plage ej næ.“ Sl. 91,9-10.

„Gud, Gud Herren talte og stævned jorden hid fra sol i opgang til sol i bjerge; fra Zion, skønhedens krone, viste Gud sig i stråleglans, vor Gud komme og tie ikke!-,,,Han stævned himlen deroppe hid og jorden for at dømme sit folk. .... Og himlen forkyndte hans retfærd, at Gud er den, der dømmer.“ Sl. 50,1-6.

„Zions datter! .... der vil Herren genløse dig af dine fjenders hånd. Nu er de samlet imod dig, de mange folk, som siger: Vænæres skal det; vort øje skal se med skadefryd på Zion. Men de, de kender ikke det mindste til Herrens tanker, de fatter ikke hans råd.“ „Du kaldtes jo, Zion, den bortstødte, som ingen søger.,,,Thi jeg heler dig, læger dine sår, så lyder det fra Herren.“ „Se, jeg vender Jakobs skæbne, forbarmer mig over hans boliger.“ Mika. 4,10-12; Jer. 30,17.18.

„På hin dag skal man sige: Se her er vor Gud, som vi biede på, og som frelste os; her er Herren, som vi biede på. Lad os juble og

glæde os over hans frelse.“ „Han opsluger døden for stedse. Og den Herre Herren ..... gør ende på sit folks skam på hele jorden, så sandt Herren har talt.“ Es. 25,9. 8. [184]

„Se på Zion, vore højtiders by! Dine øjne skal skue Jerusalem et sikkert lejrsted, et telt, der ej flytter. .... Thi Herren er vor dommer, Herren er vor hersker, Herren er vor konge.“ Es. 33,20-22. „Han dømmes de ringe med retfærd, fælder redelig dom over landets arme.“ Es. 11,4. Så vil Guds formål være nået; hans riges love vil blive æret af alle under solen. „Der høres ej mer i dit land om uret om vold og ufærd inden dine grænser; du kalder frelse dine mure og lovsang dine porte.“ „I retfærd skal du grundfæstes. Vær tryk for vold, du har intet at frygte, for rædsler, de kommer dig ikke nær!“ Es. 60,18; 54,14.

De profeter, for hvem disse store syner blev åbenbaret, længtes efter at forstå deres betydning. De har „grublet og grundet. .... De har grundet over, når den tid ville komme, og hvordan den ville være, som Kristi Ånd i dem viste frem til. .... Og det blev dem åbenbaret, at det ikke var sig selv, men jer, de tjente med dette, som nu er blevet jer forkyndt; .... noget, som engle attrår at få indblik i.“ 1Pet. 1,10-12.

Hvor er ikke disse skildringer af de kommende begivenheder af dyb betydning og levende interesse for os, som står lige foran deres opfyldelse begivenheder, som Guds børn har spejdet efter og ventet på, har længtes efter og bedt om, siden vore første forældre forlod Edens have.

I disse tider, lige før det sidste store afgørende vendepunkt, et menneske opslugt af deres sanselige nydelser og foretagender, ligesom før verden gik under første gang, i deres optagethed af det synlige og forbigående har de mistet det usynlige og evige af sigte. De opofrer uforgængelige rigdomme for de ting, som forgår. Deres tanker trænger til at højnes og deres livssyn til at udvides. De trænger til at vækkes af den verdslige drømmeverdens sløvhed. [185]

Gennem rigernes opståen og fald, som tydeligt vises os i Den hellige Skrift, burde de lære, hvor værdiløs den ydre og verdslige glans er. Babylon, som besad en magt og herlighed, som verden aldrig siden har set magen til en magt og herlighed, som forekom den tids mennesker så urokkelig og stedsevarende hvor fuldstændig er den ikke forsvundet! Ligesom „græssets blomster“ er den gået til

grunde. Sådan forgår alt det, som ikke har Gud til grundvold. Kun det, som er uløseligt forbundet med hans formål og giver udtryk for hans karakteregenskaber, kan vare ved. Hans grundregler er det eneste urokkelige, som vor verden kender.

[186] Det er disse store sandheder, som gamle og unge trænger til at lære. Vi bør lægge mærke til, hvordan Guds planer udfolder sig i rigernes historie og i åbenbarelsen af de ting der skal ske, så vi kan vurdere de synlige og de usynlige ting efter deres sande værd; så vi kan lære, hvad der er livets sande formål; så vi ved at se de timelige ting i evighedens lys kan udnytte dem på den rigtigste og bedste måde. Når vi således her lærer grundreglerne i hans rige og bliver dets undersåtter og borgere, så kan vi blive beredt til ved hans komme sammen med ham at tage det i besiddelse. Denne dag er nær for hånden. Den tid, der er tilbage, er kun alt for kort til at lære det, der skal læres, til at udføre det arbejde, som skal gøres, og til at gennemgå den karakterforandring, som skal finde sted.

„Se, Israels hus, siger: Synet, han skuer, gælder sene dage, og han profeterer om fjerne tider! Sig derfor til dem: Så siger den Herre Herren: Intet af mine ord skal lade vente på sig mere; hvad jeg taler, skal ske, lyder det fra den Herre Herren.“ Ez. 12,27-28.

Både i sin barndom, ungdom og som voksen granskede Jesus Skrifterne. Som lille barn blev han daglig på sin moders knæ undervist fra profeternes pergamentruller. I sin ungdom var han ofte tidligt om morgenen og i aftenskumringen alene på bjergskrånningen eller blandt skovens træer hvor han tilbragte en stille stund i bøn og studium af Guds ord. Under hans gerning vidner hans indgående kendskab til Skrifterne om, hvor flittigt han havde gransket dem. Og eftersom han erhvervede sig kundskab på samme måde, som vi kan gøre det så er hans underfulde magt, både den sjælelige og den åndelige, et vidnesbyrd om Bibelens værdi som opdragelsesmiddel.

Vor himmelske Fader glemte ikke børnene, da han gav os sit ord. Hvor kan man mon i alt det, som mennesker har skrevet, finde noget, der har en sådan magt over hjertet, noget, der er så velegnet til at vække de små børns interesse, som Bibelens fortællinger?

Ved hjælp af disse enkle fortællinger kan de store grundprincipper i Guds lov tydeligt vises. Således kan forældre og lærere gennem de eksempler, der er bedst egnede for et barns forståelse, meget tidligt begynde at opfylde Herrens påbud med hensyn til hans forskrifter: „Du skal indprente dine børn dem og tale om dem, både når du sidder i dit hus, og når du vandrer på vejen, både når du lægger dig, og når du står op.“ 5Mos. 6,7.

[188]

Benyttelsen af anskuelsesundervisning, tavler, landkort og billeder vil være en hjælp til at forklare disse lærdomme og få dem til at fæstne sig i hukommelsen. Forældre og lærere burde bestandig søge at finde forbedrede metoder. Bibelundervisningen burde have vore friskeste tanker, vor bedste fremgangsmåde og vore alvorligste bestræbelser.

Når man skal vække og styrke kærligheden til bibelstudium, afhænger meget af andagtstiderne. Morgen og aftenandagten burde være dagens skønneste og mest udbytterige stunder. Det må være underforstået, at ingen bekymrede eller uvenlige tanker må forstyrre disse timer; at forældre og børn samles for at mødes med Jesus og

for at byde hellige engle til gæst i hjemmet. Lad andagten være kort og livfuld, så den passer til anledningen, og lad den fra tid til anden skifte form. Lad alle tage del i bibellæsningen og lære og ofte gentage Guds lov. Det vil øge børnenes interesse, hvis de somme tider får lov til at vælge, hvad der skal læses. Stil dem spørgsmål om det, og lad dem selv spørge. Tal til dem om alt, hvad der kan tjene til at kaste lys over betydningen af det læste. Når andagten ikke således bliver gjort for langvarig, lad så børnene tage del i bønner og lad dem være med til at synge, om det så blot er et enkelt vers.

Hvis en sådan andagt skal blive til det, som den burde, må forberedelsen ske med omtanke. Og forældre burde daglig tage sig tid til bibelstudium sammen med deres børn. Det vil uden tvivl kræve arbejde og planlægning og nogen opofrelse at gennemføre dette; men anstrengelserne vil lønne sig rigeligt.

[189] Som en forberedelse til at undervise om Guds forskrifter befaler han, at de skal ligge gemt i forældrenes hjerter.,,Disse bud, som jeg pålægger dig i dag, skal du tage dig til hjerte,“ siger han.,,og du skal indprente dine børn dem.“ 5Mos. 6,6-7. For at kunne gøre vore børn interesserede i Bibelen må vi selv være interesserede i den. For at kunne vække kærlighed hos dem til at beskæftige sig med den må man selv elske den. Vor belæring til dem vil kun få den indflydelse, der gives gennem vort eksempel og sindelag.

Gud kaldte Abraham til at undervise i sit ord. Han udvalgte ham til at være fader for et stort folk, fordi han så, at Abraham ville oplære sine børn og sit hus efter grundreglerne i Guds lov. Og det, som gav Abrahams lære kraft, var påvirkningen fra hans eget liv. Hans store husholdning omfattede mere end tusinde sjæle, hvoraf mange var familieoverhoveder og ikke få for ganske nylig var blevet omvendt fra hedenskabet. En sådan husholdning krævede en fast hånd ved roret. En svag og vaklende fremgangsmåde ville ikke være tilstrækkelig. Om Abraham sagde Gud:.,Jeg har jo udvalgt ham, for at han skal pålægge sine børn og sine efterkommere at vogte på Herrens vej.“ 1Mos. 18,19. Dog blev denne myndighed udøvet med en sådan visdom og kærlighed, at det vandt hjerterne for ham. Den guddommelige vægters ord lyder således: de skal.,vogte på Herrens vej ved at øve retfærdighed og ret.“ 1Mos. 18,19. Og Abrahams indflydelse strakte sig ud over hans eget hus. Hvor som helst han opslog sit telt, rejste han et alter ved siden af for at kunne ofre

og tilbede. Når teltet blev flyttet, blev alteret stående; og mangel omflakkende kana'anæer, der havde fået sin viden om Gud gennem hans tjener Abrahams liv, tøvede ved alteret for at ofre til Jehova.

Undervisningen om Guds ord vil ikke i dag være mindre virksomhedsfuld, når den genspejler sig lige så trofast i lærerens liv.

Det er ikke nok at vide, hvad andre har tænkt eller lært om Bibelen. Alle skal ved dommen stå til regnskab for sig selv over for Gud, og enhver burde nu gøre sig klart, hvad der er sandhed. Men for at opnå et virkeligt studium må elevens interesse være sikret. Særlig for den, som har at gøre med børn og unge, der er vidt forskellige i anlæg, opdragelse og tænkevaner, er dette en sag, som man ikke må tabe af syne. Når vi underviser børnene i Bibelen, kan vi vinde meget ved at lægge mærke til deres sjælelige tilbøjeligheder, til de ting, som interesserer dem, og ved at vække deres interesse for at se, hvad Bibelen siger om disse ting. Han, som skabte os med alle vore forskellige evner, har i sit ord givet noget for enhver. Når eleverne opdager, at Bibelens lære gælder for deres eget liv, så lær dem at betragte den som deres rådgiver.

[190]

Hjælp dem også til at værdsætte dens vidunderlige skønhed. Der findes mange bøger, som ikke har noget virkeligt værd, bøger, som er ophidsende og usunde, men som anbefales, eller som det i det mindste er tilladt at bruge, på grund af deres formodede litterære værdi. Hvorfor skulle vi anwise vore børn at drikke af disse besmittede kilder, når de har fri adgang til Guds ords rene kilde? Bibelen ejer en fylde, en kraft, et dyb af betydning, som er uudtømmeligt. Vi skal opmuntre børnene og de unge til at finde frem til dens skatte, både i dens tanker og dens udtryksform.

Når skønheden i disse værdifulde ting tiltrækker sig deres interesse, vil en mildnende, beroligende magt røre ved deres hjerter. De vil føle sig draget mod ham, som således har åbenbaret sig for dem. Og der er kun få, der ikke vil ønske at kende mere til hans gerninger og veje.

Den, som studerer Bibelen, burde opdrages til at nærme sig den med et lærvilligt sind. Vi skal ransage den, ikke for at finde beviser, som kan støtte vore meninger, men for at få at vide, hvad Gud vil sige os.

Sand bibelkundskab kan kun opnås ved hjælp af den Ånd, ved hvem ordet blev givet. Og for at erhverve denne kundskab må vi

[191] leve af den. Vi må adlyde alt, hvad Guds ord befaler. Vi kan gøre fordring på alle dets løfter. Det liv, som det påbyder os, er det liv, som vi ved dets kraft skal leve. Kun når man betragter Bibelen på denne måde, kan den læses med udbytte.

Studiet af Bibelen kræver vore flittigste bestræbelser og ihærdig tænken. Ligesom guldgraveren graver efter de gyldne skatte i jorden, sådan må vi alvorligt og utrætteligt søge efter skattene i Guds ord. Under det daglige studium er metoden med at tage vers for vers ofte til størst hjælp. Den studerende bør tage et enkelt vers og koncentrere sine tanker om at forvise sig om, hvilken tanke Gud har lagt i dette vers til hjælp for ham, og derefter dvæle ved tanken, indtil han har tilegnet sig den. Det har større værdi således at granske et enkelt skriftsted, indtil dets betydning bliver klar, end at gennemlæse mange kapitler uden at have nogen bestemt hensigt og uden at opnå nogen virkelig belæring.

En af hovedårsagerne til sjælelig uduelighed og moralsk svaghed er mangelen på evne til at kunne koncentrere sig om noget som er det værd. Vi er stolte af den store udbredelse af litteratur; men mangfoldiggørelsen af bøger, og selv af bøger, som i sig selv ikke er skadelige, kan være et direkte onde. Med den kolossale strøm af tryksager, der ustandselig udspyes af trykpresserne, bliver det en vane for både unge og gamle at læse hastigt og overfladisk, og hjernen mister sin evne til at tænke samlet og koncentreret. Ydermere er en hel del af de bøger og ugeblade, der ligesom Ægyptens frøer breder sig over landet, ikke blot platte, intetsigende og fordummende, men også smudsige og fornedrende. Deres virkning består ikke blot i at beruse og nedværdige tanken, men også i at fordærve og ødelægge sjælen. Det sind eller hjerte, som er mageligt anlagt og uden noget mål i livet, bliver et let bytte for det onde. Det er på syge og døde organismer, at svampedannelsen foregår, Det er det ubeskæftigede sind, som er Satans værksted. Lad tanken blive rettet mod høje og hellige idealer, lad livet få et ophøjet mål og et altopslugende formål så vil det onde kun finde ringe fodfæste.

[192]

Lad altså de unge lære at gruble over Guds ord. Når sjælen tager imod det, vil det vise sig at være et stærkt værn mod fristelser. Salmisten siger: „Jeg gemmer dit ord i mit hjerte for ikke at synde imod dig.“ „Ved dine læbers ord vogted jeg mig for voldsmands veje.“ Sl. 119,11; 17,4.

Bibelen fortolker sig selv. Det ene skriftsted bør sammenlignes med det andet. Den studerende burde lære at betragte ordet som en helhed og se de forskellige deles forhold til hinanden. Han bør erhverve sig kendskab til dets store hovedemne, til Guds oprindelige formål med verden, til den store strids opståen og til frelsergerningen. Han burde forstå karakteren af de to grundprincipper, der kæmper om herredømmet, og burde lære at følge deres handlemåde gennem historiens og profeternes beretninger indtil den store fuldendelse. Han burde se, hvordan denne strid griber ind i enhver fase af mennesketilværelsen; hvordan han selv gennem enhver af livets handlinger åbenbarer enten den ene eller den anden af de to modstridende hovedtanker; og hvordan han, hvad enten han vil det eller ej, allerede nu bestemmer, på hvilken side han vil stå i kampen.

Hver eneste del af Bibelen er indblæst af Gud og nyttig for os. Vi burde ikke skænke Det gamle Testamente ringere opmærksomhed end Det nye. Når vi ransager Det gamle Testamente, vil vi finde levende kilder, som vælder frem, hvor den tankeløse læser kun ser en ørken.

Åbenbaringsens bog i forbindelse med Daniels bog kræver et særligt studium. Enhver gudfrygtig lærer bør overveje, hvordan man mest klart skal forstå og forkynde det evangelium, som vor Frelser selv kom for at bekendtgøre for sin tjener Johannes: „Jesu Kristi åbenbaring, som Gud gav ham for at vise sine tjenere, hvad der skal ske i en hast.“ Åb. 1,1. Ingen behøver at tabe modet under studiet af Åbenbaringen på grund af dens tilsyneladende uforståelige symboler. „Hvis nogen af jer står tilbage i visdom, da skal han bede om at få den fra Gud, der giver alle gavmildt og uden bebrejdelser,“ Jak. 1,5.

„Salig er den, som oplæser, og de, som hører profetiens ord og holder fast ved det, der er skrevet i den; thi tiden er nær.“ Åb. 1,3. Når der vækkes virkelig kærlighed til Bibelen og den studerende begynder at fatte, hvor vidt et felt og hvor dyrebar en skat den rummer, vil han ønske at gribe enhver mulighed for at vinde kendskab til Guds ord. Granskningen vil ikke blive begrænset til bestemte tider eller steder. Og dette vedvarende studium er et af de bedste midler til at opdyrke kærlighed til Skrifterne. Den studerende bør altid have sin bibel hos sig. Når du har lejlighed til det, så læs et skriftsted og tænk over det. Når du går på gaden eller venter på en

[193]

jernbanestation eller venter på at møde nogen, du har aftalt det med, så benyt muligheden for at erhverve dig en eller anden værdifuld tanke fra sandhedens skatkammer.

[194] Sjælens store drivkræfter er tro, håb og kærlighed; og det er til disse, at det rigtigt gennemførte bibelstudium henvender sig. Bibels ydre skønhed, skønheden i billedsproget og udtryksformen, er kun så at sige indfatningen om dens virkelige skat: hellighedens skønhed. I dens beretninger om mennesker der vandrede med Gud, kan vi skimte glimt af hans herlighed. I ham, som er „idel ynde,“ skuer vi den, af hvem af himmelsk eller jordisk skønhed kun er en svag afglans. Han sagde: „Og jeg når jeg er blevet ophøjet fra jorden, vil jeg drage alle til mig.“ Joh. 12,32. Når bibelforskeren skuer Frelseren, vækkes troens hemmelighedsfulde kraft, tilbedelse og kærlighed i sjælen. Blikket fæstner sig ved synet af Kristus, og den beskuende kommer til at ligne den, han tilbeder. Apostlen Paulus' ord bliver til sjælens sprog: „Jeg regner i sandhed alt for tab i sammenligning med det langt højere at kende Kristus Jesus, min Herre. .... For at jeg må kende ham og kraften i hans opstandelse og fællesskabet med ham i hans lidelser.“ Fil. 3,8-10.

Kilderne med himmelsk fred og glæde, der vælder frem i sjælen ved de inspirerede ord, vil blive til en vældig flod af velsignelse for alle, der komme inden for dens rækkevidde. Lad vor tids unge, den ungdom, der vokser op med Bibelen i deres hånd, blive modtagere og viderebringere af dens levendegørende kraft og hvilke strømme af velsignelse ville så ikke bringes ud til verden! en indflydelse, hvis helbredende kraft og trøst vi næppe kan gøre os noget begreb om strømme af levende vand,,et kildespring til evigt liv.“

Fysiologisk studium

[195]

[196]

[197]

Eftersom sjæl og sind får udtryk gennem legemet, er både sjælelig og åndelig kraft i høj grad afhængig af fysisk styrke og aktivitet. Alt, hvad der fremmer legemlig sundhed, fremmer også udviklingen af en stærk karakter og et ligevægtigt sind. Ingen kan uden at være sund og rask tydeligt forstå eller fuldt ud opfylde sine forpligtelser over for sig selv, over for sine medmennesker eller over for sin Skaber. Derfor burde sundheden vogtes lige så omhyggeligt som karakteren. Kendskab til fysiologi og hygiejne burde være grundlæggende for alle opdragende bestræbelser.

Skønt fysiologiens kendsgerninger nu er så almindelig kendte, findes der en forfærdende ligegyldighed med hensyn til sundhedens grundregler. Selv blandt dem, der kender noget til disse grundregler, er der kun få, som retter sig efter dem. Tilbøjeligheder eller pludselige indskydelser følges så blindt, som om livet snarere var behersket af rene tilfældigheder end af bestemte og ufravigelige love.

De unge, som står i livets friske kraft, forstår kun lidt af, hvor stor værdi deres overflod af kræfter har. En skat, der er mere kostbar end guld, mere afgørende for at nå frem end lærdom eller rang eller rigdom hvor bliver der handlet letsindigt med den, og hvor let bliver den ikke forødt! Hvor mangen, der har ofret sit helbred under kampen for rigdom eller magt, har været lige ved at nå sine ønskers mål, men kun for at segne hjælpeløs om, mens en anden, der har haft større fysisk udholdenhed, opnåede at få sejrens eftertragtede pris! Hvor mange er der ikke, som på grund af sygelige tilstande, der er følgen af at have set bort fra sundhedens love, blevet lokket til dårlige vaner, til opofrelse af ethvert håb både i denne og den kommende verden.

[198]

Gennem studiet af fysiologi burde eleverne bringes til at indse, hvor værdifuld fysisk kraft er, og hvordan den kan bevares og udvikles, så den i højeste grad kan bidrage til et godt resultat under livets hårde kamp. Børn burde tidligt gennem en enkel og letfattelig undervisning lære grundbegreberne for fysiologi og hygiejne. Dette

arbejde burde påbegyndes i hjemmet af moderen og burde samvittighedsfuldt fortsættes i skolen. Når eleverne vokser til, burde der stadig gives vejledning i denne henseende, indtil de er skikkede til at drage omsorg for det hus de bor i. De burde forstå, hvor vigtigt det er at vogte sig for sygdomme ved at bevare hvert eneste organs styrke og burde også lære, hvordan almindelige sygdomme og ulykkestilfælde skal behandles. Enhver skole burde give undervisning i både fysiologi og hygiejne og skulle, så vidt muligt, være forsynet med hjælpemidler til at anskueliggøre legemets bygning, brug og den omsorg, det kræver.

[199] Der burde tages hensyn til forhold, som ikke almindeligvis er indbefattet i undervisningen i fysiologi forhold, som har langt større betydning for den studerende end mange af de tekniske spørgsmål, der i almindelighed hører ind under dette fag. Som det grundlæggende princip i al uddannelse i disse fag burde de, unge lære, at naturens love også er Guds love og lige så fuldt ud guddommelige som forskrifterne i de ti bud. De love, der behersker vor fysiske organisme, har Gud skrevet på hver eneste nerve, muskel eller fiber i legemet. Enhver tankeløs eller forsætlig overtrædelse af disse love er en synd mod vor Skaber.

Hvor nødvendigt er det da ikke, at det meddeles et gennemgribende kendskab til disse love! Hygiejnens grundregler med hensyn til kost, motion, omsorg for børn, behandling af syge og mange tilsvarende forhold, burde skænkes langt større opmærksomhed, end de i reglen får.

Tankelivets indflydelse på legemet såvel som legemets indflydelse på tankelivet burde indprentes. Hjernens elektriserende kraft, der fremmes gennem sindets virksomhed, er livgivende for hele organismen og er derfor en uvurderlig hjælp til at modarbejde sygdomme. Dette burde tydeligt forklares. Viljens magt og vigtigheden af selvbeherskelse, både til at bevare og til at genvinde sundheden, de hæmmende og endog nedbrydende virkninger af vrede, misfornøjelse, selviskhed eller urenhed, og på den anden side den vidunderlige livgivende magt, der findes i venlighed, uselviskhed og taknemmelighed, burde også fremhæves.

Der findes i Skriften en fysiologisk sandhed en sandhed, som vi trænger til at tænke over: „Glad hjerte er godt for legemet.“ Ordsp. 17,22., „Dit hjerte tage vare på mine bud!“ siger Gud., „Thi en række

af dage og leveår og lykke bringer de dig.“ „Det er liv for dem, der finder det, helse for alt deres kød.“ „Hulde ord,“ siger Skriften, er ikke blot „søde for sjælen,“ men også „sunde for legemet.“ Ordsp. 3,1-2; 4,22; 16,24.

Ungdommen trænger til at forstå den dybe sandhed, der ligger til grund for Bibelens forkyndelse af, at hos Gud er „livets kilde“ Sl. 36,10. Ikke blot er han oprindelsen til alt, men han er livet i alt det, der lever. Det er hans liv, vi modtager i solskinnet, i den rene, milde luft, i den mad, som opbygger vort legeme og giver os kræfter. Det er ved hans liv, at vi time efter time og minut efter minut eksisterer. Alle hans gaver tjener til liv, til sundhed og glæde, hvis de ikke er blevet forvansket ved synden.

„Alt har han skabt smukt til rette tid“ (Præd. 3,11); og den ægte skønhed vil blive bevaret, ikke ved at fordærve Guds værk, men ved at handle i overensstemmelse med hans love, som skabte alle ting, og som glæder sig over deres skønhed og fuldkommenhed.

Under studiet af legemets opbygning burde opmærksomheden rettes mod dets vidunderlige hensigtsmæssighed, den harmoniske funktion og de forskellige organers afhængighed af hinanden. Når elevens interesse således er blevet vakt og han er kommet til at indse betydningen af legemskultur, kan der af læreren gøres meget for at sikre de rette udvikling og de rette vaner.

Noget af det første, der bør tilsigtes, burde være en rigtig holdning, både når man sidder, og når man står. Gud skabte mennesket rankt, og han vil, at det skal være i besiddelse af ikke blot den legemlige, men også den sjælelige og moralske gavn, den ynde, værdighed og selvbeherskelse, det mod og den selvtillid, som en rank holdning i så høj grad virker fremmende på. Læreren bør yde belæring i denne henseende både gennem sit eksempel og ved at forlange det. Vis eleven, hvordan den rette holdning er, og kræv, at den skal fastholdes.

Næst efter en rigtig holdning er det vigtigste åndedrættet og stemmens rette brug. Den, som sidder og står rankt, har større chancer end andre for at trække vejret på den rigtige måde. Men læreren burde indprente sine elever, hvor vigtigt det er at trække vejret dybt. Vis dem åndedrætsorganernes sunde funktioner, der hjælper på blodomløbet, styrker hele organismen, stimulerer appetitten, virker fremmende på fordøjelsen og bevirker sund og rolig søvn, hvorved

[200]

[201]

de ikke blot forfrisker legemet, men også virker beroligende på sindet. Og mens det bliver vist, hvor vigtigt det er at trække vejret dybt, bør man forlange, at dette bliver gjort. Der bør gives øvelser, som fremmer dette, og der bør sørges for, at det bliver en stadig vane.

Stemmeudviklingen indtager en vigtig plads inden for legeskultur, fordi den tjener til at udvikle og styrke lungerne og således værne mod sygdom. Pas på, at mavemusklerne får frit spil under åndedrættet, og at åndedrætsorganerne er ubesværede, så der sikres den rigtige foredragsmåde ved oplæsning og tale. Sørg for, at det snarere bliver mavens muskler, der belastes, end strubens. På denne måde kan man forebygge megen træthed og alvorlige sygdomme i halsen og lungerne. Der bør lægges megen vægt på at tilegne sig en tydelig udtale, en jævn, korrekt afpasset toneføring og en ikke for hastig foredragsmåde. Dette vil ikke alene virke fremmende på helbredet, men vil i høj grad forøge det behagelige og virkningsfulde ved den studerendes arbejde.

[202] Ved at belære om disse ting fremskaffes der en gylden anledning til at påvise det tåbelige og forkerte i at snøre sig eller hvilket som helst andet, der virker hæmmende på livsudfoldelsen. En næsten endeløs rækkefølge af sygdomme stammer fra usunde modepåfund, og der burde gives en omhyggelig belæring i denne henseende. Indprent eleverne faren ved at lade klæderne tynde hofterne eller trykke nogen af legemets organer sammen. Påklædningen burde være sådan indrettet at man kan trække vejret uden besvær, og at man kan løfte armene op over hovedet uden vanskelighed. En sammentrykning af lungerne ikke blot hindrer deres udvikling, men hæmmer også fordøjelsesprocessen og blodomløbet og virker således svækkende på hele legemet. Alle den slags sædvaner mindsker sjælens og legemets kraft og kan på denne måde virke som en hindring for den studerendes avancement og tit også for hans lykke i livet.

Ved studiet af hygiejne må den samvittighedsfulde lærer benytte enhver lejlighed til at indskærpe nødvendigheden af fuldendt renlighed, både med hensyn til ens personlige vaner og til alle ens omgivelser. Det burde fremhæves, hvor værdifuldt det daglige bad er både som sundhedsfremmende middel og til styrkelse af sjælens evner. Der burde også lægges vægt på sollys og ventilation, på soveværelsets og køkkenets hygiejne. Lær eleverne, at et sundt soveværelse, et fuldkommen rent køkken og et smagfuldt arrangeret

bord, som er dækket med sunde ting, vil virke bedre til at bevare familiens lykke og vække agtelse hos enhver fornuftig gæst end en hvilken som helst kostbar møblering af dagligstuen. At „livet er mere end maden, og legemet mere end klæderne“ (Luk. 12,23), er en sandhed, der ikke er mindre tiltrængt nu, end dengang den blev givet af den guddommelige lærer for mere end nitten hundrede år siden.

Man bør få den, som studerer fysiologi, til at indse, at hensigten med hans studium ikke blot er at bibringe ham kundskaber om visse kendsgerninger og principper. Dette vil i sig selv ikke være ham til megen gavn. Han er måske klar over betydningen af ventilation, og der er måske også gode muligheder for at forsyne hans værelse med frisk luft, men hvis han ikke fylder sine lunger på den rigtige måde, vil han komme til at lide under følgerne af mangelfuld vejtrækning. På samme måde forstår han måske nødvendigheden af renlighed, og han har måske også de nødvendige midler til rådighed, men det vil være til ingen nytte, medmindre han gør brug deraf. Det vigtigste ved undervisningen i disse principper er at få eleven til at indse betydningen heraf, så at han samvittighedsfuldt praktiserer, hvad han har lært.

[203]

Ved et meget skønt og betagende billede viser Guds ord os, hvor højt han agter vor legemlige organisme, og hvor stort et ansvar vi har for at bevare den i den bedste tilstand. „Ved I ikke, at jeres legeme er et tempel for Helligånden, som er i jer, og som I har fra Gud, og at I ikke tilhører jer selv?“ „Hvis nogen ødelægger Guds tempel, skal Gud ødelægge ham, thi Guds tempel er helligt, og I er jo hans tempel!“ 1Kor. 6,19; 3,17.

Indprent eleverne den tanke, at legemet er et tempel, hvor Gud ønsker at bo, og at det må bevares rent, som et blivende sted for høje og ædle tanker. Når de ved studiet af fysiologi ser, at de i sandhed er „underfuldt skabt“ (Sl. 139,14), vil dette indgyde dem ærbødighed. I stedet for at ødelægge Guds værk vil de stræbe efter at gøre alt, hvad de selv har mulighed for at gøre, for at kunne opfylde Skaberen herlige hensigt. På denne måde vil de komme til at betragte lydighed over for sundhedens love, ikke som en opofrelse eller selvfor nægtelse, men som det, det i virkeligheden er: som en uvurderlig forrettighed og velsignelse.

Mådehold og spisevaner

Enhver, som er under uddannelse, trænger til at forstå forbindelsen mellem et enkelt og jævnt liv og en udviklet tankegang. Det påhviler enhver af os at afgøre om vort liv skal være behersket af sjælen eller af legemet. Den unge må selv træffe det valg, der skaber hans tilværelse; og der bør ikke spares nogen anstrengelser for at lære ham at forstå, med hvilke kræfter han har at gøre, og hvilken indflydelse det er, som former karakteren og skæbnen.

Umådeholdenhed er en fjende, som alle trænger til at blive vogtet imod. Dette frygtelige ondes hastige tiltagen burde vække enhver, der elsker mennesker, til kamp imod den. Den skik at give belæring om mådeholdsproblemer i skolerne er et træk i den rigtige retning. Der skulle gives belæring herom i alle skoler og i alle hjem. Ungdommen og børnene burde forstå alkoholens, tobakkens og andre lignende giftstoffers evne til at nedbryde legemet, sløve tanken og sanseliggøre sjælen. Det burde gøres klart for enhver, at ingen, som gør brug af disse ting, i længden kan bevare sine fulde legemlige, sjælelige eller moralske egenskaber.

Men for at nå til roden af umådeholdenhed må vi gå dybere end til brugen af alkohol eller tobak. Lediggang, manglende målbevidsthed eller dårligt selskab kan være årsagen til, at mennesker bruger disse ting. Den findes ofte ved hjemmets bord, selv i familier, som anser sig for at være strengt afholdende. Alt, hvad det virker forstyrrende på fordøjelsen, som skaber unødigt sjælelig ophidselse eller på en eller anden måde svækker organismen, fordi det forstyrrer de sjælelige og legemlige kræfters ligevægt, forringer sjælens herredømme over legemet og bidrager således til umådeholdenhed. Mangt et lovende ungt menneskes fald kan føres tilbage til unaturlig begærlighed, som skyldes en usund kost.

Te og kaffe, krydderier, konfekt og kager er alt sammen medvirkende til en dårlig fordøjelse. Også kød er skadeligt. Dets stimulerende virkning burde være et tilstrækkeligt argument mod at benytte det, og den sygelige tilstand blandt dyrene i næsten alle verdens

lande gør det dobbelt forkasteligt. Det har tilbøjelighed til at pirre nerverne og til at vække lidenskaberne og giver således de lavere tilbøjeligheder overvægten.

De, som vænner sig til en righoldig og stimulerende kost, opdager efter en tids forløb, at maven ikke lader sig tilfredsstille med enkel føde. Den kræver noget, som er mere og mere krydret, krast og stimulerende. Efterhånden som nervesystemet kommer i uorden og organismen svækkes, bliver viljen ude af stand til at modstå dette unaturlige krav. Mavesækkens sarte hinder bliver irriterede og betændte, indtil den mest stimulerende mad ikke mere kan skaffe lindring. Der skabes en tørst, som intet andet end stærke drikke kan slukke.

Det er ondets begyndelse, som man bør vogte sig imod. Ved belæringen af de unge burde virkningen af tilsyneladende små afvigelser fra det rette gøres dem meget klar. Eleven bør lære, at en enkel, sund kost vil forebygge begæret efter unaturlige stimulanser. Sørg for, at selvbeherskelsen tidligt bliver til en vane. Sørg for, at de unge får indprentet tanken om, at de skal være herrer og ikke slaver. Gud har gjort dem til herskere i det rige, som er inden i dem, og de skal udøve dette herredømme, som Himmelen har tildelt dem. Når denne belæring gives med flid, vil følgerne få betydning langt ud over de unge selv. Påvirkningen vil nå ud til at frelse tusinder af mænd og kvinder, der står lige ved afgrundens rand.

[206]

Der burde lægges langt mere vægt på forbindelsen mellem kosten og den sjælelige udvikling, end der er blevet gjort. Sjælelige forstyrrelser og sløvhed er ofte følgen af forkerte spisevaner. Det bliver ofte hævdet, at appetitten er en sikker vejleder ved valget af mad. Hvis man altid havde adlydt sundhedens love, ville dette have været rigtigt. Men på grund af forkerte vaner, der er blevet fortsat fra slægt til slægt, er madlysten blevet så forvansket, at den bestandig kræver skadelig tilfredsstillelse. Man kan ikke stole på den som rettesnor nu!

Ved studiet af hygiejne burde eleverne belæres om de forskellige fødemidlers næringsværdi. Det burde gøres dem klart, hvordan virkningen er af en koncentreret og stimulerende kost og også af mad, der mangler nærende stoffer. Te og kaffe, fint brød, pickles, grove grønsager, bolsjer, krydderier og postejer yder ikke tilstrækkeligt af virkelig næring. Mange af dem, der studerer, er brudt sammen som

[207] følge af at have levet af den slags mad. Mange svagelige børn, der er ude af stand til at yde noget hverken sjæleligt eller legemligt, er ofre for ringe kost. Kornsorter, frugt, nødder og grønsager indeholder, sammensat på den rigtige måde, alle ernæringens grundbestanddele; og når de bliver rigtigt tilberedt, udgør de den kost, som bedst fremmer både fysisk og sjælelig styrke.

Der er grund til ikke blot at tænke på kostens egenskaber, men også på, hvordan den passer for den, som skal spise den. Det sker tit, at mad, der uden skade kan spises af mennesker, som er beskæftiget med legemligt arbejde, må undgås af dem hvis arbejde hovedsagelig er åndeligt. Der bør også lægges vægt på den rigtige sammensætning af kosten. Hjernearbejdere og andre med stillesiddende beskæftigelse bør kun nyde få slags mad af forskellig art ved et måltid.

Og der bør advares mod at spise for meget, selv af den sundeste kost. Naturen kan ikke anvende mere end det, der kræves for at vedligeholde legemets, forskellige organer, og det overskydende hæmmer organismen. Mange studerende formodes at være brudt sammen på grund af for hårdt studium, mens den virkelige årsag er forspisning. Så længe der tages det rette hensyn til sundhedens love, er der kun ringe fare for at overanstrenges hjernen; men i mange tilfælde af såkaldt nervesammenbrud er det overfyldning af maven, der trætter legemet og svækker tanken.

I de fleste tilfælde er to måltider om dagen at foretrække for tre. Hvis man spiser til aften på et tidligt tidspunkt, bringer det forstyrrelse i fordøjelsen af det forrige måltid. Hvis man spiser senere, bliver dette måltid ikke selv fordøjet, før man går i seng. Så får maven ikke den rette hvile. Søvn bliver urolig, hjernen og nerverne er trætte, det går ud over appetitten til morgenmåltidet, og hele organismen er ikke udhvilet og parat til dagens pligter.

[208] Betydningen af regelmæssige spisetider og sovetider burde ikke overses. Da arbejdet med at bygge legemet op foregår, mens man hviler, er det særlig i ungdommen vigtigt, at man får regelmæssig og rigelig søvn.

Så vidt muligt bør vi undgå hastværk, når vi spiser. Jo kortere tid man har til et måltid, jo mindre bør man spise. Det er bedre at springe et måltid over end at spise uden at tygge maden ordentligt. Under måltiderne bør man benytte tiden til selskabeligt samkvem og forfriskelse. Alt, hvad der kan tynde eller irritere, burde bandlyses.

Lad der blive næret tillid og venlige følelser og taknemmelighed mod giveren af alle gode gaver, og lad samtalen være munter en fornøjelig udveksling af tanker, der kan højne uden at virke trættende.

Overholdelse af mådehold og regelmæssighed under alle forhold har en vidunderlig magt. Den vil udrette mere end ens ydre forhold eller naturlige gaver til at fremme den sindets mildhed og afklarede ro, der har så stor betydning for at jævne livets vej. Samtidig vil evnen til selvbeherskelse, der på denne måde opnås, vise sig at være den mest værdifulde udrustning til med held at kæmpe med de strenge pligter og realiteter, der møder hvert eneste menneske.

Visdommens „veje er liflige veje, og alle dens stier er lykke.“ Ordsp. 3,17. Enhver ung her i vort land har muligheder foran sig for en skæbne, der er mere ophøjet end kronede kongers, og bør grunde over den lære, der gives i vismandens ord: „Held dig, du land, ... hvis fyrster holder gilde til sømmelig tid som mænd og ikke som drankere.“ Præd. 10,17.

Rekreation og fritidsbeskæftigelse

Der er forskel på rekreation og adspredelse. Når rekreation svarer til sit navn: rekreation, som betyder genskabelse, tjener den til at styrke og genopbygge. "Idet den kalder os bort fra dagliglivets omsorg og beskæftigelser, virker den forfriskende på sjæl og legeme og gør det muligt for os at vende tilbage til livets alvorlige gerning med friske kræfter. Adspredelser søges på den anden side for fornøjelsens skyld og udarter ofte til løssluppenhed. De opsluger de kræfter, der kræves til nyttigt arbejde, og bliver på denne måde en hindring for virkelig lykke i livet.

Hele legemet er bestemt til handling, og hvis ikke de legemlige kræfter bliver bevaret sunde gennem aktiv anvendelse, kan de sjælelige kræfter ikke længe benyttes efter deres højeste ydeevne. Den legemlige uvirksomhed, der synes næsten uundgåelig i skolestuen, gør denne i forbindelse med andre uhensigtsmæssige forhold til et prøvende opholdssted for børn, særlig for dem, der har et svagt helbred.

[210] Ventilationen er ofte utilstrækkelig. Dårligt formede siddepladser tilskynder til unaturlige stillinger og hæmmer således lungernes og hjertets virksomhed. Her skal små børn tilbringe fra tre til fem timer om dagen og indånde en luft, der er tung af urene stoffer og måske smittet af sygdomskim. Intet under, at der i skolestuen ofte lægges grunden til livsvarige sygdomme. Hjernen, som er det smarteste af alle legemets organer, og fra hvilken hele organismen får sin nerveenergi, lider størst skade. Ved for tidligt at blive tvunget ind i en voldsom aktivitet og under disse usunde forhold bliver den svækket, og de dårlige følger heraf er ofte livsvarige.

Børn burde ikke holdes inden døre for længere tid ad gangen, og heller ikke burde det kræves, at de i alt for høj grad, skal koncentrere sig om boglig lærdom, før der er lagt en solid grundvold for deres legemlige udvikling. I de første otte eller ti år af et barns liv er haven eller marken den bedste skolestue, moderen den bedste lærer og naturen den bedste lærebog. Selv når barnet er blevet gammelt nok til at gå i skole, burde dets helbred anses for at være vigtigere end

boglig lærdom. Det burde være omgivet af de forhold, der er de gunstigste både for sjælens og legemets udvikling.

Det er ikke alene barnet, som er i fare på grund af mangel på luft og motion. Såvel i de højere skoler som i underskolerne bliver disse absolutte betingelser for sundheden stadig alt for ofte forsømt. Mangen elev sidder dag efter dag bøjet over sine bøger i et beklumret værelse; hans brystkasse er så sammentrykt, at han ikke kan trække vejret dybt, hans blodomløb er trægt, hans fødder er kolde, og hans hoved er hedt. Da kroppen ikke får tilstrækkelig næring, er musklerne blevet svækkede, og hele organismen er afkræftet og sygelig. Den slags elever bliver ofte invalider for hele livet. De kunne have forladt skolen med forøgede legemlige såvel som sjælelige kræfter, hvis de havde kunnet studere under de rigtige forhold, med regelmæssig motion i solskinnet og den friske luft.

Den student, der med begrænset tid og begrænsede pengemidler kæmper for at erhverve sig en uddannelse, bør gøre sig klart, at den tid, der bliver anvendt til motion, ikke er spildt. Den, som bestandig hænger over bøgerne, vil efter en tids forløb opdage, at hans tanker [211] ikke længer er så klare. De, som tager det rette hensyn til legemlig udvikling, vil nå længere frem i boglig lærdom, end de ville have gjort, hvis al deres tid var blevet helliget studium.

Ved altid at tænke i de samme baner kommer sindet tit ud af ligevægt. Men enhver evne kan trygt opøves, hvis man bruger de sjælelige og de legemlige kræfter lige meget, og emnerne for tankevirksomheden er forskelligartede. Legemlig uvirksomhed forringer ikke blot den sjælelige, men også den moralske kraft. Hjernens nerver, der har forbindelse med hele organismen, er det mellemlid, hvorigennem Himmelen meddeler sig til mennesket og påvirker det indre liv. Alt, hvad der hindrer, at denne elektriske strøm cirkulere i nervesystemet og således svækker de livsvigtige evner og forringer den sjælelige modtagelighed, gør det vanskeligere at vække de moralske følelser.

Desuden skaber overdrevent studium, ved at forøge blodtilførslen til hjernen, en sygelig pirrelighed, der er tilbøjelig til at svække evnen til selvbeherskelse, og som alt for ofte lader indskydelser eller luner blive altbeherskende. Således banes vejen for urenhed. At misbruge eller ikke udnytte de legemlige kræfter bærer i vid udstrækning ansvaret for den strøm af fordærvelse, det breder sig

øver verden., „Overmod, brød i overflod og sorgløs tryghed“ er lige så dødelige fjender af menneskelige fremskridt i vor generation, som dengang de førte til Sodomas ødelæggelse.

[212] Dette burde lærere forstå, og de burde belære deres elever herom. Lær dem, der studerer, at den rette måde at leve livet på er afhængig af den rette tænkemåde, og at fysisk virksomhed er af væsentlig betydning for renhed i tanke. Spørgsmålet om passende fritidsbeskæftigelser for eleverne kan ofte volde lærerne bekymring. Gymnastiske øvelser gør megen gavn i mange skoler; men hvis de ikke bliver omhyggeligt overvåget, bliver de ofte overdrevet. I gymnastiksalen har mange unge på grund af deres forsøg på kraftpræstationer gjort sig selv skade for livet.

Men legemsøvelser i en gymnastiksal kan imidlertid ikke erstatte fritidsbeskæftigelse i den frie luft, hvor godt de end bliver ledet, og vore skoler burde skaffe bedre muligheder herfor. Eleverne trænger til kraftig motion. Der er kun få onder, der må frygtes mere end lathed og planløshed. Alligevel er tendensen i de fleste idrætsøvelser genstand for ængstelig overvejelse hos dem, hvem ungdommens velfærd ligger på sinde. Lærerne bliver bekymrede, når de tager i betragtning, hvilken indflydelse disse sportspræstationer har både på elevens fremskridt i skolen og på hans chancer senere i livet. Den sport, der optager så meget af hans tid, leder tankerne bort fra studierne. Den er ikke medvirkende til at forberede den unge til en praktisk og alvorlig opgave i livet. Dens påvirkning går ikke i retning af højsindethed, ædelmodighed eller virkelig mandighed.

Nogle af de mest populære fornøjelser såsom fodbold og boksnings er blevet til en ren oplæring i brutalitet. De udvikler de samme karakteregenskaber, som legene i oldtidens Rom gjorde. Glæden ved at være den stærkeste, stoltheden over udelukkende brutale kræfter, den samvittighedsløse ligegyldighed over for liv udøver en demoraliserende magt over de unge, som er rystende.

[213] Der er andre former for idræt, som, skønt de ikke er så brutale, næppe er mindre forkastelige på grund af de yderligheder, man driver dem til. De stimulerer trangen til fornøjelser og ophidselse og skaber afsmag for nyttigt arbejde og en tilbøjelighed til at sky praktiske pligter og ansvar. De er tilbøjelige til at ødelægge glæden ved livets nøgterne realiteter og dets stilfærdige fornøjelser. Sådan banes vejen for udskejelser og lovløshed med alle deres frygtelige følger.

Sådan som de i almindelighed foregår er selskabelige sammenkomster også en hindring for den rette udvikling af både sjælen og karakteren. Man skaffer sig overfladiske bekendtskaber og venner sig til ødselhed, forlystelser og kun alt for ofte udskejelser, og alt dette omdanner hele livet til det onde. Forældre og lærere kan gøre meget for at erstatte den slags fornøjelser med sunde og livsfornyende adspredelser.

I dette som i alt andet, der angår vort velfærd, har Ånden vist os vejen. I de tidligste tider, da folk levede under Guds ledelse, var livet enkelt. Man levede i naturens umiddelbare nærhed. Børnene tog del i forældrenes arbejde og lagde mærke til det skønne og hemmelighedsfulde i naturens skatkammer. Og i markens og skovens stilhed grundede de øver disse vældige sandheder, der som et helligt klenodie var givet videre fra slægt til slægt. En sådan oplæring skabte stærke mennesker.

I vore dage er livet blevet mere kunstigt, og menneskene er udartet. Skønt vi ikke helt kan vende tilbage til disse fortidens enkle vaner, kan vi lære noget af dem, som kan gøre vore fritidsbeskæftigelser og vor rekreation til det, som navnet antyder: til en tid med virkelig opbyggelse for legeme, sjæl og sind.

Hjemmets og skolens omgivelser har meget at gøre med hensyn til spørgsmålet om fritidsbeskæftigelse. Når man skal træffe bestemmelse om, hvor et hjem eller en skole skal ligge, må disse ting tages under overvejelse. De, for hvem sjæleligt og fysisk velvære er af større betydning end penge eller selskabslivets krav og sædvaner, burde søge at skaffe deres børn goderne ved naturens påvirkning og fritidsbeskæftigelse i dens omgivelser. Det ville være en stor hjælp for opdragelsesgerningen, hvis enhver skole havde en beliggenhed der kunne skaffe eleverne jord at dyrke og adgang til marker og skove.

De studerende ville kunne opnå de bedste resultater af deres rekreation og fritidsbeskæftigelse gennem lærerens personlige medvirken. Den rigtige lærer kan kun skænke sine elever få gaver, der har så stor værdi som hans eget kammeratskab. Det gælder for både mænd og kvinder, og hvor langt mere for de unge og børnene, at kun hvis vi kommer i kontakt med dem gennem venlighed, kan vi forstå dem; og evnen til at vise forståelse er en forudsætning for at kunne være til gavn. Der findes kun få ting, som har en sådan evne til at

styrke venskabsforholdet mellem lærer og elever som et fornøjeligt samvær uden for skoleværelset. I nogle skoler er læreren altid sammen med eleverne i deres fritid. Han tager del i deres beskæftigelser, han ledsager dem på deres udflugter og synes at gøre sig til et med dem. Det ville være en lykke for vore skoler, hvis denne praksis blev mere almindeligt fulgt. Det ville være et stort offer at kræve af læreren, men han ville høste enig løn.

[215] Ingen fritidsbeskæftigelse vil vise sig at være til så stor velsignelse for børnene og de unge som den, hvorved de hjælper andre. De unge, som af naturen er begejstrede og modtagelige, lader sig hurtigt påvirke af et forslag. Når de lægger planer for dyrkningen af deres planter, bør læreren søge at vække interesse for at smykke skolens områder og klasseværelset. Dette vil lønne sig dobbelt. Det, som eleverne søger at udsmykke, vil de være uvillige til at se skadet eller vansiret. En forædlet smag, ordenssans og vanen at passe på tingene vil blive opmuntret herved; og fællesskabets og samarbejdets ånd vil, når den udvikler sig, blive til velsignelse for eleverne hele livet igennem.

På samme måde kan også arbejdet i haven eller udflugterne i mark og skov få fornyet interesse, når eleverne tilskyndes til at huske på dem, der er udelukkede fra disse yndige steder, og til at dele det skønne fra naturen med dem.

Den opmærksomme lærer vil kunne finde mange muligheder til at få eleverne til at udvise hjælpsomhed. Særlig af små børn bliver læreren betragtet med næsten ubegrænset tillid og respekt. Hvad han end foreslå i retning af at hjælpe til i hjemmet, påpasselighed med det daglige arbejde eller at tage sig af de syge eller fattige kan næppe undgå at bære frugt. Og sådan opnås der atter en dobbelt vinding. De venlige forslag får tilbagevirkende kraft. Forældrenes taknemmelighed og samarbejde vil lette lærerens byrde og lyse på hans vej.

Hensynet til fritidsbeskæftigelse og legemskultur vil uden tvivl til tider virke forstyrrende på det daglige skolearbejde; men denne forstyrrelse vil ikke vise sig at være en virkelig hindring. Ved at styrke legeme og sjæl, ved at opdyrke et uselvisk sind og ved at knytte lærer og elev sammen gennem fælles interesser og kammeratligt samvær vil den tid og det besvær, det kostet, lønne sig hundredfold. Der vil blive fremskaffet et velsignet afløb for den rastløse energi,

som så ofte er en kilde til fare for de unge. Som et værn mod det onde er sindets beskæftigelse med noget godt mere værd end utallige skranker af forbud og love.

Undervisning i praktiske fag

Ved skabelsen blev arbejdet anvist menneskene som en velsignelse. Det betød udvikling, kræfter og lykke. De forandrede forhold på jorden efter syndens forbandelse har medført en forandring i arbejdets vilkår; men skønt det nu ledsages af ængstelse, træthed og smerte, er det dog stadig en kilde til lykke og udvikling. Og det er et værn mod fristelser! Arbejdets optugtelse lægger en dæmper på nydelsessyge og virker fremmende på flid, renhed og fasthed. Således bliver det til en del af Guds store plan om vor genløsning efter syndefaldet.

De unge bør lære at se arbejdets sande værdighed. Vis dem, at Gud bestandig arbejder. Alt i naturen udfører det arbejde, som er det tildelt. Hele skabningen er gennemtrængt af virksomhed, og for at kunne fuldføre vor opgave må vi også være virksomme.

I vort arbejde skal vi være Guds medarbejdere. Han giver os jorden og dens skatte, men vi må gøre dem anvendelige, så de kan blive nyttige og bekvemme for os. Han får træerne til at vokse, men vi tilbereder tømmeret og bygger huset. Han har gemt guldet og sølvet, jernet og kullet i jorden, men det er kun gennem strengt arbejde, at vi kan få fat i det.

[217] Vis, af skønt Gud har skabt og bestandig styrer alt, har han skænket os en magt, der ikke er helt ulig hans egen. Han har til en vis grad givet os herredømmet over naturkræfterne. Ligesom Gud kaldte jorden i al dens skønhed frem af kaos, sådan kan vi bringe orden og skønhed ud af forvirring. Og skønt alting nu er ødelagt af det onde, så føler vi ved vor fuldførte gerning en glæde, der er beslægtet med hans, da han, idet han så på den skønne jord, sagde, at det var „såre godt.“

Som regel vil de opgaver, der er mest gavnlige for de unge, bestå i nyttige beskæftigelser. Et lille barn opnår både adspredelse og udvikling ved at lege, og dets fornøjelser burde være sådanne, som ikke blot fremmer legemlig, men også sjælelig og åndelig udvikling. Når det får kræfter og forstand, vil det finde sin bedste adspredelse i

at udrette et eller andet, som er til nytte Det, som oplærer hånden til hjælpsomhed og lærer de unge at bære deres del af livets byrder, har den bedste virkning til af fremme sindets og karakterens udvikling.

De unge har brug for at lære, at livet betyder alvorligt arbejde, ansvar og omsorg for andre. De har brug for en opdragelse, der kan gøre dem til praktiske mænd og kvinder, der kan tage kampen op i en nødsituation. De burde lære, at et systematisk, velordnet arbejdes fugt er af væsentlig betydning, ikke blot som et værn mod livets omskiftelser, men som hjælp til en alsidig udvikling.

På trods af alt, hvad der er blevet sagt og skrevet om arbejdets værdighed, er den fremherskende følelse, at det er nedværdigende. Unge mænd er ivrige efter at blive lærere, kontorister, købmænd, læger, sagførere eller af opnå en anden stilling, det ikke kræver fysisk arbejde. De unge kvinder undgår husligt arbejde og søger at få en uddannelse i andre retninger. De trænger alle til at lære, at ingen mand eller kvinde bliver ringere ved ærligt arbejde. Det, som gør ringere, er lediggang og selvisk afhængighed af andre. Dovenskab avler nydelsessyge og resultatet bliver et tomt og goldt liv en mark, der virker indbydende på alle onde vækster., Thi så længe en mark opsuger den regn, der ofte falder på den, og frembringer afgrøde til gavn for dem, den dyrkes for, er den under Guds velsignelse; men bærer den tjørn og tidsel, er den ingenting til og forbandelse nær, og til sidst sættes der ild på den.“ Hebr. 6,7-8.

[218]

Mange af de studieretninger, som forbruger den studerendes tid, er uvæsentlige for lykken eller nyttige formål; men det er absolut nødvendigt for enhver ung at have et gennemgribende kendskab til hverdagens pligter. En ung kvinde kan i nødsfald klare sig uden kendskab til fransk eller algebra eller endog uden at kunne spille klaver; men det er absolut nødvendigt, at hun lærer at bage godt brød, at sy velsiddende tøj og med duelighed at udføre de mange pligter, der hører med til at skabe et hjem.

Intet er af mere livsvigtig betydning for hele familiens sundhed og lykke, end at den, der laver maden, er dygtig og fornuftig. Laver hun dårlig og usund mad, kan hun hindre og endog ødelægge både den voksnes nyttige egenskaber og barnets udvikling. Eller hun kan, ved at sørge for mad, der er tilpasset efter legemets krav og samtidig er indbydende og velmagende, udrette lige så meget i den rigtige retning, som hun ellers udrettede i den forkerte retning. Sådan

er livets lykke på mange måder tæt sammenknyttet med troskab i dagliglivets pligter.

[219] Da både mænd og kvinder er medvirkende til at skabe hjemmet, burde både drenge og piger have kendskab til hjemmets pligter. At rede en seng og gøre en stue i orden, at vaske op, at tilberede et måltid, at vaske og reparere sit eget tøj er en uddannelse, som ikke behøver at gøre nogen dreng mindre mandig; den vil gøre ham gladere og nyttigere. Og hvis piger til gengæld kunne lære at lægge seletøj på en hest og køre den og at bruge sav og hammer såvel som rive og hakke, ville de være bedre egnede til at imødegå livets vanskelige situationer.

Lad børnene og de unge af Bibelen lære, hvordan Gud har æret hverdagens arbejde. Lad dem læse om „profetsønnerne“ (2Kong. 6,1-7), skoleungdom, som byggede et hus til sig selv, og for hvis skyld der skete et under, for at en lånt økse ikke skulle gå tabt. Lad dem læse om tømmermanden Jesus og teltmageren Paulus, der forenede håndværkerens slidsomme arbejde med både den ypperste menneskelige og guddommelige tjeneste. Lad dem læse om den lille dreng, hvis fem brød blev brugt af Frelseren til det vidunderlige mirakel, hvor han mættede den store skare; om Dorkas, der var dygtig til at sy, og som blev kaldt tilbage fra døden, så hun kunne vedblive med at sy klæder til de fattige; om den kloge kvinde, der bliver beskrevet i Ordsprogenes bog, som „sørger for uld og hør,“ og „bruger sine hænder med lyst;“ som „iver huset mad, sine piger deres tilmålte del;“ som „planter en vingård,“ og „lægger styrke i sine arme;“ som „rækker sin hånd til den arme, rækker armene ud til den fattige;“ som „våger over husets gænge og ej spiser ladenheds brød.“ Ordsp. 31,13.15-17.20.27.

Om en sådan siger Gud: Hun „skal røses. Lad hende få sine hænders frugt, hendes gerninger synger hendes løv i portene.“ Ordsp. 31,30-31. For hvert eneste barn burde hjemmet være den første fagskole. Og så vidt muligt burde der være adgang til undervisning i praktiske fag i forbindelse med enhver skole. En sådan uddannelse ville for en stor del erstatte gymnastiksalen foruden at have den gode egenskab at yde en værdifuld opdragelse.

Undervisning i praktiske fag fortjener langt større opmærksomhed, end den har fået. Der burde oprettes skoler, som foruden den bedste sjælelige og moralske uddannelse kan skaffe let adgang til

legemlig udvikling og til faguddannelse. Der burde undervises i [220]
landbrug, i fabrikation inden for så mange som muligt af de mest
nyttige erhverv og desuden i husholdningsøkonomi, sund madlav-
ning, syning, hygiejne, kjolesyning, behandling af syge og lignende
fag. Der burde sørges for, at der var haver, værksteder og behand-
lingsster, og at arbejdet inden for hvert fag blev ledet af dygtige
lærere.

Der burde arbejdes hen imod et bestemt mål, og der skulle ar-
bejdes grundigt. Skønt alle og enhver har brug for et vist kendskab
til forskellige slags håndværk, så er det absolut nødvendigt at man
bliver dygtig til i det mindste et. Enhver ung skulle, når han forlader
skolen, have erhvervet sig kendskab til et eller andet håndværk eller
erhverv, ved hjælp af hvilket han, om fornødent, kan tjene til livets
ophold,

Den indvending, der oftest fremkommer mod faguddannelse i
skolerne, er de store udgifter, som er forbundet hermed. Men det
mål, der kan nås, er omkostningerne værd. Ingen anden opgave, der
er os betroet, er så vigtig som de unges uddannelse, og enhver udgift,
der kræves for at løse den på rette måde, er penge, der er godt givet
ud.

Selv set fra et finansielt synspunkt ville den udgift, der krævedes
til undervisning i praktisk arbejde, vise sig at være den mest virkelige
økonomi. En mængde af vore drenge ville på denne måde blive holdt
borte fra gadehjørnerne og knejperne. Udgiften til haver, værksteder
og baderum ville blive mere end opvejet ved, hvad der spares til
hospitaller og opdragelsesanstalter. Og så de unge selv, der er blevet [221]
opdraget til at vænne sig til flid og er blevet dueliggjort til at gøre et
dygtigt arbejde inden for forskellige fag hvem kan danne sig et skøn
over, hvad de er værd for samfundet og nationen?

Beskæftigelser, der foregår i fri luft og som skaffer hele legemet
motion, er de gavnligste som afslappelse fra studierne ingen oplæ-
ring i praktisk arbejde er så værdifuld som dyrkning af jorden. Man
burde bestræbe sig mere for at skabe og opmuntre interessen for
landbrugsmæssige beskæftigelser. Læreren bør gøre opmærksom
på, hvad Bibelen siger om agerdyrkning: at det var Guds hensigt, at
mennesket skulle dyrke jorden; at det første menneske, som herske-
de over hele jorden, fik en have at dyrke; og at mange af verdens
største mænd, dens egentlige adel, har været jordbrugere. Vis dem de

muligheder, der findes i en sådan tilværelse. Vismanden siger: „Selv kongen nyder godt af marken.“ Præd. 5,8. (eng, overs.) Bibelen siger om den, der dyrker jorden: „Hans Gud vejleder ham, lærer ham det rette.“ Es. 28,26. Og atter: „Røgter man et figentræ, spiser man dets frugt.“ Ordsp. 27,18. Den, som tjener sit brød ved agerbrug, undgår mange fristelser og nyder utallige forrettigheder og goder, der er nægtet dem, som har deres arbejde i de store byer. Og i disse tider med kæmpemæssige sammenslutninger af fabriksvirksomheder og konkurrence inden for forretningslivet er der kun få, der nyder en så virkelig uafhængighed og en sådan vished om en retfærdig gengældelse for deres møje som dem, der dyrker jorden.

[222] Eleverne bør ikke blot få en teoretisk, men en praktisk uddannelse i landbrugsfaget. Mens de lærer, hvad videnskaben har at sige med hensyn til jordbundens karakter og tilberedelse, de forskellige afgrøders værdi og de bedste produktionsmetoder, så lad dem omsætte deres viden i handling. Lad lærerne tage del i arbejdet sammen med eleverne og vise dem, hvilke resultater der kan opnås ved dygtigt og målbevidst arbejde. På denne måde kan der vækkes virkelig interesse og skabes ærgerrighed efter at udføre arbejdet på den bedst mulige måde. En sådan ærgerrighed vil sammen med motionens, solskinnets og den friske lufts styrkende virkning skabe en kærlighed til landbrugsarbejde, som for mange unge vil blive afgørende for deres valg af livsstilling. Sådan ville der blive gjort en indflydelse gældende, som ville have vidtrækkende betydning for at vende den strøm af indvandrere, der nu er så stærkt rettet mod de store byer.

På denne måde kunne også vore skoler blive en virksom hjælp til at skaffe de mange arbejdsløse beskæftigelse. Tusinder af hjælpeløse og forsultne mennesker, der daglig er medvirkende til at øge forbrynderverdenens rækker, kunne tjene deres brød og leve et lykkeligt, sundt og uafhængigt liv, hvis man kunne få dem til at udrette et dygtigt og flittigt arbejde inden for landbruget.

Velsignelsen ved undervisning i praktisk arbejde tiltrænges også af mennesker med akademisk uddannelse. En mand kan have en udmærket forstand. Han kan have en hurtig opfattelsesevne. Hans viden og duelighed kan sikre ham adgang til det kald, han har valgt sig; men alligevel er han måske langt fra egnet til at udføre sine pligter. En uddannelse, der hovedsageligt stammer fra bøger, fører til en overfladisk tænkemåde. Praktisk arbejde tilskynder til nærmere

overvejelse og uafhængig tænkning. Hvis det udføres på rette måde, tjener det til at udvikle den praktiske visdom, som vi kalder sund fornuft. Det udvikler evnen til at planlægge og iværksætte, styrker modet og udholdenheden og kræver udøvelse af takt og dygtighed.

Den læge, der har lagt grunden til sin faglige uddannelse ved at gøre tjeneste på sygestuen, vil hurtigt kunne skaffe sig indblik, vil have en alsidig viden og en evne til i nødsituationer at kunne gøre en tiltrængt indsats alt sammen væsentlige kvalifikationer, som kun helt kan erhverves gennem praktisk uddannelse.

[223]

Præsten, missionæren og læreren vil opdage, at deres indflydelse på andre vil blive meget større, hvis det viser sig, at de er i besiddelse af den viden og dygtighed, der kræves til hverdagslivets praktiske pligter. Og ofte afhænger missionærens lykke i arbejdet, ja, måske endog hans liv, af hans kendskab til praktisk arbejde. Evnen til at lave mad, til at behandle et ulykkestilfælde eller til at handle i en nødsituation, til at behandle sygdomme, til at bygge et hus eller en kirke, om det skulle være nødvendigt, alt dette skaber ofte hele forskellen mellem held eller mislykkede bestræbelser i hans livsgerning.

Mange studerende ville, mens de tilegner sig en uddannelse, opnå en meget værdifuld opøvelse, hvis de selv kunne betale deres underhold. I stedet for at pådrage sig gæld eller være afhængige af, at deres forældre måtte nægte sig noget, burde unge mænd og unge kvinder selv klare sig. På denne måde ville de komme til at forstå pengenes værdi og tidens, kræfternes og mulighedernes værdi og ville blive langt mindre fristet til at dyrke tomme og ødsle vaner. Når de således havde tilegnet sig en lærdom i økonomi, flid, selvfornægtelse, praktisk forretningssans og en fast viljekraft, ville dette vise sig at være en meget vigtig del af deres udrustning til at tage kampen for tilværelsen op. Og hvis den studerende havde lært at hjælpe sig selv, ville det være et stort skidt hen imod at beskytte læreanstalterne mod den byrde af gæld, som så mange skoler har måttet kæmpe imod, og som har medvirket så stærkt til at lamme deres fulde brugbarhed.

Lad denne tanke blive indprentet de unge, at uddannelsen ikke tilsigter at lære dem at undgå livets ubehagelige hverv og tunge byrder; men at dens formål er at lette arbejdet ved at lære dem bedre metoder og give dem et højere mål. Lær dem, at livets sande formål

[224]

ikke er selv at sikre sig den størst mulige vinding, men at ære deres Skaber ved at udrette deres del af verdens arbejde og ved at række en hjælpende hånd til dem, der er svagere eller mere uvidende.

En af de store årsager til, at der bliver set ned på legemligt arbejde, er den sjuskede og tankeløse måde, hvorpå det ofte bliver udført. Det bliver gjort af nødvendighed og ikke efter frit valg. Den arbejdende lægger ikke sin sjæl i det, og han bevarer hverken sin selvagtelse eller vinder andres agtelse. Undervisning i praktisk arbejde burde rette denne fejl. Den burde udvikle akkuratesse og grundighed og gøre det til en vane. Eleverne bør lære takt og system; de bør lære at bruge tiden rigtigt og at overkomme så meget som muligt med det færrest mulige antal bevægelser. De bør ikke blot undervises om den bedste fremgangsmåde, men de bør tilskyndes til stadig at gøre arbejdet bedre. Det bør være deres mål at gøre deres arbejde så nær fuldkommenheden, som menneskers hjerner og hænder er i stand til.

En sådan opdragelse vil gøre de unge til arbejdets herrer og ikke til dets slaver, Den vil lette mange hårdt arbejdendes lod og den vil højne selv den ringeste beskæftigelse. Den, der betragter arbejdet kun som en trædemølle og giver sig i lag med det med selvtilfreds uvidenhed og uden at bestræbe sig for at gøre det bedre, vil i sandhed finde, at det er en byrde. Men de, som betragter selv det ringeste arbejde som en videnskab, vil i det se finhed og skønhed og vil betragte det som en fornøjelse at udføre det med troskab og dygtighed.

En ung mand der bliver oplært på denne måde, vil, hvad end hans kald i livet er, gøre sin stilling i samfundet både nyttig og ærefuld, så længe den er hæderlig.

Uddannelse og karakter

[225]

[226]

[227]

Den rette uddannelse ser ikke bort fra værdien af videnskabelig kundskab eller litterær belæring; men den anser styrke for at være mere værd end oplysning, godhed for at være mere værd end styrke, og karakteren for at være mere værd end forstandsmæssig dygtighed. Verden trænger ikke så hårdt til meget intelligente mennesker som til mennesker med en ædel karakter. Den trænger til mennesker, i hvem dygtigheden beherskes af faste principper.

„Køb visdom for det bedste, du ejer.“ „Vises tunge drypper af kundskab.“ Ordsp. 4,7; 15,2. Den rette uddannelse bibringer denne visdom. Den lærer os den bedste brug af ikke blot en af vore evner, men af alle vore evner og færdigheder. På den måde spænder den over hele rækken af vore forpligtelser over for hinanden, over for verden og over for Gud.

Karakterdannelsen er den vigtigste opgave, der nogen sinde er blevet betroet mennesker; og aldrig nogen Sinde før har det været så vigtigt at studere den flittigt som netop nu. Aldrig har noget tidligere slægtled været kaldet til at møde så skæbnesvangre problemer. Aldrig før har unge mænd og kvinder været stillet over for så store farer som dem, de stilles over for i dag.

Hvordan er så den givne uddannelses tendens i en bid som denne? Til hvad appelleres der som oftest? Til egoisme! Meget af den uddannelse, der gives, er blot en forvanskning af dette navn. De selviske ærgerrighed, magtskyge, ligheden for menneskers rettigheder og nød, som er vor verdens forbandelse, finder sin modvægt i den rette uddannelse. Guds plan for tilværelsen rummer plads for hvert eneste menneske. Enhver skal udnytte sine evner til det yderste; og hvis man er tro i dette, hvad enten evnerne er store eller små, berettiger det en til at blive æret. Inden for Guds plan er der ikke plads til selvisk kappestrid. De, som „måler sig med sig selv og sammenligner sig selv med sig selv“, er ikke kloge. 2Kor. 10,12. Hvad vi end gør, skal det gøres „efter den styrke, Gud skænker.“ 1Pet. 4,11. Det skal gøres „af hjertet som for Herren og ikke for mennesker. I ved jo, at

[228]

I til gengæld af Herren skal få arven; Kristus skal være den Herre, I tjener.“ Kol. 3,23-24. Det er en værdifuld tjeneste, der gøres, og en værdifuld opdragelse, der opnås, ved at føre disse principper ud i livet. Men hvor uendelig forskellig herfra er ikke det meste af den opdragelse, der nu gives! Lige fra barnets første år er den en appel til kappelyst og kappestrid; den fremmer selvished, som er roden til alt ondt.

Sådan skabes der strid om at være den største, og der opmuntres til et eksamensterperi, som i så mange tilfælde ødelægger helbredet og gør uegnet til nyttigt arbejde. I mange andre tilfælde fører kappelysten til uhæderlighed, og den forbitrer livet ved at fremme ærgerrighed og misfornøjelse og er medvirkende til at fylde verden med disse rastløse, uregerlige sjæle, som er en bestandig trussel mod samfundet. Faren drejer sig ikke blot om fremgangsmåden. Den findes også i studieemnerne.

[229] Hvad er det for opgaver, som de unge i de mest modtagelige år af deres liv må beskæftige sig med? Hvad er det for kilder, som ungdommen lærer at øse af under deres studium af sprog og litteratur? Af hedenskabets brønde; af kilder, som næres ved fordærvelsen i oldtidens hedenskab. De har pligt til at studere forfattere, om hvem det uimodsigeligt erklæres, at de ikke regner de moralske principper for noget som helst.

Og om hvor mange moderne forfattere kunne ikke det samme siges! For hvor mange er ikke sprogets ynde og skønhed blot en forklædning for anskuelse, som i deres virkelige forkrøblethed ville virke frastødende på læseren! Foruden disse er der en skare af romanforfattere, der lokker til skønne drømme i magelighedens paladser. Anklagen for umoralitet gælder måske ikke for disse forfattere, men deres værker rummer lige så megen fare. De berøver tusinder og atter tusinder af mennesker den tid og energi og selvdisciplin, som livets alvorlige problemer kræver.

Sådan som de videnskabelige studier i almindelighed dyrkes, findes der lige så store fare. Der bliver undervist om udviklingslæren og lignende vildfarelser i skoler af enhver art, lige fra børnehaven til universitetet. Således bliver det videnskabelige studium, der burde meddele kundskab om Gud, så blandet med menneskers spekulationer og teorier, at det fører til vantro.

Selv bibelstudiet, sådan som det alt for ofte bliver ledet i skolerne, berøver verden Guds ords kostelige skat. Den virksomhed, som drives af den „højere kritik“ med at dissekere, gisne og rekonstruere, nedbryder troen på Bibelen som det guddommeligt åbenbarede ord; den berøver Guds ord magten til at styre, højne og virke inspirerende på mennesker.

Når de unge skal ud i verden og dér møder dens fristelser til at synde lidenskab for at tjene penge, for at more sig og nyde livet, for praleri, luksus og ødselhed, for snyderi, bedrageri, røveri og ødelæggelse hvordan skal man så imødegå dens lærdomme? [230]

Spiritismen hævder, at mennesker er halvguder, som ikke er faldet i synd; at „enhver er sin egen dommer;“ at „sand kundskab stiller mennesket over alle love;“ at „alle synder, der bliver begået, er uskyldige;“ thi „alt, hvad der er til, er rigtigt,“ og „Gud dømmer ingen.“ Den siger, at de laveste blandt mennesker befinder sig i Himmelen, og at de dér bliver æret højt. Således erklæres det over for alle mennesker: „Det har ikke noget at sige, hvad du gør; lev, som du har lyst til, Himmelen er dit hjem!“ Således bringes en mængde mennesker til at tro, at begæret er den vigtigste lov, at tøjlesløshed er frihed, og at mennesket kun skal stå til regnskab over for sig selv.

Hvordan kan dyden beskyttes over for en sådan lære, der gives ved selve livets begyndelse, hvor impulserne er stærkest, og hvor selvbeherskelse og renhed er mest påkrævet? Hvad kan forhindre verden i at blive et nyt Sodoma?

Samtidig forsøger anarkiet at udrydde alle love, ikke blot de guddommelige, men også de menneskelige. Centraliseringen af rigdom og magt, de vældige sammenslutninger til berigelse for nogle få på de manges bekostning, de fattigere klassers sammenslutninger til forsvar for deres interesser og krav, uroens, tumulternes og blodsudgydelsens ånd, den verdensomspændende spredning af de samme læresætninger, som førte til den franske revolution alt sammen medvirker det til at inddrage hele verden i en lignende strid som den, der rystede Frankrig i dets grundvold. Det er den slags påvirkninger, som vore dages ungdom skal møde. For at kunne holde stand midt iblandt sådanne omvæltninger må de nu lægge grunden til deres karakter. [231]

Inden for hver generation og i ethvert land har den sande grundvold og det sande forbillede for karakterdannelsen været den samme.

Den guddommelige lov: „Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte, ... og din næste som dig selv“ (Luk. 10,27), den store grundregel, der blev åbenbaret gennem Frelserens karakter og liv, er den eneste sikre grundvold og den eneste sikre rettesnor.

„En frelsesrigdom er visdom og indsigt“ (Es. 33,6), den visdom og indsigt, som Guds ord alene kan give. Det er lige så sandt nu, som dengang ordene om lydighed mod Guds bud blev sagt til Israel: „Det skal være eders visdom og eders kløgt i de andre folks øjne.“ 5Mos. 4,6.

Her er den eneste beskyttelse for den enkeltes retskaffenhed, for hjemmets renhed, for samfundets velfærd eller rigets modstandsdygtighed. Blandt alle livets forviklinger og farer og modstridende krav er det den eneste sikre og trygge regel at gøre det, som Gud siger: „Herrens forskrifter er rette,“ og „hvo således gør skal aldrig rokkes.“ Sl. 19,9; 15,5.

Undervisningsmetoder

[232]

Gennem lange tider har uddannelsen hovedsagelig lagt vægt på hukommelsen. Der er blevet stillet store krav til evnen til at huske, mens de andre sjælelige evner ikke er blevet udviklet i tilsvarende grad. De studerende har tilbragt deres tid med flittigt at overbebyrde hjernen med kundskaber, hvoraf kun meget få kunne udnyttes. Hjernen, der således bliver bebyrdet med noget, som den ikke er i stand til at fordøje eller optage i sig, bliver svækket. Den bliver ude af stand til at foretage kraftige selvstændige anstrengelser og lader sig tilfredsstillende ved at stole på andres dom og opfattelse.

I erkendelse af det forkerte i denne fremgangsmåde er nogle gået til den anden yderlighed. Efter deres anskuelse behøver mennesket kun at udvikle det, som findes i ham selv. En sådan udvikling forleder den studerende til selvsikkerhed og udelukker ham fra kilden til sand visdom og kraft.

Den uddannelse, som består i at udvikle hukommelsen, og som er tilbøjelig til at se bort fra selvstændig tænkning har en moralsk betydning, som er alt for upåagtet. Når den studerende giver slip på evnen til at ræsonnere og dømme selvstændigt, bliver han ude af stand til at skelne mellem sandhed og vildfarelser og bliver let bytte for bedrag. Han vil let lade sig lede til at rette sig efter skik og brug.

[233]

Det er en kendsgerning, som man i vide kredse ser boet fra skønt aldrig uden fare at vildfarelsen sjældent viser sig som det, den virkelig er. Det er ved at blande sig med eller knytte sig til sandheden, at den bliver godtaget. Det voldte vore første forældres fordærv, at de spiste af træet til kundskab om godt og ondt, og godtagelse af en blanding af godt og ondt er til fordærv for mænd og kvinder i dag. Den sjæl, der stoler på andres dom, kan være sikker på, før eller senere, at komme på afveje.

Vi kan kun komme i besiddelse af evnen til at skelne mellem ret og uret gennem den enkeltes afhængighed af Gud. Enhver må selv lære af ham gennem hans ord. Vi har fået vore forstandsevner for at bruge dem, og Gud vil, at de skal anvendes.,,Kom, lad os gå i rette

med hinanden“ (Es. 1,18), siger han opfordrende til os, Når vi stoler på ham, kan vi få visdom til at „vrage det onde og vælge det gode.“ Jak. 1,5; Es. 7,15.

[234] Det personlige element er af væsentlig betydning ved al virkelig undervisning. Kristus tog sig personligt af hvert enkelt menneske, når han underviste. Det var ved hjælp af personlig kontakt og tilknytning, at han opdrag de tolv. Det var i ensomhed og ofte kun med en enkelt tilhører, at han gav sin mest værdifulde belæring. Han åbenbarede sine største rigdomme for den ansete rabbiner under den natlige samtale på Oliebjerget ligesom for den foragtede kvinde ved Sykars brønd; thi hos disse tilhørere så han en modtagelig sjæl, et åbent sind og et påvirkeligt hjerte. Selv den skare, der så ofte trængte sig om ham, var for Kristus ikke en tilfældig menneskemængde. Han talte direkte til hver eneste sjæl og henvendte sig til hvert eneste hjerte. Han betragtede sine tilhøreres ansigter, lagde mærke til, om det lyste op i deres ansigtstræk, til det hastige, forstående blik, der fortalte, at sandheden var nået ind til sjælen; og medfølelsen og glæden gav gensvar i hans hjerte.

Kristus kunne se de muligheder, der fandtes i hvert eneste menneske. Han vendte sig ikke bort på grund af et utiltalende ydre eller ugunstige omgivelser. Han kaldte Mattæus fra toldboden og Peter og hans medbrødre fra fiskerbåden, for at de skulle lære af ham.

Den samme personlige interesse og den samme omsorg for den enkeltes udvikling er nødvendig for uddannelsesarbejdet i dag. Mange unge, der tilsyneladende ikke virker lovende, er rigt begavede med evner, der ikke kommer i brug. Evnerne ligger skjult, fordi deres opdragere ikke har været i stand til af opdage dem. Hos mange drenge eller piger, der i det ydre virker lige så lidt indtagende som en groft tilhugget sten, kan der findes værdifuldt materiale, der vil kunne modstå både hede og uvejr og pres. Den rette opdrager, der holder sig for øje, hvad der kan komme ud af hans elever, vil erkende værdien af det stof, han arbejder med. Han vil fatte personlig interesse for hver enkelt elev og søge at udvikle alle hans evner. Enhver bestræbelse for at rette sig efter de rigtige principper skal opmuntres, hvor ufuldkommen den end er.

Enhver ung skulle opdrages til at forstå flidens nødvendighed og magt. Et godt resultat er langt mere afhængigt heraf end af geni eller talenter. Uden flid opnås der ikke meget trods de mest glimren-

de anlæg, mens mennesker med ganske jævne, naturlige evner har udrettet det vidunderlige, hvis de blev ledet på den rigtige måde. Vi undrer os over geniets bedrifter, men de er næsten altid forenet med en utrættelig og koncentreret indsats.

De unge burde lære at sigte mod udviklingen af alle deres evner, såvel af de svagere som de stærkere. Hos mange findes der en tilbøjelighed til at begrænse deres studier til bestemte fag, som de har naturlige anlæg for. Man bør vogte sig for at begå denne fejl. De naturlige anlæg angiver retningen for livsgerningen, og hvis de er lovlige, bør de opdyrkes omhyggeligt. Samtidig må man ikke glemme, at et ligevægtigt sind og dueligt arbejde inden for enhver retning for en stor del er afhængigt af den symmetriske udvikling, som er følgen af en grundig, alsidig uddannelse.

[235]

En ukunstlet og virkningsfuld undervisning burde bestandig være lærerens mål. Han bør i vidt omfang benytte eksempler, og selv når han har med ældre elever at gøre, bør han bestræbe sig på at gøre enhver forklaring tydelig og klar. Mange af de elever, der er kommet op i årene, er kun som børn i deres opfattelsesevne.

Begejstringen er en vigtig grundbestanddel af undervisningen. Angående dette findes der et nyttigt fingerpeg i en bemærkning, som en berømt skuespiller engang fremkom med. Ærkebiskoppen af Canterbury havde stillet ham det spørgsmål, hvorfor skuespillere på scenen gør så stærkt et indtryk på deres publikum ved at tale om det uvirkelige, mens evangeliets forkyndere kun gør så lidt indtryk på deres tilhørere ved at tale om det virkelige. Skuespilleren svarede: „Må jeg i dybeste ærbødighed over for Deres Nåde tillade mig at sige, at årsagen er ganske ligetil: Den ligger i renen til at begejstre! Vi på scenen taler om de uvirkelige ting, som om de var virkelige, mens præsterne på prædikestolen taler om de virkelige ting, som om de var uvirkelige.“ Læreren har under sit arbejde at gøre med virkelige ting, og han burde tale om dem med al den kraft og begejstring, som hans viden om deres virkelighed og vigtighed kan indgyde.

[236]

Enhver lærer bør sørge for, at hans arbejde fører til afgørende resultater. Før han forsøger at undervise om et emne, bør han have lagt en bestemt plan og bør være klar over netop, hvad det er, han ønsker at opnå. Han bør ikke være tilfreds med sin undervisning i

noget emne for eleven forstår det princip, det rummer, fatter dets sandhed og er i stand til klart at gøre rede for, hvad han har lært.

Så længe man holder sig uddannelsens store formål for øje, bør de unge opmuntres til at gå så langt frem, som deres evner tillader. Men før de giver sig i lag med videregående studier, bør de kunne beherske de elementære fag. Dette bliver alt for ofte forsømt. Selv blandt studerende i de højere skoler og på universiteterne hersker der stor ufuldkommenhed med hensyn til kundskaber i uddannelsens almindelige fag. Mange studerende helliger deres tid til den højere matematik, mens de er ude af stand til at føre et simpelt regnskab. Mange studerer sprogbehandling i den hensigt at erhverve sig talekunstens nådegave, skønt de ikke er i stand til at læse på en forståelig og virkningsfuld måde. Mange, der har afsluttet studiet af retorik, gør fejl i sammensætningen og stavemåden i et almindeligt brev.

[237] Et grundigt kendskab til det væsentlige i undervisningen burde ikke blot være betingelsen for adgang til en højere uddannelse, men den bestandige prøve for at kunne fortsætte og komme videre. Og inden for ethvert af uddannelsens fag er der ting at opnå, som er vigtigere end dem, der erhverves gennem rent tekniske kundskaber. Sprog, for eksempel! Det er vigtigere end at tilegne sig fremmede sprog, hvad enten disse er levende eller døde at have evnen til at kunne skrive og tale sit modersmål let og ubesværet, men ingen uddannelse, der erhverves gennem kendskab til grammatiske regler, kan i betydningsfuldhed sammenlignes med sprogstudiet set fra et højere synspunkt. Livets ve og vel er for en stor del fast knyttet til dette studium.

Det, som betyder mest i sproget, er, at det er rent og venligt og sandfærdigt, „det ydre udtryk for en indre skønhed.“ Gud siger: „Alt, hvad der er sandt, hvad der er sømmeligt, hvad der er retskaffent, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt lov, al dyd og alt, hvad der er ros værd: det skal I have i tanke!“ Fil. 4,8. Og hvis tankerne er af denne art, så vil ansigtsudtrykket også blive det.

Hjemmet er den bedste skole for dette sprogstudium; men da hjemmet så ofte forsømmer sin opgave, påhviler det læreren at hjælpe sine elever til at vænne sig til den rigtige måde at tale på. Læreren kan gøre meget for at modvirke denne dårlige vane, som er samfundets, naboernes og hjemmets forbandelse, den vane at bagtale, at bringe sladder og uvenlig kritik. Her burde der ikke spares nogen ulejlighed.

Indprent eleverne den kendsgerning, at denne vane afslører mangel på kultur og dannelse og på virkelig hjertensgodhed; den gør en uskikket til de virkelig kultiverede og dannede menneskers selskab i denne verden og til samfund med de hellige i Himmelen.

Vi tænkte med rædsel på kannibalen, som gør sig til gode med sit offers endnu varme og skælvende kød; men er følgerne af selv denne sædvane mere forfærdelige end den kval og ødelæggelse, der forårsages ved at forvanske bevæggrunde sværte andres rygte og dissekere deres egenskaber? Lad børnene og også de unge lære, hvad Gud siger om disse ting:

„Død og liv er i tungens vold.“ Ordsp. 18,21. I Skriften bliver bagvaskere sat i klasse med „gudshadere,“ med mennesker, som er „opfindsomme på ondt,“ med dem, der er „ukærlige, ubarmhjertige,,,,,fulde af misundelse, mordlyst, kiv, svig og ondsindethed.“ „De kender Guds retsordning, at de, der handler således, fortjener døden.“ Rom. 1,29-32. Den, som Gud regner for at være en af Zions borgere, er den, der „taler sandhed af sit hjerte,,,,,ikke bagtaler med sin tunge,“ og „ej bringer skam over ven.“ Sl. 15,2-3.

[238]

Guds ord fordømmer også brugen af disse meningsløse talemåder og kraftudtryk, som grænser til det bespottelige. Det fordømmer de vildledende høflighedsfraser, omgåelse af sandheden, overdriivelser og de urigtige fremstillinger i forretningslivet, som så ofte forekommer i selskabslivet og inden for forretningsverdenen. „Jeres tale skal være ja, ja! nej, nej! hvad der går ud over det, er af det onde.“ Matt. 5,37.

„Som en vanvittig mand, der udslynger glødet, pile og død, er den, der sviger sin næste og siger: Jeg spørger jo kun.“ Ordsp. 26,18-19. I nært slægtskab med sladderer er den forblommede insinuation, den snedige hentydning, hvorved de urene af hjertet søger at antyde det onde, som de ikke vover at sige åbenlyst. Man burde lære de unge at sky ethvert tilløb til disse vaner lige så meget, som de ville sky spedalskhed.

Ved benyttelsen af sproget er der måske ingen forseelse, som gamle og unge er mere tilbøjelige til at gå let hen over, når det gælder dem selv, som hidsige og utålmodige udtalelser. De mener, at det er en tilstrækkelig undskyldning, hvis de hævder: „Jeg tog mig ikke i agt, og jeg mente i virkeligheden ikke, hvad jeg sagde.“ Men Guds ord tager ikke så let på det. Skriften siger: „Ser du en mand der er

[239]

hastig til af tale, for en tåbe et der snarere håb end for ham.“ Ordspr. 29,20.“ Som åben by uden mur er en mand, der ikke kan styre sit sind.“ Ordspr. 25,28.

I løbet af et eneste øjeblik kan der på grund af hastige, lidenskabelige, letsindige ord bevirkes ondt, som et helt livs anger ikke formår at udlette. Ak, hvor findes der mange knuste hjerter og mange opløste venskaber og mange ødelagte liv på grund af hårde og overilede ord fra mennesker, som kunne have bragt hjælp og lægedom.

„Mandens snak er som sværdhug, de vises tunge læger.“ Ordspr. 12,19. Et af de karaktertræk, der i særlig grad burde næres og opelskes hos ethvert barn, er den selvforglemmelse, der giver livet en sådan ubevidst ynde. Den er en af de skønneste af karakterens gode egenskaber, og den er en af de væsentligste forudsætninger for enhver sand livsgerning.

Børn trænger til påskønnelse, til venlighed og opmuntring, men man bør vogte sig for at nære deres trang til at blive rost. Det er ikke klogt at vise dem særlig opmærksomhed eller, mens de hører det, at gentage deres kvikke bemærkninger. De forældre eller den lærer, som har det sande karakterideal og mulighederne for af kunne nå det for øje, kan ikke nære eller opmuntre til indbildskhed. De vil ikke opmuntre de unges trang til at stille deres dygtighed eller færdigheder til skue. Den, som stiler efter noget højere end sig selv, må være ydmyg; men alligevel vil han være i besiddelse af en værdighed, som ikke lader sig beskæmme, eller bringe ud af fatning ved ydre pragtudfoldelse eller nenneskelig storhed.

[240] Det er ikke ved hjælp af vilkårlige love eller regler, at karakterens gode egenskaber udvikler sig. Det er ved at leve i en atmosfære af renhed, ædelhed og sandhed. Og hvor hjertets renhed og en ophøjet karakter findes, der vil det åbenbare sig gennem renhed og ædle handlinger og ædel tale. „Herren elsker den rene af hjertet; med ynde på læben er man kongens ven.“ Ordsp. 22,11.

Det samme, som gælder sproget, gælder også for ethvert andet studium. Det kan ledes på en sådan måde, at det hjælper til at styrke og højne karakteren. Dette gælder i endnu højere grad for historien end for et hvilket som helst andet fag. Den bør betragtes ud fra det guddommelige synspunkt.

Sådan som der alt for ofte bliver undervist, er historie ikke meget andet end en beretning om kongens ophøjelse og fald, om hofintriger, om hæres sejre og nederlag en beretning om ærgerrighed og begærlighed, om bedrag, grusomhed og blodsudgydelse. Når der undervises på denne måde, kan virkningen kun blive skadelig. Den dybt forstemmende gentagelse af forbrydelser og oprørende grusomheder, voldshandlingerne og de skildrede uhyrligheder sår en sæd, som i manges liv frembringer en høst af ondskab.

Langt bedre et det i lyset af Guds ord at lære, hvad det er for årsager, der behersker rigernes opståen og fald. Lad de unge sætte sig ind i disse beretninger og se, hvordan rigernes sande lykke har været forenet med lydighed over for de guddommelige principper. Lad dem studere de store reformatoriske bevægelers historie og se, hvor ofte disse principper, skønt de var foragtede og hadede, og skønt deres talsmænd blev kastet i fængsel og ført på skafottet, netop gennem disse ofre har sejret.

Et sådant studium vil give den studerende en vid horisont og et fordomsfrit syn på livet. Det vil hjælpe drenge til at forstå noget af deres ydre forhold og indbyrdes sammenhæng, hvor forunderligt vi er knyttet sammen i samfundets og nationernes store broderskab, og i hvor vidt omfang et enkelt medlems underkuelse eller fornedrelse betyder tab for alle.

Ved undervisningen i regning burde arbejdet gøres praktisk. Enhver ung og ethvert barn skulle ikke blot lære at løse konstruerede opgaver, men lære at føre et nøjagtigt regnskab over sine egne indtægter og udgifter. De bør lære pengenes rette anvendelse ved at bruge dem. Hvad enten de får dem af deres forældre eller de selv har tjent dem, så bør både drenge og piger lære at vælge og købe deres eget tøj, deres bøger og andre nødvendige ting; og ved at holde regnskab over deres udgifter vil de komme til at lære pengenes værdi og nytte at kende på en måde, som de ellers ikke havde mulighed for. Denne opøvelse vil hjælpe dem til at skelne både mellem virkelig økonomi og gnieragtighed på den ene side og ødselhed på den anden side. Hvis dette bliver ledet på rette måde, vil det opmuntre til gavmildhed. Det vil hjælpe de unge til at lære at give, ikke blot efter en øjeblikkelig indskydelse, fordi deres følelser bliver vakt, men regelmæssigt og systematisk.

[241]

På denne måde kan ethvert studium blive en hjælp til løsningen af det største af alle problemer: oplæringen af mænd og kvinder til på bedste måde at udføre livets pligter.

Høflighedens værdi bliver alt for ofte lidt påskønnet. Mange, der har et venligt sind, mangler venlighed i deres væsen. Mange, der indgyder respekt ved deres ærlighed og retsindighed, er sørgeligt blottet for elskværdighed. Denne mangel ødelægger deres lykke og forringer deres tjeneste for andre. Den uhøflige går ofte glip af mange af livets skønneste og nyttigste oplevelser på grund af ren og skær tankeløshed.

Munterhed og høflighed burde ganske særligt udvises af forældre og lærere. Alle har mulighed for at kunne vise et venligt ansigt, for at have en mild stemme og et høfligt væsen, og alt dette øver en stærk indflydelse. En venlig og glad optræden virker tiltrækkende på børn. Vis dem venlighed og høflighed, så vil de vise det samme sind over for dig og over for hinanden.

Den ægte høflighed kan ikke læres ved blot at holde sig til, hvad der er skik og brug. Ens opførsel bør altid være korrekt. Hvor man ikke går på akkord med, hvad der er rigtigt, vil hensyntagen til andre føre til overensstemmelse med de vedtagne skikke; men ægte høflighed kræver ikke, at man opgiver sine standpunkter for af følge de hævdvundne regler. Høfligheden kender ikke til klasseforskel. Den lærer os respekt for os selv, respekt for menneskets værdighed som menneske og hensyntagen til hvert eneste medlem af det store broderskab.

Det er en fare at lægge alt for stor vægt på ydre optræden og form og at hellige for meget tid til oplæring i disse retninger. Det ihærdige arbejde, der kræves af enhver ung, det strenge og ofte ubehagelige slid, der fordres selv til livets almindelige forpligtelser og langt mere for at lette verdens byrde af uvidenhed og elendighed alt dette levner kun ringe plads til fastholden af det konventionelle.

Mange, der lægger meget stor vægt på formerne, viser kun lidt respekt for, hvad som helst der ikke imødekommer deres kunstige standard, hvor udmærket det end kan være. Dette er en falsk dannelse. Den fremmer kritisk hovmod og snæversindethed.

Det væsentlige i sand høflighed er hensynsfuldhed over for andre. Den egentlige og varige dannelse er den, som skaber større medfølelse og opmuntrer til venlighed over for alle. Den slags såkaldt dannelse, som ikke får en ung mand til at vise ærbødighed over for sine forældre, som ikke får ham til at påskønne deres gode egenskaber og bære over med deres fejl eller hjælpe dem med, hvad de trænger til; som ikke gør ham hensynsfuld og kærlig, gavmild og hjælpsom over for de unge, de gamle og de ulykkelige, og høflig over for alle den dannelse duer ikke!

Virkelig finhed i tankegang og optræden læres bedre i den guddommelige lærers skole end ved at overholde en række regler. Når hans kærlighed trænger ind i hjertet, giver den sindet disse forædlende træk, som former det til en lighed med hans eget. Denne form for dannelse, giver en himmelsk værdighed og sans for sømmelighed. Den giver et mildt sind og et elskeligt væsen, som aldrig kan sidestilles med det moderne samfunds overfladiske politur.

[244] Bibelen indskærper os at vise høflighed, og den viser os mange eksempler på det uselviske sind, den milde venlighed og det vindende væsen, der er kendetegnet for den ægte høflighed. Alt dette er kun en afglans af Kristi egenskaber. Al virkelig ømhed og hensynsfuldhed i verden, selv blandt dem, der ikke bekender hans navn, stammer fra ham. Og han vil, at disse egenskaber skal genspejle sig til fuldkommenhed i hans børn. Det er hans formål, at mennesker i os skal kunne se hans skønne egenskaber.

Den mest værdifulde afhandling om spørgsmålet om ens optræden, der nogen sinde er blevet skrevet, er den vidunderlige belæring, som Frelseren har givet gennem Åndens tale ved apostlen Paulus ord som burde stå uudsletteligt indskrevet i hvert eneste menneskes erindring hvad enten det er ungt eller gammelt: „Ligesom jeg har elsket jer, skal også I elske hverandre.“ Joh. 13,34.

„Kærligheden er langmodig, kærligheden er mild; den misunder ikke; kærligheden praler ikke, opblæses ikke, gør intet usømmeligt, søger ikke sit eget, lader sig ikke ophidse, bærer ikke nag, glæder sig ikke over uretten, men glæder sig over sandheden; den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt. Kærligheden ophører aldrig.“ 1Kor. 13,4-8.

En anden værdifuld egenskab, som der burde værnes om med omhu, er ærefrygt. Der indgydes sand ærefrygt for Gud ved en følelse

af hans uendelige storhed og bevidstheden om hans nærværelse. Denne fornemmelse af den usynlige burde gøre et dybt indtryk på hver eneste barnesjæl. Barnet bør lære at betragte tiden og stedet for bøn og den offentlige gudstjeneste som hellige, fordi Gud er til stede der. Og idet ærefrygten giver sig udtryk i holdning og optræden, vil den følelse, der er årsag hertil, blive dybere. [245]

Det ville være godt for både unge og gamle at granske og gruble over og tit at gentage disse ord fra Den hellige Skrift, som viste, hvordan man skal betragte det sted, som Gud har kendetegnet ved sin særlige nærværelse. „Drag dine sko af dine fødder,“ befalede han Moses ved den brændende busk, „thi det sted, du står på, er helliggjort!“ 2Mos. 3,5. Jakob udbrød efter at have oplevet synet af englenerne: „Sandelig, Herren er på dette sted, og jeg vidste det ikke. .... Visselig, her er Guds hus, her er Himmelens port.“ 1Mos. 28,16-17.

„Herren er i sin helligdom; stille for ham, al jorden.“ Hab. 2,20. „Herren er en vældig Gud, en konge stor over alle guder. .... Kom, lad os bøje os, kaste os ned, knæle for Herren, vor Skaber!“ „Han skabte os, vi er hans, hans folk og den hjord, han vogter. Gå ind i hans porte med takkesang, med lovsange ind i hans forgårde, tak ham og lov hans navn!“ Sl. 95,3-6; 100,3-4.

Der burde også vises ærefrygt for Guds navn. Dette navn burde aldrig nævnes letsindigt eller tankeløst. Selv under bøn bør man undgå en hyppig og unødvendig gentagelse af det. „Helligt og frygteligt er hans navn.“ Sl. 111,9. Når englenerne nævner det, tilhyller de deres ansigt. Med hvor stor ærefrygt burde så ikke vi, der er faldne og syndige lade det komme over vore læber! [246]

Vi bør have ærefrygt for Guds ord. Vi burde vise ærbødighed for den trykte bog og aldrig anvende den til almindelig brug eller behandle den med ligegyldighed. Og aldrig burde Skriften citeres for spøg eller omskives for at pointere en vittig bemærkning. „Al Guds tale er ren; „det pure, syvfold lutrede sølv.“ Ordsp. 30,5; Sl. 12,7.

Lad fremfor alt børnene lære, at virkelig ærefrygt må vises gennem lydighed. Gud har ikke befalet os noget, der er uden betydning, og der findes ingen anden måde til af vise den ærefrygt, der behager ham, end lydighed over for alt, hvad han har sagt. Der bør vises ærefrygt over for Guds repræsentanter over for præster, lærere og

forældre, de er kaldede til at tale og handle i hans sted. Han æres gennem den ærbødighed, der vises dem.

[247] Og Gud har ganske særligt pålagt os at vise ærbødighed over for de gamle. Han siger: „Grå hår er en dejlig krone, den vindes på retfærds vej.“ Ordsp. 16,31. Den fortæller om den strid, der er stridt, og de sejre, der er vundet; om byrder, der er båret, og fristelser, der er overvundet. Den fortæller om trætte fødder, der nærmer sig deres hvilested, om pladser, der snart vil blive ledige. Hjælp børnene til at tænke på dette, så vil de jævne de gamles vej ved deres ærbødighed og respekt og vil få glæde og skønhed ind i deres ungdomsliv, når de følger befalingen om, at „du skal rejse dig for de grå hår og ære oldingen.“ 3Mos. 19,32.

Fædre og mødre og lærere trænger til i højere grad at værdsætte det ansvar og den ære, som Gud har betroet dem, ved over for barnet at gøre dem til hans repræsentanter. De egenskaber, der åbenbares under det daglige samvær, vil få barnet til, på godt eller ondt, at forstå disse ord fra Gud: „Som en fader forbarmer sig over sine børn, forbarmer Herren sig over dem, der frygter ham.“ Sl. 103,13. „Som en moder trøster sin søn, således trøster jeg eder.“ Es. 66,13.

Lykkeligt er det barn, i hvem ord som disse vækker kærlighed og taknemmelighed og tillid; det barn, for hvem dets faders og moders og lærers kærlighed og retfærdighed og langmodighed tolker Guds kærlighed og retfærdighed og langmodighed; det barn, som gennem tillid og lydighed og ærbødighed over for sine jordiske beskyttere lærer at stole på sin Gud og adlyde og ære ham. Den, som skænker sit barn eller sin elev en sådan gave, har givet ham en skat, der er mere dyrebar end alle tiders rigdom en skaf, der er lige så varig som evigheden.

Påklædningens forbindelse med opdragelsen

[248]

Ingen opdragelse kan være fuldkommen, hvis den ikke giver de rette grundregler med hensyn til påklædningen. Uden en sådan belæring bliver opdragelsens opgave alt for ofte sinket og forvansket. Pyntesyge og afhængighed af moden er nogle af lærerens største rivaler og mest virkningsfulde hindringer.

Moden er en frue, der hersker med hård hånd. I overordentlig mange hjem er forældrenes og børnenes kræfter, tid og opmærksomhed koncentreret om at imødekomme dens krav. De rige stræber efter at overgå hinanden ved at rette sig efter dens stadig skiftende påfund; middelklassen og de fattigere stræber efter at nærme sig til den norm der er angivet af dem, som formodes at stå over dem selv. Hvor pengemidlerne og kræfterne er begrænsede og ærgerrigheden efter at stå mål med dem, som står et trin højere på den sociale rangstige, er stor, bliver byrden næsten ikke til at bære.

For mange betyder det ikke noget, hvor klædelig eller endog smuk en dragt muligvis er; hvis moden skifter, må den sys om eller kasseres. Familiens medlemmer er dømt til ustandseligt arbejde. Der bliver ikke tid til at opdrage børnene, ikke tid til at bede eller læse i Bibelen, ikke tid til at hjælpe de små til at lære Gud at kende gennem det, han har skabt.

[249]

Der bliver hverken tid eller penge til velgørenhed. Og tit er det knapt med, hvad der kommer på familiens bord. Maden er dårligt valgt og hastigt tilberedt, og naturens krav bliver kun delvis imødekommet. Følgen heraf er forkerte spisevaner, som skaber sygdom eller fører til umådeholdenhed.

Pyntesygen er vejen til ødselhed, og hos mange unge virker den nedbrydende for en stræben efter et mere ophøjet liv. I stedet for at søge at få en uddannelse påtager de sig hurtigt en eller anden beskæftigelse, så de kan tjene penge til at dyrke deres lidenskab for tøj. Og på grund af denne lidenskab er mangen ung pige blevet lokket ud i undergangen. I mange hjem lever man over evne. Faderen, som

ikke er i stand til at tilfredsstille moderens og børnenes krav, lader sig friste til uærlighed, og atter bliver følgen vanære og ødelæggelse.

Ikke engang gudstjenesten og den dag, hvor den holdes, danner en undtagelse fra modens herredømme. De skaffer snarere lejlighed til en større udfoldelse af dens magt. Kirken bliver brugt som en paradeplads, og moderne bliver studeret mere grundigt end prædikenen. De fattige, som ikke er i stand til af imødekomme modens krav, holder sig helt borte fra kirken. Hviledagen bliver tilbragt i lediggang, og ungdommen bruger den ofte til et demoraliserende selskabeligt samvær.

I skolen er pigerne på grund af upraktisk og ubekvem påklædning hverken egnede for studium eller fritidsbeskæftigelser. Deres tanker er optaget af andre ting, og læreren har meget besvær med at vække deres interesse.

[250] Tit kan læreren ikke finde noget mere virkningsfuldt middel til at bryde modegalaskabens trylleri end kontakten med naturen. Lad eleverne få smag for, hvor dejligt der er ved floden eller søen eller havet. Lad dem klatre i bjergene, stirre på solnedgangens herlighed eller udforske skovens og markens rigdomme. Lad dem lære glæden at kende ved at dyrke planter og blomster. Så vil betydningen af en ekstra sløjfe eller flæse virke som noget ubetydeligt.

Få de unge til at forstå, at enkelhed med hensyn til påklædningen såvel som til kosten et af afgørende betydning for en udviklet tankegang. Få dem til at se, hvor meget der er at lære og at udrette; hvor kostbar ungdomstiden er som forberedelse til livets gerning. Hjælp dem til at se, hvilke skatte der findes i Guds ord, i naturens bog og i beretningerne om ædle menneskers liv.

Lad deres tanker blive rettet mod de lidende, som de måske kunne hjælpe. Hjælp dem til at se, at ved de penge, der ødsles bort til pynt, berøves den, der gør dette, midlerne til at mætte de sultne, give de nødlidende klæder og trøste de bedrøvede.

De har ikke råd til at gå glip af livets store muligheder, til at svække deres sjæls evner, til at nedbryde deres helbred og ødelægge deres lykke for at kunne adlyde forskrifter, der ikke har nogen begrundelse i fornuften, i behageligheden eller i takkeligheden.

Samtidig burde de unge oplæres til at forstå, hvad naturen lærer os: „Alt har han skabt smukt til rette tid.“ Præd. 3,11. I vor klædedragt ligesom i alt muligt andet er det vor forrettighed at vor Skaber. Han

vil, at vore klæder ikke blot skal være pæne og gode for helbredet men også hensigtsmæssige og klædelige.

Man kan bedømme et menneskes karakter efter, hvordan det klæder sig. En forfinet smag og et forædlet sind vil åbenbare sig gennem valget af enkelt og hensigtsmæssigt tøj. En enkel og ren smag med hensyn til påklædningen og en beskeden optræden vil have stor betydning ved at omgive en ung kvinde med denne atmosfære af hellig tilbageholdenhed, som vil være hende et værn mod tusinde farer. [251]

Lad de unge piger lære, at kunsten ved at være velklædt indbefatter evnen til selv at kunne sy sit tøj. Dette er noget, enhver ung pige burde stræbe efter at kunne. Det vil være et middel til nytte og uafhængighed, som hun ikke har råd til at undvære.

Det er rigtigt at elske det skønne og tragte efter det; men Gud vil, at vi først skal elske og søge det allermest skønne nemlig det, som er uforgængeligt. De mest udsøgte resultater af menneskers dygtighed ejer ikke en skønhed, der kan tåle sammenligning med den sjælens skønhed, som i hans øjne er „meget værd.“

Lad de unge og de små børn lære selv at vælge den kongelige dragt, som er vævet på den himmelske væv, „en skinnende ren linnedklædning“ (Åb. 19,8), som alle jordens hellige vil blive iført. Denne klædning, som er Kristi egen uplettede karakter, tilbydes gavmildt hvert eneste menneske. Men alle de der tager imod den, vil tage imod den og iføre sig den her.

Lad børnene komme til at lære, af når de lukker deres sind op for rene, kærlige tanker og udfører kærlige og nyttige handlinger, så ifører de sig hans egenskabers skønne klædning. Denne dragt vil gøre dem skønne og elskede hernede og vil derefter blive deres adgangstegn til Kongens palads. Hans løfte lyder sådan: „De skal vandre med mig i hvide klæder, thi de er værdige dertil.“ Åb. 3,4.

Sabbaten

Sabbattens værdi som uddannelsesmiddel er uvurderlig. Hvad Gud end forlanger af os, giver han det atter tilbage, beriget og forvandlet gennem hans egen herlighed. Tienden, som han krævede af Israel, var viet til at bevare forbilledet for hans himmelske tempel blandt menneskene i al dets strålende skønhed som tegnet på hans nærværelse på jorden. Sådan bliver også den del af vor tid, som han kræver af os, givet os tilbage igen, forsynet med hans navn og segl. Den er „et tegn mellem mig og eder,“ siger han, „.....,for at I skal kende, at jeg Herren er den, der helliger eder;“ thi „i seks dage gjorde Herren himmelen, jorden og havet med alt, hvad der er i dem, og på den syvende dag hvilede han; derfor har Herren velsignet hviledagen og helliget den.“ 2Mos. 31,13; 20,11. sabbatten er et tegn på skabende og genløsende magt. Den viser hen til Gud som livets og visdommens kilde. Den erindrer om menneskets oprindelige herlighed og vidner således om Guds formål om at genskabe os i sit eget billede.

Sabbatten blev ligesom familien indstiftet i Edens have, og i Guds plan er de uløseligt knyttet til hinanden. Mere end på nogen anden dag er det på denne dag muligt for os at leve et liv som i Edens have. Det var Guds hensigt, at familiens medlemmer skulle være forenede gennem arbejde og studium, gennem tilbedelse og forfriskende hvile, faderen som sit hjemms præst og både faderen og moderen som deres børns lærere og kammerater. Men da syndens følger havde ændret livsbetingelserne, hindrede dette for en stor del denne forening. Ofte ser faderen knap sine børn hele ugen igennem. Muligheden for kammeratskab eller belæring er næsten fuldstændig blevet ham berøvet. Men Guds kærlighed har sat en grænse for kravet om arbejde. Han holder sin barmhjertige hånd over sabbatten. På sin egen dag bevarer han familiens mulighed for samfund med ham, med naturen og med hinanden.

Eftersom sabbatten er mindesmærket over skabermagten, er den en dag fremfor alle andre, hvor vi bør have samfund med Gud gen-

nem hans skaberværk. I børnenes sind bør selve tanken om sabbatten være knyttet til det smukke i naturen. Lykkelig er den familie, som kan vandre til stedet for deres gudsdyrkelse om sabbatten ligesom Jesus og hans disciple vandrede til synagogen over markerne, langs søens bred eller gennem skovene. Lykkelig er den fader og moder der kan belære deres børn om Guds skrevne ord ud fra eksempler fra de åbne blade i naturens bog; som kan forsamles under de grønne træer i den friske, rene luft for at granske ordet og synge den himmelske Faders pris. Ved sådanne samvær kan forældre knytte deres børn til deres hjerte og således til Gud med bånd, som aldrig kan brydes.

Sabbatten rummer uvurderlige muligheder som middel til åndelig belæring. Sørg for, at sabbatsskolelektionen bliver lært, ikke ved at kaste et hastigt blik på skriftstederne om morgenen på sabbatten, men ved et omhyggeligt studium af lektionen for den kommende uge sabbats eftermiddag, foruden ved daglig repetition eller eksempler i ugens løb. På denne måde vil lektionen fæstne sig i hukommelsen og blive til en rigdom, der aldrig helt kan gå tabt. [254]

Forældre og børn burde, mens de lytter til prædikenen, lægge mærke til teksten og de anførte skriftsteder og så meget som muligt af tankegangen, så de hjemme kan gentage det for hinanden. Dette vil i høj grad modvirke den træthed, hvormed børn så ofte hører på en prædiken, og det vil give alle den vane at være opmærksomme og samle tankerne.

En sådan overvejelse af emnerne vil åbne vejen for rigdomme, som den unge aldrig havde drømt om. Han vil gennem sit eget liv erfare rigtigheden i den oplevelse, som beskrives i Skriften: „Mig blev dit ord til fryd og til hjertens glæde.“ Jer. 15,16. „Jeg vil .... grunde på dine vedtægter.“ „Herrens lovbud er .... kostelige fremfor guld, ja, fint guld i mængde. .... Din tjener tager og vare på dem; at holde dem lønner sig rigt.“ Sl. 119,48; 19,11-12.

Tro og bøn

Troen er tillid Gud — at tro på han elsker os og bedst ved, hvad der tjener til vort vel. På den måde får den os til at vælge hans vej i stedet for vor egen. “Den tager mod hans visdom i stedet for vor egen uvidenhed; mod hans kraft i stedet for vor svaghed og mod hans retfærdighed i stedet for vor syndighed. Vort liv tilhører allerede ham. Ved troen erkender vi hans ejendomsret og tager mod dens velsignelse. Sandhed, retskaffenhed og renhed er blevet fremhævet som hemmeligheden ved livets lykke. Det er troen, som sætter os i besiddelse af disse grundprincipper.

Enhver god indskydelse eller tilskyndelse er en gave fra Gud. Troen modtager fra Gud det liv, som alene kan fremkalde sand vækst og duelighed.

Det burde stå os ganske klart, hvordan vi skal udøve troen. Der er stillet betingelser for enhver af Guds forjættelser. Hvis vi er villige til at gøre hans vilje, tilhører al hans kraft os. Hvilken gave han end lover os, så findes den i selve løftet.,,Sæden er Guds ord.“ Luk. 8,11. Lige så sikkert, som egetræet findes i agernet, så sikkert findes Guds gave i hans løfte. Hvis vi tager mod løftet, har vi allerede gaven:

[256] Den tro, som gør det muligt for os at tage imod Guds gaver, er i sig selv en gave, som til en vis grad er tildelt hvert eneste menneske. Den vokser, når den bruges til at tilegne sig Guds ord. For at styrke troen må vi ofte bringe den i kontakt med ordet.

Under bibelstudiet må den unge bringes til at se kraften i Guds ord. Ved skabelsen,,talede han, så skete det, han bød, så stod det der.“ Han,,nævner det, der ikke er, som om det var“ (Sl. 33,9; Rom. 4,17); thi når han nævner det, så er det der.

Hvor ofte har ikke de, som stolede på Guds ord, skønt de selv var magtesløse, alligevel modstået hele verdens magt: Enok, som var ren af hjertet og levede et helligt liv, holdt fast ved sin tro, og retfærdigheden sejrede over en fordærvet og hånende slægt; Noa og hans familie over for hans tids mennesker, mennesker med den største fysiske og sjælelige kraft og den mest fordærvede moral;

Israels børn ved det røde Hav, en hjælpeløs, forfærdet skare slaver over for den mægtigste hær fra jordens mægtigste folk; David, en hyrdedreng, som havde fået Guds løfte om tronen, over for Saul, der var landets konge og fast besluttet på at beholde sin magt; Sjadrak og hans venner i ildovnen og Nebukadnezar på sin trone; Daniel blandt løverne og hans fjender i rigets højeste stillinger; Jesus på korset og de jødiske præster og rådsherrer, der tvang selv den romerske statholder til at handle efter deres vilje; Paulus, der i lænker blev ført hen for at lide en forbryders død, over for Nero, eneherkeren over et verdensrige.

Den slags eksempler findes ikke blot i Bibelen. Det vrimler med dem i enhver beretning om menneskelige fremskridt. Valdeserne og huguenotterne, Wiclif og Hus, Hieronymus og Luther, Tyndale og Knox, Zinzendorf og Wesley, foruden mange, mange andre har været vidner om Guds ords magt over for menneskers magt og snuhed i det ondes tjeneste. Disse mennesker er verdens sande adel. De er dens kongeslægt. Vor tids ungdom er kaldet til at indtage en plads i deres rækker. [257]

Der behøves tro såvel i de mindre som i de større foretagender i livet. I alle vore daglige interesser og beskæftigelser virkeliggøres Guds opretholdende kraft for os gennem bestandig tillid. Set fra et menneskeligt standpunkt er livet for os alle en ukendt vej. Det er en vej, hvor vi hver for sig vandrer alene med hensyn til vore dybere erfaringer. Intet andet menneske kan helt trænge ind i vore inderste tanker. Når det lille barn begiver sig ud på denne rejse, hvor det før eller senere selv må vælge sin retning, selv må afgøre livets evige problemet, hvor bør man så ikke alvorligt bestræbe sig for at vække dets tillid til den sikre vejleder og hjælper!

Som værn mod fristelser og inspiration til renhed og sandhed kan intet måle sig med følelsen af Guds nærværelse. „Alt ligger blottet og udbredt for hans øjne; og ham skal vi stå til regnskab.“ „Dit rene blik afskyr ondt, du tåler ej synet af kvide.“ Hebr. 4,13; Hab. 1,13. Tanken herom var Josefs skjold midt i Ægyptens fordærvelse. Over for fristelsens tillokkelser var hans svar bestandig dette: „Hvor skulle jeg kunne øve denne store misgerning og synde imod Gud.“ 1Mos. 39,9. Et sådant skjold vil troen, om den næres, kunne være for hver eneste sjæl.

[258]

Kun overbevisningen om Guds nærværelse kan forjage den frygt, som for det frygtsomme barn ville gøre livet til en byrde. Han bør bevare dette løfte i erindringen: „Herrens engel slår lejr om dem, der frygter ham, og frier dem.“ Sl. 34,8. Han bør læse den vidunderlige beretning om Elisa i byen på bjerget og mellem ham og hæren af væbnede krigere en vældig kreds af himmelske engle. Han bør læse, hvordan Guds engel viste sig for Peter, der var i fængsel og dømt til døden; hvordan engelen førte Guds tjener ud til friheden forbi de bevæbnede vagtposter, gennem de solide døre og jernporten med deres bolte og slåer. Han bør læse om den tildragelse på havet, hvor fangen Paulus, som var på vej hen for at blive dømt og henrettet talte disse modige og forhåbningsfulde ord til de stormomtumlede soldater og søfolk, der var udmattede af slid og nattevågen og lang tids faste: „Vær ved godt mod. Intet menneskeliv skal gå tabt ..... Thi en engel fra den Gud, som jeg tilhører, og som jeg også tjener, stod hos mig i nat og sagde: Frygt ikke, Paulus! du skal blive stillet for kejseren; og se, Gud har også skænket dig alle dem, som sejler med dig.“ I tillid til dette løfte forsikrede Paulus ;dem alle: „Ingen af jer skal miste så meget som et hovedhår.“ Sådan skete det også. Fordi der ombord på dette skib var et menneske, ved hvem Gud kunne virke, blev alle de hedenske soldater og søfolk reddet. „Og således skete det, at de alle reddede sig i land.“ Apg. 27,22-24.34.44.

Disse ting er ikke blevet nedskrevet, blot for at vi skal kunne læse dem og undres, men for at den samme tro, som virkede i Guds tjenere i gamle dage, også må kunne virke i os. På en ikke mindre tydelig måde end dengang vil han også nu virke, hvor der findes hjerter med tro, hvorigennem hans magt kan åbenbare sig.

De, som ikke stoler på sig selv, de, hvis mangel på selvtillid får dem til at vige tilbage for omsorg og ansvar, bør lære at stole på Gud. På denne måde vil mange, der ellers kun ville være et nummer i verden, ja, måske kun en hjælpeløs byrde for andre, blive i stand til med apostlen Paulus at sige: „Alt formår jeg i ham, som giver mig kraft.“ Fil. 4,13.

[259]

Også det barn, som hurtigt bliver fornærmet over krænkelser, kan lære meget ved at tro. Tilbøjeligheden til at gøre modstand mod det onde eller til at hævne uretfærdighed skyldes ofte en stærkt udviklet retfærdighedssans og en stærk og levende ånd. Et sådant barn bør lære, at Gud er retfærdighedens evige vogter. Han har den ømmeste

omsorg for de skabninger, som han har elsket så højt, at han gav den, han elskede mest, for at frelse den. Han vil straffe enhver, der gør uret.

„Den, som rører eder rører min øjesten.“ Zak. 2,12., „Vælt din vej på Herren, stol på ham, så griber han ind og fører din retfærdighed frem som lyset, din ret som den klare dag.“ Sl. 37,5-6., „Herren blev de fortryktes tilflugt, en tilflugt i trængselstider; og de stoler på dig, de, som kender dit navn, thi du svigted ej dem, der søgte dig, Herre.“ Sl. 9,10-11.

Den samme medfølelse, som Gud udviser over for os, befaler han os at udvise over for andre. De impulsive, de selvsikre og de hævngherrige bør se hen til den ydmyge og sagtmødige der som et lam blev ført hen for at slagtes, og som uden at gøre gengæld var stum som et får, når det klippes. De bør se hen til ham, som blev gennemstunget for vore synders skyld og tynget af vore byrder, så vil de lære at tåle, at vise overbærenhed og at tilgive.

Ved tro på Kristus kan enhver mangel i vor karakter erstattes, hver besmittelse blive rensset, hver fejl blive rettet og hver god egen-skab blive udviklet., „I denne fylde har I del.“ Kol. 2,10. [260]

Tro og bøn er tæt forbundet og de bør betragtes samtidig. I troens bøn findes der en guddommelig visdom. Dette er en visdom, som enhver, der gerne vil se sin livsgerning lykkes, må lære at forstå. Kristus siger: „Alt, hvad I beder og bønfaller om tro, at I har fået det, så skal I få det.“ Mark. 11,24. Han siger tydeligt, at vor bøn må være i overensstemmelse med Guds vilje. Vi skal bede om de ting som han har lovet os, og hvad vi end tager imod, må det bruges til at gøre hans vilje. Når betingelserne opfyldes, er løftet utvetydigt.

Vi har lov til at bede om syndernes forladelse, om Helligånden om et sind, der ligner Kristi sind, om visdom og kraft til at gøre hans gerning og om enhver gave, som han har lovet os. Så skal vi tro på, at vi får det, og takke Gud for, at vi har modtaget det.

Vi behøver ikke at se os om efter ydre beviser for velsignelsen. Gaven er indbefattet i løftet, og vi kan passe vor gerning i forvisning om, at Gud er mægtig til at udrette det, som han har lovet, og at gaven, som vi allerede er i besiddelse af, vil blive virkeliggjort, når vi mest trænger til den.

At leve således af Guds ord betyder fuld overgivelse til ham af hele vort liv. Der vil komme en bestandig følelse af trang og

afhængighed, en hjertets higen efter Gud. Bøn er en nødvendighed, thi den er sjælens liv. Fælles bøn i familien og i menigheden hører med, men det er det lønlige samfund med Gud, som holder sjælen i live.

Det var på bjerget sammen med Gud, at Moses skuede forbilledet for den vidunderlige bygning, som skulle være bolig for hans herlighed. Det er på bjerget sammen med Gud, i lønkammeret at vi skal beskue hans herlige forbillede for menneskeheden. På denne måde bliver vi i stand til at forme vor katakterudvikling sådan, at hans løfte til os kan blive opfyldt: „Jeg vil bo og vandre iblandt dem og være deres Gud, og de skal være mit folk.“ 2Kor. 6,16.

[261] Det var i timer med ensom bøn, at Jesus under sit jordeliv fik visdom og kraft. Lad de unge følge hans eksempel ved i morgengryet og i aftenskumringen at finde en stille tid til samfund med deres himmelske Fader. Og dagen igennem bør de hæve deres sjæl op til Gud. Ved hvert skridt på vor vej siger han: „Jeg, som er Herren din Gud, jeg griber din hånd. .... Frygt kun ikke, jeg er din hjælper.“ Es. 41,13. Hvis vore børn kunne lære dette i deres livs morgen, hvilken friskhed og kraft, hvilken glæde og skønhed ville der så ikke komme ind i deres tilværelse.

Der findes ting, som kun den, der selv har lært, kan lære andre. Det er på grund af, at så mange forældre og lærere hævder at tro Guds ord, mens de gennem deres liv fornægter dets kraft, at Skriftens lære ikke har større magt over de unge. Til tider bringes de unge til at føle ordets magt. De ser, hvor vidunderlig Kristi kærlighed er. De ser skønheden i hans karakter og de muligheder, der findes i et liv i hans tjeneste. Men i modsætning hertil ser de deres liv, som hævder at ære Guds forskrifter. Om hvor mange gælder ikke disse ord, som er sagt til profeten Ezekiel:

Dine landsmænd taler, den ene til den anden, hver til sin broder, og siger: Kom og hør, hvad det er for et ord, der udgår fra Herren! Og de kommer til dig, som var der opløb, og sætter sig lige over for dig for at høre dine ord. Men de gør ikke derefter; thi der er løgn i deres mund, og deres hjerte higer efter vinding. Og se, du er dem som en, der synger en elskovssang med liflig røst og er dygtig til at spille; de hører dine ord, men gør ikke derefter.“ Ez. 33,30-32.

En ting er at behandle Bibelen som en bog med gode moralske anvisninger, der skal følges, så længe de stemmer overens med tidens

ånd og vor stilling i verden; noget andet er at betragte den som det, den i virkeligheden er: den levende Guds ord, det ord, som er vort liv, det ord, som skal forme vore handlinger, vore ord og vore tanker. At regne Guds ord for noget mindre end dette er det samme som at forkaste det. Og denne forkastelse af dem, der hævder at tro på det, er den første af alle årsagen til tvivl og vantro hos ungdommen.

Verden er blevet grebet af en sådan hektiskhed, som man aldrig før har oplevet. Med hensyn til fornøjelser, til at tjene penge til kampen om magten, til selve kampen for tilværelsen er der en frygtelig kraft, som optager al interesse i både legeme og sjæl og sind. Midt i alt dette vanvittige jag lyder Guds røst. Han byder os at søge ensomhed og få samfund med ham.,,Hold inde og kend, at jeg er Gud.“ Sl. 46,11. [262]

Mange går selv i deres andagtsstunder glip af velsignelsen ved virkeligt samfund med Gud. De har alt for meget hastværk. Med hastige skridt skynder de sig ind til Kristi kærlighedsfyldte nærværelse og standser måske et øjeblik inden for de hellige enemærker, men venter ikke på at få råd og hjælp. De har ikke tid til at dvæle hos den guddommelige lærer. Stadig tyngede af deres byrde vender de tilbage til deres gerning.

Disse arbejdere kan aldrig opnå livets største lykke, for de får lært kraftens hemmelighed. De må give sig tid til at tænke, til at bede, til at bie på Gud for at opnå fornyelse af de legemlige, de sjælelige og de åndelige kræfter. De trænger til Guds Ånds højnende påvirkning. Når de har modtaget den, vil de blive vækket til nyt liv. Den trætte krop og den trætte hjerne vil blive forfriskede, den tyngede sjæl vil føle sig befriet.

Ikke blot et kort øjeblik sammen med ham, men en personlig kontakt med Kristus, hvor man slår sig til ro hos ham dette er, hvad vi trænger til. Det vil være en lykke for børnene i vore hjem og for de unge i vore skoler, hvis forældre og lærere i deres eget liv oplever dette vidunderlige, som skildres i disse ord fra Salomons Højsang:,,Som et æbletræ blandt skovens træer er min ven blandt unge mænd. I hans skygge har jeg lyst til at sidde, hans frugt er sød for min gane. Til en vinhal bragte han mig, hvor mærket over mig er kærlighed.“ Højs. 2,3-4. [263]

Livsgerningen

Hvis noget skal lykkes, krævet det, at man har et bestemt mål. Den, som virkelig vil opnå noget stort i livet, må bestandig holde sig det mål for øje, som er hans bestræbelser værdigt. Et sådant mål bliver i dag forelagt de unge. Himmels formål: i dette slægtled at give evangeliet til verden, er det ædleste mål, der kan sættes for noget menneske. Det åbner muligheden af en stor arbejdsmark for enhver, hvis sjæl er blevet berørt af Kristus.

Guds formål for de børn, der vokser op i vore hjem, er større, dybere og mere ophøjet, end vor begrænsede synsevne kan fatte. De, som han har set er trofaste, er i den svundne tid blevet kaldet fra de mest beskedne forhold til at vidne om ham for mennesker i de højeste stillinger i verden. Og mangen dreng, som i dag vokser op, ligesom Daniel gjorde det i sit hjem i Judæa, mens han gransker Guds ord og Guds gerninger og lærer at yde en trofast tjeneste, vil komme til at blive stillet for rådsforsamlinger, for domstole eller over for konger for at vidne om kongernes Konge. Mange vil blive kaldet til en mere omfattende tjeneste. Hele verden er ved at stå åben for evangeliet. Ætiopien rækker hænderne ud imod Gud. Fra Japan og Kina og Indien, fra de stadig formørkede lande på den vestlige halvkugle, fra hvert sted i denne vor verden lyder der et råb fra sjæle, der er ramt af synden, om at få viden om kærlighedens Gud. Millioner og atter millioner har aldrig så meget som hørt om Gud eller om hans kærlighed, der blev åbenbaret i Kristus. De har ret til at få denne viden. De har det samme krav som vi til at få del i Frelserens nåde. Og det påhviler os, der har modtaget denne viden, og også vore børn, som vi kan tildele den, at besvare deres nødskrig. Til ethvert hjem og enhver skole, til alle forældre, lærere og børn, over hvem evangeliets lys har skinnet, lyder i dette kritiske øjeblik det spørgsmål, der blev stillet dronning Ester ved det skæbnesvangre vendepunkt i Israels historie: „Hvem ved, om det ikke netop er for sligt tilfældes skyld, at du er kommet til kongelig værdighed?“ Est. 4,14.

De, som tænker på følgerne af at fremskynde eller hindre evangeliet, tænker på dem i forhold til sig selv og til verden. Kun få tænker på dem i forhold til Gud. Kun få skænker en tanke, hvilken smerte synden har voldt vor Skaber. Hele Himmelen led under Kristi kval, men denne smerte hverken begyndte eller endte med, at han blev menneske. Korset er for vore sløvede sanser en åbenbaring af den smerte, som synden lige fra sin første begyndelse har bragt over Guds hjerte. Enhver afvigen fra det rette, enhver grusom handling, ethvert af menneskenes mislykkede forsøg på at nå op til hans forbillede voldte ham sorg. Når de ulykker kom over Israel, som var de visse følger af at skille sig fra Gud, når de blev overvundet af deres fjender og udsat for grusomhed og død bliver der sagt, at „da kunne han ikke længer holde ud at se Israels nød. „En frelser blev han for dem i al deres trængsel; ..... han løfted og bar dem alle fortidens dage.“ Dom. 10,16; Es. 63,9.

Hans Ånd „går i forbøn for os med uudsigelige sukke.“ For di „hele skabningen tilsammen sukker og er i veer endnu i denne stund“ (Rom. 8,26.22), lider den evige Fadets hjerte i medfølelse med os. Hele verden er som et eneste stort spedalskhedshospital, en skueplads for elendighed, som vi end ikke vover at lade vore tanker dvæle ved. Hvis vi gjorde os klart, hvordan den virkelig er, ville byrden være alt for frygtelig. Men Gud føler det alt sammen. For at tilintetgøre synden og dens følger gav han den, han elskede højest, og han har muliggjort det for os gennem samarbejde med ham at gøre en ende på al denne elendighed. „Dette evangelium om riget skal prædikes over hele jorden til et vidnesbyrd for alle folkeslagene; og så skal enden komme.“ Matt. 24,14.

„Gå ud i al verden og forkynd evangeliet for al skabningen“ (Mark. 16,15), lyder Kristi befaling til sine efterfølgere. Ikke sådan, at alle er kaldede til at være præster eller missionærer i disse ords sædvanlige betydning; men alle kan komme til at arbejde sammen med ham ved at bringe det „glade budskab“ til deres medmennesker. Denne befaling er givet til alle, store og små, lærde og ulærde, gamle og unge.

Kan vi så med denne befaling for øje opdrage vore sønner og døtre til et liv i hævdvunden hæderlighed, til et liv, der kalder sig kristent, men mangler Kristi selvhengivelse, et liv, over hvilket dommen fra ham, som er sandheden, må lyde sådan: „Jeg kender jer ikke?“

Tusinder handler således. De tror at kunne sikre deres børn evangeliets velsignelser, mens de fornægter dets ånd. Men dette lader sig ikke gøre. De, som forkaster forrettigheden ved et fællesskab med Kristus gennem tjeneste, forkaster også den eneste opdragelse, der gør en skikket til at få del i hans herlighed sammen med ham. De forkaster den opdragelse, der i dette liv styrker og højner karakteren. Mangen fader og moder, der har nægtet at lade deres børn bære [266] Kristi kors, har for sent opdaget, at de har overgivet dem til Guds og menneskets fjende. De har beseglet deres undergang ikke blot i det fremtidige liv, men også i det nuværende. Fristelserne besejrede dem. De voksede op som en forbandelse for verden og til sorg og skam for dem, som gav dem livet.

Selv under forsøget på at forberede sig til en tjeneste for Gud er der mange, som lader sig lede vild på grund af forkerte uddannelsesmetoder. Livet bliver kun alt for ofte betragtet som bestående af forskellige perioder, hvor man lærer, og perioder, hvor man handler perioder, hvor man forbereder sig, og perioder, hvor man fuldfører opgaven. Som forberedelse til et liv i tjeneste bliver de unge sendt i skole for at erhverve sig kundskaber ved at læse bøger. Når de bliver afskåret fra dagliglivets forpligtelser, bliver de helt optaget af studierne og mister ofte hensigten hermed af syne. Den brændende begejstring fra det øjeblik, hvor de helligede sig sagen, dør hen, og alf for mange lader sig gribe af en personlig, selvisk ærgerrighed. Når de har taget deres eksamen, er der tusinder, som har mistet kontakten med det virkelige liv. De har så længe beskæftiget sig med det abstrakte og teoretiske, at de ikke er forberedte til det, når hele deres personlighed skal sættes ind på at møde det virkelige livs hårde prøve. I stedet for det højsindede arbejde, som de havde planlagt, bliver deres kræfter opslugt i kampen for at skaffe sig det daglige brød. Efter gentagne skuffelser og i fortvivlelse over vanskeligheden ved på hæderlig vis at tjene til livets ophold er der mange, som lader sig føre ind i tvivlsomme eller kriminelle forhold. Verden går glip af den tjeneste den kunne have fået, og Gud bliver berøvet de sjæle, han længtes efter at højne, forædle og ære som sine egne repræsentanter.

Mange forældre begår den fejl at gøre forskel på deres børn, når det gælder deres uddannelse. De bringer næsten ethvert offer for at [267] skaffe én, som er kvik og dygtig, alle de største fordele. Men disse muligheder regnes ikke for en nødvendighed for dem, der er mindre

lovende, Man anser kun en tinge uddannelse for at være absolut nødvendig for at kunne udføre livets almindelige pligter.

Men hvem formår i en stor børneflokk at udsøge dem, på hvem det største ansvar vil komme til at hvile? Hvor tit har ikke menneskers bedømmelse vist sig at være forkert! Husk, hvad Samuel oplevede, da han blev udsendt for at salve en af Isajs sønner til konge over Israel. Syv smukke unge mænd blev ført frem for ham. Da han betragtede den første, der var velskabt af skikkelse og havde et smukt ansigt, udbrød profeten: „Visselig står nu Herrens salvede for ham!“ Men Gud sagde: „Se ikke på hans ydre eller høje vækst; thi jeg har vraget ham; Gud ser jo ikke, som mennesker ser, thi mennesker ser på det, som er for øjnene, men Herren ser på hjertet.“ Det samme blev erklæret om dem alle syv: „Herren har ikke udvalgt nogen af dem.“ 1Sam. 16,6-7.10. Og først da David blev kaldt hjem fra fårehjorden, fik profeten lov til at udføre sit ærinde.

De ældre brødre, blandt hvilke Samuel ville have udvalgt en, var ikke i besiddelse af de egenskaber, som Gud vidste ville være de vigtigste for en hersker over hans folk. Stolte, selvoptagne og selvsikre som de var, blev de tilsidesat til fordel for en, som de ikke regnede for meget, en, som havde bevaret sin barnlige enfoldighed og oprigtighed, og som, skønt han i sine egne øjne kun var ringe, kunne opdrages af Gud til at overtage ansvaret for riget. I mange børn, som forældrene er tilbøjelige til at forbigå, ser Gud også i dag evner, der står langt over andres, der blev anset for at være særlig lovende.

Og med hensyn til mulighederne i livet, hvem er så i stand til at afgøre, hvad der er stort, og hvad der er småt? Hvor mange af dem, der arbejder under ringe forhold i livet, har ikke opnået resultater, som konger kunne misunde dem, ved at sætte kræfter i gang, der har været til velsignelse for verden!

[268]

Lad altså hvert eneste barn blive uddannet til den mest ophøjede tjeneste. „Så din sæd ved gry og lad hånden ej hvile ved kvæld; thi du ved ej, om dette eller hint vil lykkes, eller begge dele er lige gode.“ Præd. 11,6. Den særlige plads, der er anvist os her i livet, er afhængig af vor duelighed. Ikke alle når den samme udvikling eller gør det samme arbejde med lige stor dygtighed. Gud venter ikke, at en isop skal opnå samme størrelse som et cedertræ eller et oliventræ samme højde som en statelig palme. Men enhver burde stræbe så

højt, som menneskelig og guddommelig kraft i fællesskab gør det muligt for ham at nå.

Mange bliver ikke til det, som de kunne være blevet, fordi de ikke opbyder alle de kræfter, de har til rådighed. De benytter sig ikke af den guddommelige kraft, sådan som de kunne have gjort det. Mange ladet sig bortlede fra den vej, hvor de kunne have opnået de bedste resultater. For at opnå større anseelse eller et mere tiltalende arbejde forsøger de noget, som de ikke egner sig til. Mangen, hvis evner egner sig for en anden livsopgave, higer efter at komme ind i et bestemt fag; og den, der kunne være nået vidt som landmand, som håndværker eller sygeplejerske, udfylder på utilstrækkelig måde stillingen som præst, sagfører eller læge. Der er, atter andre, som kunne have påtaget sig en ansvarsfuld stilling, men som af mangel på energi, flid eller udholdenhed lader sig tilfredsstillende med en lettere opgave.

[269] Vi trænger til mere nøje at følge Guds plan med vort liv. At gøre vort bedste inden for det arbejde, der ligger nærmest for hånden, at overgive os selv til Gud og spejle efter, hvad hans forsyn anviser os dette er regler der sikrer os en tryk vejledning ved valget af beskæftigelse.

Han, som kom fra Himmelen for at være vort forbillede, tilbragte næsten tredive år af sit liv med almindeligt legemligt arbejde; men i al denne tid ransagede han Guds ord og gerninger og hjælp og lærte alle dem, som hans indflydelse kunne nå til. Da hans offentlige arbejde begyndte, drog han omkring og helbredte de syge, trøstede de bedrøvede og prædikede evangeliet for de fattige. Dette bør også være alle hans efterfølgeres gerning.

„Den ældste blandt jer skal være som den yngste,“ sagde han, „og føreren som den, der tjener. .... Men jeg er iblandt jer som den, der tjener.“ Luk. 22,26-27.

Kærlighed til Kristus og troskab over for ham er kilden til al sand tjeneste. I det hjerte, der er berørt af hans kærlighed, fødes der et ønske om at arbejde for ham. Lad dette ønske blive opmuntret og ledet på den rette måde. Hvad enten det er i hjemmet, i nabolaget eller i skolen må de fattiges, de syges, de uvidendes eller de ulykkeliges tilstedeværelse ikke betragtes som noget uheldigt, men som noget, der skaffer en værdifuld anledning til at tjene andre.

I dette arbejde som i ethvert andet erhverves der dygtighed gennem selve arbejdet. Det er ved opøvelse i livets almindelige pligter og ved at hjælpe de lidende og trængende, at man sikrer sig dygtighed. Uden dette er de mest velmente anstrengelser ofte til ingen nytte og endog skadelige. Det er i vandet, man skal lære at svømme, og ikke på landjorden.

En anden forpligtelse, som der ofte bliver taget for let på en, som nødvendigvis må gøres ganske klar for de unge, der er blevet vakt til at se Kristi krav til dem, er forpligtelsen over for menigheden. Forholdet mellem Kristus og hans menighed er meget nært og meget helligt. Han er brudgommen, og menigheden er bruden. Han er hovedet, og menigheden legemet. Fællesskabet med Kristus indbefatter således fællesskab med menigheden.

[270]

Menigheden er organiseret til at tjene; og til et liv i tjeneste for Kristus er fællesskab med menigheden et af de første skridt. Troskab over for Kristus kræver trofast udøvelse af menighedens pligter. Dette er en vigtig del af ens opdragelse; og inden for en menighed, som er gennemsyret af Mesterens liv, vil det føre direkte til en arbejdsindsats for verden udenfor.

Der findes mange måder hvor de unge kan finde lejlighed til at gøre et nyttigt arbejde. De kan slutte sig sammen i grupper for at gøre et kristent arbejde, og samarbejdet vil vise sig at være en hjælp og en opmuntring. Forældre og lærere kan ved at vise interesse for de unges arbejde lade dem nyde godt af deres egen større erfaring og vil kunne hjælpe dem, så der virkelig kommer noget godt ud af deres bestræbelser.

Det er ved, at mennesker lærer hinanden at kende, at der skabes forståelse imellem dem, og forståelse er kilden til virksomhedsfuld tjeneste. For at vække forståelse og offervilje hos børnene og de unge for de lidende millioner, som er „langt borte,“ så lad dem få kendskab til disse lande og deres befolkning. I vore skoler kunne der gøres meget i denne retning. I stedet for at dvæle ved Aleksanders og Napoleons historiske bedrifter burde eleverne lære om sådanne menneskers liv som Paulus og Martin Luthers, som Moffats, Livingstones og Careys, og om den missionsvirksomhed, som til daglig udfoldes i vor tid. I stedet for at bebyrde deres hjerne med en række navne og teorier, der ikke har nogen indflydelse på deres tilværelse, og som de sjældent vil skænke en tanke, når de er færdige med sko-

[271]

legangen, så lad dem lære om alle lande i lyset af missionsgerningen og blive fortrolige med de forskellige folkeslag og deres nød og trang.

Under de afsluttende faser af evangeliets forkyndelse findes der en stor arbejdsmark, som skal tages under behandling, og mere end nogen sinde før består arbejdet i at indrullere hjælpere fra det jævne folk. Både de unge og de, der er kommet op i årene, vil blive kaldet fra markerne, fra vingårdene og værkstederne og udsendt af Mesteren for at bringe hans budskab. Mange af disse har kun haft ringe lejlighed til at få en uddannelse; men Kristus finder evner hos dem, der vil gøre det muligt for dem at udføre, hvad han vil. Hvis de lægger deres sjæl i arbejdet og fortsætter med selv at lære, vil han dygtiggøre dem til arbejdet for ham.

Han, som kender dybden af verdens elendighed og fortvivlelse, ved også, hvordan der skal skaffes lindring. Overalt ser han sjæle, der er i mørke og knugede af synd og sorg og smerte. Men han ser også deres muligheder. Han ser, hvor højt de kan stige. Skønt mennesker har misbrugt deres nådesbevisninger, forspildt deres evner og mistet den guddomslignende, menneskelige værdighed, så vil Skaberen blive herliggjort ved deres genløsning.

[272] Kristus pålægger de mennesker, som kan føle med de uvidende og med dem, der er kommet på afveje, at arbejde for disse nødlidende i de barske egne på jorden. Han vil selv være til stede for at hjælpe dem, hvis hjerte er modtageligt for medlidenhed, skønt deres hænder måske er grove og ubehjælpomme. Han vil virke ved hjælp af dem, der kan se barmhjertighed i elendigheden og vinding i tabet. Når verdens Lys går forbi, vil man kunne opdage forrettigheder i lidelserne, orden i forvirringen og et lykkeligt resultat trods tilsyneladende mislykkede bestræbelser. Ulykker vil vise sig at være skjulte velsignelser og sorger at være barmhjertighed. Når arbejdere fra det jævne folk tager del i deres medmenneskers sorger, ligesom deres Mester tog del i hele verdens sorger, så vil de ved troen opdage, at han arbejder sammen med dem.

„Nær er Herrens dag, den store, den er nær og kommer hastigt.“ Zefanias 1,14. Og der er en verden, som må advares! Tusinder og atter tusinder af de unge og ældre burde vie sig til dette arbejde ved en sådan forberedelse, som de kan skaffe sig. Der er allerede mange hjerter, der har besvaret kaldet fra den store Mester, og deres antal

vil stadig forøges. Enhver kristen pædagog bør vise forståelse for sådanne arbejdere og virke sammen med dem. Han bør opmuntre de unge der er betroet til ham, og stå dem bi under deres forberedelse til at gå ind i rækkerne.

Der findes ingen arbejdsgrænse, hvor det er muligt for de unge at opnå større goder. Alle de, der går ind i tjenesten, er Guds hjælpere. De er englernes medarbejdere eller rettere: de er de menneskelige virkemidler, ved hvis hjælp englenerne kan udrette deres tjeneste. Engle taler med deres stemmer og arbejder med deres hænder. Og de mennesker, der arbejder og samvirker med de himmelske kræfter, nyder godt af deres opdragelse og erfaring. Hvilken „universitetsuddannelse“ kan sammenlignes med dette?

Med en sådan hær af arbejdere, som vore unge kunne stille på benene, hvis de fik den rette oplæring, hvor ville så ikke budskabet om den korsfæstede, opstandne og snart tilbagevendende Frelser hurtigt kunne bringes ud til hele verden! Hvor snart kunne så ikke enden komme enden på lidelse og sorg og synd! Hvor snart kunne så ikke vore børn, i stedet for rigdom her med dens fordærv af synd og smerte, modtage deres arv der, hvor „de retfærdige arver landet og skal bo der til evig tid;“ hvor „ingen indbygget siger: Jeg er syg!“ og hvor „der ej mer skal høres gråd, ej heller skrig.“ Sl. 37,29; Es. 3,24; 65,19.

Forberedelse

[273]

[274]

[275]

Moderen er barnets første lærer. I den tid, hvor barnet er mest modtageligt, og hvor den hurtigste udvikling foregår, er dets opdragelse for en stor del lagt i hendes hænder. Hun er den første, der får mulighed for at udvikle karakteren til det gode eller til det onde. Hun burde forstå, hvor værdifulde muligheder hun har fået, og burde i højere grad end nogen anden lærer have evner til at benytte dem med det bedste resultat. Alligevel er der ingen andre, hvis oplæring der bliver skænket så lidt omtanke. Den, hvis indflydelse på opdragelsen er stærkest og mest vidtrækkende, er den til hjælp for hvem der gøres den mindste systematiske indsats.

[276]

De, til hvem omsorgen for det lille barn bliver betroet, er ofte alt for uvidende om dets legemlige fornødenheder. De kender kun lidt til sundhedens love eller grundreglerne for udviklingen. Og de er heller ikke bedre skikkede til at tage sig af dets sjælelige og åndelige vækst. De er måske dygtige til at lede en forretning eller til at stråle i selskabslivet. De har måske præsteret noget antageligt inden for litteratur og videnskab; men de har kun ringe kendskab til et barns opdragelse. Det er hovedsagelig på grund af denne mangel, og særlig på grund af forsømmelse af den fysiske udvikling i barneårene, at så stor en del af jordens befolkning dør som små, og at så mange af dem, der når den voksne alder, føler livet som en byrde.

Der hviler et ansvar på både fædre og mødre for barnets første såvel som dets senere oplæring, og for begge forældre er kravet om en omhyggelig og grundig forberedelse af største betydning. Mænd og kvinder burde, før de påtager sig det ansvar, som muligheden for at blive fædre og mødre indebærer, gøre sig bekendt med den fysiske udviklings love med fysiologi og hygiejne, med betydningen af den indflydelse, som gør sig gældende før barnets fødsel, med sundhedslære, påklædning, motion og sygdomsbehandling. De burde også forstå lovene for sjælelig udvikling og moralsk opdragelse,

Denne opdragergerning har den Almægtige anset for at være så betydningsfuld, at sendebud fra hans trone er blevet udsendt til en

vordende moder for at besvare dette spørgsmål: „Hvorledes skal vi da forholde os og bære os ad med drengen?“ (Dom. 13,12), og for at belære en fader om opdragelsen af den søn, der var lovet ham.

Ingen opdragelse vil nogen sinde kunne udrette alt det, som den burde og skulle kunne udrette, før betydningen af forældrenes opgave fuldt ud anerkendes, og de modtager en uddannelse til deres hellige ansvar. Nødvendigheden af en forberedende uddannelse for læreren anerkendes alle steder i verden; men kun få erkender, af hvad art den mest væsentlige forberedelse skal være. Den, som værdsætter det ansvar, der følger med de unges oplæring, vil forstå, at undervisning i videnskabelige og litterære fag alene ikke er tilstrækkeligt. Læreren bør have en mere omfattende uddannelse, end der kan erhverves gennem studiet af bøger. Han bør ikke blot være i besiddelse af sjælsstyrke, men også have en vid horisont. Han bør ikke blot være helhjertet, men også storsindet.

Kun han, som skabte sjælen og fastsatte dens love, kan fuldt ud forstå dens behov eller lede dens udvikling. De grundregler for opdragelse, som han har givet, er den eneste sikre rettesnor. Det er en væsentlig forudsætning før enhver lærer at have kendskab til disse grundregler og at have tilegnet sig dem på en sådan måde, at det gør dem til den altbeherskende kraft i hans eget liv.

[277]

Erfaringer i det praktiske liv er uundværlige. Orden, grundighed, præcision, selvbeherskelse, et godt humør, et ligevægtigt sind, selvforglemmelse, retskaffenhed og høflighed er væsentlige forudsætninger. Fordi der findes så megen tarvelighed og så meget hykleri omkring de unge, er der endnu mere behov for, at lærerens ord, holdning og optræden skal være et billede på det ophøjede og det sande. Børn er hurtige til at opdage et påtaget væsen eller en hvilken som helst anden fejl eller svaghed. Læreren kan ikke vinde sine elevers agtelse på nogen anden måde end ved i sin egen personlighed at åbenbare de principper, som han søger at lære dem. Kun når han gør dette under sit daglige samkvem med dem, kan han få en varig indflydelse på dem til det gode.

Med hensyn til næsten enhver anden dygtiggørende egenskab, der er medvirkende til det gode resultat, er læreren i højeste grad afhængig af fysiske kræfter. Jo bedre hans helbred er, jo bedre vil han kunne udrette sit arbejde. Hans ansvar er så opslidende, at der kræves særlige anstrengelser fra hans side for at bevare sine kræfter og sin

friskhed. Tit bliver han sjæletræt og hjernetræt og får en næsten uovervindelig tilbøjelighed til nedtrykthed, kulde og pirrelighed. Det er hans pligt ikke alene at modarbejde den slags sindsstemninger, men også at undgå årsagerne til dem. Det er nødvendigt, at han bevarer et rent og mildt og tillidsfuldt og medfølelse og medfølelse. For altid at kunne være rolig og fattet og glad må han bevare herredømmet over sin hjerne og sine nerver.

[278] Da kvaliteten betyder så meget mere i hans arbejde end kvantiteten, bør han vogte sig for overanstrengelse for at forsøge at udrette alt for meget inden for sit eget arbejdsfelt; for at påtage sig andre forpligtelser, som kunne gøre ham mindre skikket til hans opgave, og for at tage del i fornøjelser og selskabelige adspredelser, der snarere er trættende end styrkende.

Motion i fri luft, særlig med nyttigt arbejde, er et af de bedste midler til at skaffe sjæl og legeme fornyelse; og lærerens eksempel vil indgyde hans elever interesse og agtelse for legemligt arbejde. Læreren bør i alle retninger omhyggeligt overholde sundhedens grundregler. Han bør gøre dette ikke blot på grund af dets betydning for hans egen indsats, men også på grund af den indflydelse det har på hans elever. Han bør være mådeholdende i alt; i hvad han spiser, i sin påklædning, sit arbejde og sine fritidsbeskæftigelser skal han være et eksempel for andre.

Første classes litterære kvalifikationer bør være forenede med legemlig sundhed og en retsindig personlighed. Jo mere virkelig kundskab læreren er i besiddelse af, jo bedre vil han kunne udføre sit arbejde. Klasseværelset er ikke det rette sted for overfladisk arbejde. Ingen lærer, der lader sig tilfredsstillende med overfladiske kundskaber, vil drive det vidt.

Men lærerens brugbarhed er ikke så meget afhængig af, hvor mange kundskaber han har, som af det ideal, han stræber imod. Den sande lærer er ikke tilfreds med sløvhed, dovenskab eller glemsomhed. Han søger bestandig at opnå bedre resultater og finde bedre metoder. Han lever et liv i bestandig vækst. I en sådan lærers gerning findes der en friskhed og en ansporende kraft, som virker vækkende og inspirerende på hans elever.

[279] Læreren må være duelig til sit arbejde. Han må have den visdom og takt, som kræves, når man har med sjæle at gøre. Hvis han ikke vinder sine elevers agtelse og tillid, vil hans bestræbelser være

frugtesløse; hvor stor end hans videnskabelige viden er, og hvor udmærket kvalificeret han end kan være i andre retninger.

Der trænges til lærere, der er hurtige til at opdage og benytte sig af enhver lejlighed til at gøre noget godt; sådanne, som forøger begejstring med sand værdighed, som er dygtige til at styre og „dygtige til at lære fra sig,“ som kan virke inspirerende på tanken, vække energien og give mod og liv.

Måske har en lærers muligheder været begrænsede, så han måske ikke er i besiddelse af så gode boglige kvalifikationer, som det var ønskeligt; men hvis han blot har virkelig indsigt i den menneskelige natur, hvis han har ægte kærlighed til sit arbejde og værdsætter dets betydningsfuldhed, og hvis han er fast besluttet på at gøre det bedre; hvis han er villig til af arbejde alvorligt og udholdende, så vil han kunne forstå, hvad hans elever trænger til, og vil ved sit medfølelse, fremskridtsvenlige sind give dem lyst til at følge ham, når han søger at lede dem fremad og opad.

Børnene og de unge, som er betroet til lærerens omsorg, er vidt forskellige i deres anlæg, deres vaner og opdragelse. Nogle af dem har ikke noget bestemt mål eller faste principper. De trænger til at vækkes til at se deres ansvar og deres muligheder. Kun få børn har fået den rette opdragelse hjemme. Nogle er blevet grundigt forkælede. Hele deres opdragelse har været overfladisk. De mangler stadighed, udholdenhed og et selvfornægtende sind, fordi de har fået lov til at følge deres tilbøjeligheder og til at sky ansvarsfølelse og pligter. Ofte betragter disse al disciplin som en unødvendig tvang Andre har været holdt nede og et blevet berøvet modet. Vilkaarlig tvang og hårdhed har udviklet trods og stædighed. Hvis disse misdannede karakterer skal omskabes, må arbejdet i de fleste tilfælde gøres af læreren. Hvis det skal lykkes for ham, må han have den medfølelse og forståelse, der kan gøre det muligt for ham at finde frem til årsagen til de fejl og vildfarelser, som viser sig hos hans elever. Han må også have den taktfølelse og dygtighed, den tålmodighed og fasthed, som kan sætte ham i stand til at give enhver den tiltrængte hjælp til de vankelmodige og mageligt anlagte en sådan opmuntring og bistand, som kan stimulere dem til at anspænde deres kræfter, og til de modløse en venlighed og påskønnelse, der kan skabe tillid og således tilskynde til at anstrenge sig.

Lærere gør ikke altid nok for at komme på en venskabelig fod med deres elever. De udviser for lidt venlighed og deltagelse og for meget af den strenge dommers værdighed. Skønt læreren bør være fast og bestemt, så skal han ikke være fordringsfuld eller tyrannisk. At være hård og dømmesyg, at føle sig højt hævet over sine elever eller at behandle dem med ligegyldighed er at lukke de veje til, ad hvilke han kunne påvirke dem til det gode.

Læreren burde under ingen omstændigheder give udtryk for partiskhed. At begunstige den elskværdige, indtagende elev og være kritisk, utålmodig eller uvenlig over for dem, der mest trænger til opmuntring og hjælp, er en fuldkommen forkert opfattelse af lærerens opgave. Det er ved at tage sig af de fejlende og vanskelige, at karakteren sættes på prøve, og det vil vise sig, om læreren virkelig er sin stilling voksen.

[281] Der hviler et stort ansvar på dem, der påtager sig at være vejledere for en menneskesjæl. Den sande fader og moder anser deres ansvar for at være en forpligtelse, som de aldrig helt kan fritages for. I barnets liv føles fra dets første til dets sidste dag den magt, som med stærke bånd knytter det til forældrenes hjerte. Forældrenes handlinger, ord og selv deres blik vedbliver med at udvikle barnet til det gode eller til det onde. Læreren deler dette ansvar med dem, og han trænger til bestandig at klargøre sig, hvor helligt det er, og til at bevare målet for sin opgave i sigte. Han skal ikke bare udføre sit daglige arbejde for at takkes sine arbejdsgivere eller for at opretholde skolens gode navn. Han må overveje, hvad der er det allerbedste for hver enkelt af hans elever, hvilke pligter livet vil pålægge dem, hvilken tjeneste det kræver, og hvilken forberedelse der fordres. Det arbejde, han udfører dag efter dag, vil påvirke hans elever og gennem dem også andre en påvirkning, der ikke vil ophøre med at udvides og blive stærkere lige til tidernes ende. Han vil komme til at se frugten af sit arbejde på den store dag, hvor hvert ord og hver handling skal bedømmes af Gud.

Den lærer, som erkender dette, vil ikke føle, at hans gerning er fuldendt, når han er færdig med de daglige overhøringer og eleverne for en tid er uden for hans direkte omsorg. Ham vil bevare disse børn og unge i sine tanker. Han vil bestandig overveje og bestræbe sig for at sikre dem den højeste form for gode resultater.

Den, som øjner mulighederne og forrettighederne i sit arbejde, vil ikke tillade noget at stille sig i vejen for en inderlig stræben efter selv at blive bedre. Han vil ikke spare nogen ulempe for at nå til det højeste mål for gode egenskaber. Han vil stræbe efter selv at blive alt det, som han ønsker, hans elever skal blive.

Jo dybere ansvarsfølelsen er, og jo mere alvorlig hans stræben efter selv at blive bedre er, jo mere klart og tydeligt vil læreren opdage og jo mere inderligt beklage de mangler, der hindrer hans brugbarhed. Når han ser storheden i den gerning, han har, ser dens vanskeligheder og muligheder, vil det ofte lyde fra hans sjæl: „Hvem er duelig hertil?“

[282]

Kære lærer, når du tænker på, hvor meget du trænger til kraft og vejledning noget, som ingen mennesker kan hjælpe en med så beder jeg dig tænke på Hans forjættelser, som er Underfuld-Rådgiver. Han siger: „Se, jeg har stillet dig foran en åben dør, som ingen kan lukke.“ Åb. 3,8. „Kald på mig, så vil jeg svare dig.“ „Jeg vil lære dig og vise dig, hvor du skal gå, jeg vil råde dig ved at fæste mit øje på dig.“ Jer. 33,3; Sl. 32,8.

„Jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.“ Matt. 28,20. Som den rigeste forberedelse til jeres arbejde viser jeg jer hen til den største af alle læreres ord, liv og fremgangsmåde. Jeg beder jer betragte ham. Her findes jeres sande ideal. Betragt det, dvæl ved det, indtil den guddommelige lærers Ånd helt fylder jeres sjæl og liv. Når I „skuet Herrens herlighed i et spejl,“ vil I „forvandles til det samme billede.“ 2Kor. 3,18. Dette er hemmeligheden ved at få magt over jeres elever. I skal være et spejlbillede af Han!

Samarbejde

Intet andet har så stor betydning for karakterdannelsen som hjemmets påvirkning. Lærerens gerning bør være supplerende for forældrenes, men den skal ikke indtage dens plads. Med hensyn til alt, hvad der angår barnets velfærd, bør forældre og lærere bestræbe sig for at samarbejde.

Samarbejdet burde begynde med faderen og moderen selv i det daglige liv i hjemmet. De står med et fælles ansvar ved opdragelsen af deres børn, og de burde altid bestræbe sig for af handle i fællesskab. De må overgive sig til Gud og søge hjælp fra ham til at kunne støtte hinanden. De skal lære deres børn at være trofaste mod Gud, trofaste over for, hvad der er rigtigt, og således trofaste over for sig selv og over for alle, som de kommer i berøring med. Når børn har fået en sådan opdragelse, vil de ikke komme til at volde forstyrrelse eller vanskeligheder, når de kommer i skole. De vil være en støtte for deres lærere og et godt eksempel og en opmuntring for deres kammerater.

Det er ikke sandsynligt, at de forældre, som giver en sådan opdragelse, vil kritisere læreren. De føler, at både deres børns interesser og retfærdighed over for skolen kræver, at de, så vidt det er dem muligt, støtter og ærer den, som deler ansvaret med dem.

Her er et punkt, hvor mange forældre svigter På grund af deres forhastede og ubegrundede kritik bliver den pligtopfyldende og selvopofrende lærers indflydelse ofte næsten tilintetgjort. Mange forældre, hvis børn er blevet ødelagt af forkælelse, overlader læreren det ubehagelige hverv at genoprette, hvad de har forsømt; og ved deres egen fremfærd gør de hans opgave næsten håbløs. Deres kritik og dadel af den måde, skolen ledes på, opmuntrer til oprørskhed hos børnene og bestyrker dem i deres dårlige vaner.

Hvis det bliver nødvendigt at fremkomme med kritik eller forslag med hensyn til lærerens arbejde, så bør de rettes til ham personligt. Hvis dette viser sig at være uden virkning, må man henvende sig til dem, der er ansvarlige for skolens anliggender. Der bør ikke siges

eller gøres noget, der kan være svækkende for børnenes respekt for den, af hvem deres velfærd i så høj grad er afhængigt.

Forældrenes intime kendskab både til børnenes karakter og til deres fysiske særegenheder eller svagheder ville være en hjælp for læreren, hvis han blev delagtiggjort i det. Det må beklages, at så mange ikke gør sig dette klart. De fleste forældre viser kun tinge interesse for at skaffe sig oplysninger om lærerens kvalifikationer og for at samarbejde med ham i hans gerning.

Fordi forældrene så sjældent søger at gøre lærerens bekendtskab, er det af så meget større vigtighed, at læreren søger at lære forældrene at kende. Han bør besøge sine elevers hjem og få kendskab til den indflydelse og de omgivelser, som de lever under. Ved personligt at komme i kontakt med deres hjem og deres tilværelse kan han styrke de bånd, der knytter ham til sine elever, og lære, hvordan han med større held kan tage sig af deres forskellige tilbøjeligheder og temperamenter.

[285]

Ved at vise interesse for hjemmets opdragelse gør læreren dobbelt gavn. Mange forældre, som er opslugt af arbejde og bekymringer, glemmer deres muligheder for at påvirke deres børn til det gode. Læreren kan gøre meget for at vække disse forældre til at se deres muligheder og deres forrettigheder. Han vil møde andre, for hvem følelsen af deres ansvar er en tung byrde så ivrige er de for, at deres børn skal blive til gode og nyttige mænd og kvinder. Tit kan læreren hjælpe disse forældre til at kunne bære deres byrder, og ved at rådslå med hinanden kan både lærer og forældre få nyt mod og ny kraft.

Ved hjemmets opdragelse af de unge er samarbejdets grundregel af uvurderlig værdi. Fra de er ganske små burde børnene opdrages til at føle, at de udgør en del af hjemmets helhed. Selv de små burde opdrages til at tage del i det daglige arbejde og burde få lov at mærke, at deres hjælp er nødvendig og bliver påskønnet. De ældre burde være deres forældres hjælpere, få lov at kende deres planer og dele deres ansvar og byrder med dem. Fædre og mødre bør give sig tid til at lære deres børn noget, til at vise dem, at de er glade for deres hjælp og gerne vil vinde deres fortrolighed og glæde sig over at være sammen med dem, og børnene vil ikke tøve med at reagere heroverfor. Ikke blot vil forældrenes arbejde blive lettere, og børnene vil få en uvurderlig oplæring i praktisk arbejde, men der vil blive

knyttet stærkere bånd til hjemmet, og selve grundlaget for karakteren vil blive fastere.

[286] Samarbejde burde være selve ånden i skolestuen, loven i dens liv. Den lærer, som opnår at få sine elever til medarbejdere, sikrer sig en uvurderlig hjælp til at opretholde orden. Mange drenge, hvis urolige temperament fører til uorden og opsætsighed, kunne få afløb for denne overstrømmende energi ved at gøre tjeneste i klasseværelset. De ældre bør hjælpe de yngre og de stærke de svage. Og lad så vidt muligt enhver få pligt til at udrette noget, som han er særlig dygtig til. Dette vil opmuntre til agtelse for sig selv og til ønsket om at gøre sig nyttig.

Det ville være nyttigt for de unge og også for forældre og lærere at læse om, hvad Skriften lærer os med hensyn til samarbejde. Blandt de mange eksempler, der findes, bør man lægge mærke til opførelsen af tabernaklet denne anskuelsesundervisning i karakterdannelse hvori hele folket deltog, „enhver, som i sit hjerte følte sig drevet dertil, og hvis ånd tilskyndende ham.“ 2Mos. 35,21. Læs om, hvordan Jerusalems mur blev genopbygget af de hjemvendte fanger, hvordan den store opgave blev lykkeligt fuldført trods fattigdom, vanskeligheder og farer, fordi „folket arbejdede med god vilje.“ Neh. 4,6. Tænk på den rolle, som disciplene spillede ved Frelserens mirakel, da han bespiste de store skarer. Maden blev mangedoblet i Kristi hænder, men disciplene tog imod brødene og gav dem til den ventende menneskemængde.

„Vi er jo hverandres lemmer.“ „Søm gode husholdere over Guds mangfoldige nåde skal I tjene hverandre, hver med den nådegave, han har fået.“ Ef. 4,25; 1Pet. 4,10. De ord, der blev skrevet om dem, der lavede afguder i gamle dage, kunne godt anvendes som motto for et mere værdigt formål af dem der i dag arbejder med karakterdannelsen: „De ene hjælper den anden og siger: Brøder, fat mod!“ Es. 41,6.

Noget af det første, et barn trænger til at lære, er lydighed. Før det er gammelt nok til selv at anstille betragtninger, må det lære at adlyde. Dette må gøres til en vane gennem blide og vedholdende bestræbelser. Således kan for en stor del de senere konflikter mellem viljen og autoriteterne hindres, som bidrager så meget til at skabe afstand og bitterhed mellem barnet og dets forældre og lærere og kun alt for ofte modstand mod al myndighed, både menneskelig og guddommelig.

Disciplinens formål er at opøve barnet i selvbeherskelse. Det bør lære selvtillid og selvstændighed. Så snart det er i stand til at fatte, bør derfor dets fornuft vindes for lydigheden. Alt, hvad der sker med det, må være af en sådan art, at det viser, at lydighed er noget retfærdigt og fornuftigt. Hjælp det til at se, at der gælder en lov for alle ting, og at ulydighed til slut vil føre til ulykke og smerte. Når Gud siger: „Du skal ikke,“ så advarer han os i kærlighed mod følgerne af ulydighed for at kunne frelse os fra fortræd og ulykke.

Hjælp barnet til at fatte, at forældre og lærere er Guds repræsentanter, og at deres løve i hjemmet og i skolen også er Guds love, hvis der handles i overensstemmelse med ham. Ligesom barnet skal vise lydighed mod forældre og lærere, sådan skal disse til gengæld vise lydighed mod Gud.

At lede barnets udvikling uden at hindre den gennem urimelige forbud burde være formålet for både forældre og lærere. Alt for megen dirigeren er lige så forkert som slet ingen. Bestræbelserne for at „knække“ et barns vilje er en frygtelig fejl. Gemytterne er så forskelligeartede. Skønt tvang kan sikre en tilsyneladende underkastelse, så bliver resultatet for mange børn en mere afgjort oprørskhed i hjertet. Selv om det endog skulle lykkes for forældrene eller læreren at opnå den myndighed, han tilsigter, så bliver følgerne måske ikke mindre skadelige for barnet. Opdragelsen af et menneskeligt væsen, der er nået til den alder, hvor det kan bruge sin forstand, bør være forskellig fra opdragelsen af et umælende dyr. Dyret oplæres kun

gennem underkastelse over for dets herre. For dyret er dets herre både forstand, dømmekraft og vilje. Denne fremgangsmåde, der somme tider også anvendes ved opdragelsen af børn, gør dem ikke til meget andet end automater. Tankegangen, viljen og samvittigheden er underlagt en andens myndighed. Det er ikke Guds hensigt, at nogen sjæl skal beherskes på denne måde. De, som svækker eller ødelægger det individuelle, påtager sig et ansvar, der kun kan få dårlige følger. Mens børnene endnu står under andres myndighed, kan de virke som veloplærte soldater; men når de ikke mere er under kontrol, vil det vise sig, at karakteren mangler kraft og standhaftighed. Da den unge aldrig har lært at bestemme over sig selv, vil han ikke anerkende nogen tvang ud over den, der er blevet krævet af hans forældre eller lærer. Når denne forsvinder, aner han ikke, hvordan han skal benytte sin frihed, og henfaldet ofte til en eftergivenhed, der kan blive skæbnesvanger for ham.

[289] Da det for nogle elever er så langt vanskeligere end for andre at underordne deres vilje, bør læreren gøre det så let som muligt at vise lydighed over for hans krav. Viljen skal vejledes og formes, men ikke blive knust eller lades upåagtet. Bevar viljekraften! Der vil blive brug for den under livets kamp.

Ethvert barn burde forstå viljens virkelige styrke. Det burde lære at se, hvor stort et ansvar der følger med denne gave. Viljen er den herskende kraft i menneskets natur, den magt, der bestemmer og vælger. Hvert eneste menneske, der har sin forstands brug, har magt til at vælge det rette. Gennem alt, hvad vi oplever i livet, lyder Guds ord til os: „Vælg i dag, hvem I vil tjene.“ Jos. 24,15. Enhver kan gøre sin vilje til et med Guds vilje, kan vælge at adlyde ham og kan ved således at knytte sig til de himmelske kræfter få sin plads der, hvor intet kan tvinge ham til at gøre noget forkert. I enhver ung og i ethvert barn bor den kraft, som ved Guds hjælp kan skabe en helstøbt karakter og hjælpe til at leve et nyttigt liv.

De forældre eller den lærer, som ved en sådan belæring opdrager barnet til at kunne beherske sig, vil være mest brugbare og opnå de bedste varige resultater. For en overfladisk tilskuer vil hans fremgangsmåde måske ikke tage sig særlig fordelagtig ud. Måske vil den ikke anses for at være så god som det menneskes, der har barnets sjæl og vilje helt i sin magt; men efterhånden som årene går, vil resultatet af denne bedre opdragelsesmetode vise sig.

En klog pædagog vil, når han har med sine elever at gøre, søge at opmuntre dem til at vise tillid og at styrke deres æresfølelse. Det betyder meget for børn og unge, at man stoler på dem. Selv blandt små børn findes der mange, der har en stærk æresfølelse. Alle ønsker at blive behandlet med tillid og hensynsfuldhed, og dette har de også ret til. De bør ikke få den fornemmelse, at de ikke kan komme og gå uden at være under opsig. Mistanke virker demoraliserende og skaber netop den skade, som den søger at hindre. I stedet for bestandig at være på vagt, som om de anede noget forkert, vil lærere, der er i kontakt med deres elever, erkende de urolige tankers virksomhed og vil igangsætte en påvirkning, der kan modvirke det onde. Lad de unge få lov at mærke, at man har tillid til dem; så er der kun få, der ikke vil søge at vise sig værdige til denne tillid.

[290]

Efter den samme grundregel er det bedre at bede om en ting end at befale den. Den, til hvem man henvender sig på denne måde, har lejlighed til at vise sig loyal over for, hvad der er rigtigt. Hans lydighed er snarere en følge af et valg end af tvang.

De regler, der gælder for klasseværelset, burde så vidt muligt være et udtryk for hele skolen. Ethvert af de principper, der indbefattes i dem, burde forelægges eleven, så han kan overbevise sig om deres retfærdighed. På denne måde vil han føle et ansvar for at påse, at de regler, som han selv har været med til at fastsætte, bliver overholdt.

Reglerne burde være få og vel overvejede; og når de først er fastsat, bør de nøje overholdes. Hvis noget må anses for umuligt at forandre, vænner tanken sig til at anerkende det og indrette sig efter det; men muligheden for overbærenhed medfører ønsker, håb og uvished, og følgen heraf vil blive uro, pirrelighed og opsætsighed.

Det burde siges tydeligt, at Guds herredømme ikke kender til noget kompromis med det onde. Heller ikke i hjemmet eller i skolen burde der tolereres ulydighed. Ingen forældre eller lærer, hvem omsorgen for deres velfærd, som er dem betroet, ligger på hjerte, vil gå på akkord med den stædige egen vilje, som sætter sig op mod de foresatte eller tager sin tilflugt til udflugter eller snyderi for at kunne undgå at vise lydighed. Det er ikke kærlighed, men sentimentalitet, som tager let på forsyndelser, og som søger ved hjælp af lokkemidler og bestikkelser at opnå eftergivenhed, og som til sidst lader sig nøje med et eller andet surrogat i stedet for det, der er blevet forlangt.

[291]

„Tåber driver spot med synden.“ Ordsp. 14,9. Vi må tage os i agt for at behandle synden som noget ubetydeligt. Den har en frygtelig magt over synderen. „Den gudløse fanges af egen brøde og holdes fast i syndens reb.“ Ordsp. 5,22. Den største uret, man kan gøre mod et barn eller en ung, er at tillade ham at blive bundet af dårlige vaners trældom.

De unge har en medfødt kærlighed til frihed. De begærer frihed, og de trænger til at forstå, at man kun kan få del i disse uvurderlige velsignelser ved at vise lydighed mod Guds løv. Det er denne lov, som værner om ægte frihed og frigørelse. Den gør opmærksom på og forbyder de ting, som fornedrer og træl binder, og således skaffer den de lydige beskyttelse mod det ondes magt.

Salmisten siger: „Jeg vil vandre i åbent land, thi dine befalinger ligger mig på sinde.“ „Ja, dine vidnesbyrd er min lyst, det er dem, der giver mig råd.“ Sl. 119,45.24.

Under vore bestræbelser for at rette det onde bør vi vogte os for tilbøjeligheden til at finde fejl alle vegne eller til at kritisere. Bestandig kritik forvirrer, men forbedrer ikke. For mange sjæle, og dette gælder ofte om de mest følsomme, er en atmosfære af uvenlig kritik skæbnesvanger for handlekraften. Blomsterne udfolder sig ikke, hvis de er udsat for den skarpe vind.

Et barn, der tit bliver kritiseret for en bestemt fejl, kommer til at betragte denne fejl som noget, der er særegent for det, noget, det ikke kan nytte at kæmpe imod. På den måde skabes der modløshed og håbløshed, der ofte skjuler sig bag en tilsyneladende ligegyldighed eller udfordrende optræden.

[292] Irettesættelsen får kun sin rette virkning, hvis den, der har forsyndet sig, kommer til at indse sin fejl, og sætter sin vilje ind på at rette den. Når dette er opnået, så vis ham hen til nådens og magtens kilde. Søg at bevare hans selvagtelse og at indgyde ham mod og håb.

Denne opgave er den mest ømtålelige og vanskelige, der nogen sinde er blevet mennesker betroet. Den kræver den største taktfølelse og den fineste følsomhed, kendskab til menneskenaturen og en gudgiven tro og en tålmodighed, der er villig til at arbejde, våge og vente. Intet kan være af større betydning end denne opgave.

De, som ønsker at få indflydelse på andre, må først og fremmest kunne beherske sig selv. At handle i hidsighed over for et barn eller en ung vil kun vække vrede hos denne. Hvis en fader eller en moder

eller en lærer bliver utålmodig, og der er fare for, at de skal tale uklogt, så bør de tie. Tavsheden har en forunderlig magt.

Læreren må være forberedt på af møde forkerte indstillinger og et forstokket sind. Men når han bliver stillet over for noget sådant, må han aldrig glemme, at han selv engang har været et barn, der trængte til tugt. Selv nu, med alle alderens, uddannelsens og erfaringens fortrin, tager han ofte fejl og trænger til barmhjertighed og overbærenhed. Når han opdrager de unge, bør han tænke på, at han har med mennesker at gøre, der har de samme tilbøjeligheder til at gøre det onde som han selv. De skal lære næsten alting, og for nogle er det langt vanskeligere at lære end for andre. Over for den tungnemme elev bør han vise tålmodighed og ikke kritisere hans uvidenhed, men benytte enhver lejlighed til at opmuntre ham. Over for følsomme og nervøse elever bør han optræde meget varsomt. Følelsen af hans egen ufuldkommenhed burde bestandig få ham til at udvise venlighed og overbærenhed over for dem, der må kæmpe med vanskeligheder.

Frelserens forskrift: „Gør mod andre mennesker sådan, som I vil, at de skal gøre mod jer“ (Luk. 6,31) burde være en forskrift for alle, der påtager sig opdragelsen af børn og unge. De er de yngre medlemmer af Herrens familie og vore medarvinger til livets nåde. Kristi forskrift burde være en hellig pligt over for de mest tungnemme, de yngste, de mest klodsede og selv over for dem, der fejler og er trodsige.

[293]

Denne forskrift vil få læreren til, så vidt det er muligt, at undgå at fortælle andre om en elevs fejl og vildfarelser. Han vil søge at undgå i andres nærværelse at irettesætte eller straffe. Han vil ikke vise en elev bort, før der er gjort alt, hvad der er muligt, for at forbedre ham. Men når det tydeligt viser sig, at eleven ikke selv har nogen gavn heraf, mens hans trods eller ligegyldighed over for sine foresatte er tilbøjelig til at kuldkaste skolens disciplin, og hans påvirkninger smittende på andre, så bliver det nødvendigt at vise ham bort. Men alligevel ville skammen ved en offentlig bortvisning for mange føre til fuldstændig overilede handlinger og til ødelæggelse. I de fleste tilfælde, hvor en bortvisning er uundgåelig, behøver sagen ikke at blive almindeligt kendt. Ved at tale med forældrene og samarbejde med dem bør læreren i hemmelighed ordne det sådan, at eleven forsvinder fra skolen.

[294]

I denne tid, hvor der lurer særlige farer på de unge, er de omgivet af fristelser fra alle sider. Det er let at følge med strømmen, men der kræves store anstrengelser for at holde stand imod den. Enhver skole burde være „en tilflugtsby“ for de fristede unge, et sted, hvor man med tålmodighed og klogskab fager sig af deres dårskaber. Lærere, som forstår deres ansvar, vil søge at befri deres egen sjæl og tilværelse for alt, hvad der kunne hindre dem i at nå et lykkeligt resultat for de trodsige og ulydige. Kærlighed og venlighed, tålmodighed og selvbeherskelse vil til alle tider være en lov for deres tale. Barmhjertighed og medfølelse vil blive forenet med retfærdighed. Når det er nødvendigt at irettesætte, vil de ikke tale hidsigt, men sagtmodigt. Ved mildhed vil de få den, der har forsyndet sig, til at indse sine fejl og hjælpe ham til at forbedre sig. Enhver sand lærer vil føle, at hvis man begår en fejltagelse må den hellere skyldes medlidenhed end hårdhed.

Mange unge, der anses for at være uforbederlige, er ikke i virkeligheden så hårdhjertede, som de synes at være. Mange der betragtes som håbløse, kan rettes op gennem en klog opdragelse. Det er ofte disse, som hurtigst lader sig påvirke af venlighed. Læreren bør vinde den fristedes tillid, og ved at anerkende og udvikle det gode i hans karakter kan han i mange tilfælde rette det onde uden at henlede opmærksomheden derpå.

Den guddommelige lærer bærer over med de vildfarende trods al deres fordærvedhed. Han kærlighed bliver aldrig kold. Hans bestræbelser for at vinde dem hører aldrig op. Med udbredte arme venter han atter og atter på at byde de vildfarende, de oprørske og selv de frafaldne velkommen. Hans hjerte røres over det hjælpeløse lille barn, der bliver dårligt behandlet. Råbet om menneskers lidelser når aldrig forgæves til hans øre. Skønt alle er dyrebare for ham, så er de uvorne, gnavne og stædige naturer dem, der mest alvorligt påkalder sig hans medfølelse og kærlighed; thi han kan se fra årsag til virkning. Den, der lettest lader sig friste, og som er mest tilbøjelig til at fejle, er ganske særligt genstand for hans omsorg.

[295]

Alle forældre og enhver lærer burde opelske de samme egenskaber, som findes hos ham, der gør de syges, de lidendes og de fristedes sag til sin egen. De burde kunne føle medlidenhed med de uvidende og vildfarende, fordi de også selv er skrøbelighed undergivet.“ Hebr. 5,2. Jesus handler langt bedre med os, end vi fortjener;

og ligesom han har været over for os, sådan skal vi være over for andre. Ingen forældres eller læreres fremgangsmåde er berettiget, hvis de ikke bærer sig ad på samme måde, som Frelseren ville gøre under lignende omstændigheder,

Foruden hjemmets og skolens opdragelse kommer alle til at møde livets hårde optugtelse. Hvorledes denne kan imødegås på en klog måde er noget, der klart burde læres hvert eneste barn og hver eneste ung. Det er sandt at Gud elsker os, at han arbejder for vor lykke, og at vi hvis hans lov altid var blevet adlydt, aldrig ville være kommet til at kende lidelsen. Det er ikke mindre sandt, at som følge af synden oplever alle lidelse, bekymring og tunge tider i deres liv. Vi kan skaffe børnene og de unge et livsvarigt gode ved at lære dem tappert at møde disse vanskeligheder og bekymringer. Skønt vi bør vise dem medfølelse, så må den aldrig være af en sådan art, at den avler selvmedlidenhed. Hvad de trænger til, er noget, som snarere stimulerer og styrker end svækker.

De burde lære, at denne verden ikke er nogen paradeplads, men en slagmark. Alle er kaldede til ligesom gode soldater at udholde besværligheder. De skal være stærke og holde stand som mænd. De bør lære, at den sande prøve for karakteren findes i villigheden til at bære byrder, til at klare vanskeligheder og til at udføre det arbejde, der nødvendigvis skal udføres, selv om det ikke medfører nogen jordisk anerkendelse eller belønning.

Den rette handlemåde over for prøvelser er ikke at søge at undgå dem, men at forvandle dem. Dette henvender sig til al opdragelse, den første såvel som den senere. Forsømmelse af barnets første opdragelse og den derfra stammende styrkelse af forkerte tilbøjeligheder gør den senere opdragelse vanskeligere og forårsager, at opdragelsen alt for ofte bliver til en pinlig oplevelse. Den er nødt til at blive pinlig for den lavere del af ens natur, fordi den krydser de naturlige begæringer og tilbøjeligheder; men smerten kan forglemmes gennem den højere form for glæde.

Lad barnet og den unge lære, at enhver fejltagelse, enhver fejl og enhver vanskelighed, der overvindes, bliver et trappetrin opad mod noget bedre og højere. Det er gennem den slags erfaringer, at alle, der nogen sinde har gjort livet værd at leve, er nået til et lykkeligt resultat.

Thi høje mål blev ikke nået i hastig flugt af store mænd, men mens de andre lå og sov, i nattens mulm de stred sig frem. Vi stiger ved det, som vi overvandt, ved hvad vi evned af godt og gavn, ved besejret stolthed og lidenskab og mange timer med sorg og savn, Alt, hvad der sker fra dag til dag i timerne, der kom og svandt, af glæde og af skuffelser, er skridt, vi frem og opad vandt.

[297] Vi skal ikke have „blikket rettet mod de synlige ting, men mod de usynlige; thi de synlige varer kun til en tid, de usynlige varer evigt.“ 2Kor. 4,18. Den ombytning, vi foretager ved at fornægte vore selviske ønsker og tilbøjeligheder, er en ombytning af det værdiløse og forgængelige med det værdifulde og vedvarende. Dette er intet offer, men en uendelig stor vinding.

„Noget bedre“ er løsenet for opdragelsen; det er loven for alt, hvad der lever. Når Kristus beder os øm at give afkald på noget, tilbyder han noget bedre i stedet for. Ofte nærer de unge ønsker om ting, foretagender og fornøjelser, der ikke synes at være forkerte, men som ikke står mål med de vigtigste goder. De bortleder livet fra dets ædleste formål. Egenmægtige forholdsregler eller direkte fordømmelse er måske ikke tilstrækkeligt til at få disse unge til at give afkald på det, som de sætter så stor pris på. Man bør vise dem hen til noget, der er bedre end pralende optræden, ærgerrighed eller nydelser. Bring dem i kontakt med en sandere skønhed, med mere ophøjede principper og med ædlere menneskers liv. Lær dem at skue Ham, som er „idel ynde.“ Når først blikket er rettet mod ham, har livet fundet sit midtpunkt. De unges begejstring, deres højsindede selvhengivelse og brændende iver finder her deres rette formål. Pligten bliver til en glæde og opofrelsen til en fornøjelse. At ære Kristus, at komme til at ligne ham, at virke for ham, er det højeste mål og den største glæde i livet. „Thi Kristi kærlighed tvinger os.“ 2Kor. 5,14.

Skolen idet hinsidige liv

[298]

[299]

Himmelen er en skole; dens arbejdsfelt er universet; dens lærer er den Almægtige. En afdeling af denne skole blev oprettet i Edens have, og når frelsesplanen har nået sin fuldendelse, vil uddannelsen igen foregå i skolen i Edens have.

[300]

[301]

„Hvad intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opkommet i noget menneskes hjerte, hvad Gud har beredt for dem, der elsker ham.“ 1Kor. 2,9. Kun gennem hans ord kan der erhverves kundskab om disse ting; og selv dette yder kun en delvis åbenbarelse.

Profeten fra Patmos beskriver stedet for denne skole i det hinsidige således: „Og jeg så en ny himmel og en ny jord; thi den første himmel og den første jord var forsvundet. .... Og jeg så den hellige stad, det ny Jerusalem, komme ned fra Himmelen fra Gud, rede som en brud, smykket for sin brudgom.“ Åb. 21,1-2. „Og staden behøver ikke sol eller måne til at skinne for den; thi Guds herlighed har oplyst den, og Lammet er dens lys.“ Åb. 21,23.

Mellem den skole, der i begyndelsen blev oprettet i Eden, og skolen i det hinsidige ligger hele omfanget af denne verdens historie historien om menneskers overtrædelser og smerte, om det guddommelige offer og om sejr over synd og død. Forholdene er dog ikke helt de samme i den første skole i Edens have og i det fremtidige livs skole. Intet træ til kundskab om godt og ondt vil give anledning til fristelse. Der vil ikke være nogen frister og ingen mulighed for at synde. Hver enkelt har nodstået det ondes prøve, og ingen er mere modtagelig for det ondes magt.

[302]

„Den, der sejrer,“ siger Kristus, „ham vil jeg give at spise af livets træ, som er i Guds Paradis.“ Åb. 2,7. Livets træ i Edens have var en betinget gave, og til slut blev den trukket tilbage. Men det fremtidige livs gaver er ubetingede og evige.

Profeten ser „en flod med livets vand, klar som krystal. Fra Guds og Lammets trone vælder den ud.“ „På begge sider af floden vokser livets træ.“ „Og der skal ingen død være mere, ej heller sorg, ej

heller skrig, ej heller pine skal være mere; thi det, som var før, er nu forsvundet.“ Åb. 22,1-2; 21,4.

„Enhver i dit folk er retfærdig, evigt ejer de landet, et skud, som Herren har plantet, hans hænders værk til hans ære.“ Es. 60,21. Når mennesket atter vender tilbage til Guds nærhed, skal det ligesom i begyndelsen blive belært af ham. „Derfor skal mit folk kende mit navn på hin dag, at det er mig, som har talte, ja mig.“ Es. 52,6. „Se, nu er Guds bolig hos menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem.“ Åb. 21,3.

[303] „Det er dem, som kommer fra den store trængsel, og de har tvættet deres klæder og gjort dem hvide i Lammets blod. Derfor står de nu foran Guds trone og tjener ham dag og nat i hans tempel. .... De skal ikke sulte mere og ikke tørste mere, ikke heller skal sol eller nogen hede stikke dem. Thi Lammet, som står midt for tronen, skal være deres hyrde og lede dem til kilderne med livets vand.“ Åb. 7,14-17.

„Nu ser vi jo i et spejl, i en gåde, men da skal i se ansigt til ansigt; nu kender vi stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg jo selv er kendt fuldt ud.“ 1Kor. 13,12. „De skal se hans ansigt, og hans navn skal stå på deres pander.“ Åb. 22,4.

Når så det slør, der formørker vort syn, der skal blive fjernet, og vore øjne skal skue den verden af skønhed, som vi nu kun opfatter i glimt gennem mikroskopet; når vi betragter rummelighedens herlighed, som vi nu gennem kikkerter udforsker i det fjerne; når syndens fordærv er forsvundet, og hele jorden vil vise sig i „Herren, vor Guds skønhed,“ hvilket felt vil da ikke åbne sig for vor studie! Der kan videnskabsmanden læse beretningerne om skabelsen og ikke opdage nogen mindelse om syndens lov. Han kan lytte til musikken fra naturens røster og ikke høre nogen klagelyd eller nogen undertone af smerte. I alt det skabte kan han genkende en eneste skrift, se, „Guds navn skrevet med store bogstaver“ i det vældige rum, og hverken på jorden eller i havet eller i luften er der noget spor af det onde tilbage.

Der skal livet i Edens have atter leves: livet i have og på mark. „Da bygger de huse og bor der selv, planter vin og spiser dens frugt; de bygger ej, for at andre kan bo, de planter ej, for at andre kan spise; thi mit folk skal opnå træets alder, mine udvalgte bruge, hvad de virker med hånd.“ Es. 65,21-22.

„Der gøres ej ondt og voldes ej men i hele mit hellige bjergland, siger Herren.“ Es. 65,25. Da skal mennesket genindsættes i sine tabte kongelige rettigheder, og de laverestående skabninger skal atter anerkende hans herredømme.,,De vilde bliver blide og de frygtsomme tillidsfulde.

[304]

Historiske perspektiver uden grænser og af en uendelig fylde åbner sig der for den studerende. Her kan han fra Guds ords, sikre grund betragte historiens vældige ideer og få nogen viden om de grundregler, som er bestemmende for begivenhedernes forløb blandt menneskene. Men hans udsyn er stadig tåget og hans viden ufuldstændig. Først når han står i evighedens lys, vil han kunne se alting klart.

Så vil han få indblik i forløbet af den store strid, som havde sin oprindelse før tidernes begyndelse, og som først skal afsluttes ved tidernes ende. Beretningen om syndens begyndelse; om den skæbnesvangre falskhed i dens uhæderlige virken; om sandheden, som uden at vige fra sin egen lige vej har mødt og besejret vildfarelsen alt vil blive afsløret. Det forhæng, der adskiller den synlige verden fra den usynlige, vil blive draget til side, og vidunderlige ting vil åbenbares.

Først når Guds forsyn ses i evighedens lys, vil vi kunne forstå, hvor meget vi skylder Guds engles omsorg og mellemkomst. Himmelske væsener har taget aktiv del i menneskers anliggender. De har vist sig i klæder, der strålede som lynet. De er kommet til mennesker forklædt som vejfarende. De har taget mod gæstfrihed i menneskers hjem. De har optrådt som vejvisere for vandrere, der var blevet overrasket af natten. De har krydset røverens hensigter og bortvendt ødelæggerens slag.

Skønt denne verdens herskere ikke ved det, så har engle ofte været talsmænd ved deres rådslagninger. Menneskers øjne har betragtet dem. Menneskers øren har lyttet til deres henvendelser. I rådsforsamlingen og i retssalen har himmelske sendebud talt de forfulgte og underkuedes sag. De har tilintetgjort planer og standset ondskab, der ville have bragt uretfærdighed og lidelser over Guds børn. For eleverne i den himmelske skole vil alt dette blive åbenbaret.

[305]

Enhver af de frelste vil forstå, hvad englene har virket i hans eget liv. Den engel, som var hans beskytter fra det første øjeblik; den engel, der vågede over hans skridt, og som holdt sin hånd over

ham i farens stund; den engel, der fulgte ham i dødsskyggens dal, som mærkede sig hans hvilested, og som var den første, der hilste ham på opstandelsens morgen hvordan vil det ikke blive at tale sammen med ham og komme til at vide besked om de guddommelige indgreb i den enkeltes liv, om Himmelenes medvirken i alt arbejde for menneskeheden!

Så vil al forvirringen i livets erfaringer blive forståelig. Det, som for os kun virkede som forstyrrelse og skuffelse, som hindrede hensigter og forpurrede planer, vil vise sig som et storslået, altbeherkende, sejrrikt formål, som en guddommelig harmoni.

[306] Der skal alle de, der har arbejdet med uselvskhed, se frugten af deres møje. Man vil komme til at se resultatet af alle rigtige grund-sætninger og hver ædel dåd. Noget af dette ser vi allerede her. Men hvor lidet af frugten af verdens ædleste handlinger viser sig her i livet for den, der har udøvet dem! Hvor mange slider ikke uselvsk og utrætteligt for dem, der står uden for deres rækkevidde og kendskab! Forældre og lærere sover ind til den sidste hvile, mens deres livsgerning tilsyneladende har været forgæves. De ved ikke, at deres troskab har lukket op for kilder af velsignelse, der aldrig vil holde op med at strømme. Kun ved tro ser de, de børn, som de har opdraget, blive en velsignelse og en inspiration for deres medmennesker, ser denne indflydelse gentage sig tusindfold. Mangen en arbejder sender budskaber om kraft og håb og mod ud i verden, ord, som bringer velsignelse til sjæle i alle lande; men han selv, som arbejder i ensomhed og ubemærkethed, kender kun lidt til resultaterne. På denne måde skænkes der gaver, bæres der byrder og udføres der arbejde. Mennesker sår den sæd, som andre høster en rig frugt af efter deres død. De planter træer, for at andre kan spise deres frugt. De har nok i her at vide, at de har sat gode kræfter i gang. I det kommende liv vil alle disses handlinger og eftervirkningerne heraf komme frem for dagens lys.

Der gemmes en fortegnelse i Himmelen over enhver gave, som Gud har skænket, og som har fået mennesker til at arbejde uselvsk. At følge dette i dets vide forgreninger, at betragte dem, der ved vore bestræbelser er blevet højnet og forædlet, at se sandhedens virkning i deres liv dette vil være genstand for forsken i den himmelske skole og en af dens, belønninger.

Der skal vi kendes, ligesom også vi er kendt. Der skal den kærlighed og medfølelse, som Gud har indpodet i sjælen, finde sit sandeste og skønneste udtryk. Det rene fællesskab med hellige væsener, det harmoniske samvær med de salige engle og med de trofaste fra alle tider, dette hellige fællesskab, som knytter hele den himmelske og den jordiske familie sammen alt dette hører med til det, vi skal opleve i det hinsidige liv.

Der vil også være musik og sang en sådan musik og sang som intet dødeligt øre har hørt, eller nogen sjæl hat opfattet, undtagen i de guddommelige syner.,,Syngende og dansende siger de: Alle mine kilder er i dig!“ Sl. 87,7.,,De opløfter røsten, jubler over Herrens storhed.“ Es. 24,14.,,Thi Herren trøster Zion, trøster alle dets tomter, han gør dets ørk som Eden, dets ødemark som Herrens have; der skal findes fryd og glæde, lovsang og strengespil.“ Es. 51,3.

[307]

Der vil hver evne udfolde sig, hver mulighed udvikles. De mest storslåede foretagender vil blive gennemført, de mest ophøjede længsler nå deres mål og den mest ærgerrige stræben blive virkeliggjort. Og stadig vil der være nye højder at nå op til, nye undere at beundre, nye sandheder at forstå og bestandig noget nyt, der kan kalde på legemets og sjælens og sindets kræfter.

Alle himmelrummets rigdomme vil være til rådighed for Guds børns forsken. Med ubeskrivelig fryd skal vi få del i de ikke faldne skabningers glæde og visdom. Vi skal få del i de skatte, som er indvundet gennem uendelige tider, der er tilbragt med beskuelse af Guds værk. Og efterhånden som evighedens år glider hen, vil de vedblive med at bringe stadig mere herlige åbenbaringer.,,Langt ud over det, som vi beder om eller forstår“ (Ef. 3,20) vil gennem alle evigheder tildelingen af Guds gaver blive.

„Hans tjenere skal tjene ham.“ Åb. 22,3. Livet på jorden er begyndelsen til livet i Himmelen. Opdragelsen på jorden er en indvielse til den himmelske tilværelse. Livets gerning her er en oplæring til livets gerning der. Det, som vi nu er, i vor personlighed og i hellig tjeneste, er et sikkert varsel om, hvad vi skal blive.

„Menneskesønnen er ikke kommen for at lade sig tjene, men for selv at tjene.“ Matt. 20,28. Kristi gerning hernede er hans gerning deroppe, og vor løn for at arbejde med ham i denne verden vil blive den større magt og de udvidede rettigheder ved at arbejde sammen med ham i den kommende verden.,,I er mine vidner, lyder det fra

Herren. Jeg er fra evighed Gud.“ Es. 43,12. Dette skal vi også være i al evighed.

[308] Hvorfor fik den store strid lov til at fortsætte gennem tiderne? Hvad var grunden til, at Satans tilværelse ikke blev afbrudt ved begyndelsen til hans oprør? Det var, for at universet kunne blive overbevist om Guds retfærdighed i hans handlemåde over for det onde; for at synden kunne blive evigt fordømt. I frelsesplanen findes der højder og dybder, som ikke kan udgranskes selv i evigheden vidundere, som englene begærer at få indblik i. Blandt alle skabte væsener er det kun de frelste, som af egen erfaring har kendt den virkelige kamp mod synden. De har arbejdet sammen med Kristus og er blevet fælles med ham om hans lidelser på en måde, som selv englene ikke kunne blive det. Har de intet vidnesbyrd at aflægge om visdommen i frelsesplanen intet, der kan være af værdi for de ikke faldne skabninger?

Allerede nu bliver „Guds visdom i al dens mangfoldighed ved kirken“ „givet til kende for magterne og myndighederne i den himmelske verden.“ Og han „har opvakt os med ham og givet os plads med ham i den himmelske verden, ... for at han i de kommende tidsaldre kunne vise sin nådes overstrømmende rigdom ved godhed mod os i Kristus Jesus.“ Ef. 3,10; 2,6-7.

„Alt i hans, helligdom råber: Ære!“ (Sl. 29,9), og den sang, som de genløste skal synge sangen om, hvad de har erfaret vil forkynde Guds ære:“ Store og underfulde er dine gerninger Herre vor Gud, du Almægtige! retfærdige og sande er dine veje, du folkenes konge! Hvem skulle ikke frygte dig, Herre! og prise dit navn? Thi du alene er hellig.“ Åb. 15,3-4.

[309] I vort liv her, så jordisk og hæmmet af synden, som det er, findes den største glæde og den bedste opdragelse i at tjene. Og i den fremtidige tilværelse, hvor intet hindres ved den syndige menneskeligheds begrænsning, vil det blive i tjenesten, at vi skal finde vor største glæde og vor bedste udvikling. Vi skal aflægge vidnesbyrd om og mens vi gør det på ny erfare „hvilken rigdom på herlighed denne hemmelighed rummer“ „nemlig Kristus i jer, herlighedens håb.“ Kol. 1,27.

„Det er endnu ikke åbenbaret hvad vi engang skal blive. Men vi ved, at når Han åbenbares, skal vi blive ham lige, thi vi skal se ham, som han er.“ 1Joh. 3,2. Da skal Kristus i frugten af sit arbejde se

---

dets løn. I den store skare, som intet menneske kunne tælle, og som han fremstiller „dadelfri for sin herlighed i fryd“ (Jud. 24), skal han, hvis blod har genløst os, og hvis liv har belært os, „fordi hans sjæl har haft møje,,,,,se det, hvorved han skal mættes.“ Es. 53,11.“